

Møteinnkalling

I samsvar med møteplan holdes det møte i Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet

Tirsdag 30.04.2019 kl. 12.15 i møterom 546

Innkalling er sendt til:

Karl Harald Søvig, Anne Marie Frøseth, Ragna Aarli, Hans Fredrik Marthinussen, Sigrid Eskeland Schütz, Brage Thunestvedt Hatløy, Torhild Nordtveit, Ingrid Elisabeth Tøsdal, Vegard Fosso Smievoll, Lise Carlsen, Johannes Ørn Thorsteinsson

Innkalling er også sendt alle varamedlemmer

Saksliste og sakspapirer følger vedlagt i elektronisk form.

Eventuelle forfall bes meldt snarest til varamedlem og administrasjonen,
tlf. 97529688, evt. per e-post til maria.lidal@uib.no

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

24.04.2019

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 23/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer: 2019/1541

SAKSLISTE

Styresak	Saker til behandling	Unntatt offentlighet
S 23/19	<u>Godkjenning av innkalling og saksliste</u>	
S 24/19	<u>Orienterings- og referatsaker</u> Oversikt med vedlegg følger vedlagt	
S 25/19	<u>Kvartalsrapport økonomi</u> Saksforelegg med vedlegg følger vedlagt	
S 26/19	<u>Studiereform (vedtakssak)</u> Saksforelegg følger vedlagt	
S 27/19	<u>Arbeidsgruppe om lærings- og prøvingsformer</u> Saksforelegg følger vedlagt	
S 28/19	<u>Doktorgrad - underkjennelse (ph.d.)</u> Saksforelegg følger vedlagt	*
S 29/19	<u>Doktorgrad - underkjennelse (dr. philos)</u> Saksforelegg følger vedlagt	*
S 30/19	<u>Sak om opprykk til professor</u> Saksforelegg følger vedlagt	*
S 31/19	<u>Sak om opprykk til professor</u> Saksforelegg følger vedlagt	*
S 32/19	<u>Årsrapport for utdanning</u> Saksforelegg følger vedlagt	
S 33/19	<u>Forskerutdanningsmelding</u> Saksforelegg følger vedlagt	

- S 34/19 Orientering om omorganisering og overføring av HR og økonomifunksjon fra fakultetet til sentraladministrasjon
Saksforelegg følger vedlagt
- S 35/19 Inntekter fra utveksling (orienteringssak)
Saksforelegg følger vedlagt
- S 36/19 Tilsetting av førsteamanuensis i marked / konkurranserett *
Saksforelegg følger vedlagt
- S 37/19 Innspill til universitetets høringsrunde for felles dokumentasjonskrav med hensyn til pedagogisk kompetanse
Saksforelegg følger vedlagt
- 38/19 Samordnet opptak - tall fra rettsvitenskap
Saksforelegg følger vedlagt
- 39/19 Forslag om nytt spesialemne JUS271-2-C
Saksforelegg følger vedlagt
- 40/19 Forslag om terminering av spesialemne JUS271-2-A
Saksforelegg følger vedlagt
- 41/19 Forslag om terminering av spesialemne JUS271-2-B
Saksforelegg følger vedlagt
- S xx/19 Eventuelt

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

dato 24.04.2019

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 24/19
Møtedato: 30.04.2019

ORIENTERINGS- OG REFERATSAKER

- a) Protokoll fra Fakultetsstyret
Protokoll fra 12.03.2019 følger vedlagt
- b) Protokoll fra Studieutvalget
Protokoll fra 20.3.2019 følger vedlagt
- c) Protokoll fra Forskningsutvalget
Protokoll fra 22.02.2019 følger vedlagt
- d) Protokoll fra Tilsettingsutvalget
Protokoll fra følger vedlagt
- e) Protokoll fra Informasjons- og drøftingsutvalget
Protokoll ettersendes.
- f) Protokoll HMS-utvalget
Protokoll fra 4.4.2019 følger vedlagt
- g) Protokoll fra Valgstyret
Protokoll fra 28.03.2019 følger vedlagt
- h) Protokoll fra Nasjonalt fagråd for juridiske fag
- i) Personalia

Siri Bernssen er tilsatt som stipendiat i fire år fra 1. juni 2019

Helge Renå er tilsatt i en 70 % forskerstilling i tre år fra 1. mai 2019 (NB! Saken er ikke ferdigbehandlet i TU ennå, men vil være ferdig til styremøtet)

Tore Lunde har fått innvilget 100% ulønnet permisjon fra sin stilling som professor fra 1. april til 30. juni 2019. Han er oppnevnt som setteleder i Konkurransklagenemda.

Ronny Gjendemsjø har fått innvilget 50% ulønnet permisjon fra sin stilling som førsteamanuensis fra 1. mai til 21. juni 2019. Han skal arbeide med Telenorsaken i Konkurransklagenemda.

Thea Cornelia Hyldgaard har sagt opp sin stilling som stipendiat.

j) Oppnevnte komitéer

Bedømmelseskomiteé er oppnevnt for vurdering av søkere til toårig forskerstilling knyttet til prosjektet "Norsk politirettshistorie". Komitéen består av professor Anne Lise Fimreite, professor Morten Holmboe og professor Jørn Ø. Sunde.

Bedømmelseskomiteé er oppnevnt for vurdering av søkere til innstegsstilling havvind. Komitéen består av Sigrid Eskeland Schütz (leder), Ellen Hey, (Erasmus University Rotterdam) og Caroline Heide-Jørgensen (Københavns Universitet).

Bedømmelseskomiteé er oppnevnt for vurdering av søkere til postdoktorstilling knyttet til prosjektet "Mare Nullius". Komitéen består av professor Ernst Nordtveit, førsteamanuensis Knut Einar Skodvin og førsteamanuensis Ingvild Jakobsen.

k) Utlysninger

Det er lyst ut én fast førsteamanuensisstilling i forvaltningsrett. Søknadsfrist er 9. mai 2019. Vedlagt følger utlysningstekst.

Det er lyst ut én fast førsteamanuensisstilling i skatterett. Søknadsfrist er 9. mai 2019. Vedlagt følger utlysningstekst.

Det er lyst ut åtte åpne stipendiatstillinger. Søknadsfrist er 30. juni 2019.

Det lyses ut én stipendiatstilling innenfor satsingsområdet "Globale samfunnsutfordringer" i løpet av april.

l) Resertifisering Miljøfyrtårn

Se vedlagt sertifikat.

Karl Harald Søvig
Dekan

Øystein Lunde Iversen
Fakultetsdirektør

Dato

Vedlegg
Vedlegg a) Protokoll fakultetsmøte 12.03.2019

Vedlegg b) SU-protokoll 20.mars 2019
Vedlegg c) FU-Referat 2019.02.22
Vedlegg d) Protokoll Tilsetningsutvalget sak 2-19
Vedlegg d) Protokoll Tilsetningsutvalget sak 3-19
Vedlegg f) Referat HMS-utvalg 4. april 2019
Vedlegg g) Protokoll valgstyret 28.3.19
Vedlegg h) Referat fra møte nasjonalt fagorgan 15.03.19
Vedlegg j) Oppnevning av bedømmelseskomité
Vedlegg j) Oppnevning bedømmelseskomité
Vedlegg j) Oppnevningsbrev (2)
Vedlegg j) Oppnevningsbrev
Vedlegg k) Utlysningstekst 8 stipendiatstillinger
Vedlegg k) Utlysningstekst Førsteamanuensis forvaltningsrett
Vedlegg k) Utlysningstekst Førsteamanuensis skatterett
Vedlegg l) Sertifikat Miljøfyrtårn Juridisk

Protokoll fra Valgstyret

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Møtedato: 12.03.2019
Journalnummer: 2019/1541
Sted: Møterom 546
Tid: 12.15-15:30

PROTOKOLL

Oppmøte **Faste representanter**

Karl Harald Søvig, Anne Marie Frøseth, Ørnulf Øyen (vara for Ragna Aarli), Hans Fredrik Marthinussen, Sigrid Eskeland Schütz, Brage Thunestvedt Hatløy, Ingrid Elisabeth Tøsdal, Vegard Fosso Smievoll, Lise Carlsen og Johannes Ørn Thorsteinsson, Brage Thunestvedt Hatløy, Torhild Nordtveit

Andre Halvard Haukeland Fredriksen, Øystein L. Iversen, Nina Østensen, Anita H. Garden, Johanne Spjelkavik, Idunn Bjørlo Tandstad, Ida Bergstrøm, Maria Holme Lidal (sekretær).

Styresak **Saker til behandling**

S 11/19 Godkjenning av innkalling og saksliste
Ingen merknader til innkalling og saksliste.

S 12/19 Godkjenning av protokoll fra styremøte
Ingen merknader til protokoll, som var godkjent i etterkant av forrige styremøte

S 13/19 Orienterings- og referatsaker
Ingen merknader til orienterings- og referatsaker.

S14/19 Orientering om studiereformrapporten
Saksforelegg fulgte vedlagt

Studentrepresentantene ønsker følgende punkter utredet før en eventuell vedtakelse av studiereformen:

- Hvordan Fakultetet planlegger å motvirke karakterpress i fagene med 28 studiepoeng (Rettsstaten og Obligasjonsrett). Bekymringen for arbeidsbelastningen disse fagene representerer gjelder - men er ikke begrenset til - vurderingsformene i faget.
- Praksis som et valgemne på tredje studieår, andre semester. Primært ønsker vi en utredning av om fakultetet selv kan tilby praksisplasser nok til å fylle et valgemne. Subsidiært ønsker vi en

utredning av en mellomordning der det er mulig å få godskrevet et opphold som er anskaffet selv.

- Om erstatningsrett og tings- og immaterielle rettigheter har for stor arbeidsbelastning contra studiepoeng, og om det er mulig å kutte så mange studiepoeng som er foreslått og samtidig utdanne jurister med et faglig forsvarlig minstenivå i disse fagene.
- Om Arve- og familierett kan plasseres før Avtalerett, og om dette vil skape en bedre sammenheng mellom fagenes studiepoeng og undervisningsuker, samt imøtekomme studentenes ønske om lovtolkningstrening i det første materielle faget.

Vedtak:

Styret tar saken og innspillene til orientering og ser frem til vedtakssak i neste styremøte i april.

S 15/19 Orientering om stipendiaters arbeidsplikt
Saksforelegg fulgte vedlagt

På vegne av gruppe B er det ønskelig med en beregning av den belastningen som ligger i veiledningen av masteroppgaver og som er særpreget for fakultetet i Bergen.

Vedtak:

Styret tar saken til orientering.

S 16/19 Revisjon av veiledning for bedømmere av søkere til stipendiatstillinger
Saksforelegg fulgte vedlagt

Vedtak:

1. Veiledning for søkere til stipendiatstilling vedtas i tråd med fremlagte forslag. Dekanen får redigeringsfullmakt.

2. Veiledning for den sakkyndige komité for bedømmelse av stipendiatstillinger vedtas i tråd med fremlagte forslag. Dekanen får redigeringsfullmakt.

S 17/19 Utlysning av fast stilling
Saksforelegg fulgte vedlagt

Vedtak:

Det utlyses en stilling som førsteamanuensis innenfor rettsområdet «forvaltningsrett».

S 18/19 Revisjon av instruks om oppgåvegjeving og sensur
Saksforelegg fulgte vedlagt

Vedtak:

1. Instruks om oppgåvegjeving og sensur vedtas som foreslått med de justeringer som kom frem i diskusjonen, og trer i kraft fra 1. august 2019.

2. Med virkning fra samme tidspunkt oppheves

- Retningslinjer for utforming av prøvar i jusstudiet

- Retningslinjer for karakterfastsettning

- Instruks om oppgåvegjeving og sensur

- Retningslinjer for godkjenning og valg av sensorer og undervisere

S 19/19 Honorering for oppgaveskriving og sensor-/retteveiledning, obligatorisk kursoppgave og hjemmeeksamen

Vedtak:

1. Å skrive praktikumsoppgave til obligatorisk kursoppgave normeres til åtte timer.

2. Å skrive retteveiledning til obligatorisk kursoppgave normeres på samme måte som sensorveiledning til eksamensoppgave.

3. Å skrive eksamensoppgave – praktikum eller teori – til (tellende) hjemmeeksamen, normeres på samme måte som tilsvarende oppgaver for skoleeksamen.

S 20/19 Forslag om terminering av inaktive ph.d.emner
Saksforelegg fulgte vedlagt

Vedtak:

Følgende emner opphører med umiddelbar virkning

PHDJUR-MOD1-0 Modul 1. Rettsteori og metodelære

PHDJUR-MOD2-0 Modul 2. Forskningsetikk

PHDJUR-MOD3-0 Modul 3. Opplegg av avhandlingen og praktiske metodeproblemer

PHDJUR-MOD4-0 Modul 4. Utvalgte rettsvitenskapelige emner og problemstillinger

PHDJUR-MOD5-0 Modul 5. Fremleggelser av eget prosjekt

PHDJUR-Z-0 Spesialpensum

S 21/19 Veiledning for søkere for førsteamanuensis og bedømmere
Saken utgår, og blir satt på sakslisten til neste fakultetsstyremøte i april.

S22/19

Nominering av æresdoktor

Saken ble sendt ut på epost til styremedlemmene i etterkant.

S /19

Eventuelt

- Hans Fredrik Marthinussen ble tildelt formidlingsprisen under Meltzermiddagen, fakultetet gratulerer.
- Dekanen kom med en kort orientering om satsing på skatterett ved fakultetet. Det er ønskelig å inngå en avtale med Skatteetaten uten et ekstraordinært styremøte, ved at utkast til avtale forelegges styret på sirkulasjon. Samarbeidsavtalen vil bidra til å bygge opp kritisk kompetanse innen skatterett. Styret slutter seg til forlaget.

Karl Harald Søvig
Dekan

Øystein L. Iversen
Fakultetsdirektør

13.03.2019 MALI

Protokoll fra møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Onsdag 20. mars 2019 kl. 12:15 – 14:00.

Møterom 448 – JUSII.

Til stede:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)

Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)

Jan-Ove Færstad (a)

Ingrid Margrethe Halvorsen Barlund (b)

Nathalie Gaulier – vara for Kjersti Bakke Sørensen (c)

Emilie Mellbye Rytter (d)

Andreas Myrseth Kolstad (d)

Sekretær: Johanne Spjelkavik.

Kontakt: studieutvalget@jurfa.uib.no

ePhorte 19/3

Neste møte: onsdag 8. mai 2019, kl. 12:15 i 448 - JUSII.

Sak 16/19	Godkjenning av innkalling og dagsorden
	Innkalling: Ingen merknader. Dagsorden: Ingen merknader.
Sak 17/19	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 20. februar 2019. Godkjent på sirkulasjon 25. februar. OBS – ekstern lenke – må lastes ned separat.
2	Fullmaktsvedtak: a) JUS113 Kontraktsrett I Frister for publisering av obligatorisk kursoppgave b) JUS113 Kontraktsrett I Tillegglitteratur c) JUS134 Rettshistorie og komparativ rett. Ordgrense i arbeidsgruppeoppgaver fra absolutt til veiledende. <i>Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til studieutvalget@jurfa.uib.no</i>
3	Forskrift om frister for sensur av eksamen ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen, ref. sak 2/19-3 den 20. februar 2019. Forskriften er nå publisert i Lovdata.
4	Fagansvarlig for faggruppe Erstatningsrett og forsikringsrett (JUS399 og JUS396). Knut Martin Tande har tatt over fagansvaret for gruppen. <i>Det er ikke fattet noe vedtak om hvordan fagansvarlige oppnevnes eller endres. En modell ble utviklet i oktober 2015 av emneansvarlige for JUS399 og administrasjonen, studiedekanen sluttet seg til den: En avtale inngås mellom dem som går ut som fagansvarlig, den som går inn som fagansvarlig, de kursansvarlige og studiedekanen. Vi stiller ikke opp særskilte formkrav. De fire nevnte partene kommer til enighet, og en av dem sender en skriftlig melding (bare en enkel e-post) til administrativt ansvarlige for JUS399 masteroppgave@jurfa.uib.no med kopi til studieutvalget@jurfa.uib.no sånn at SU kan holdes orientert.</i>
5	Årsrapport 2018 fra Den sentrale klagenemnden. http://ekstern.filer.uib.no/ledelse/universitetsstyret/2019/2019-02-21/V_21-18ArsmedlingKlagenemnda2019.pdf OBS – ekstern lenke – må lastes ned separat.
6	Tekstfusk. Oversikt fra studieåret 207/2018.
Sak 18/19	Saker til drøftelse/høring/uttalelse

1	Sensormøter. Ref. sak 86/18-5 fra 12. desember 2018. Uttalelser fra JUS121 og JUS134.
SU uttaler	- JSU kontakter en emneansvarlig – for eksempel Hans Fredrik Marthinussen – med spørsmål om han ønsker å prøve ut en ordning med sensormøter. SU vil deretter behandle en eventuell søknad om midler til godtgjørelse for involverte sensorer, med sak til fakultetsstyret. - SU ber fakultetsstyret om at spørsmålet om sensormøter tas med i en bredere behandling av vurderingsformer og sensurmodeller i det videre arbeidet med studiereformen.
2	Opptak V19. Rapport fra studieadministrasjonen (REGL)
SU uttaler	Studieutvalget takker for orienteringen. Rapporten anses å gi et godt inntrykk av opptaket i vår. Vi konstaterer at vi har attraktive emner og at de modellene for opptak vi har treffer godt de målgruppene vi retter oss mot.
3	Rapport fra arbeidsgruppen som utredet fagsammensetning på 1. – 3. studieår. OBS – eksternt lenke – må lastes ned separat.
SU uttaler	- SU oppfordrer styret til å ta særlig hensyn til at studentenes arbeidsbelastning blir fordelt jevnest mulig ved fastsettingen av emnestrukturen på 1.-3. studieår. Det er viktig at emnene på første semester av første studieår plasseres slik at de gir studentene en best mulig start på studiet og i størst mulig grad gir studentene en progresjon i læringen av juridisk metode. Fakultetsstyret oppfordres av denne grunn til å vurdere den foreslåtte rekkefølgen på avtalerett og familie- og arverett. - SU understreker at spørsmålet om emnestruktur skal være opptakten til en bred diskusjon om bruk av varierte prøvingsformer og undervisningsaktiviteter. Særlig der flere elementer inngår i grunnlaget for karaktersetningen, er varierte prøvingsformer en forutsetning for å iverksette store emner (mer enn 20 studiepoeng). Utvalget som skal arbeide videre med reformen bør lete aktivt og nytenkende etter hensiktsmessige prøvingsformer for slike store emner. - SU understreker at hensynet til kontinuitet og progresjon i den samlede undervisningen i juridisk metode krever tett samarbeid mellom emneansvarlige, særlig mellom ansvarlig for metode II og første studieår ellers.
Vedtakssaker	
Sak 19/19	Uttalelse til fakultetsstyret om retting av vitenskapelige stillinger. Saken ble behandlet på sirkulasjon etter møtet den 20. februar, vedtak er fattet og oversendt fakultetsstyret (S-17/19).
Vedtak	Følgende oversendes fakultetsstyret: SU uttaler: Med utgangspunkt i de mottatte tilbakemeldingene fra flere emneansvarlige og forskergrupeledere vil SU gi uttrykk for at behovet for flere undervisere er bekymringsfullt stort på en rekke sentrale emner. Behovet er så stort at SU ikke finner det riktig å peke på ett konkret rettsområde som bør prioriteres ved denne korsvei. Den faste stillingen som nå lyses ut, må dessuten sees i sammenheng med de neste utlysningene som er bebudet i 2020. SU vil i stedet slutte seg til uttalelse fra de emneansvarlige på JUS242 Rettergang, professorene Magne Strandberg og Ørnulf Øyen, om viktigheten av at fakultetet i sin rekruttering til faste stillinger har fokus på å rekruttere personer med bred undervisningskompetanse i norsk rett. Uavhengig av faglig retting av utlysningene bør det etter SUs syn stilles krav til bred undervisningskompetanse i norsk rett, og søkeres kvalifikasjoner på dette punkt må veie tungt i ansettelsesprosessen.
Sak 20/19	JUS271-2-B Comparative Energy Law. Emnebeskrivelse. Forslag fra emneansvarlig.
Vedtak	Emnebeskrivelsen for JUS271-2-B Comparative Energy Law endres som foreslått med virkning fra studieåret 2019/2020.
Sak 21/19	Sensorveiledninger for spesialemer og kontinuasjonseksamener. Forslag fra studiedekanen. [Sak 13/19 ble utsatt i møtet 20. februar.] I <i>fakultetsstyremøtet 12/3-19, sak 18/19, kom det fram at det er ønskelig at det går fram av sensorveiledningen om den litteraturen det vises til i veiledningen er hovedlitteratur eller om det der innførings- eller tilleggs litteratur.</i>

Vedtak	Retningslinjer for sensorveiledninger for spesialemer og kontinuasjonseksamener, samt mal for samme, vedtas med de endringer som framkom i møtet. Endringene er innarbeidet i notatet i protokollen. PROTOKOLLTILFØRSEL fra de to representantene fra gruppe d): <i>Studentrepresentantene ønsket å endre setningen om normalfordeling under overskriften «Til sensorene» til «Det kan bety at karakterfordelingen blir svært ulik mellom kommisjoner». Etter denne setningen ønsket studentene å sette inn en illustrasjon av mulige ulike karakterfordelinger på kommisjonsnivå. Hensikten med disse endringene er å synliggjøre enda tydeligere at karakterfordelingen kan variere også på kommisjonsnivå.</i> <i>I andre avsnitt foreslo studentene å endre den siste setningen til «Ulike fremgangsmåter som anses som likeverdige skal behandles slik, uten hensyn til sensorens preferanse».</i> <i>Denne formuleringen ville tydeligere få frem at sensoren skal vurdere besvarelsens faglige kvalitet, uavhengig av sensorens preferanser.</i>
Sak 22/19	Generell dispensasjon fra reglement for hjelpemidler til eksamen for emner som piloterer Lovdatas eksamensløsning.
Vedtak	Emner som har digitale hjelpemidler til eksamen i pilot, unntas fra bestemmelsene om hjelpemidler til eksamen for så vidt gjelder den digitale løsningen. I stedet gjelder elektronisk hjelpemiddelliste som emneansvarlig gjør kjent i kurset. Dette innebærer ingen endring i tillatte analoge hjelpemidler. Innarbeidelser i digitale hjelpemidler er lovlige innenfor de rammene som er teknisk mulig i Lovdatas eksamensløsning. For eventuelle hjelpemidler i papir som medbringes til samme eksamen, gjelder bestemmelsene i § 3-5, § 3-6 og § 3-7 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet fullt ut.
Sak 23/19	Forslag om nytt spesialemerne. JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law. Må sees i sammenheng med sak 24/19 og sak 25/19.
Vedtak	SU anbefaler for fakultetsstyret at spesialemerne JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes med virkning fra studieåret 2019/2020.
Sak 24/19	Forslag om terminering av spesialemerne JUS271-2-A Energy Law. Må sees i sammenheng med sak 23/19.
Vedtaksforslag	Studieutvalget tilrår overfor fakultetsstyret at spesialemerne JUS271-2-A Energy Law termineres med virkning fra studieåret 2019/2020, under forutsetning av at spesialemerne JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes fra samme tidspunkt.
Sak 25/19	Forslag om terminering av spesialemerne JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market. Må sees i sammenheng med sak 23/19.
Vedtak	Studieutvalget tilrår overfor fakultetsstyret at spesialemerne JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market termineres med virkning fra studieåret 2020/2021, under forutsetning av at spesialemerne JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes fra studieåret 2019/2020.

Eventuelt

Halvard Haukeland Fredriksen
Leder

Johanne Spjelkavik
Sekretær

REFERAT
FORSKNINGSUTVALGET
FREDAG 22. FEBUAR 2019 KL. 9.00 – 10.15

Til stede: Anne Marie Frøseth (leder), Eivind Kolflaath, Andrea Grønningsæter, Randi Sæbøe,,
Katrine Bjørndalen, Emilie Rytter (vara for Henrik Saxegaard), og Henning Simonsen
(referent).

Fra administrasjonen: Anita Garden

Forfall: Camilla Bernt (ingen av de tre vararepresentantene hadde anledning til å stille)

Saksliste:

8/19 Tilråding om tilsetting i postdoktorstilling

- Vedtatt på sirkulasjon i begynnelsen av februar

9/19 Godkjenning av innkalling, saksliste

Innkalling og saksliste ble godkjent. (Referatet fra sist møte 28/1 -19 godkjent på sirkulasjon.)

10/19 Øremerking av fast stilling og stipendiatstillinger

Øremerking av førsteamanuensisstilling:

Vedtak: «FU noterer at det for tiden er uvanlig mange forventede avganger i faste stillinger. Det er på tidspunktet uvanlig stor sårbarhet innenfor flere basisfag, som vil kunne påvirke kvaliteten både innenfor forskningen og undervisningen. Det er forventet at en avgang og enkelte permisjoner innenfor fagene formuerett/obligasjonsrett i vid forstand. I nær fremtid vil også en av fakultetets professorer innenfor forvaltningsrett gå av med pensjon. Fakultetets kompetanse innenfor grunnleggende forvaltningsrett vil i noen år fremover også være bundet opp i andre oppgaver enn forskning. Det er grunn til å tro at fakultetet således vil måtte styrke kapasiteten innenfor alminnelige basisfag for å understøtte strategiplanens grunnleggende målsetting: «Fakultetet skal drive nyskapande grunnforskning i dei obligatoriske faga og i sentrale valemne.» FU mener det på denne bakgrunn er behov for en fast stilling der søkeren kan dokumentere høy kompetanse både innenfor privatrett og offentlig rett, og særlig i tilknytning til formuerett/obligasjonsrett og forvaltningsrett.

På lenger sikt finner FU det mest naturlig å øremerke en fast stilling relatert til enkelte forskergruppens foreslåtte felt, blant annet menneskerettigheter, når en slik retting i tillegg kan knyttes til et større basalfag slik som strafferett el. En mulig kombinasjon kan også være rettstat/strafferett og menneskerettigheter. Behovet for faste tilsatte synes likevel på nåværende tidspunkt å være mer prekært innenfor de tidligere nevnte rettsområdene.»

Øremerking av stipendiatstilling(er):

Vedtak: «Det er bestemt å lyse ut 8 stipendiatstillinger i mars med søknadsfrist i juni 2019. Fakultetet vil i løpet av året ha behov for å lyse ut 14 stipendiatstillinger, dersom måltallet skal opprettholdes. FUs vurdering av behovet for øremerking må ses i lys av at det kan være aktuelt å øremerke stipendiatstillinger som lyses ut tidlig i

høstsemesteret. Det er for tiden ikke aktuelle utlysninger ved Det juridiske fakultet i Oslo, og det kan av denne grunn være viktig at fakultetet sikrer seg en bred søknadsmasse. Det er for tiden grunn til å tro at fakultetet vil få flere søkere som tidligere har tatt forskerlinjen. I tillegg har flere øvrige kvalifiserte søkere vist interesse. Det er få av de antatte prosjektene som dekkes av forskergruppens foreslåtte øremerkinger. I tillegg har forskergruppene i liten grad redegjort for markedet av potensielle søkere i sine vurderinger. FU mener dette er viktige opplysninger som forskergruppene bør redegjøre for i fremtidige uttalelser. Av hensyn til behovet for å sikre fakultetet de best kvalifiserte søkerne ved utlysning av uvanlig mange nye stillinger, ønsker FU å avvente en beslutning om øremerking til utlysningen som kan foretas i høstsemesteret.»

11/19 Søknad om støtte til drift av Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice

Vedtak:

Det innvilges inntil kr. 40 000 til vit.ass.-bistand til utgivelse av to numre av BJCLCJ i 2019.

12/19 Stipendiat – tilsetting (unntatt offentlighet)

Vedtak:

Forskningsutvalget tilrår at Siri Elisabeth Bernssen tilsettes i den utlyste stipendiatstillingen.

13/19 Nedleggelse av inaktive ph.d.-emner

Vedtak:

FU anmoder om at fakultetsstyret legger ned følgende emner med umiddelbar virkning:

PHDJUR-MOD1-0 Modul 1. Rettsteori og metodelære

PHDJUR-MOD2-0 Modul 2. Forskningsetikk

PHDJUR-MOD3-0 Modul 3. Opplegg av avhandlingen og praktiske metodeproblemer

PHDJUR-MOD4-0 Modul 4. Utvalgte rettsvitenskapelige emner og problemstillinger

PHDJUR-MOD5-0 Modul 5. Fremleggelser av eget prosjekt

PHDJUR-Z-0 Spesialpensum

14/19 Kriterier for tildeling av vit.ass.-ressurser til forskergrupper

Vedtak:

Det bevilges 30 timer vit.ass.-assistanse til hver forskergruppe pr. kalenderår. For behov ut over dette, f.eks. til større seminarer/konferanser, kan det søkes FU om ytterligere timer.

PROTOKOLL

TILSETTINGSUTVALGET

Tilsettingssak på sirkulasjon 26. februar 2019

På sirkulasjon til:

Karl Harald Søvig, Ragna Aarli, Brage Thunestvedt Hatløy, Ingrid Elisabeth Tøsdal og
Johannes Ørn Thorsteinsson

Tilsettingssaker er unntatt offentlighet, jfr. Off.l. § 25

Sak:

Sak 2/19

**Tilsettingssak stipendiat ved Det juridiske fakultet
(2018/15094)**

Vedtak:

*«Siri Elisabeth Bernssen tilsettes i stipendiatstilling ved Det
juridiske fakultet for en periode på 4 år og med 25 %
pliktarbeid»*

Bergen, 26. februar 2019

Karl Harald Søvig
dekan

Lise Engelbreth
sekretær

PROTOKOLL

TILSETTINGSUTVALGET

Tilsettingssak på sirkulasjon 10. april 2019

På sirkulasjon til:

Karl Harald Søvig, Ragna Aarli, Brage Thunestvedt Hatløy, Ingrid Elisabeth Tøsdal og
Johannes Ørn Thorsteinsson

Tilsettingssaker er unntatt offentlighet, jfr. Off.l. § 25

Sak:

Sak 3/19

**Tilsettingssak forsker ved Det juridiske fakultet
(2019/1869)**

Vedtak:

*«Helge Renå tilsettes i 70 % forskerstilling ved Det
juridiske fakultet for en periode på tre år»*

Bergen, 12. april 2019

Karl Harald Søvig
dekan

Lise Engelbreth
sekretær

Referat fra møte i HMS-utvalget ved Det juridiske fakultet

Det juridiske fakultet, 4. april 2019.

Til stede: Bente Rosnes (avtroppende HVO), Henning Simonsen (påtroppende HVO og VOadm), Tine Eidsvaag (VOVit), Vivian Gjelsvik (Brannvernansvarlig), Idunn Bjørlo Tandstad (påtroppende miljøkontakt og ansvarlig for Miljøfyrtårn), Ingrid Straume (Påtroppende HMS-koordinator), Synne Alne (avtroppende HMS-koordinator og miljøkontakt), Synne Jacobsen (lærling) og Øystein L. Iversen (arbeidsgiver).

Til innkallingen:

Admincontrol: Vi tar i bruk dette til neste møte.

9/19 Orienteringssaker

1) Utskifting av utvalgsmedlemmer og sekretariat

Merknad:

Den nye sammensetningen av HMS-utvalget ble gjennomgått og er slik med virkning fra 1. mai 2019:

Henning Simonsen, Hovedverneombud og verneombud administrativ stab

Kjersti Bakke Sørensen, varaverneombud administrativ stab

Tine Eidsvaag, verneombud vitenskapelig stab

Camilla Bernt, varaverneombud vitenskapelig stab

Ingrid Straume, HMS-koordinator og sekretær

Idunn Bjørlo Tandstad, Ansvarlig for Miljøfyrtårn

Øystein L. Iversen, Arbeidsgiverrepresentant (leder)

Vivian Gjelsvik, Brannvernansvarlig

Synne Jacobsen, observatør

2) Innsendt rapport Miljøfyrtårn 2018

Merknad:

Synne Alne orienterte om og presenterte innsendt rapport.

3) Datoer semesterpizza og sommerfest

Merknad:

Semesterpizza 25 april og 3. oktober

Sommerfest 21 juni.

Julefest 13. desember.

10/19 Status resertifisering Miljøfyrtårn

Merknad:

Idunn Bjørlo Tandstad, Synne Alne og Henning Simonsen er i gang med dette. Utkastet vurderes av ekstern konsulent og videresendes til sertifisør. Det tas sikte på resertifisering i uke 15.

11/19 Status HMS-handlingsplan 2019

Status for gjennomføringen av tiltakene vedtatt ble gjennomgått.

12/19 EventueltSølvkre

Det er funnet sølvkre i bygget og tiltak er iverksatt i dialog med skadedyrfirma. Det orienteres om dette overfor de ansatte i Fakultetsnytt uke 14.

Neste møte:

2. mai, kl 10.00.

Øystein L. Iversen

Leder

Ingrid Straume

Sekretær

UNIVERSITETET I BERGEN

VALGSTYRET,

DET JURIDISKE FAKULTET

PROTOKOLL

fra møte i valgstyret ved Det juridiske fakultet
28. mars 2019, kl. 11.30-11.50

Til stede: Johan Giertsen (leder), Mari Anne Franklin, Kristine Fløystad Dahl, Aleksander Bø Rognan, Anita H. Garden (sekretær)

Forfall: Yngvil Marie Erichsen

Følgende saksliste forelå til behandling:

- 01/19 Godkjenning av innkalling og dagsorden
- 02/19 Kort orientering om [det nye valgreglementet](#)
- 03/16 Fastsettelse av valgmåte og valgdatoer
- 04/19 Eventuelt

Sak 01/19: Godkjenning av innkalling og dagsorden

Det var ingen merknader til innkalling og saksliste.

Sak 02/19: Kort orientering om [det nye valgreglementet](#)

Sekretær for valgstyret orienterte kort om de viktigste endringene i valgreglementet.

Sak 03/19: Fastsettelse av valgmåte og valgdatoer

Følgende forslag ble drøftet:

Ifølge valgreglementets §10-1 skal valg for ansatte og studenter normalt gjennomføres som elektronisk valg. I saksnottatet til møtet forelå derfor et forslag om at valg for gruppe B og D til fakultetsstyret holdes som elektronisk valg, jf. § 10-1 i valgreglementet for Universitetet i Bergen, i perioden mandag 6. mai, kl. 12 –fredag 10. mai, kl. 12. Vedlagt var tidsplan og utkast til kunngjøring.

Studentene la frem at valg av studentrepresentanter til fakultetsstyret skal gjennomføres med studentutvalgets allmøte som valgforsamling i henhold til § 10-3, 1 i valgreglementet.

Vedtak:

1 Valg for gruppe B, midlertidig vitenskapelig ansatte:

Valg for gruppe B holdes som elektronisk valg, jf. § 10-1 i valgreglementet for Universitetet i Bergen, i perioden mandag 6. mai, kl. 12 –fredag 10. mai, kl. 12. Forslagsfrist for valg til fakultetsstyret for gruppe B er 9. april, kl. 12, jf. vedlagte valgkalender.

Det gjøres oppmerksom på valgreglementets § 23-3, 1 som fortsatt er gjeldende: «Dersom det i en valgkrets bare er foreslått så mange kandidater som det antallet som skal velges som medlemmer og varamedlemmer foretas valget av det avtroppende fakultetsstyret som valgforsamling.»

2 Valg for gruppe D, studentene:

Valg for gruppe D gjennomføres med studentutvalgets allmøte som valgforsamling, jf. § 10-3, 1 i valgreglementet.

Valgstyret ber Juridisk Studentutvalg om å merke seg punkt 3 i valgreglementets §10-3:

«Dersom valg av studenter til styringsorgan gjennomføres i valgforsamling skal studentorganet fastsette regler for valgoppgjøret. Nominering av kandidater, kunngjøring og annet forarbeid til valget må skje i samsvar med prinsippene i dette reglement. Styringsorganet skal påse at valg i slike valgforsamlinger skjer i betryggende former.»

Valgstyret har notert seg at studentutvalgets allmøte skal finne sted i uke 19. Valgstyret ber om at resultatet fra valget av studentrepresentanter, en komplett liste med 3 faste- og 5 varamedlemmer (annen hver kvinne og mann), sendes til fakultetsdirektør Øystein L. Iversen innen tirsdag 21. mai 2019.

Sak 04/19: Eventuelt

Det var ingen saker under eventuelt.

Johan Giertsen
leder for valgstyret

Anita H. Garden
sekretær for valgstyret

Referat fra møte for Nasjonalt fagorgan for juridiske fag, Det juridiske fakultet fredag 15. mars, kl 12.15-15.00.

Til stede:

Per Kåre Sky, NMBU, Lana Bubalo og Ola Johan Settem, Universitetet i Stavanger, Monica Viken, BI, Bente Ohnstad, Høgskolen i Innlandet, Ida Mathiesen Hatleberg, Universitetet i Sørøst-Norge, Kristin Wallevik, Universitetet i Agder, Ruben Haugland, NSO, Hanne-Gerd Nielsen, Universitets- og høgskolerådet, Dag Michaelsen, UiO, Lena Bendiksen, UiT, Karl Harald Søvig, Anne Marie Frøseth og Øystein L. Iversen, UiB.

Sak 1/19 Godkjenning av innkalling og saksliste.

Vedtak:

Innkalling og saksliste ble godkjent.

Sak 2/19 Orientering om den nye organiseringen av UHR og konsekvenser for juridiske fag.

Hanne-Gerd Nielsen, Universitets- og høgskolerådet, orienterte om den nye organisasjonen.

Vedtak:

Møtet tok saken til orientering.

Sak 3/19 Nasjonalt fagorgan for juridiske fag. Organisering, møtehyppighet, «hastefullmakt», etc.

Vedtak:

Leder av nasjonal fagorgan velges for en periode på 2 år. Professor Karl Harald Søvig velges som leder for perioden 2019-2020. Søvig oppnevner sekretær.

Fagorganet møtes en gang årlig. Ved behov for ytterligere diskusjon i organet åpnes det for nettmøte (for eksempel Skype). Ikke behov for «hastefullmakt».

Alle institusjoner med juridisk utdanning på bachelor-nivå, hvorav minst 50% juridiske fag, er medlemmer i Fagorgan for juridiske fag. NSO har også medlemskap. UHR-Samfunnsfag har anledning til å møte som observatør.

Dette innebærer at følgende institusjoner er medlemmer:

Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo

Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø

Universitetet i Agder

Universitetet i Stavanger

Handelshøyskolen BI

Høgskolen i Innlandet

Universitetet i Sørøst-Norge

Høgskulen på Vestlandet

NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

NSO

Observatør:

UHR-Samfunnsfag

Sak 4/19: Videreføring av De juridiske fakulteters publiseringsutvalg.

Orientering v/leder professor Anne Marie Frøseth.

Vedtak:

Møtet tok saken til orientering.

Sak 5/19 Institusjonene orienterer om status og planer for egen «jus-utdanning».

De ulike institusjonene orienterte.

Følgende stikkordsmessig notert

UiS: Bachelor 50-60 studenter. Spisset som selskaps-/skatterett. Kandidater går videre i Bergen. Prøve å få spesialisert master. 12-13 (6) faste vitenskapelige stillinger hvorav, 50% førstestillinger.

USØN: Bachelor Oslo-modell. De som ønsker master kan søke høst/vår, noen kommer inn underveis. Sømløs overgang. UiO kan ikke gi bachelorgrad, og studenter derfra som ønsker å «stige av» søker til USØN. Århus/København søker seg inn også. Bachelor i jus/økonomi, skal

kunne candmerc Århus og Copenhagen Business School. BI fått master i forretningsjuss, hvor USØN studenter kan innpasses. 7 faste førstestillinger, 2 ulektor

BI: Kombinasjon bachelor i juss/øk 200 studenter per år, med studiesteder i Bergen, Trondheim, Stavanger og Oslo. Høsten starter JusØK-master. Ulike løp. Tverrfaglig integrerte fag i juss/økonomi. 24 jurister i faste stillinger, 4 stipendiater og 7 i ll'er stillinger. Samarbeid med Oslo, for eksempel om forskning.

NMBU: 20 vitenskapelige. 5-årig master i eiendom, jordskiftedommere. 38 studenter. Noen har bachelor, vil ha master hos dem. Også noen få med master i juss. Sammenslåing av jordskifterett/tingrett? Mye skjønn, skjønnsprosess.

Oslo: 95 førstestillinger, noen lektorer. Master i rettsvitenskap. Kriminolog utdanning. Master i retts sosiologi. Mindre masterprogrammer, rettsinformatikk, human rights, etc.

Nytt bygg 1.1.2020.

Høgskolen i Innlandet, Lillehammer. Bachelor i juss. Ca 400 studenter (150 pr år) Bergensmodellen. Høye inntakskrav. God studenttilfredshet. Samarbeider med andre institusjoner for å finne muligheter for videre studier for studentene. 7 faste vitenskapelig ansatte. 5 førstekompetanse. Idrettsjuss – et nytt forskningsområde som er under utvikling.

UiT: 60 vitenskapelig ansatte (20 stip) 1000 studenter, integrert master. LLM Law of the Sea. Ny nordisk joint-master i miljø. Ett semester hvert sted. Eksamensformer evalueres, beholde variasjoner. Ikke flere skoleeksamener. Ned med eksamenspress. Fokus på eksterntfinansiering. Mål: Opp andel søknader. Adm 2020 flytting av adm til sentralt nivå.

UiA: Internasjonal akkreditering. Institutt 18 ansatte. 7 første 2 professor. 3+2 søker seg til Bergen. Noen drar til Danmark. Prosess-seminar for dansker. Senter for e-helse. Nye komb kunstig intelligens. 70x3 studenter.

UiB: 2500 studenter. Studentene trives – men karakterpress. Høy grad av gjentak - ressursproblem. Fokus på å øke eksterntfinansiering. Utredning ny studieordning:

<https://www.uib.no/jur/121696/utredning-av-ny-studieordning>

Vedtak:

Det sendes ut et skjema til alle institusjonsmedlemmene for innhenting av en del faktisk informasjon om virksomheten.

1. Grad som tilbys.
2. Antall studenter på hvert studietilbud pr 01.03.19.
3. Antall ansatte:

- a. Fast vitenskapelige ansatte, med stillingskategori.
- b. Midlertid vitenskapelige ansatte, med stillingskategori.
- c. Professor II/Førsteamanuensis II-stillinger.

Informasjonen gjøres tilgjengelig for alle medlemmer og benyttes som underlag for oppfølging av Sak 6/19.

Sak 6/19 Rettsvitenskapelig forskning. Utfordringer og initiativer.

Innledning v/leder for Nasjonalt fagorgan for juridiske fag professor Karl Harald Søvig.

Vedtak:

Det er et stort behov for forskning i rettsvitenskap – maktutredningen viser til en generell mangel og enkelte viktige fagområder står i dag uten forsvarlig forskningskapasitet. Det er alminnelig erkjent også av NFR at forskning i rettsvitenskap får for liten andel av den samlede potten fra NFR. Det er ved de tre institusjonen som har masterutdanninger hvor tyngdepunktet vil ligge for juridisk forskning, men alle institusjonene stiller seg bak standpunktet om at rettsvitenskapelig forskning må styrkes for å dekke samfunnets behov, men også for å sikre forskningsbasert undervisning ved de institusjonene som har utdanninger i rettsvitenskap.

Nasjonalt fagorgan for juridiske fag vil fremme dette synspunktet overfor UHR-Samfunnsfag og søke støtte der, både på kort sikt – muntlig ved det kommende årsmøte i UHR-Samfunnsfag, men også på lengre sikt – ved å forberede en egen sak om dette i neste års møte i Nasjonalt fagorgan for juridiske fag om samfunnet finansiering av rettsvitenskap.

Sak 7/19 Publisering av rettsvitenskapelig tekster.

Innledning v/leder for Nasjonalt fagorgan for juridiske fag professor Karl Harald Søvig.

Et informasjonsskriv til alle vitenskapelig ansatte ble fremlagt i møte og ble gjennomgått. Informasjonsskrivet har som mål å gi alle faglig ansatte informasjon om hva som må til for at publikasjoner skal kunne telle i den resultatbaserte omfordelingen (RBO), eller «tellekantsystemet». Siktemålet med denne informasjon er å gi veiledning til de enkelte ansatte, slik at fakultet og institutt ikke skal gå glipp av inntekter som følge av eventuell manglende kjennskap til regelverket.

Vedtak:

Saken tas til orientering.

Informasjonsskrivet gjøres tilgjengelig for medlemmene.

Sak 8/19 Utkast til revidert veiledning for bedømming av søkere til professorater og professoropptrykk i rettsvitenskap.

Veiledningen ble lagt frem og gjennomgått.

Vedtak:

Institusjonene gis frist til 22. mars med å inngi merknader til utkastet.

Eventuelle merknader behandles på sirkulasjon.

Sak 9/19 Eventuelt.

Fra NSO:

Ettersom den nye organiseringen av UHR er relativt ny har ikke NSO helt fastlagt samhandlingsstrukturen. NSO ba om at observatør-representasjon fra JSU ble vurdert.

Vedtak:

NSO velge en representert fra JSU ved de tre juridiske fakultetene og en representant fra Juristforbundets bachelor-utvalg.

Neste møte:

Neste møte i Nasjonalt fagorgan for juridiske fag arrangeres i ved Det juridiske fakultet, UiO, mars 2020.

Juristutdanningen ved UiB 50 år.

Alle medlemmer vil bli invitert til jubileumsmarkering 13. september 2019, ved Det juridiske fakultet, UiB, fra kl 13.00 og utover.

Etiske retningslinjer for studenter og studentorganisasjoner ved de juridiske fakultetene.

De tre juridiske fakultetene har vedtatt Etiske retningslinjer for studenter og studentorganisasjoner ved de juridiske fakultetene. Disse retningslinjene supplerer lovpålagte regler, samt de tre universitetene i Tromsø, Bergen og Oslos retningslinjer og reglement på området. Den norske advokatforening har sluttet seg til retningslinjene.

Medlemmene i Nasjonalt fagorgan for juridiske fag bes vurdere om de også kan slutte seg til retningslinjene.

Retningslinjene er tilgjengelige her:

<https://www.jus.uio.no/om/hms/etiske-retningslinjer/index.html>

Karl Harald Søvig

Leder

Øystein L. Iversen

Sekretær

Sigrid Eskeland Schütz (committee chair), Universitetet i Bergen
Ellen Hey, Erasmus University Rotterdam
Caroline Heide-Jørgensen, Københavns Universitet

Your ref

Our ref
2019/935-SYA

Date
27.03.2019

Appointment of Evaluation Committee

We refer to previous correspondence with the Dean Søvig at the Faculty of Law, UoB, and we thank you for serving as a member of the committee for evaluating applicants for the tenure track position as Associate Professor at the Faculty of Law in the field of Offshore Wind. There are five applicants for the position, please see enclosed list of applicants. In recruitment processes where there are more than two applicants, the applicants must be ranked.

The Dean has appointed the committee, on the 21st of March 2019. Professor at UoB Sigrid Eskeland Schütz is appointed chair of the committee, and is kindly asked to see to it that the evaluation process commences, as well as contact the other committee members and coordinate the committee work. We kindly ask that the evaluation be completed and sent to us with a signed last page by the 22nd of May 2019.

Enclosed you will find the following documents in Norwegian:

- «Reglement for ansettelse i vitenskapelige stillinger og faglige / administrative lederstillinger ved UiB», vedtatt av Universitetsstyret 28.05.2014.
- «Utllysning og ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger», jfr. Universitets- og høyskolelovens § 6-3
- «Kriterier for ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger», jfr Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger §1-4
- «Veiledning for den sakkyndige komité ved bedømmelse av søkere til stilling som førsteamanuensis ved Det juridiske fakultet, UiB», vedtatt av fakultetsstyret 23.mars 2010.

External members of the committee will be paid a fee for their work. In order to be able to pay out the fee we kindly request that a copy of the attached contract form be returned. The amount will be paid as soon as we receive the evaluation.

On behalf of the University of Bergen we thank you for serving as a member of the committee.

Yours sincerely,

Anne Marie Frøseth
Vice-Dean

Synne Alne
Senior Executive Officer

This document has been electronically approved and therefore has no handwritten signatures

Professor Anne Lise Fimreite (leder)
Professor Jørn Øyrehagen Sunde
Professor Morten Holmboe

Deres ref

Vår ref

Dato

2019/1869-LIENG

12.03.2019

Sakkyndig komité

Vi viser til tidligere kontakt med dekanatet ved Det juridiske fakultet, og takker for at dere vil være med i sakkyndig komité for vurdering av søkere til utlyst stilling som forsker.

Ved søknadsfristens utløp var det kommet inn én søknad til stillingen. Bedømmelseskomitéen skal vurdere de faglige kvalifikasjonene til søkeren. Professor Anne Lise Fimreite er oppnevnt som leder av komitéen, og vi ber henne koordinere arbeidet.

Utlysningstekst, søkerlister og søknader med vedlegg er tilgjengelig i JobbNorge. Aktuelt regelverk er vedlagt:

- Universitets- og høyskolelovens § 6-3 "Utlysning og ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger"
- Reglement for ansettelse i vitenskapelige stillinger og faglige/administrative lederstillinger ved UiB

Arbeid i forbindelse med bedømmelsen godskrives etter medgått tid. Eksterne medlemmer av den sakkyndige komitéen får utbetalt honorar for sitt arbeid. I den forbindelse ber vi om at ett eksemplar av vedlagte avtale om bedømmelsesoppdrag med betalingsinformasjon til lønnsavdelingen blir returnert i utfylt og undertegnet stand. Beløpet vil bli utbetalt så snart vi har mottatt bedømmelsen.

Bedømmelsen skal sendes til Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet, Pb. 7806, 5020 Bergen.

Komitéen bes om å komme med sin innstilling innen 1. april 2019.

Vennlig hilsen

Karl Harald Søvig
dekan

Lise Engelbreth
førstekonsulent

Telefon 55580000
postmottak@uib.no
Internett www.uib.no
Org no. 874 789 542

Det juridiske fakultet
Telefon 55589500
post@jurfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7806
5020 Bergen

Besøksadresse
Magnus Lagabøtes plass
1
Bergen

Saksbehandler
Lise Engelbreth
55589678

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Professor Ernst Nordtveit (leder)
Førsteamanuensis Knut Einar Skodvin
Førsteamanuensis Ingvild Jakobsen

Deres ref

Vår ref

2019/2648-LIENG

Dato

09.04.2019

Sakkyndig komité

Vi viser til tidligere kontakt med dekanatet ved Det juridiske fakultet, og takker for at dere vil være med i sakkyndig komité for vurdering av søkere til utlyst stilling som postdoktor/stipendiat.

Ved søknadsfristens utløp var det kommet inn syv søknader til stillingen. Bedømmelseskomitéen skal vurdere de faglige kvalifikasjonene til søkerne. Professor Ernst Nordtveit er oppnevnt som leder av komitéen, og vi ber ham koordinere arbeidet.

Utlysningstekst, søkerlister og søknader med vedlegg er tilgjengelig i Jobbnorge. Aktuelt regelverk er vedlagt:

- Universitets- og høyskolelovens § 6-3 "Utlysning og ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger"
- Regler om fremgangsmåten ved tilsetting i vitenskapelige stillinger
- Reglement for ansettelse i vitenskapelige stillinger og faglige/administrative lederstillinger ved UiB

Arbeid i forbindelse med bedømmelsen godskrives etter medgått tid. Eksterne medlemmer av den sakkyndige komitéen får utbetalt honorar for sitt arbeid. I den forbindelse ber vi om at ett eksemplar av vedlagte avtale om bedømmelsesoppdrag med betalingsinformasjon til lønnsavdelingen blir returnert i utfylt og undertegnet stand.

Beløpet vil bli utbetalt så snart vi har mottatt bedømmelsen.

Bedømmelsen skal sendes til Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet, Pb. 7806, 5020 Bergen.

Komitéen bes om å komme med sin innstilling innen 10. mai 2019.

Vennlig hilsen

Karl Harald Søvig
dekan

Lise Engelbreth
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Professor Ernst Nordtveit (leder)
Førsteamanuensis Knut Einar Skodvin
Førsteamanuensis Ingvild Jakobsen

Deres ref

Vår ref

2019/2648-LIENG

Dato

09.04.2019

Sakkyndig komité

Vi viser til tidligere kontakt med dekanatet ved Det juridiske fakultet, og takker for at dere vil være med i sakkyndig komité for vurdering av søkere til utlyst stilling som postdoktor/stipendiat.

Ved søknadsfristens utløp var det kommet inn syv søknader til stillingen. Bedømmelseskomitéen skal vurdere de faglige kvalifikasjonene til søkerne. Professor Ernst Nordtveit er oppnevnt som leder av komitéen, og vi ber ham koordinere arbeidet.

Utlysningstekst, søkerlister og søknader med vedlegg er tilgjengelig i Jobbnorge. Aktuelt regelverk er vedlagt:

- Universitets- og høyskolelovens § 6-3 "Utlysning og ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger"
- Regler om fremgangsmåten ved tilsetting i vitenskapelige stillinger
- Reglement for ansettelse i vitenskapelige stillinger og faglige/administrative lederstillinger ved UiB

Arbeid i forbindelse med bedømmelsen godskrives etter medgått tid. Eksterne medlemmer av den sakkyndige komitéen får utbetalt honorar for sitt arbeid. I den forbindelse ber vi om at ett eksemplar av vedlagte avtale om bedømmelsesoppdrag med betalingsinformasjon til lønnsavdelingen blir returnert i utfylt og undertegnet stand.

Beløpet vil bli utbetalt så snart vi har mottatt bedømmelsen.

Bedømmelsen skal sendes til Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet, Pb. 7806, 5020 Bergen.

Komitéen bes om å komme med sin innstilling innen 10. mai 2019.

Vennlig hilsen

Karl Harald Søvig
dekan

Lise Engelbreth
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Universitetet i Bergen er ein anerkjend utdannings- og forskingsinstitusjon, organisert i sju fakultet og omlag 54 institutt og faglege senter. Campus ligg i sentrale delar av Bergen med universitetsområde på Nygårdshøyden, Haukeland, Marineholmen, Møllendalsveien og Årstad.

Det juridiske fakultet - [Les meir om fakultet her.](#)

8 stipendiatstillingar ved Det juridiske fakultet

UiB - Kunnskap som formar samfunnet

Gjennom eit sterkt og tett samspel med omverda - globalt, nasjonalt og lokalt - skal vi medverke til eit samfunn bygd på kunnskap, ferdigheiter og haldningar.

Vil du vere med å forme framtida?

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=0E0cOZpZQXY>

Stipendiatstillingar ved Det juridiske fakultet

Ved Det juridiske fakultet er det åtte (8) ledige stipendiatstillingar.

Normal åremålsperiode for stillinga er fire år med 25 prosent pliktarbeid. Åremålsperiode med pliktarbeid blir vurdert særskilt etter søkjaren sine kvalifikasjonar.

Kvalifikasjonar og eigenskapar

- Du må ha mastergrad i rettsvitenskap eller tilsvarende juridisk utdanning. Det er ein føresetnad at du har levert masteroppgåva innan søknadsfristen, og at mastergraden er oppnådd før tilsetjing kan skje
- Du må gjennom karakternivå og/eller skriftlege arbeid ha vist eit høgt fagleg nivå, som kvalifiserer for rettsvitenskapleg arbeid
- Du må kunne arbeide sjølvstendig og strukturert
- Du må ha gode samarbeidsevner og evne til å bidra til utvikling av faget
- Du må ta aktivt del i utviklinga av eit godt fagmiljø

Om stipendiatstillinga og forskarutdanninga

Om stipendiatstillinga:

Administrasjons- og undervisningsspråket på fakultetet sitt doktorgradsprogram er til vanleg norsk. Eventuell undervisning skal kunne gjennomførast innanfor dei obligatoriske emna i masterstudiet i rettsvitenskap ved UiB.

Prosjektskiltringa bør vere på ca. 10 sider, og ho skal innehalde ein plan for gjennomføringa av prosjektet og forskarutdanninga. Prosjektet skal være relevant for europeiske rettsforhold, enten ved å ta opp nasjonale problemstillingar (inkludert norske) eller internasjonale spørsmål av betydning for fleire europeiske land. Prosjektskiltringa skal følgje dei krava til innhald som står i [retteiinga for søkjarar til stipendiatstilling.](#)

Om forskarutdanninga:

I tillegg til å fylle det generelle kravet for tilsetjing, må søkjarane fylle kravet for opptak på fakultetet sitt ph.d.-program.

Du må fylle ut [skjema](#) for opptak på ph.d.-programmet og leggje dette ved søknaden.

Vi kan tilby:

- Eit godt og fagleg utfordrande arbeidsmiljø
- Løn etter lønnssteg 53-58 (kode 1017/LR 20) ut frå relevant praksis. Dette ligg for tida i spennet mellom 464 800,- og 505 800,-. For særleg kvalifiserte søkjarar kan det bli aktuelt å vurdere høgare løn
- Medlemsskap i Statens pensjonskasse
- Stilling i ei inkluderande arbeidslivsverksemd (IA-verksemd)
- [Gode velferdsordningar](#)

Søknaden skal innehalde:

- Søknadsskjema for opptak på ph.d.-programmet
- Prosjektskiltring og gjennomføringsplan
- CV
- Kopiar av vitnemål og attestar

- Vitskaplege arbeid og liste over desse (publikasjonsliste)
- Søkjarar med utanlandsk utdanning må leggje ved offisiell dokumentasjon som viser kva for karakterar på vitnemålet som er på eit høgt fagleg nivå, og kva for kriterium som ligg til grunn for ei slik vurdering
- Søkjarar med utanlandsk utdanning må òg leggje ved sertifisert omsetjing til engelsk eller skandinavisk dersom originalvitnemålet, karakterutskriftene og tilleggsdokumentasjonen ikkje er på eit av desse språka. Søkjar må i tillegg leggje ved NOKUT si generelle godkjenning av at utdanninga samsvarer med norsk mastergrad. Sjå www.nokut.no for meir informasjon om generell godkjenning av høgare utdanning.

Du må laste opp søknad og vedlegg i Jobbnorge via lenkje på denne sida merka «Søk stillingen».

Generell informasjon

Dei best kvalifiserte søkerane vil bli kalla inn til intervju.

Utfyllande opplysningar om stillingane kan du få ved å vende deg til HR-rådgivar Anita H. Garden ved Det juridiske fakultet, tlf. 55 58 96 76, e-post: Anita.Garden@uib.no eller til prodekan for forskning Anne Marie Frøseth, tlf. 55 58 95 49, e-post: Anne.Froseth@uib.no.

Den statlege arbeidsstyrken skal i størst mogleg grad spegle mangfaldet i befolkninga. Det er difor eit personalpolitisk mål å få ei balansert alders- og kjønnsamansetjing og rekruttere personar med innvandrarbakgrunn. Personar med innvandrarbakgrunn og nedsett funksjonsevne blir oppmoda om å søkje stillinga.

Universitetet i Bergen nyttar meirinnsyn ved tilsetjing i vitskaplege stillingar. Opplysningar om søkeren kan bli gjort offentlege sjølv om søkeren har oppmoda om ikkje å bli ført på søkerlista. Dersom oppmodinga ikkje blir teke til følge, skal søkeren varslast om dette.

Den som blir tilsett, må rette seg etter dei retningslinjene som til ei kvar tid gjeld for stillinga. Vi viser elles til rettleiing for søkerar til stipendiatstilling som du finn på denne nettsida: <http://www.uib.no/jur/24432/reglement-og-retningslinjer>.

Nærare om tilsettingsprosessen [her](#).

Livet som ph.d.-kandidat ved UiB

Astrid Nybø forteller om livet og arbeidshverdagen som ph.d.-kandidat ved UiB.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=Eo3Z63yzkKA&list=PLf8ZIYfAO0qjhROTj6SthDbSScg0ISO6G&index=5>

Jobbnorge-ID: 168945, Søknadsfrist: 30.06.2019, Kundens referanse: 2019/4677

Universitetet i Bergen er ein anerkjend utdannings- og forskingsinstitusjon, organisert i sju fakultet og omlag 54 institutt og faglege senter. Campus ligg i sentrale delar av Bergen med universitetsområde på Nygårdshøyden, Haukeland,

Marineholmen, Møllendalsveien og Årstad.

Det juridiske fakultet - [Les meir om fakultet her.](#)

Førsteamanuensis i rettsvitenskap (forvaltningsrett)

UiB - Kunnskap som formar samfunnet

Gjennom eit sterkt og tett samspel med omverda - globalt, nasjonalt og lokalt - skal vi medverke til eit samfunn bygd på kunnskap, ferdigheiter og haldningar.

Vil du vere med å forme framtida?

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=0E0cOZpZQXY>

Om stillinga:

Ved Det juridiske fakultet er det ledig ei fast stilling som førsteamanuensis i rettsvitenskap med kompetanse i forvaltningsrett.

Ved fakultetet blir det undervist til graden master i rettsvitenskap og ph.d.-graden.

Undervisningsspråket er til vanleg norsk. Det blir kravd at den som blir tilsett, kan undervise på norsk eller eit anna skandinavisk språk innan to år etter tilsetjinga.

Normalt vil nærare 50 % av arbeidstida vere sett av til forskning og forskingsrelatert verksemd, og nærare 50 % av arbeidstida til undervisning og undervisningsrelatert verksemd (m.a. rettleiing og eksamen) og resten til administrativ verksemd.

Kvalifikasjonar og eigenskapar:

For å bli tilsett, må søkjarane ha mastergrad i rettsvitenskap eller tilsvarande juridisk utdanning og norsk doktorgrad i rettsvitenskap eller tilsvarande rettsvitenskapleg kompetanse.

Søkjarar må dokumentere generell rettsvitenskapleg kompetanse. Minst eitt arbeid må gje ein djuptgåande analyse med grunnlag i norske rettskilder, eller som frå folkerettslege eller andre internasjonale rettskilder kastar lys over spørsmål av betydning for norsk rett.

Det vil òg bli lagt vekt på personlege eigenskapar. Søkjarane må ha gode samarbeidseigenskapar og vise evne og motivasjon til å bidra til oppbygginga av eit godt fagmiljø i forvaltningsrett ved fakultetet. I søknaden skal søkjarane gjere greie for måla sine for forskingsaktiviteten og mulige bidrag til fagmiljøet i forvaltningsrett ved fakultetet.

Ein sakkunnig komité skal vurdere søkjarane sine kvalifikasjonar. I vurderinga vil hovudvekt bli lagt på dei innleverte vitenskaplege arbeida og kompetanse i forvaltningsrett. Det vil vidare bli lagt vekt på om søkjarane har kompetanse til å undervise i fleire fag innafor fakultetet sitt masterstudium i rettsvitenskap.

Det vil bli lagt vekt på pedagogiske kvalifikasjonar, erfaring med undervisning som byggjer på problembasert læring, erfaring frå populærvitenskapleg formidling, relevant praksis, fagpolitisk og administrativt arbeid. Vi viser elles til dei generelle reglane ved universitetet om at innanfor si normale arbeidsplikt og faglege kompetanse, kan den som blir tilsett også bli pålagt undervisning, rettleiing og eksamensarbeid utanfor den organisasjonseininga stillinga er knytt til.

Pedagogisk basisutdanning er eit krav for stillinga. Den som blir tilsett, vil få tilbod om opplæring dersom kravet ikkje er oppfylt før tilsetjing.

Den som blir tilsett, må vere villig til å engasjere seg i utviklingsarbeidet innan sitt eige fag og for universitetet som heilskap.

Vi tilbyr:

- Spennande og utviklande arbeidsoppgåver i et sterkt fagmiljø.
- Løn etter lønssteg 72 - 77 i lønsregulativet til staten ved tilsetjing. Dette utgjør ei årsløn på kr 658 300 - 731 400 brutto. For særleg kvalifiserte søkjarar kan det verte aktuelt å vurdere høgare løn.
- Medlemskap i Statens pensjonskasse
- Gode [velferdsordningar](#)

Krav til søknad:

Søknad og vedlegg skal sendast elektronisk via JobbNorge.

Søklarar må oppgje dei arbeida eller delar av arbeida som det skal leggjast særleg vekt på ved vurderinga. Desse bør ikkje vere fleire enn 10.

Dersom søkjaren har vitenskaplege arbeid som ikkje kan sendast elektronisk på grunn av format eller storleik, kan dei sendast per post (i alt 3 eksemplar/sortert i 3 like bunkar) saman med ei liste over desse til Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet, Postboks 7806, 5020 Bergen innan søknadsfristen.

Dei vitenskaplege arbeida og vitnemål må vere på eit skandinavisk språk eller engelsk. Vitenskaplege arbeid på andre språk kan godkjennast etter særskild søknad innan søknadsfristen. Omsetjingar av vitnemål og vitenskaplege arbeid må sendast fakultetet innan søknadsfristen.

Innleverte vitenskaplege arbeid blir ikkje returnert med mindre søkjaren ber om dette i søknaden.

Søknaden må dessutan innehalde namn og kontaktopplysningar til referanse som kan stadfeste korleis søkjaren fungerer i undervisningssamheng.

Det vil bli nytta intervju, og det kan bli nytta prøveforelesing i tilsettingsprosessen.

Det blir elles vist til rettleiing for søklarar på webadresse: <https://www.uib.no/jur/om-fakultetet/reglement-og-retningslinjer>.

Generell informasjon:

Utfyllande opplysningar om stillinga kan ein få ved å vende seg til dekan Karl Harald Søvig, e-post: karl.sovig@uib.no.

Den statlege arbeidsstyrken skal i størst mogleg grad spegle mangfaldet i befolkninga. Personar med innvandrarbakgrunn og personar med nedsett funksjonsevne blir oppmoda om å søkje stillinga.

Universitetet i Bergen nyttar meirinnsyn ved tilsetjing i vitenskaplege stillingar.

Opplysningar om søkjaren kan bli gjort offentlege sjølv om søkjaren har oppmoda om ikkje å bli ført på søkerlista. Dersom oppmodinga ikkje blir teke til følge, skal søkjaren varslast om dette.

Nærare om tilsettingsprosessen [her](#).

Jobbnorge-ID: 168699, Søknadsfrist: 09.05.2019, Kundens referanse: 2019/4523

Universitetet i Bergen er ein anerkjend utdannings- og forskingsinstitusjon, organisert i sju fakultet og omlag 54 institutt og faglege senter. Campus ligg i sentrale delar av Bergen med universitetsområde på Nygårdshøyden, Haukeland,

Marineholmen, Møllendalsveien og Årstad.

Det juridiske fakultet - [Les meir om fakultet her.](#)

Førsteamanuensis i rettsvitenskap (skatterett)

UiB - Kunnskap som formar samfunnet

Gjennom eit sterkt og tett samspel med omverda - globalt, nasjonalt og lokalt - skal vi medverke til eit samfunn bygd på kunnskap, ferdigheiter og haldningar.

Vil du vere med å forme framtida?

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=0E0cOZpZQXY>

Om stillinga:

Ved Det juridiske fakultet er det ledig ei fast stilling som førsteamanuensis i rettsvitenskap med kompetanse i skatterett.

Ved fakultetet blir det undervist til graden master i rettsvitenskap og ph.d.-graden.

Undervisningsspråket er til vanleg norsk. Det blir kravd at den som blir tilsett, kan undervise på norsk eller eit anna skandinavisk språk innan to år etter tilsetjinga.

Normalt vil nærare 50 % av arbeidstida vere sett av til forskning og forskingsrelatert verksemd, og nærare 50 % av arbeidstida til undervisning og undervisningsrelatert verksemd (m.a. rettleiing og eksamen) og resten til administrativ verksemd.

Kvalifikasjonar og eigenskapar:

For å bli tilsett, må søkjaren ha mastergrad i rettsvitenskap eller tilsvarende juridisk utdanning og norsk doktorgrad i rettsvitenskap eller tilsvarende rettsvitenskapleg kompetanse.

Søklarar må dokumentere generell rettsvitenskapleg kompetanse. Minst eitt arbeid må gje ein djuptgåande analyse med grunnlag i norske rettskilder, eller som frå folkerettslege eller andre internasjonale rettskilder kastar lys over spørsmål av betydning for norsk rett.

Det vil òg bli lagt vekt på personlege eigenskapar. Søklarane må ha gode samarbeidseigenskapar og vise evne og motivasjon til å bidra til oppbygginga av eit godt fagmiljø i skatterett ved fakultetet. I søknaden skal søkjaren gjere greie for måla sine for forskingsaktiviteten og mulige bidrag til fagmiljøet i skatterett ved fakultetet.

Ein sakkunnig komité skal vurdere søklarane sine kvalifikasjonar. I vurderinga vil hovudvekt bli lagt på dei innleverte vitenskaplege arbeida og kompetanse i skatterett. Det vil vidare bli lagt vekt på om søkjaren har kompetanse til å undervise i fleire fag innafor fakultetet sitt masterstudium i rettsvitenskap.

Det vil bli lagt vekt på pedagogiske kvalifikasjonar, erfaring med undervisning som byggjer på problembasert læring, erfaring frå populærvitenskapleg formidling, relevant praksis, fagpolitisk og administrativt arbeid. Vi viser elles til dei generelle reglane ved universitetet om at innanfor si normale arbeidsplikt og faglege kompetanse, kan den som blir tilsett også bli pålagt undervisning, rettleiing og eksamensarbeid utanfor den organisasjonseininga stillinga er knytt til.

Pedagogisk basisutdanning er eit krav for stillinga. Den som blir tilsett, vil få tilbod om opplæring dersom kravet ikkje er oppfylt før tilsetjing.

Den som blir tilsett, må vere villig til å engasjere seg i utviklingsarbeidet innan sitt eige fag og for universitetet som heilskap.

Vi tilbyr:

- Spennande og utviklande arbeidsoppgåver i et sterkt fagmiljø.
- Løn etter lønssteg 72 - 77 i lønsregulativet til staten ved tilsetjing. Dette utgjør ei årsløn på kr 658 300 - 731 400 brutto. For særleg kvalifiserte søklarar kan det verte aktuelt å vurdere høgare løn.
- Medlemskap i Statens pensjonskasse
- Gode velferdsordningar

Krav til søknad:

Søknad og vedlegg skal sendast elektronisk via JobbNorge.

Søkjalar må oppgje dei arbeida eller delar av arbeida som det skal leggjast særleg vekt på ved vurderinga. Desse bør ikkje vere fleire enn 10.

Dersom søkjaren har vitenskaplege arbeid som ikkje kan sendast elektronisk på grunn av format eller storleik, kan dei sendast per post (i alt 3 eksemplar/sortert i 3 like bunkar) saman med ei liste over desse til Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet, Postboks 7806, 5020 Bergen innan søknadsfristen.

Dei vitenskaplege arbeida og vitnemål må vere på eit skandinavisk språk eller engelsk. Vitenskaplege arbeid på andre språk kan godkjennast etter særskild søknad innan søknadsfristen. Omsetjingar av vitnemål og vitenskaplege arbeid må sendast fakultetet innan søknadsfristen.

Innleverte vitenskaplege arbeid blir ikkje returnert med mindre søkjaren ber om dette i søknaden.

Søknaden må dessutan innehalde namn og kontaktopplysningar til referanse som kan stadfeste korleis søkjaren fungerer i undervisningssamheng.

Det vil bli nytta intervju, og det kan bli nytta prøveforelesing i tilsettingsprosessen.

Det blir elles vist til rettleiing for søkjarar på webadresse: <https://www.uib.no/jur/om-fakultetet/reglement-og-retningslinjer>.

Generell informasjon:

Utfyllande opplysningar om stillinga kan ein få ved å vende seg til: dekan Karl Harald Søvig, e-post: karl.sovig@uib.no.

Den statlege arbeidsstyrken skal i størst mogleg grad spegle mangfaldet i befolkninga. Personar med innvandrarakgrunn og personar med nedsett funksjonsevne blir oppmoda om å søkje stillinga.

Universitetet i Bergen nyttar meirinnsyn ved tilsetjing i vitenskaplege stillingar.

Opplysningar om søkjaren kan bli gjort offentlege sjølv om søkjaren har oppmoda om ikkje å bli ført på søkjarlista. Dersom oppmodinga ikkje blir teke til følge, skal søkjaren varslast om dette.

Nærare om tilsettingsprosessen [her](#).

Jobbnorge-ID: 169003, Søknadsfrist: 09.05.2019, Kundens referanse: 2019/4710

SERTIFIKATNUMMER	7266
UTSTEDT	29.04.2019
GYLDIG TIL	29.04.2022

SERTIFIKAT

UiB - Det juridiske fakultet

Jusbygget, Dragefjellet, Magnus Lagabøtes plass 1, 5010 BERGEN

Virksomheten oppfyller følgende kriteriesett:

- 0 Felles kriterier
- 0 L Leietaker

Dette innebærer at virksomhetens miljøstandard og rutiner er funnet å være i overensstemmelse med de nevnte kriterier. Virksomheten kan dermed dokumentere at strenge kriterier innen temaene arbeidsmiljø, innkjøp, energi, transport, avfall, utslipp og estetikk er tilfredsstilt.

Sertifiseringen er utført av

Henry Normann Nilsen

Sertifisør, på vegne av Bergen kommune

Kontrollert av Stiftelsen Miljøfyrtårn: Ja

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 25/19
Møtedato: 30. april.2019
Journalnummer:

ØKONOMIRAPPORT PR MARS 2019

Fakultetet har for 2019 budsjettert med kr 4,3 millioner i overskudd og kr -4,2 millioner i overføring til 2020. Høyere ledighet i stillinger er hovedårsaken til at resultatet forventes å bli kr 800 000 bedre enn budsjettert.

Prognosen for overføring til 2020 er med dette kr -3,4 millioner.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

10.04.2019

LAHO

Økonomirapport Det juridiske fakultet per mars-2019

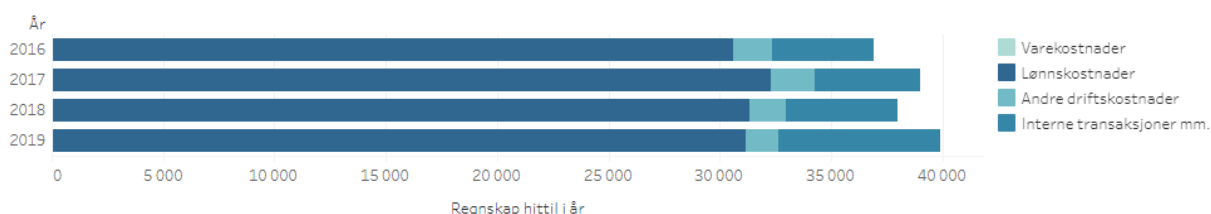
1. Status fakultetet totalt

TABELL 1 STATUS FAKULTETET TOTALT. TALL I 1000 KR.

	Årsbudsjett	Budsjett hittil i år	Regnskap hittil i år	Avvik hittil	Avvik hittil (%)
Inntekter	-167 596	-41 202	-41 924	722	1,8%
Kostnader	163 342	39 016	39 866	-850	-2,2%
Sum totalt	-4 254	-2 186	-2 058	-128	5,9%

Tabellen over viser hele fakultetet, grunnbevilgningen (GB) og bidrag- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) samlet. Fakultet har i perioden hatt høyere inntekter enn det som har vært budsjettert, samtidig som kostnadene også har vært høyere enn budsjett. Resultatet for perioden er kr 128 000 lavere enn budsjettert

FIGUR 1 UTVIKLING KOSTNADER TOTALT. TALL I 1000 KR.

Figur 1 sammenligner regnskapstallene for 1. kvartal 2019 med regnskapstallene for den samme perioden de tre foregående årene. En kan se at lønnskostnadene 2019 er på samme nivå som i 2016. Justert for lønnsvekst er dermed aktiviteten reelt sett lavere enn i samme periode for tre år tilbake.

2. Status grunnbevilgningen (GB)

2.1. Status i forhold til budsjett

TABELL 2 A STATUS GRUNNBEVILGNINGEN (GB) MP 00. TALL I 1000 KR.

		Årsbudsjett	Budsjett hittil i år	Regnskap hittil i år	Avvik hittil	Avvik hittil (%)
Inntekter	Inntekter	-153 916	-38 462	-40 052	1 590	4,1%
	Sum	-153 916	-38 462	-40 052	1 590	4,1%
Kostnader	Varekostnader	0	0	0	0	
	Lønnskostnader	117 783	30 048	29 604	444	1,5%
	Andre driftskostnader	7 721	1 621	1 246	375	23,1%
	Interne transaksjoner mm.	24 158	4 607	7 144	-2 536	-55,1%
	Sum	149 662	36 276	37 994	-1 718	-4,7%
Sum		-4 254	-2 186	-2 058	-128	5,9%
Resultat	Overføring fra i fjor	8 419	8 419	8 419	0	0,0%
	Overføring til neste periode	-4 165	-6 233	-6 361	128	-2,0%
	Sum	4 254	2 186	2 058	128	5,9%
Sum		4 254	2 186	2 058	128	5,9%
Sum totalt		0	0	0	0	

Tabell 2A viser status for GB uten avskrivningskostnader og avskrivningsinntekter. Disse er presentert i tabell 3 B.

Fakultetet har i perioden kr 1,59 millioner mer i inntekter enn budsjettet. Dette skyldes at fakultetet har fått inntekter for alle de 26 rekrutteringsstillingen fakultetet er tildelt, mens budsjettet er satt opp med inntekter fra forventet antall ansatte i rekrutteringsstillinger. Disse merinntektene vil øke frem til avregning gjøres, første gang i juni, deretter i desember.

Fakultetet har hatt kr 1,7 millioner høyere kostnader enn budsjettet, fordelt på kr 444 000 *lavere* lønnskostnader, kr 375 000 *lavere* driftskostnader og kr 2 536 000 *høyere* kostnader i forbindelse med interne transaksjoner. Merforbruket på interne transaksjoner er et periodiseringsavvik i det vi i perioden har betalt for eksamenskostnadene for førstesemesteret, mens de er budsjettet i april.

TABELL 3 B STATUS GRUNNBEVILGNINGEN (GB) MP 81. TALL I 1000 KR.

Tabell 2 b Status grunnbevilgningen (GB) mp 81

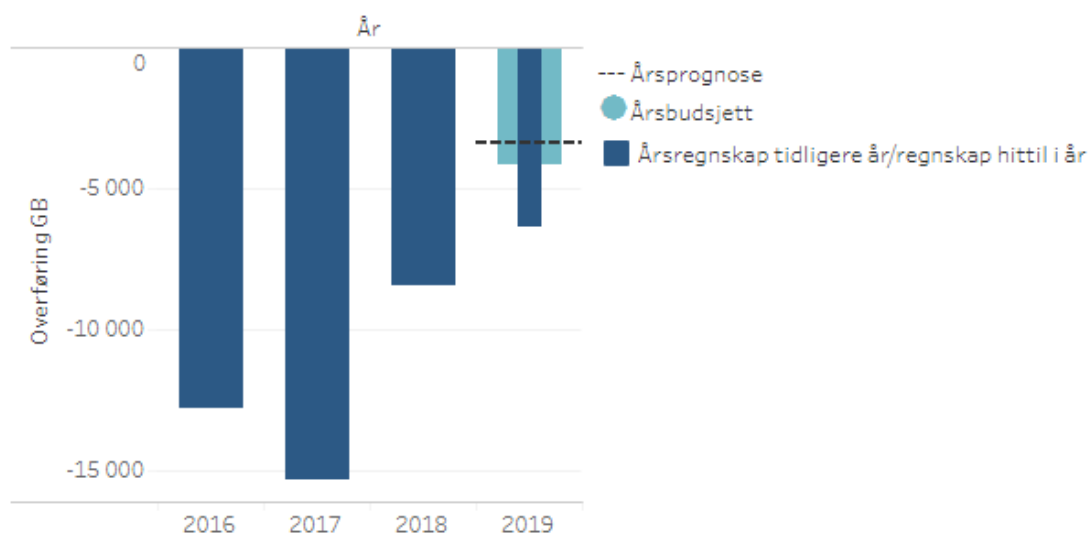
Tall i 1000 kroner

		Årsbudsjett	Budsjett hittil i år	Regnskap hittil i år	Avvik hittil	Avvik hittil (%)
Inntekter	Inntekter	-600	-63	-70	7	11,3%
	Sum	-600	-63	-70	7	11,3%
Kostnader	Varekostnader	-475	-120	-46	-74	61,9%
	Andre driftskostnader	1 075	183	115	67	36,8%
	Sum	600	63	70	-7	-11,3%
Sum		0	0	0	0	
Sum totalt		0	0	0	0	

Tabell 3 A viser transaksjoner i forbindelse med kjøpe av utstyr som regnes som investeringer og dermed skal ha avskrivninger. Dette er en null-sum-aktivitet som ikke påvirker resultatet til fakultetet. Tidligere år har ikke disse tallene vært inkludert i rapportene til fakultetsstyret.

2.2. Prognose for overføring til neste år

FIGUR 2 OVERFØRING GRUNNBEVILGNINGEN (GB). TALL I 1000 KR.

Prognosen for GB viser at overskuddet i 2019 vil bli større enn budsjettet, og overføringen til 2020 forventes å bli kr -3,4 millioner, kr 0,8 millioner bedre enn budsjettet. Etter at budsjettet ble vedtatt har det kommet oppsigelser og det er innvilget permisjoner som gir lavere fastlønnskostnader. Dette medfører økt behovet for innleid undervisningskapasitet, og det er i prognosen tatt hensyn til det. I tillegg er refusjonsinntektene fra NAV lavere enn antatt, og det påvirker prognosen.

3. Status bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA)

3.1. Status i forhold til budsjett

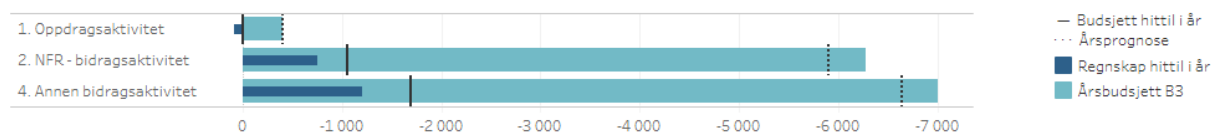
TABELL 4 STATUS INNTEKTER BIDRAGS- OG OPPDRAGSFINANSIERT AKTIVITET (BOA). TALL I 1000 KR.

	Årsbudsjett	Budsjett hittil i år	Regnskap hittil i år	Avvik hittil	Avvik hittil (%)
1. Oppdragsaktivitet	-400	0	84	-84	
2. NFR - bidragsaktivitet	-6 280	-1 048	-747	-301	-28,7%
4. Annen bidragsaktivitet	-7 000	-1 692	-1 208	-484	-28,6%
Sum totalt	-13 680	-2 740	-1 872	-868	-31,7%

BOA-aktiviteten er noe lavere enn budsjettet for årets første kvartal. Sammen med en reversering av et frikjøp på et oppdragsprosjekt, er det forsinkelser i ansettelse av personell som er hovedårsaken til avviket.

3.2. Prognose for BOA i år

FIGUR 3 INNTEKTER BIDRAGS- OG OPPDRAGSFINANSIERT AKTIVITET (BOA). TALL I 1000 KR.

De avvikene som foreligger pr første kvartal, forventes ikke å bli hentet inn igjen, og total BOA-aktivitet for 2019 forventes derfor å bli lavere enn budsjettet. Selv om det innen fristen 10. april ble sendt inn fire godt bearbejdede søknader til Forskningsrådet, vil ikke disse ved tilslag ha oppstart før i 2020.

4. Endring utvalgte indikatorer

Endringsrapporten under viser endringer på en del variabler sammenlignet med samme periode i fjor.

Endringsrapport UiB

UNIVERSITETET I BERGEN

Mars ▼ 2019 ▼ 16 JUN ▼

 BOA	 Årsverk	 Produksjon
BOA -16,4% ▼ Hittil i år sammenlignet med samme tid i fjor	Årsverk -8,0% ▼ Sammenlignet med samme måned i fjor	Studiepoeng 16,2% ▲ Forrige semester mot samme semester året før
EU-aktivitet Hittil i år sammenlignet med samme tid i fjor	Førstestillinger -7,7% ▼ Årsverk sammenlignet med samme måned i fjor	Studiepoeng/stud. 12,9% ▲ Forrige semester mot samme semester året før
NFR-aktivitet -38,0% ▼ Hittil i år sammenlignet med samme tid i fjor	Rekr.stillinger -18,4% ▼ Årsverk sammenlignet med samme måned i fjor	Grader 32,7% ▲ Forrige semester mot samme semester året før
Nye kontrakter Kommer ► Verdi sammenlignet med samme tid i fjor	T/A-stillinger 4,5% ▲ Årsverk sammenlignet med samme måned i fjor	Doktorgrader -60,0% ▼ I fjor sammenlignet med i forfjor
Nye søknader Kommer ► Verdi sammenlignet med samme tid i fjor	Midl. stillinger -20,0% ▼ Årsverk sammenlignet med samme måned i fjor	Publisering 4,2% ▲ Poeng/vit. årsverk i fjor sammenlignet med i forfjor

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 26/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer:

STUDIEREFORM (VEDTAKSSAK)

Bakgrunn

Arbeidet med ny studieordning har vært lagt frem for fakultetsstyret i flere omganger, i tråd med styrets føringer om at prosessen skal gå i flere steg. Arbeidet startet opp igjen høsten 2017, og fakultetsstyret fikk en første orientering i møtet 6. februar 2018 (sak 4/18). Som ledd i prosessen frem mot et rammevedtak, fikk styret en ny orientering i møtet 19. juni 2018 (sak 37/18).

Fakultetsstyret fattet i møtet 11. september 2018 et rammevedtak (sak 53/2018) og nedsatte samtidig en arbeidsgruppe. Styret ga gruppen følgende mandat:

- Arbeidsgruppen skal utarbeide forslag til hvordan studiepoengene avsatt til rettsdogmatiske emner på 1. til 3. studieår i fakultetsstyrets rammevedtak i sak S-53/2018 best kan utnyttes.
- Jusstudiet skal også i fremtiden være en profesjonsutdanning som utdanner generalister som i ettertid kan spesialisere seg innen de forskjelligste rettsområder. Dette fordrer at studentene i løpet av studiet tilegner seg solide kunnskaper i juridiske basisemner som statsrett, kontraktsrett, erstatningsrett, tingsrett, forvaltningsrett, strafferett, prosessrett og formuerett. Det innebærer også at studentene må tilegne seg solide kunnskaper om internasjonaliseringen av norsk rett.
- Arbeidsgruppen må forholde seg til de valg fakultetsstyret har truffet knyttet til omfang, innhold og plassering av ulike perspektivemner, valgfrihet, utvekslingsmuligheter mv. Arbeidsgruppen kan likevel, dersom den mener det er klart fordelaktig av hensyn til den overordnede sammensetningen av de tre første studieårene, foreslå alternative plasseringer av Metode II og/eller EXPHIL-JUS (f.eks. slik at Metode II først kommer på første semester på 2. studieår, eller at EXPHIL-JUS flyttes dit).
- Arbeidsgruppen skal utarbeide to alternative forslag – ett hvor det ene valgemnet på 2. semester på 3. studieår settes av til et begrenset antall rettsdogmatiske emner som studentene må velge blant («semiobligatoriske emner») og ett hvor det ikke legges slike føringer på studentenes valgfrihet på dette punkt. I begge tilfeller står for øvrig arbeidsgruppen fritt til å foreslå innslag av valgfrihet (også tidligere i studieløpet, f.eks. slik at studentene får velge mellom et begrenset antall rettsdogmatiske emner som undervises parallelt på høstsemesteret på 2. eller 3. studieår.
- Det er ønskelig med færre og større emner, og dermed alt i alt et lavere antall eksamener, enn på dagens studieordning, men likevel slik at det tas hensyn til studentenes ønske om mindre (og dermed flere) moduler på 1. studieår enn senere på studiet.

- Alle rettsdogmatiske emner på studieprogrammet skal bidra til at studentene oppnår de overordnede læringsmålene for jusstudiet.
- Rettsdogmatiske emner med særskilt ansvar for ulike metodiske utfordringer skal identifiseres og plasseres inn i studieprogrammet på en måte som legger til rette for et helhetlig metodisk opplegg, i samspill både med de andre rettsdogmatiske emnene og de ulike perspektivemnene som følger av fakultetsstyrets rammevedtak for revidert studieordning. Det følger av dette at arbeidsgruppen må kunne utarbeide forslag som forut-setter at visse metodespørsmål dekkes av nærmere angitte perspektivemner (med Metode II og Rettshistorie og komparativ rett som to nærliggende eksempler), eller av emnene på 4. studieår. Det er imidlertid viktig at slike forutsetninger knyttet til andre deler av studieordningen løftes frem av arbeidsgruppen, slik at både fakultetsstyret og fakultetet som helhet er oppmerksomme på dem.
- Arbeidsgruppen må ha en begrunnet oppfatning av hvilke emner som passer tidlig på studiet, og hvilke som bør plasseres senere. For emner som foreslås videreført omtrent som i dag, bør det likevel ikke foreslås større endringer i plassering og størrelse med mindre dette leder til klare forbedringer av studieprogrammet som helhet.
- Selv om emnesammensetningen på 4. studieår ligger fast, kan arbeidsgruppen utarbeide forslag som forutsetter at nærmere angitt læringsmål som i dag dekkes av emner på 1. til 3. studieår, og som arbeidsgruppen mener må dekkes også av en revidert studieordning, overføres til emner på 4. studieår. Et nærliggende eksempel er menneskerettighetenes føringer for nasjonal prosessrett, som i dag dekkes av JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter, men som nok passer vel så bra inn i rettergangsemnet på 4. studieår.
- Arbeidsgruppen bes fremme forslag om hvordan rettslige spørsmål knyttet til den teknologiske utviklingen kan trekkes inn i aktuelle emner.
- Arbeidsgruppen må legge til rette for en prosess hvor alle berørte vitenskapelig og administrativt ansatte får anledning til å komme til orde. Det er særlig viktig at dagens emneansvarlige for de av emnene på 1. til 3. studieår som vil bli berørt av arbeidsgruppens forslag, involveres tidlig i prosessen og holdes informert om gruppens arbeid.
- Arbeidsgruppen bes utrede hvordan etiske aspekter knyttet til juridisk argumentasjon og juristers profesjonsutøvelse kan integreres på egnede steder gjennom hele studieløpet. Arbeidsgruppen bes vurdere om studentene bør få en innføring i profesjonsetikk for jurister allerede på Metode I (ex.fac.). Styret vil senere se på etikkundervisningens plass på 5. studieår.
- Arbeidsgruppens mandat omfatter ikke 5. studieår. Styret vil senere se på alternative varianter av Metode III (herunder eventuell «blokkundervisning»), spørsmålet om obligatoriske elementer på 5. studieår for å bidra til at studentene befinner seg på campus og spørsmål knyttet til hvilke krav som skal stilles for rett til utveksling på 5. studieår.
- Det er ønskelig at arbeidsgruppens forslag foreligger senest i medio februar 2019.

Arbeidsgruppen fikk følgende sammensetning:

- Visedekan for utdanning Halvard Haukeland Fredriksen (leder)
- Professor Erling Johannes Husabø (gruppe A)
- Professor Hilde Hauge (gruppe A)
- Postdoktor Henrik Skar (gruppe B)
- Seniorrådgiver Johanne Spjelkavik (gruppe C)
- Student Sausan Mustafa Hussein (gruppe D)

Arbeidsgruppens sekretær har vært seniorkonsulent Marianne Hauger.

I tråd med rammevedtaket har arbeidsgruppen involvert de emneansvarlige på 1.-3. studieår og har bl.a. hatt tre høringsmøter med disse. Gruppens arbeid har blitt annonsert i Fakultetsnytt, og foreløpige utkast, mottatte høringsuttalelser mv. er fortløpende publisert på fakultetets nettside om studiereformarbeidet. Gruppen har mottatt en rekke innspill, både fra ulike emneansvarlige og fra andre interesserte. Arbeidsgruppens avga sin innstilling 19. februar, og denne følger som vedlegg 1. Fakultetet arrangerte et høringsmøte for de ansatte den 8. mars, hvor ingen av de fremmøtte kom med vesentlige innvendinger til forslaget fra arbeidsgruppen.

På grunnlag av arbeidsgruppens innstilling fikk styret forelagt en orienteringssak i møtet 12. mars (sak 14/19). Styret tok saken til orientering. Studentrepresentantene hadde følgende særmerknad hvor de ønsket følgende punkter utredet før en eventuell vedtakelse av studiereformen:

- Hvordan Fakultetet planlegger å motvirke karakterpress i fagene med 28 studiepoeng (Rettsstaten og Obligasjonsrett). Bekymringen for arbeidsbelastningen disse fagene representerer gjelder - men er ikke begrenset til - vurderingsformene i faget.
- Praksis som et valgemne på tredje studieår, andre semester. Primært ønsker vi en utredning av om fakultetet selv kan tilby praksisplasser nok til å fylle et valgemne. Subsidiært ønsker vi en utredning av en mellomordning der det er mulig å få godskrevet et opphold som er anskaffet selv.
- Om erstatningsrett og tings- og immaterielle rettigheter har for stor arbeidsbelastning contra studiepoeng, og om det er mulig å kutte så mange studiepoeng som er foreslått og samtidig utdanne jurister med et faglig forsvarlig minstenivå i disse fagene.
- Om Arve- og familierett kan plasseres før Avtalerett, og om dette vil skape en bedre sammenheng mellom fagenes studiepoeng og undervisningsuker, samt imøtekomme studentenes ønske om lovtolkningstrening i det første materielle faget.

Juridisk studentutvalg (JSU) kom i etterkant av styremøtet med et innspillsnotat. Her kom JSU med innspill til fem konkrete saker i prioritert rekkefølge:

1. Vurderingsgrunnlag og vurderingsformer i de største emnene
2. Mulighet for praksis i studieløpet
3. Full frihet blant valgfagene på tredje studieår

4. Overgangsordning mellom den gjeldende og den nye studiemodellen

5. Bytte av det første rettsdogmatiske emnet på første studieår

Dekan og fakultetsdirektør kommer tilbake til merknadene fra studentrepresentantene og innspillene fra JSU underveis i saksforelegget.

Merknader fra dekan og fakultetsdirektør

Dekan og fakultetsdirektør vil nedenfor kommentere hvert enkelt studieår og de særlige problemstillingene som er aktuelle, men vil først kommentere noen generelle utgangspunkter for studiereformen. Denne saken må også ses i sammenheng sak 27/19 om nedsettelse av en arbeidsgruppe som skal utrede lærings- og prøvingsformer.

Overordnede utgangspunkt

Dagens studieordning er fra 2003, og var en omfattende reform sammenlignet med tidligere studieordning. I tråd med nasjonale føringer gikk studiet fra seks til fem år, og cand. jur-graden ble erstattet med master i rettsvitenskap. Fakultetet gikk fra en tidligere eksamensordning med fire avdelinger (hver med flere eksamensdager), til et opplegg med eksamen etter de ulike emnene. Tidligere hadde et fåtall studenter skrevet en avsluttende oppgave (60 studiepoeng).

Reformen innførte en obligatorisk masteroppgave på 30 studiepoeng, med mulighet for å skrive stor masteroppgave på 60 studiepoeng. Studiet har siden 2003 hatt i alt 16 obligatoriske emner, pluss Ex. fac. og Ex. phil. (som begge også var elementer i den tidligere ordningen). I tillegg kommer en valgfri del på 30 studiepoeng, som studenter som skriver stor masteroppgave er fritatt for. Andelen jusstudenter som tar et utvekslingsopphold i utlandet som ledd i den valgfrie delen av studiet er økende, og over 40 % av studentene bruker denne muligheten.

Et sentralt element i 2003-ordningen er problembasert læring, og studiene inneholder obligatoriske elementer i form av innleveringer, kommentering, og oppmøte på arbeids- og storgrupper. Som under den tidligere ordningen, er skoleeksamen den dominerende prøvingsformen, men likevel med vesentlige endringer fra tidligere. Prøvingen skjer nå etter hvert enkelt kurs, og som ledd i et helhetlig undervisningsopplegg.

Arbeidsgrupper på første studieår – det vil si grupper ledet av viderekomne studenter – har vært en del av fakultetets utdanningstilbud siden slutten av 1980-tallet. Opprinnelig kom ordningen i gang på grunn av mangel på lærekrefter, men den har vist seg å ha gode pedagogiske kvaliteter. Ved 2003 reformen ble bruken av arbeidsgrupper utvidet, både ved at de ble innført på 2. studieår og ved at deltakelse ble obligatorisk.

Den gjeldende studieordningen har i hovedsak fungert godt. I motsetning til tidligere er gjennomføringsgraden svært høy, selv om noen bruker mer enn fem år på å bli ferdige. Innvendingene er særlig knyttet til at de mange mindre fagene fører til et oppjaget studieløp hvor det blir mindre tid til refleksjon og se ulike rettslige spørsmål i sammenheng. Det er også et ønske om større valgfrihet i studieløpet og at studentene skal få mulighet til å dra på utveksling tidligere..

En revidert studieordning skal møte de behovene samfunnet har for jurister utdannet i 2025 og fremover. Den rettslige reguleringen blir stadig mer kompleks. Jurister må forholde seg til et

stadig større rettskildemateriale. Lovendringer skjer hyppigere, og mengden av forarbeider til hver enkelt lovendring har økt. Tilgangen til øvrig nasjonalt rettskildematerialet bygget ut i form av at stadig nye kilder er tilgjengelig via Lovdata. I tillegg kommer økt tilfang av internasjonale kilder. Slik sett er det stadig mer utopisk å tenke seg en juristutdanning som skal være heldekkende. Ferdige kandidater må beherske juridisk metode og noen sentrale basale fag, men må mer enn noen gang fortsette studiene etter endt grad i form av etterutdanning og utvikling gjennom egen praksis. I større grad enn tidligere møter studentene ulike rettslige spørsmål som er knyttet til annet enn fysiske gjenstander, og det er en svakhet ved gjeldende ordning at studentene i liten grad møter rettslige problemstillinger knyttet til den teknologiske utviklingen.

Som sagt har fakultetet svært god gjennomstrømming, noe som både er bra for studentene og for fakultetets økonomi. En revidert studieordning må derfor sikre minst samme gjennomstrømming som i dag. En fare ved å innføre større fag er i de kan føre til at studentene stopper opp i studiene fordi fagene fremstår som krevende og at studentene derfor utsetter å ta eksamen til ordinær tid. Forslaget søker i imøtegå dette ved å starte med mindre fag på første studieår slik at studentene står godt rustet i møte med de større fagene og dermed også får en mer gradvis overgang. Dessuten må de større fagene bygges opp på en måte som unngår at avsluttende skoleeksamen blir den eneste prøvingsformen, jf. nedenfor.

Dagens studium er preget av et karakterpress. Dette er for så vidt ingen særegenhet ved 2003-ordningen, og karakterpress har vært en del av jusstudentenes hverdag også tidligere, og finnes også ved de to andre juridiske fakultetene. En sentral drivkraft til karakterpresset er arbeidsgivernes bruk av karakterer som kriterium ved utvelgelse av ansatte, og her kan fakultetet vanskelig endre andres praksis. Karakterpresset fører til høy grad av gjentak og mange klager, som begge deler er kostnadskrevende. Gjentak er lite ønskelig av hensyn til studiemiljøet, hvor mange studenter har oppmerksomheten både på det faget som de studerer til normert tid og fag som de ønsker å ta opp. Selve oppbyggingen av studiet vil i liten grad kunne hindre karakterpress, men på noen områder kan selve strukturen også spille inn. Økt valgfrihet kan føre til at studentenes vitnemål blir mer mangfoldige, som igjen kan bidra til å dempe karakterpresset. De fleste grep knyttet til karakterpresset bør gjøres i forbindelse med lærings- og prøvingsformene, men allerede i denne omgang er det foreslått at enkelte emner skal vurderes til bestått/ikke bestått som for disse fagenes del vil langt på vei fjerne karakterpresset.

Fagsammensetningen på 1. studieår

Dekan og fakultetsdirektør kan i hovedsak tiltre arbeidsgruppens forslag til fagsammensetning på 1. studieår, men har kommet til at Familie- og Arverett og Avtalerett bør bytte plass.

Studentrepresentantene i styret har fremmet et ønske om rokering ut fra en tanke om at studentene bør møte et fag preget av lovfestede regler før et fag hvor innslaget av ulovfestede regler er stort. JSU har også ønsket et bytte av de to første rettsdogmatiske emnene.

Forslaget om rokering er drøftet med de emneansvarlige for de tre fagene på høstsemesteret, som alle mener at en slik løsning kan være forsvarlig. Fordelen med lovfestede regler er at disse stort sett vil være enklere å få grep om for studentene siden lovteksten gir et utgangspunkt for de rettslige resonnementene. Arveretten vil være preget av nylig vedtatt lovtekst, hvor forarbeidene vil spille en fremhevet rolle, mens familieretten har en noe eldre lovtekst, med

tilhørende rik rettspraksis. På denne måten vil faget også være egnet til å fremheve metodiske poenger. Familie- og arveretten inneholder dessuten konfliktsituasjoner som er gjenkjennelig for studentene. Samtidig glipper noen sammenhenger ved å rokere på fagene. Arbeidsgruppens forslag hvilte på en forutsetning om at Familie- og arveretten bygger videre på Avtaleretten. Både reglene om avtaler mellom ektefeller og tolking av testament vil kunne være lettere å tilegne seg om studentene allerede har kunnskaper om avtaleinngåelse, preseptoriske regler og avtaletolkning. Denne dimensjonen går tapt ved å bytte rekkefølge. Dekan og fakultetsdirektør mener at det er fordelene med å møte lovfestede regler allerede i det første rettsdogmatiske faget, og dermed at Familie- og arveretten kan overta den rollen som Forvaltningsrett 1 har i dagens studieordning. For å signalisere at de to dogmatiske fagene på høstsemesteret er likestilte, foreslår dekan og fakultetsdirektør at begge fagene skal være på 9 studiepoeng.

Arbeidsgruppen foreslo delvis parallell undervisning mellom Avtalerett og Ex.fac. De emneansvarlige på Ex. Fac. har ønsket samme undervisningsperiode som i dag (8 uker). I dag er tiden delvis delt med Ex. phil. Dekan og fakultetsdirektør foreslår på samme måte som arbeidsgruppen en delvis delt løsning i undervisningstid mellom Ex. fac. og det første rettsdogmatiske faget, og har hatt samtaler med de emneansvarlige. Ex. fac og Familie- og arverett er innstilt på fire uker alene på hvert emne og fire uker felles. Dette forutsetter god koordinering mellom de emneansvarlige for Ex.fac. og Familie- og arverett. Avtalerett vil da få en undervisningsperiode på syv uker som de rår over alene. Forholdet mellom antall studiepoeng og undervisningsuker er forskjellig mellom de tre emnene på høstsemesteret, men en likedeling her vil være unødvendig kompliserende og føre til deling av uker. Dessuten vil ikke undervisningsressurser nødvendigvis være fordelt nøyaktig ut fra studiepoeng.

Arbeidsgruppen mente at hensynet til det samlede eksamenspresset på et første studieår med seks ulike emner tilsa at vurderingsformen på Ex.fac. og Avtalerett burde være bestått/ikke bestått. Det samme vil gjelde om Familie- og arveretten overtar rollen som første rettsdogmatiske fag. Den emneansvarlige for Avtalerett mener også at faget vil være godt egnet for bestått/ikke bestått på grunn av den funksjonen faget har i studieløpet. Dekan og fakultetsdirektør mener at det vil være en god løsning om de tre emnene på første semester på 1. studieår har eksamen med bestått/ikke bestått, og foreslår at styret vedtar dette som en føring for arbeidsgruppen for undervisnings- og prøvingsformer. Hvilken eksamensform disse fagene skal ha, er det opp til arbeidsgruppen å komme med konkrete forslag om.

Grensen for bestått/ikke bestått skal ligge på samme nivå som dagens grense mellom karakterene E og F. Samtidig bør studentene få en tilbakemelding fra sensor på hvilke sjikt de befinner seg i, tilsvarende som praksis i dag er for de obligatoriske kursoppgavene. Dermed får studentene også en tilbakemelding som de kan bruke som forberedelse til prøvingsformene i fag med karaktergivende eksamen. Studenter som stryker har krav på begrunnelse etter universitets- og høyskoleloven. Utviklingen ved søsterfakultetene i Oslo og Tromsø går også i retning av flere fag med bestått/ikke bestått.

Arbeidsgruppen har fremhevet som en svakhet ved nåværende studieordning at studentene ikke tidlig introduseres for konseptet «juridiske personer» og har foreslått at studentene skal få en innføring i tematikken som del av emnet Avtalerett. Under styremøtet i mars ble spørsmålet om å flytte tematikken om «Juridiske personer» fra Avtalerett til Ex. fac. luftet. Å flytte tematikken til Familie- og arveretten er lite aktuelt siden rettsspørsmålene her stort sett er knyttet til fysiske

personer. Fordelen med å knytte tematikken til Avtalerett er at studentene da kan koble juridiske personer til andre faglige problemstillinger som de jobber med, og da er særlig representasjonsreglene. Fordelen med å knytte tematikken til Ex. fac. vil være til at studentene allerede fra første dag får en introduksjon til et konsept som er et grunnleggende trekk ved rettssystemet. Dessuten tar Ex. fac. opp deler av denne tematikken også i dag. Dekan og fakultetsdirektør har derfor kommet til at introduksjonen til konseptet «juridiske personer» bør ligge som til Ex. fac.

Under styrebehandlingen i mars tok studentrepresentantene opp vanskelighetsgraden av Erstatningsrett og Tings- og immaterialrett. Begge disse fagene ligger i dag på andre studieår, og sistnevnte har også endret karakter ved utvidelsen til immaterialrett. De to fagene er krevende, hvert på sitt vis, men samtidig også grunnsteiner i rettssystemet. Dermed bør fagene komme tidlig i studieforløpet. De to fagene passer også godt sammen med Metode II, hvor de på ulike måter får frem ulike metodiske problemstillinger innen privatreten. Dekan og fakultetsdirektør foreslår derfor å plassere disse Tings- og immaterialrett og Erstatningsrett som foreslått av arbeidsgruppen, men understreker at de emneansvarlige har en særlig forpliktelse til å utvikle kursenes innhold og omfang slik at de passer inn på 1. studieår. Skulle disse to emnene styrkes med ytterligere studiepoeng, ville en måtte ta vekk ett av fagene på høstsemesteret, og den mest nærliggende kandidaten ville vært Arve- og familierett. Dekan og fakultetsdirektør kan tiltre arbeidsgruppens begrunnelse for å beholde Arve- og familierett som del av den obligatoriske juristutdanningen.

For øvrige mener dekan og fakultetsdirektør at det er viktig at de emneansvarlige på kursene i Avtalerett, Erstatningsrett og Tings- og immaterialrett tar et særlig ansvar for å sikre gode overganger og en passelig progresjon i studieløpet mellom kursene. Det er særlig grunn til å sikre overgangen mellom Avtalerett og Erstatningsrett i så måte, fordi Erstatningsrett blir det første kurset med karaktergivende eksamen.

Fagsammensetningen på 2. studieår

Fagsammensetningen på 2. studieår er ikke kommentert i høringsinnspill, og var heller ikke fremme i debatten under styrets behandling i mars, bortsett fra under den generelle debatten om større emner.

Arbeidsgruppen har foreslått at Rettstaten (statsrett, europarett og folkerett) skal være første emne på høstsemester på 2. studieår. Faget er en sammenslåing av tidligere Norske og internasjonale rettslige institusjoner (NIRI) og Rettsstat menneskerettigheter (RM). Dermed får en både større tidsflater til fordypning og færre eksamener hvilket er blant hovedformålene ved reformen. Studentene har fremhevet at begge de to fagene som nå slås sammen oppleves som krevende når de studeres hver for seg. Arbeidsgruppen fremhever i sin rapport at det er en faglig sammenhengen mellom rettsspørsmålene som inngår i kursene NIRI og RM. Å samle fagene har betydning både for studentene forståelse av enkeltdelene og ikke minst sammenhengen i de ulike rettssystemene. De emneansvarlige har i sin høringsuttalelse skissert et opplegg hvor de ser på ulike grep for å unngå at det nye emnet blir for krevende. Fag i denne størrelsesorden må utarbeide et studieopplegg som fremmer læring gjennom hele semesteret i form av ulike former for tilbakemelding. Det er opp til den kommende arbeidsgruppen å komme med konkrete forslag, men det kan allerede nå legges inn en føring i styrevedtaket om at skoleeksamen ikke skal være eneste

prøvingsform. På denne bakgrunn foreslår dekan og fakultetsdirektør at Rettstaten (statsrett, europarett og folkerett) skal være første emne på høstsemester på 2. studieår.

Arbeidsgruppen har foreslått at Forvaltningsrett og Ex. phil. skal være plassert på 2. semester på andre studieår, med delvis parallell undervisning. Sammenslåingen av tidligere Forvaltningsrett I og II fører til en oppnår både større tidsflater til fordypning og færre eksamener hvilket er blant hovedformålene ved reformen. Forvaltningsrett I har fungert godt som et første rettsdogmatisk emne, men denne rollen kan også andre fag fylle. Plasseringen av Ex. phil på 2. studieår var en del av rammevedtaket på styremøtet i september 2018, men arbeidsgruppen kunne foreslå endret plassering, hvilket de ikke har. På denne bakgrunn foreslår dekan og fakultetsdirektør at Forvaltningsrett og Ex. phil. skal plasseres på vårsemester på 2. studieår.

Fagsammensetningen på 3. studieår

Arbeidsgruppen har foreslått Obligasjonsrett som eneste fag på 1. semester på 3. studieår. Faget er en sammenslåing av Kontraktsrett II og Pengekravsrett i dagens studieordning, og en oppnår dermed både større tidsflater og færre eksamener. Verken under styrebehandlingen eller høringsrunden er faget nærmere kommentert, bortsett fra den generelle diskusjonen knyttet til større fag. På samme måte som under Rettstaten (statsrett, europarett og folkerett) på 2. studieår, vil dekan og fakultetsdirektør understreke at en må legge opp til et studieopplegg som fremmer læring gjennom hele semesteret i form av ulike former for tilbakemelding. Det legges derfor inn en føring i styrevedtaket om at skoleeksamen ikke skal være eneste prøvingsform. En mulig uønsket effekt av den foreslåtte ordningen kan være at studentene på høstsemesteret på 3. studieår bruker tiden på gjentak av Rettstaten (statsrett, europarett og folkerett), men så lenge begge disse fagene er omfattende, vil denne muligheten i praksis være begrenset.

Rettshistorie og komparativ rett er lagt til vårsemesteret på 3. studieår med undervisning over store deler av semesteret. Plasseringen var slått fast av fakultetsstyret i rammevedtaket i september, og emnet var tildelt 10 studiepoeng. Arbeidsgruppen har foreslått at Obligasjonsrett skal avsluttes før jul, både for å gi en naturlig juleferie og å unngå eksamen i januar som kan skape utfordringer for studenter som skal på utveksling. Den emneansvarlige i Rettshistorie og komparativ rett har også ønsket en utvidelse med 2 studiepoeng, jf. også forslaget om et eget emne som innramming av utvekslingsoppholdet. På denne bakgrunn foreslår dekan og fakultetsdirektør at Rettshistorie og komparativ rett blir et emne på 12 studiepoeng og dermed at styret endrer sitt tidligere vedtak.

I rammevedtaket er utveksling som alternativ for hele vårsemesteret på 3. studieår en sentral komponent. Arbeidsgruppen har foreslått Rettshistorie og komparativ rett for studenter på utveksling (2 studiepoeng) som et selvstendig emne for disse studentene. Begrunnelsen for forslaget er et ønske om en viss rettshistorisk og komparativ «innramming» av utvekslingsoppholdet. Dermed vil fakultetet både kunne styrke studentenes utbytte av oppholdet ved utenlandske universiteter og integrere utveksling som del av jussutdannelsen. Den emneansvarlige foreslo å legge undervisningen til siste del av høstsemesteret, mens

arbeidsgruppen ønsket at denne skulle gå helt i starten av vårsemesteret for å unngå delt oppmerksomhet i slutten av obligasjonsrettskurset.

Uttekslingsstudentenes behov for en innføring i komparativ rett bør kunne ivaretas ved at de innledende forelesningene plasseres første uken i januar, og at opptakene av dem gjøres tilgjengelig for de av studentene som alt har reist på utveksling. Selv om det lå utenfor arbeidsgruppens mandat å komme med konkrete forslag til prøvingsformer til enkeltemner, mente arbeidsgruppen at prøvingsformen på emnet burde være en avsluttende, individuell hjemmeoppgave. Dermed kan studentene, med utgangspunktet i rammeverket som stilles opp i litteraturen, reflektere over de perspektiver oppholdet har gitt dem på norsk rett og rettskultur. Innleveringsfristen kan settes godt ut på sommeren. Arbeidsgruppen mente at det er viktig å sørge for at studentene som er på utveksling får konsentrere seg om de emnene som de tar ved det universitetet som de har utvekslet til, fremfor å måtte lese til en felles eksamen i komparativ rett som venter på dem hjemme på fakultetet. Arbeidsgruppen tiltrådte den emneansvarliges ønske om at oppgaven bør utleveres til utvekslingsstudentene tidlig i semesteret, slik at de undervis i utvekslingsoppholdet kan samle på erfaringer som kan komme til nytte når refleksjonsnotatet skal skrives. Dekan og fakultetsdirektør tiltrer arbeidsgruppens forslag, og foreslår også som føring for det videre arbeidet at prøvingsformen på emnet er en avsluttende, individuell hjemmeoppgave med bestått/ikke bestått.

Under debatten i styremøtet kom det frem forslag om at de innreisende utvekslingsstudentene i større grad kunne delta i undervisningen i kurset Rettshistorie og komparativ rett. Dette er en interessant tanke, men som krever en del utredning før styret eventuelt kan fatte et vedtak, og rent tematisk hører denne diskusjonen også hjemme som del av spørsmålet om læringsformer. Dekan og fakultetsdirektør foreslår derfor at den kommende arbeidsgruppen får som mandat å se nærmere på denne problemstillingen.

I rammevedtaket fikk arbeidsgruppen som mandat å utarbeide to alternative forslag til valgfrihet på vårsemesteret på 3. studieår. Det ene alternativet innebærer at studentene må velge mellom begrenset antall rettsdogmatiske emner («semi-obligatoriske emner»). Det andre alternativet innebærer at det ikke legges slike føringer på studentenes valgfrihet. Mandatet ga også arbeidsgruppen frihet til å foreslå innslag av valgfrihet (også tidligere i studieløpet. Denne siste muligheten har arbeidsgruppen vurdert, men ikke funnet plass til flere valgmenner. Arbeidsgruppen har fulgt opp forslaget med å foreslå to alternativer:

- A) Engelskspråklig valgmenne (10 sp) pluss semiobligatoriske norske valgmenner (á 10 sp), hvor studentene kan velge mellom fire fag
- B) Full valgfrihet (hvor studentene kan velge mellom fem norskspråklige emner á 10 sp, pluss de engelskspråklige valgmennene)

Når det gjelder valget mellom de to alternativene har arbeidsgruppen fremhevet at styret må foreta en prinsipiell avveining mellom hensynet til internasjonalisering og studentenes valgfrihet. Full valgfrihet vil erfaringsvis føre til større tilstrømming til de norskspråklige valgmenner. Arbeidsgruppen har også pekt på at tanken om «semi-obligatoriske» emner nok var preget av ønsket om å ta vare på Familie- og arverett for det tilfellet at dette emnet ikke lenger skulle være obligatorisk. Valget mellom de to alternativene må også ses i sammenheng med den endelige innrettingen på 5. studieår,

som ennå ikke er fastlagt (se her også diskusjonene til arbeidsgruppen i punkt 14). Skatterettsmiljøet har særlig fremhevet behovet for økt valgfrihet, for å sikre at studentene på 3. studieår både kan ta selskaps- og skatterett. JSU anbefaler full valgfrihet blant valgemnene på tredje studieår.

Dekan og fakultetsdirektør foreslår alternativ A hvor studentene må ta ett engelskspråklig valgemne og ett norskspråklig valgemne. Problemstillingen er bare aktuell for den delen av studentene som velger å ta hele tredje studieår på Dragefjellet. De studentene som velger utveksling vil gjennomgående få undervisning på engelsk eller et annet fremmedspråk (et fåtall studenter reiser til nordiske land og tar undervisning på skandinaviske språk). De fleste jurister vil i dag møte engelsk i arbeidslivet, enten de er i privat eller offentlig sektor. Et engelskspråklig valgemne vil derfor fremme ferdigheter som er nødvendig å ha som jurist, selv om denne målsettingen også kan nås på annet vis, f. eks. ved at deler av undervisningen på de obligatoriske fagene er på engelsk. Samtidig vil undervisning på engelsk falle mer naturlig om studentgruppen også består av innreisende studenter, slik som på valgemnene. Dessuten vil et krav om engelskspråklig valgemne føre til at de innreisende studentene i større grad enn i dag faktisk møter norske jusstudenter mens de er på Dragefjellet.

Dekan og fakultetsdirektør har merket seg skatterettsmiljøets klare synspunkt om full valgfrihet for å sikre at studentene både kan studere selskaps- og skatterett på 3. studieår for å kunne gå videre med fordypning i skatterett på 5. studieår. Dette ønsket må veies opp mot argumentene som er fremført foran om et obligatorisk engelskspråklig valgemne. Uansett kommer selskaps- og skatterett bedre ut enn situasjonen er nå. Som for alle spesialemner er det i dag et direkte konkurranseforhold mellom skatterett og utveksling. Etter reformen kan studenter som ikke drar på utveksling i løpet av studiet, ta 10 studiepoeng skatterett på 3. året og fylle på med 20 studiepoeng skatte-/selskapsrett på 5. året, totalt 30 studiepoeng, som i dag. Samtidig økes mulighetene for å ta skatterett for studenter som drar på utveksling, på 3. året (10 studiepoeng) eller på 5. året (20 poeng). Forutsetningen er at «Skatterett I» undervises både på vårsemesteret på 3. året på bachelornivå og på høstsemesteret på 5. året som masternivå.

Praksisemne som valgfag

Studentrepresentantene ba under styrebehandlingen at praksis skal tilbys som et valgemne på tredje studieår, andre semester, og ønsket primært en utredning av om fakultetet selv kan tilby praksisplasser nok til å fylle et valgemne. Subsidiært ønsket de en utredning av en mellomordning der det er mulig å få godskrevet et praksisopphold som studentene har ordnet selv. JSU anbefaler at fakultetet utreder et praksisemne grundig og forplikter seg til å innføre dette som et valgemne på tredje studieår under den nye studiemodellen.

Dekan og fakultetsdirektør mener at spørsmålet bør utredes nærmere og foreslår at styret ber om en egen sak med nedsettelse av en arbeidsgruppe i styremøtet i juni. Praksis som del av studiet er forankret i UiBs strategi og regjeringens ønsker for høyere utdanning. Tromsø har som kjent obligatorisk praksis for alle, og Oslo har tilbud om praksis (og nok plasser for alle som vil). En slik utredning må se på både på de ressursmessige og praktiske sidene. I tillegg kommer diskusjonen om emnet bør plasseres på 3. eller 5. studieår, hvor studentrepresentantene og JSU har kommet med et klart ønske om førstnevnte. Utredningen må også vurdere studentrepresentantenes subsidiære ønske.

Videre saksgang

Som nevnt foran fremmer dekan og fakultetsdirektør en egen sak om nedsettelse av en arbeidsgruppe som skal se på undervisnings- og prøvingsformer på 1.-4. studieår. Når denne gruppen har levert sin innstilling og saken er behandlet av fakultetsstyret, vil neste steg være å utrede 5. studieår. Her vil sentrale spørsmål være innrettingen av metodefaget og den valgfrie delen, herunder hvilke krav som skal stilles for utveksling på 5. studieår.

JSU har i sitt høringsinnspill tatt opp spørsmålet om overgangsordninger, og da særlig spørsmål om frivillig gjentak av eksamen. Dekan og fakultetsdirektør mener at diskusjonene om overgangsordninger først bør tas når styret har tatt stilling til undervisnings- og prøvingsformer.

På denne bakgrunn inviterer dekan og fakultetsdirektør styret til å fatte følgende vedtak:

Fagsammensetningen på 1. til 3. studieår skal være som følger (fagene kommer i den rekkefølge undervisning og prøving skal være, med mindre annet er angitt):

1. Første studieår:

- Juridisk forprøve (Ex. fac./Metode I) 10 studiepoeng
- Familie- og arverett 9 studiepoeng
- Avtalerett 9 studiepoeng
- Erstatningsrett 10 studiepoeng
- Tings- og immaterialrett 14 studiepoeng
- Metode II 8 studiepoeng

Undervisningen på Juridisk forprøve og Familie- og arverett skal gå parallelt i starten av høstsemesteret, og undervisningen i Metode II skal gå over hele eller deler av vårsemesteret. Prøvingsformen i Juridisk forprøve, Familie- og arverett og Avtalerett skal være en skoleeksamen med bestått/ikke bestått.

2. studieår:

- Rettsstaten, statsrett, europarett og folkerett (inkl. menneskerettigheter) 28 studiepoeng
- Forvaltningsrett 22 studiepoeng
- Ex. phil. (rettsfilosofi, pluss språk og argumentasjonsteori) 10 studiepoeng

Undervisningen i Forvaltningsrett og Ex. phil skal gå delvis parallelt, men eksamen i Ex. phil. skal komme tidligere i vårsemesteret enn Forvaltningsrett. Prøvingsformen i Rettsstaten skal ikke utelukkende være skoleeksamen.

3. studieår:

- Obligasjonsrett 28 studiepoeng
- Studentene kan velge mellom
 - a)
 - ❖ Rettshistorie og komparativ rett 12 studiepoeng

- ❖ Ett norskspråklig valgemne 10 studiepoeng
- ❖ Ett engelskspråklig valgemne 10 studiepoeng

b)

- ❖ Utveksling – komparativ rett 2 studiepoeng
- ❖ Utvekslingsopphold på 30 studiepoeng

De norskspråklige valgemnene skal være Barnerett, Informasjons- og personvernrett, Miljørett eller Skatterett. De engelskspråklige valgemnene skal være basert på dagens engelskspråklige spesialemner. Prøvingsformen i Obligasjonsrett skal ikke utelukkende være en tradisjonell skoleeksamen. Prøvingsformen for Utveksling – komparativ rett skal være hjemmeeksamen etter avsluttet utenlandsopphold med bestått/ikke bestått.

Styret ber om en egen sak på møtet i juni hvor det nedsettes en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan praksis kan tas inn som element i den reviderte studieordningen.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

26.04.2019

IDT

Vedlegg:

1. Innstilling fra Arbeidsgruppe
2. Innspill til studiereformen fra JSU

Innstilling fra arbeidsgruppen for fagsammensetningen på 1.-3. studieår

Avgitt 19. februar 2019

Innholdsfortegnelse

1.	Oppnevning og mandat	3
2.	Arbeidsgruppens forslag	6
3.	Forutsetninger og overordnet innretning	7
4.	Kort om arbeidsgruppens tidligere skisser	8
5.	Arbeidsbelastning og eksamenspress	11
6.	Fagsammensetningen på 1. studieår	12
6.1.	Juridisk forprøve/Ex.fac. (Metode 1) - 10 sp – 8 ukers undervisningstid (hvorav 4 parallelt med Avtalerett)	12
6.2.	Avtalerett – 10 sp. – 8 ukers undervisningstid (hvorav 4 uker parallelt med Ex.fac.) 13	
6.3.	Familie- og arverett – 8 studiepoeng – 7 undervisningsuker	15
6.4.	Erstatningsrett – 10 sp. – 9 undervisningsuker	16
6.5.	Tings- og immaterialrett – 14 sp. – 12 undervisningsuker	17
6.6.	Metode II – 8 sp. – parallell undervisning over hele semesteret	20
7.	Fagsammensetningen på 2. studieår	21
7.1.	Generelt om 2. studieår	21
7.2.	Rettsstaten – statsrett, europarett og folkerett – 28 sp. – hele høstsemesteret	26
7.3.	Forvaltningsrett – 22 sp. – hele vårsemesteret (delvis parallelt med Ex.phil)	27
8.	Fagsammensetningen på 3. studieår	27
8.1.	Obligasjonsrett – 28 sp. - hele høstsemesteret	27
8.2.	Retts historie og komparativ rett - 12 sp. - undervisning over store deler av vårsemesteret	28
8.3.	Valgfrihet og valgemenner på 3. studieår	30
8.3.1.	Generelt om valgfrihet på 3. studieår	30
8.3.2.	Engelskspråklig valgemenne (10 sp) + 4 semiobligatoriske norske valgemenner (á 10 sp) 31	
8.3.3.	Full valgfrihet på vårsemesteret på 3. studieår (20 sp.)	32
8.3.4.	Valget mellom de to alternativene	34
9.	Den samlede valgfriheten på 1.-3. studieår	35
10.	Antall eksamener	35
11.	Ressursspørsmål	36
12.	Konsekvenser for 4. studieår	37
13.	Nærmere om den indre sammenhengen mellom de ulike emnene på 1.-3. studieår og de overordnede læringsmålene for jusstudiet	37

14.	Nærmere om sammenhengen mellom valgbare emner på 3. og 5. studieår.....	38
-----	---	----

1. Oppnevning og mandat

Fakultetsstyret vedtok 11.09.18 rammen for en revidert studieordning (sak 53/18). Samtidig ble det nedsatt en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide et forslag til fagsammensetning for rettsdogmatiske emner på 1. til 3. studieår.

Arbeidsgruppen fikk følgende sammensetning:

- Visedekan for utdanning Halvard Haukeland Fredriksen (leder)
- Professor Erling Johannes Husabø (gruppe A)
- Professor Hilde Hauge (gruppe A)
- Postdoktor Henrik Skar (gruppe B)
- Seniorrådgiver Johanne Spjelkavik (gruppe C)
- Student Sausan Mustafa Hussein (gruppe D)

Arbeidsgruppens sekretær har vært seniorkonsulent Marianne Hauger.

Styret ga arbeidsgruppen følgende mandat:

- *Arbeidsgruppen skal utarbeide forslag til hvordan studiepoengene avsatt til rettsdogmatiske emner på 1. til 3. studieår i fakultetsstyrets rammevedtak i sak S-53/2018 best kan utnyttes.*
- *Jusstudiet skal også i fremtiden være en profesjonsutdanning som utdanner generalister som i ettertid kan spesialisere seg innen de forskjellige rettsområder. Dette fordrer at studentene i løpet av studiet tilegner seg solide kunnskaper i juridiske basisemner som statsrett, kontraktsrett, erstatningsrett, tingsrett, forvaltningsrett, strafferett, prosessrett og formuerett. Det innebærer også at studentene må tilegne seg solide kunnskaper om internasjonaliseringen av norsk rett.*
- *Arbeidsgruppen må forholde seg til de valg fakultetsstyret har truffet knyttet til omfang, innhold og plassering av ulike perspektivemner, valgfrihet, utvekslingsmuligheter mv. Arbeidsgruppen kan likevel, dersom den mener det er klart fordelaktig av hensyn til den overordnede sammensetningen av de tre første studieårene, foreslå alternative plasseringer av Metode II og/eller EXPHIL-JUS (f.eks. slik at Metode II først kommer på første semester på 2. studieår, eller at EXPHIL-JUS flyttes dit).*

- *Arbeidsgruppen skal utarbeide to alternative forslag – ett hvor det ene valgemnet på 2. semester på 3. studieår settes av til et begrenset antall rettsdogmatiske emner som studentene må velge blant («semiobligatoriske emner») og ett hvor det ikke legges slike føringer på studentenes valgfrihet på dette punkt. I begge tilfeller står for øvrig arbeidsgruppen fritt til å foreslå innslag av valgfrihet (også) tidligere i studieløpet, f.eks. slik at studentene får velge mellom et begrenset antall rettsdogmatiske emner som undervises parallelt på høstsemesteret på 2. eller 3. studieår.*
- *Det er ønskelig med færre og større emner, og dermed alt i alt et lavere antall eksamener, enn på dagens studieordning, men likevel slik at det tas hensyn til studentenes ønske om mindre (og dermed flere) moduler på 1. studieår enn senere på studiet.*
- *Alle rettsdogmatiske emner på studieprogrammet skal bidra til at studentene oppnår de overordnede læringsmålene for jusstudiet.*
- *Rettsdogmatiske emner med særskilt ansvar for ulike metodiske utfordringer skal identifiseres og plasseres inn i studieprogrammet på en måte som legger til rette for et helhetlig metodisk opplegg, i samspill både med de andre rettsdogmatiske emnene og de ulike perspektivemnene som følger av fakultetsstyrets rammevedtak for revidert studieordning. Det følger av dette at arbeidsgruppen må kunne utarbeide forslag som forutsetter at visse metodespørsmål dekkes av nærmere angitte perspektivemner (med Metode II og Rettshistorie og komparativ rett som to nærliggende eksempler), eller av emnene på 4. studieår. Det er imidlertid viktig at slike forutsetninger knyttet til andre deler av studieordningen løftes frem av arbeidsgruppen, slik at både fakultetsstyret og fakultetet som helhet er oppmerksomme på dem.*
- *Arbeidsgruppen må ha en begrunnet oppfatning av hvilke emner som passer tidlig på studiet, og hvilke som bør plasseres senere. For emner som foreslås videreført omtrent som i dag, bør det likevel ikke foreslås større endringer i plassering og størrelse med mindre dette leder til klare forbedringer av studieprogrammet som helhet.*
- *Selv om emnesammensetningen på 4. studieår ligger fast, kan arbeidsgruppen utarbeide forslag som forutsetter at nærmere angitt læringsmål som i dag dekkes av emner på 1. til 3. studieår, og som arbeidsgruppen mener må dekkes også av en revidert studieordning, overføres til emner på 4. studieår. Et nærliggende eksempel er menneskerettighetenes føringer for nasjonal prosessrett, som i dag dekkes av JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter, men som nok passer vel så bra inn i rettergangsemnet på 4. studieår.*

- *Arbeidsgruppen bes fremme forslag om hvordan rettslige spørsmål knyttet til den teknologiske utviklingen kan trekkes inn i aktuelle emner.*
- *Arbeidsgruppen må legge til rette for en prosess hvor alle berørte vitenskapelig og administrativt ansatte får anledning til å komme til orde. Det er særlig viktig at dagens emneansvarlige for de av emnene på 1. til 3. studieår som vil bli berørt av arbeidsgruppens forslag, involveres tidlig i prosessen og holdes informert om gruppens arbeid.*
- *Arbeidsgruppen bes utrede hvordan etiske aspekter knyttet til juridisk argumentasjon og juristers profesjonsutøvelse kan integreres på egnete steder gjennom hele studieløpet. Arbeidsgruppen bes vurdere om studentene bør få en innføring i profesjonsetikk for jurister allerede på Metode I (ex.fac.). Styret vil senere se på etikkundervisningens plass på 5. studieår.*
- *Arbeidsgruppens mandat omfatter ikke 5. studieår. Styret vil senere se på alternative varianter av Metode III (herunder eventuell «blokkundervisning»), spørsmålet om obligatoriske elementer på 5. studieår for å bidra til at studentene befinner seg på campus og spørsmål knyttet til hvilke krav som skal stilles for rett til utveksling på 5. studieår.*
- *Det er ønskelig at arbeidsgruppens forslag foreligger senest i medio februar 2019.*

Arbeidsgruppen har hatt 12 møter i perioden september 2018 til februar 2019. Gruppens arbeid har blitt annonsert i Fakultetsnytt, og foreløpige utkast, mottatte høringsuttalelser mv. er fortløpende publisert på fakultetets nettside om studiereformarbeidet. Det er blitt avholdt tre høringsmøter for berørte emneansvarlige, og kommet inn en rekke innspill, både fra ulike emneansvarlige og fra andre interesserte.

Arbeidsgruppen har vurdert om det også burde vært arrangert et avsluttende allmøte for alle fakultetets ansatte hvor gruppens forslag ble lagt frem og diskutert. Arbeidsgruppen er imidlertid kommet til at det er mer naturlig at en slik høring skjer etter at herværende rapport er avgitt. Dette skyldes både tidsrammene for arbeidsgruppens arbeid og den omstendighet at det vel uansett er ønskelig og naturlig med et allmøte og en høring etter at arbeidsgruppens rapport foreligger, som ledd i dekanatets arbeid med å fremme saken for fakultetsstyret.

I siste fase av arbeidet fremla arbeidsgruppen i stedet 10. januar 2019 et revidert utkast til fag-sammensetningen på 1.-3. studieåret for alle de berørte emneansvarlige. Arbeidsgruppens endelige rapport tar opp og drøfter tilbakemeldinger også fra denne siste høringsrunden.

2. Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen har diskutert seg frem til følgende forslag til fagsammensetningen på 1.-3. studieår (med to alternativer for vårsemesteret på 3. året):

1. år	Juridisk for-prøve/Ex.fac. (10 sp) (Metode I) Oversikt over retts-systemet, innføring i juridisk metode, profesjonsetikk		Familie- og arverett (8 sp)	Erstatningsrett (10 sp)	Tings- og immaterialrett (14 sp)
		Avtalerett (10 sp) Inkludert introduksjon av konseptet juridiske personer		Metode II (8 sp) ¹ (Prøvingsform: hjemmeeksamen helt sist i semesteret, hvor studentene skal reflektere over det de har lært om juridisk metode i løpet av 1. studieår)	
2. år	Rettsstaten statsrett, europarett, folkerett (inkl. menneskerettigheter) (28 sp)			Forvaltningsrett (22 sp)	
				Ex.phil. Rettsfilosofi + språk- og argumentasjonsteori (10 sp)	
3. år	Obligasjonsrett (28 sp) Innholdssensur av gyldig inngåtte avtaler (avtl. § 36, læren om bristende forutsetninger, EU-direktivene mv.) flyttes hit. Erstatningsrettslige spørsmål, herunder sontringen mellom erstatning i og utenfor kontrakt, vies større plass enn i dagens Kontraktsrett II Ønskelig med en viss kobling til selskapsretten, ref. introduksjonen til juridiske personer på 1. året.			Rettshistorie og komparativ rett (12 sp) ²	
				To alternativer for de resterende 20 sp: Enten “semiobligatorisk” norsk valgemne + et engelskspråklig valg- emne, eller “full valgfrihet” ³	
				Norskspråklige valg- emner (10 sp) Barnerett Informasjons- og personvern- rett Miljørett Skatterett	2 emner á 10 sp av: Barnerett Informasjons- og personvernrett Miljørett Selskapsrett Skatterett Engelskspråklige valgemner
				Engelskspråklige valgemner (10 sp)	
				Alternativ for hele semesteret: Utteksling (30 sp) ⁴ JUS 134-B Uttveksling – komparativ rett (2 sp)	

¹ Forutsetter at fakultetsstyret omgjør vedtaket om at Metode II skal være på 10 sp.

² Innebarer en økning på 2 studiepoeng sammenlignet med fakultetsstyrets rammevedtak og forutsetter derfor en endring av dette vedtaket. Bakgrunnen er den ulike lengden på høst- og vårsemesteret (hhv. 19 og 21 undervisningsuker), oppfatningen av at eksamen i obligasjonsrett uansett bør plasseres før jul, at 28 studiepoeng til obligasjonsrett er nok og et ønske om å tilby også studentene som reiser på utveksling i vårsemesteret en innføring i rettshistorie og komparativ rett som en «innramming» av utvekslingen (se også note 4 og nærmere i punkt 8.2).

³ Forutsetter at fakultetsstyret omgjør vedtaket om at studentene som ikke reiser på utveksling dette semesteret må velge et engelskspråklig valgmenne (se nærmere om dette i punkt 8.3 nedenfor).

⁴ Studenter som har vært på utveksling må levere et refleksjonsnotat knyttet til de perspektiver oppholdet har gitt dem på norsk rett og rettskultur. Bestått/ikke bestått, 2 studiepoeng (for å fylle opp 3. studieår for dem). Dersom det legges opp et lite pensum hentet fra JUS 134 *Rettshistorie og komparativ rett*, vil dette også bidra til å redusere betydningen av at studentene går glipp av JUS134 og alt i alt en bedre integrering av utvekslingen i studieprogrammet.

3. Forutsetninger og overordnet innretning

Juridisk forprøve (Ex.fac./Metode 1) med 10 studiepoeng ligger fast som første fag om høsten 1. studieår, mens *Ex.phil.* flyttes til vårsemesteret 2. studieår. *Metode II* plasseres på vårsemesteret 1. studieår. Arbeidsgruppens forslag er at det undervises «på langs» over hele eller i hvert fall større deler av semesteret, parallelt med de to rettsdogmatiske emnene som plasseres på dette semesteret – erstatningsrett og tings- og immaterialrett. Fakultetsstyret har forutsatt at Metode II skal være på 10 studiepoeng (2 mer enn dagens JUS114), men tett integrasjon med de to rettsdogmatiske emnene kan tilsi at det likevel holder med dagens 8 studiepoeng. Arbeidsgruppen vil derfor fremme et alternativt forslag om fagsammensetning på 1.-3. studieår som innebærer 42 studiepoeng til rettsdogmatiske emner på 1. studieår.^{5 6}

Arbeidsgruppens vurdering er at 1. studieår bør settes av til privatrettslige emner. Årsakene til dette er sammensatte:

- Det er etter arbeidsgruppens oppfatning ønskelig å innvie studentene i grunnleggende konsepter som kontrakt, juridiske personer, eiendomsrett, immaterielle rettigheter og erstatningsansvar allerede tidlig på studiet.
- Det er forbindelseslinjer mellom de ulike privatrettslige fagene som arbeidsgruppen foreslår plassert på første studieår som legger forholdene til rette for et helhetlig opplegg hele året, med et privatrettslig innrettet Metode II-emne som en naturlig avrundning. Arbeidsgruppen vurderer dette som klart bedre enn en modell hvor studentene veksler mellom privatrett og offentlig rett. Ulike offentligrettslige og internasjonale føringer for privatrettslige fag forutsettes dekket som del av den generelle introduksjonen til forfatningsretten, forvaltningsretten, europaretten og (annen) folkerett på andre studieår, og deretter på etterfølgende privatrettslige emner som obligasjonsretten på 3. studieår og formueretten på 4. studieår.
- De privatrettslige emnene som nå foreslås på første studieår vil etter arbeidsgruppens oppfatning gi studentene en god innføring i ulike måter rettslige krav oppstår på – gjennom avtaleslutning, i kraft av eiendomsrett, i kraft av skapende virksomhet (åndsverk

⁵ Samtidig vil arbeidsgruppen foreslå å øke omfanget på dagens JUS134 *Retthistorie og komparativ rett* til 12 sp, slik at det totale antall studiepoeng satt av til perspektivfag vil være som forutsatt av fakultetsstyret.

⁶ Metode II-emnet vil uansett få vesentlig romsligere tidsrammer enn i dag dersom det undervises over hele vårsemesteret. En omlegging av undervisningsopplegget kan også åpne opp for flere forelesningstimer enn det JUS114 har i dag – det er neppe hensiktsmessig med egne arbeidsgrupper og storgrupper i metode parallelt med arbeidsgrupper og storgrupper i ett eller to rettsdogmatiske emner. Forskjellen på 8 og 10 studiepoeng er i så fall ikke så myr mer enn ca. 100 sider i det pensum som kan legges opp (ca 400 vs. 500 sider).

mv), gjennom erstatningsbetingende skadeforvoldelse mv. Studentene vil også introduseres til den grunnleggende forskjellen på lovfestet og ulovfestet rett, og møte ulike former for lovtekst.

- Etter introduksjonen til avtaleinngåelse og -tolkning er det ønskelig at studentene raskt får tatt i bruk det de har lært, noe som ivaretas dersom avtaleretten etterfølges av familie- og arverett og tingsrett og immaterialrett følger semesteret etter.
- Arbeidsgruppens mandat legger opp til at det skal være noe flere emner/eksamener på første studieår, noe som i praksis utelukker en alternativ plassering av de store emnene som arbeidsgruppen nå foreslår plassert på annet og tredje studieår. Også kompleksiteten i de foreslåtte emnene *Forvaltningsrett* og *Rettsstaten – statsrett, europarett, folkerett* og *Obligasjonsrett* tilsier at de ingen av dem bør plasseres på første studieår. I enkelte forslag innkommet til arbeidsgruppen ble det foreslått å plassere statsrett/internasjonal rett/menneskerettigheter på første studieår, men dette vil gi et svært teoritungt første studieår, bryte opp den indre sammenhengen i både 1. og 2. studieår som arbeidsgruppen etterstreber og dessuten stå i veien for det ønskede samspillet mellom de rettsdogmatiske emnene og Metode II-emnet på 1. år. Arbeidsgruppen vil derfor ikke anbefale en slik løsning.
- Arbeidsgruppens skisser innebærer at forvaltningsrett og statsrett/internasjonal rett/menneskerettigheter (dagens JUS121 *NIRI* og JUS135 *Rettsstat og menneskerettigheter*) må tåle noe større kutt i antall studiepoeng enn de privatrettslige emnene. Også dette tilsier at man ikke plasserer disse emnene på første studieår. Studenter som alt har tilegnet seg grunnleggende forståelse for norsk juridisk metode, vil raskere trenge inn i forvaltningsretten og statsretten, internasjonal rett og menneskerettigheter enn studenter uten slike forkunnskaper, og plasseringen kan da i noen grad kompensere for reduksjonen i antall studiepoeng.

4. Kort om arbeidsgruppens tidligere skisser

Arbeidsgruppen ba tidlig om innspill fra fakultetets ansatte om hvordan gruppens oppgave burde løses. Arbeidsgruppen holdt i den forbindelse et møte 27. september 2018 for de emneansvarlige for rettsdogmatiske emner på 1.-3. studieår. På bakgrunn av innspill fra fagmiljøene diskuterte arbeidsgruppen seg i den innledende fasen frem til tre alternative skisser, som

ble drøftet med emneansvarlige for hhv. de offentligrettslige/internasjonale emnene og de privatrettslige emnene i møter den 3. og 6. desember 2018.⁷ Med grunnlag i tilbakemeldingene fra de emneansvarlige valgte arbeidsgruppen å jobbe videre med utgangspunkt i den første av de tre fremlagte skissene. Årsaken til at arbeidsgruppen valgte å legge bort de to øvrige skissene, er i korthet følgende:

Hovedgrepet i skisse nr. 2 var å flytte erstatningsrett til høstsemesteret på 3. studieår, for slik å gi bedre plass til de andre privatrettslige emnene på 1. studieår. Samtidig ville imidlertid høstsemesteret på 3. studieår bli temmelig fullt. Med 10 sp til erstatningsrett, ville obligasjonsretten måtte nøye seg med 20 sp. Tilbakemeldingene fra de berørte emneansvarlige var overveiende negative. Rune Sæbø, som i dag er emneansvarlig for pengekravsrett, har i e-post 13.12.18 uttalt seg særlig om dette alternativet, og herfra hitsettes:

«Jeg vil bestemt frarå at dette faget reduseres til 20 studiepoeng, slik alternativ 2 legger opp til. Obligasjonsrett (eller kontraktsrett II og pengekravsrett slik det er i dag) er blant grunnsteinene i juristers læring av metode og mer konkret fagstoff. Særlig kontraktsrett II burde etter mitt syn ideelt vært større en den er i dag; det bør i alle fall ikke gjøres mindre. Pengekravsrett går i dag i det vesentlige ut på å behandle en del sentrale enkelttema (kreditorskifte, debitorskifte, samskyld, regress, rente, oppgjør, motregning, oppgjørskorreksjon, mislighold/kreditormora med tilhørende rettsvirkninger samt foreldelse) i denne delen av jussen. Markert mindre tidsbruk på pengekravsrettsdelen vil sannsynligvis medføre at de faglige ambisjonene reduseres i retning av mer oversiktspreget læring, noe som ikke er å anbefale. Det må riktignok, som arbeidsnotatet antyder, antas å resultere i noe tidsbesparing når kontraktsrett II og pengekravsrett slås sammen til ett kurs. Synergieffekten må imidlertid antas å bli begrenset, og forhindrer derfor ikke at en reduksjon til 20 studiepoeng ville innebære nivåsenkning i et sentralt fag i juristutdanningen.»

Også Knut Martin Tande, som er emneansvarlig for Erstatningsrett, har per e-post 12.12.18 gitt uttrykk for skepsis til en slik løsning, da erstatningsretten lett kan «drukne» på et semester dominert av obligasjonsretten.

Arbeidsgruppen bemerker at alternativ 2 antakelig må forutsette at erstatningsretten overtar noe av ansvaret for erstatning innenfor kontrakt. Samtidig innebærer forslaget også en reduksjon av studiepoeng for Erstatningsrett i forhold til i dag. Alternativ 2 innebærer dermed en

⁷ Skissene er tilgjengelige på fakultetets nettside for reformarbeidet.

relativt markant beskjæring av faget, som nok ikke veies opp ved at studentene på tredje studieår er mer faglig modne enn på første studieår. Alternativ 2 vil i praksis, som Sæbø har påpekt, også innebære klart redusert omfang for obligasjonsretten. Selv om det må forventes en viss rasjonaliseringsgevinst, har fagene Kontraktsrett og Pengekrav i liten grad noen direkte overlapping.

Arbeidsgruppen har etter dette kommet frem til at det ikke er hensiktsmessig å gå videre med alternativ 2.

Hovedgrepet i skisse nr. 3 var at Familie- og arverett⁸ ikke lenger ville være et obligatorisk fag på masterstudiet for rettsvitenskap, men heller et «semiobligatorisk» emne på tredje studieår. Argumenter for og imot å beholde faget ble presentert i diskusjonsnotat datert 23.11.18, som var grunnlag for møtet med de emneansvarlige den 6. desember.

For arbeidsgruppen var de viktigste argumentene *imot* videreføring av Familie- og arveretten frykten for et fragmentert og potensielt «oppjaget» 1. studieår med hele 6 eksamener, ønsket om å styrke metodeundervisningen på 1. studieår, ønsket om å gi mer plass til en innføring i konseptet juridiske personer (integrert i Avtaleretten) og rettigheter i immaterielle rettsgoder (integrert i Tingsretten) og, mer generelt, ønsket om at studentene på 1. studieår skal få tid og rom til å tilegne seg innsikt i privatrettslige grunnprinsipper og juridisk metode.

I notatet ble samtidig følgende argumenter *for* videreføring av Familie- og arveretten listet opp:

- Arve- og familieretten er privatrettslige fag med en annen verdiprofil enn de rent forretningsjuridiske og bør av denne grunn ha en naturlig plass i studiet. Emnet omhandler den rettslige reguleringen av privatsfæren, og særpreges ved at det bygger på politiske og etiske overveielser om hvordan familielivet bør være innrettet
- Familieformueretten har en kobling til tingsretten som kan utnyttes til å få studentene til å se sammenhengene mellom ulike fag.
- Arve- og familieretten har en kobling til avtaleretten som gjør faget velegnet som en oppfølger til Avtaleretten, jf. også målsettingen om bedre samordning av de ulike emnene på studiet. I Arve- og familieretten vil studentene både få anvende kunnskapene i

⁸ I dag heter dette emnet «Arve- og familierett». De emneansvarlige har imidlertid tatt til orde for at navnet bør endres til Familie- og arverett ved en ny studieordning. Eeg og Veia Lund begrunner dette med: «Familieretten introduseres og undervises først i kurset. Hovedgrunnen til de to fags sammenkobling i et kurs, er at arveretten bygger på og forutsetter kunnskaper i familieretten, derimot ikke omvendt.» Arbeidsgruppen foreslår at emnets navn endres i tråd med innspillet, og har fulgt dette opp gjennom hele rapporten.

avtalerett, og bli introdusert for skranker for avtalefriheten i form av preseptoriske regler.

- Rettskildebildet gjør faget velegnet for innlæring av juridisk metode, med særlig fokus på lovtolkning. Denne funksjonen har hittil vært ivaretatt av JUS111 Forvaltningsrett I, men dette emnet vil nå bli slått sammen med Forvaltningsrett II og flyttet til 2. studieår. Det kan hevdes at ingen av de øvrige av de aktuelle privatretslige emnene på et fremtidig 1. studieår vil kunne fylle denne funksjonen på samme måte.
- Arve- og familieretten er et klassisk juridisk fag, som har stor praktisk betydning, både for domstolene, privatpraktiserende advokater og også det offentlige. Det kan hevdes å ligge i fakultets samfunnsansvar å påse at det årlig utdannes jurister med god innsikt i arve- og familierettslige spørsmål.
- Den internasjonale utviklingen, som følge bl.a. av møte mellom ulike religioner og den bioteknologiske utviklingen. Studentene bør gjennom studiet få redskap for å delta i den rettspolitiske og etiske debatten.

I møtet med arbeidsgruppen i desember 2018 gav de emnenansvarlige for de privatretslige emnene som på ulikt vis vil bli berørt av familie- og arverettens skjebne, nokså entydig uttrykk for at familie- og arverett fremdeles bør være et obligatorisk fag. Spørsmålet har i ettertid vært grundig diskutert internt i arbeidsgruppen. Selv om det er visse ulemper ved å ha så mye som seks fag på første studieår, særlig knyttet til eksamenspress (se straks nedenfor), er arbeidsgruppens oppfatning at argumentene for å beholde faget er mest tungtveiende og at Familie- og arverett fremdeles bør være ett av de obligatoriske i en juristutdanning som tar sikte på å være en generalistutdanning.

5. Arbeidsbelastning og eksamenspress

Arbeidsgruppen er oppmerksom på at et 1. studieår med hele seks eksamener kan føre til et uønsket stort og nærmest kontinuerlig eksamensjag, og medføre uforholdsmessig store eksamensavviklings- og sensurkostnader for fakultetet. Dette er likevel først og fremst en risiko dersom samtlige emner avsluttes med skoleeksamener med bokstavkarakter. Arbeidsgruppen påpeker at Ex.fac. alt i dag har bestått/ikke bestått, og at dette forutsetningsvis også vil være situasjonen videre. Selv om det ligger utenfor arbeidsgruppens mandat å komme med konkrete forslag til prøvingsformer på enkelttemner, tillater vi oss å peke på at også *Avtalerett* og *Metode II* kan være kandidater for samme løsning. Avtalerett er foreslått som første emne et-

ter Ex.fac. og studentene vil på dette tidspunkt verken ha stiftet bekjentskap med karaktergivingen på jusstudiet eller ha noen konkurrerende emner (med karakterer) som det vil være fristende å prioritere. Emnets innhold vil dessuten være av en slik karakter at det bør være mulig å formidle til studentene at manglende innsats vil føre til at de kommer skjevt ut og får problemer både på de senere emnene på dette studieåret og på obligasjonsrettsemnet på 3. året. Det kan også legges inn arbeidskrav i familie- og arverett, tingsrett og obligasjonsrett som gjør at studentenes ferdigheter i grunnleggende avtalerett kan prøves der.

For Metode II-emnet kan det på tilsvarende vis sørges for at metodespørsmål inkluderes i prøvingen i det eller de rettsdogmatiske emnene som går parallelt med dette emnet (erstatningsrett og/eller tingsrett). Forholdene kan da ligge godt til rette for en avsluttende hjemmeeksamen i *Metode II* som legger opp til at studentene må reflektere over det de har lært om juridisk metode i løpet av 1. studieår. Ønskelig innsats underveis i undervisningen kan sikres gjennom vissheten om at metodiske problemstillinger vil stå sentralt på eksamen i tingsrett/immaterialrett og erstatningsrett, mens innsats knyttet til selve hjemmeeksamenen kan sikres gjennom minstekrav til omfang og kvalitet.

6. Fagsammensetningen på 1. studieår

6.1. Juridisk forprøve/Ex.fac. (Metode 1) - 10 sp – 8 ukers undervisningstid (hvorav 4 parallelt med Avtalerett)

Videreføringen av juridisk forprøve/Ex.fac. («Metode 1») er gitt i og med fakultetsstyrets rammevedtak om ny studieordningen. Emnet vil, som i dag, sikre at studentene fra første dag på fakultetet arbeider med juridiske problemstillinger. For arbeidsgruppens forslag til sammensetningen av 1.-3. studieår er det vesentlig at studentene allerede på Ex.fac. introduseres for juridisk metode, de sentrale institusjonene i det norske rettssystemet og internasjonale føringer for norsk rett. Arbeidsgruppen tilføyer at det også er ønskelig om studentene allerede på Ex.fac. introduseres for juridisk profesjonsetikk, slik at etterfølgende emner kan bygge videre på dette.

Arbeidsgruppen er oppmerksom på at ikke alle av studentene våre tar Ex.fac. hos oss, og at vi også i fremtiden trolig vil være forpliktet til å godkjenne Ex.fac.-emner fra andre fakulteter og institusjoner. Det store flertall av studentene (ca. 75 %) følger imidlertid vårt opplegg, og arbeidsgruppen mener det må være riktig å ha denne studentgruppen for øye når studieordningen reformeres. Det blir prinsipielt feil å innrette de etterfølgende emnene på 1.-3. studieår slik at studentene like gjerne kan ta et annet Ex.fac.-emne enn det vi tilbyr. Betydningen av

Ex.fac. som et felles utgangspunkt for resten av studiet tilsier imidlertid at fakultetet i enda større grad enn i dag bør oppfordre studenter med Ex.fac. annetstedsfra om å begynne jusstudiene i Bergen med juridisk Ex.fac. hos oss.

Ex.fac. undervises i dag over 8 uker i første del av høstsemesteret (heri inkludert semesterstartsuken, hvor emnet har fått en viktig funksjon for å få studentene tidlig i gang med studiene). Av de 8 ukene har Ex.fac. de 3 første ukene alene, men deler de etterfølgende 5 ukene med Ex.phil. De emneansvarlige for Ex.fac. har gitt uttrykk for at det er ønskelig å videreføre undervisningsperioden på 8 uker. De er innforstått med at flyttingen av Ex.phil. til 2. studieår innebærer at en del av undervisningstiden må deles med et rettsdogmatisk emne – i arbeidsgruppens forslag vil dette være Avtalerett. Overlappingen vil være på 4 uker, noe som gir Ex.fac. en uke ekstra «alenetid» med studentene. I hvert fall så lenge begge disse emnene har bestått/ikke bestått som vurderingsform, antar arbeidsgruppen av et slik delvis parallelt løp kan fungere godt. De emneansvarlige for Ex.fac. og Avtalerett må selvfølgelig samarbeide om undervisningsopplegget.

6.2. Avtalerett – 10 sp. – 8 ukers undervisningstid (hvorav 4 uker parallelt med Ex.fac.)

Arbeidsgruppen foreslår at Avtalerett plasseres som første fag etter Ex.fac. Dette kan begrunnes i at avtaleretten, herunder privatautonomien og avtalefriheten, utgjør en grunnstein i rettsystemet. Rettskildebildet i avtaleretten er dessuten relativt oversiktlig, med kortfattet lovtekst, rikholdig rettspraksis og noen interessante nordiske og europeiske perspektiver. Faget har dessuten per i dag et godt gjennomarbeidet pedagogisk opplegg, som har fått svært gode tilbakemeldinger fra studentene på 1. studieår og som fjerner eventuell tvil om emnet er for vanskelig som et introduksjonsemne for ferske studenter. Det er også relevant at emnet p.t. har en emneansvarlig (Færstad) som ønsker at emnet skal komme tidlig på 1. studieår, og gjerne først blant de rettsdogmatiske emnene. Denne løsningen er også anbefalt av Veia Lund, Sæbø, Eeg, Færstad og Skjefstad i deres felles innspill til arbeidsgruppen.⁹

Når det gjelder innretningen av emnet er arbeidsgruppen av den oppfatning at det er ønskelig at spørsmålet om hvem som kan påta seg avtalerettslige forpliktelser løftes frem i større grad enn i dag. Også dette er i tråd med innspillet fra Veia Lund, Sæbø, Eeg, Færstad og Skjefstad. Det er en ikke ubetydelig svakhet ved dagens studieordning at studentene ikke tidlig introduseres for konseptet juridiske personer. Samtidig er det ikke påkrevd med noen omfattende

⁹ E-post 1. november.

fremstilling av detaljene i norsk selskapsrett, foreningsrett, stiftelsesrett mv., noe som gjør et eget emne om dette på 1. studieår lite aktuelt. Det sentrale er at studentene tilegner seg grunnleggende kunnskap om juridiske personer, som de kan dra veksler på videre på studiet. Skillet mellom fysiske og juridiske personer berøres i dag i pensumlitteraturen under temaet representasjon, men slik at de grunnleggende forskjellene i liten grad utdypes. Ved fremtidig oppdatering av studielitteratur må det antas at det er relativt uproblematisk å integrere en egen del knyttet til det mer grunnleggende om ulike juridiske personer – deres rettslige grunnlag, status som rettssubjekter og deres evne til å inngå avtalerettslige forpliktelser. Etter arbeidsgruppens oppfatning vil dette være et enkelt grep som vil avhjelpe en betydelig svakhet ved dagens studieordning.

Arbeidsgruppens forslag legger opp til at emnet obligasjonsrett på 3. studieår får 28 studiepoeng. Dette er en økning på 3 studiepoeng i forhold til dagens JUS131 *Kontraktsrett II* og JUS132 *Pengekrav*, samtidig som det må forventes en viss rasjonaliseringsgevinst ved at disse to fagene slås sammen. Dette tilsier at deler av innholdet i dagens Kontraktsrett I kan flyttes over til tredje studieår. Fagmiljøet har selv foreslått at behandlingen av avtl. § 36 (innholds-sensur) og bristende forutsetninger flyttes til obligasjonsretten. Dette synes klart hensiktsmessig for så vidt gjelder læren om bristende forutsetninger. Det er i så fall antakelig også hensiktsmessig å flytte øvrig innholdssensur av kontrakter til 3. studieår. En fordel med en slik flytting er blant annet at de EU-/EØS-rettslige aspektene knyttet til forbrukeravtaler behandles etter at studentene har lært om EU/EØS-retten mer generelt på andre studieår. Avtalerett kan imidlertid vanskelig undervises på en fullgod måte helt uten å ta med noe om avtl. § 36, særlig i forbindelse med den tradisjonelle ugyldighetslæren. Arbeidsgruppen antar, på bakgrunn av innspill fra fagmiljøet, at den nødvendige tilpasningen her lar seg gjøre ved å dimensjonere læringskravene basert på at hovedtyngden flyttes til 3. studieår.

Arbeidsgruppen skisserte i sitt første diskusjonsnotat til fagmiljøet som et mulig alternativ å flytte representasjon (fullmakt) til tredje studieår. Arbeidsgruppens oppfatning er som alt nevnt at studentene allerede på Avtalerett bør introduseres for konseptet juridiske personer. Det er nok i så fall, som fagmiljøet også har påpekt, mest hensiktsmessig at representasjon forblir en del av avtalerettsfaget på 1. studieår.

Dersom hovedtyngden av avtl. § 36 flyttes til Obligasjonsrett, mener arbeidsgruppen at faget kan gjennomføres på en forsvarlig og god måte med 10 studiepoeng, selv om det tilføres en del som omfatter grunnleggende introduksjon til konseptet juridiske personer.

Som redegjort for ovenfor legges det opp til at undervisningen i Avtalerett går delvis parallelt med undervisningen i Ex.fac. Dette forutsetter god koordinering mellom de emneansvarlige for Ex.fac. og Avtalerett og nok også samme prøvingsform på begge emner (for å unngå at studentene prioriterer et emne som gir bokstavkarakter på bekostning av et som «bare» vurderes som bestått/ikke bestått). Som påpekt ovenfor mener arbeidsgruppen at hensynet til det samlede eksamenspresset på et første studieår med seks ulike emner tilsier at vurderingsformen på Ex.fac. og Avtalerett bør være bestått/ikke bestått, noe de emneansvarlige også har sluttet seg til.

6.3. Familie- og arverett – 8 studiepoeng – 7 undervisningsuker

Arbeidsgruppen legger opp til at Familie- og arverett videreføres som et obligatorisk emne, tildeles 8 studiepoeng plasseres sist på første semester. En slik plassering gir god mulighet for å la Familie- og arveretten bygge videre på det studentene har lært på avtalerettsemnet.

Arbeidsgruppen har notert seg at dette er i samsvar med innspillene fra blant annet de emneansvarlige i Familie- og arverett (Vea Lund og Eeg). Fra innspillet fra Vea Lund m.fl. hitsettes følgende:

«Kunnskap om avtaleretten og reglane om formuegode vil gi eit grunnlag som andre kurs kan bygge vidare på i større grad enn i dag. Ikkje minst gjeld dette for kurset i arve og familierett, som også kan får fram kontrastar til dei alminnelege reglane. Emneansvarleg for familie- og arverett har i den samanhengen framheva at høvet til å trekkje vekslar på avtaleretten/reglane om formuesgode vil vere størst dersom familie- og arverettsskurset kjem rett etter desse.»

Ideelt sett kunne det vært ønskelig at studentene ved kursstart allerede hadde fått grunnleggende kunnskap om rettigheter til formuesgoder, slik som for eksempel sameie. Fordelene ved å plassere Familie- og arverett etter Avtalerett, både med tanke på den materielle sammenhengen og den metodiske progresjonen veier etter arbeidsgruppens syn likevel tyngre. Et tilleggsgargument er at den forslåtte plasseringen/dimensjoneringen muliggjør eksamensavvikling før jul for Familie- og arverett, slik at studentene starter på et nytt emne første uken i januar. Etter arbeidsgruppens syn sikrer dette en best mulig utnyttelse av begge semestrene.

Arbeidsgruppens forslag innebærer en reduksjon av Familie- og arverett med 4 studiepoeng, fra dagens 12 til 8 studiepoeng. Både reduksjon av fagets omfang og hensynet til god integrasjon med avtalerettsfaget, tilsier at faget i større utstrekning enn i dag må konsentreres om det prinsipielle, med noe mindre detaljfokus. Samtidig tilsier dette at det bør vurderes opprettet et

spesialemne på 5. studieår for studenter som ønsker å fordype seg i familie- og arverettslige problemstillinger («Familie- og arverett II – fordypning», 10 sp.). Det faller utenfor arbeidsgruppens mandat å foreslå opprettelsen av et slikt spesialemne, men det vil være en løsning som harmonerer godt med ønsket om faglig progresjon og et klart skille mellom undervisning på bachelor- og masternivå. Det vil også kunne bidra til at flere studenter velger å skrive masteroppgave innen Familie- og arverett, og slik også til bedre rekruttering av stipendiater innen disse fagene. Arbeidsgruppen tilføyer at de emneansvarliges tilslutning til forslaget om å redusere antall studiepoeng og flytte emnet lenger frem på 1. studieår må sees i sammenheng med forslaget om et fordypningsemne i Familie- og arverett på 5. studieår – det er snakk om en tilslutning til en «pakkeløsning» som alt i alt vil ivareta Familie- og arveretten vel.

Med arbeidsgruppens forslag vil Familie- og arverett bli studentenes første møte med bokstavkarakter på studiet, noe de emneansvarlige må være seg bevisst.

6.4. Erstatningsrett – 10 sp. – 9 undervisningsuker

Arbeidsgruppen foreslår at erstatningsretten plasseres som første emne på andre semester, dimensjonert til 10 sp og med 9 undervisningsuker. Det legges, som tidligere skissert, opp til at emnet da går parallelt med Metode II. En fordel ved dette er at et parallelt løp kan bidra til økt metodisk forståelse av faget, samtidig som det også gir større tidsflater til både erstatningsrettsemnet og metodeemnet. Erstatningsretten vil være det av emnene på 1. studieår som i størst grad bygger på ulovfestet rett, som typisk oppfattes som metodisk utfordrende for studentene. Etter arbeidsgruppens syn vil parallele løp her også være en fordel for metodeemnet, som vil kunne hente praktiske eksempler fra erstatningsretten (men selvfølgelig også fra de andre emnene på 1. studieår).

Arbeidsgruppens forslag er at Erstatningsrett tildeles 10 studiepoeng, som er en ikke helt ubetydelig reduksjon fra dagens 13. I møtet med de emneansvarlige for de privatrettslige emnene 6. desember 2018 var det imidlertid langt på vei enighet om at 10 studiepoeng er tilstrekkelig så lenge visse generelle spørsmål som også gjelder for spørsmål om erstatningsansvar i kontraktsforhold, kan utskytes til obligasjonsrettsemnet på 3. studieår.¹⁰ En slik arbeidsdeling mellom erstatningsretten på 1. studieår og obligasjonsretten på 3. studieår åpner også for en grundigere behandling av sontringen mellom erstatning i og utenfor kontrakt, noe som vil avhjelpe en svakhet ved dagens studieordning.

¹⁰ Arbeidsgruppen legger til at erstatningsretten har et omfang på 9 studiepoeng i Oslo (på 1. studieår) og bare 7 studiepoeng i Tromsø (2. studieår).

I arbeidsgruppens forslag vil erstatningsretten få 9 uker undervisningstid (samme som i dag). Det hører imidlertid med at Metode II vil bli undervis parallelt. Videreføringen av dagens 9 ukers undervisningstid bør likevel legge til rette for ønsket modning i arbeidet med erstatningsretten, særlig dersom den parallelle metodeundervisningen tar opp de metodiske utfordringene som studentene møter på i arbeidet med ulovfestet og langt på vei domstolsskapt rett. Arbeidsgruppens forslag forutsetter god koordinering mellom de emneansvarlige i erstatningsrett og Metode II, både mht undervisningsopplegg og prøving.

6.5. Tings- og immaterialrett – 14 sp. – 12 undervisningsuker

Arbeidsgruppen legger opp til at dagens tingsrettsemne tar opp i seg grunnleggende immaterialrettslige spørsmål, tildeles 14 studiepoeng og plasseres som siste emne på 1. studieår, hvor det undervises parallelt med Metode II.

Arbeidsgruppens forslag om at Familie- og arveretten må nøye seg med 8 studiepoeng åpner for at dagens tingsrettsemnet kan utvikles med et bredere perspektiv på rettigheter til økonomisk goder, herunder særlig immaterielle rettigheter.

På oppfordring fra arbeidsgruppen har de emneansvarlige for tingsretten (Ingun Myklebust og Ernst Nordtveit) gått sammen med Torger Kielland og utformet en skisse til et 14 sp. emne i tings- og immaterialrett.¹¹ De skriver blant annet dette om den overordnede innretningen av at slikt emne:

«Det sentrale i faget er at det er tale om rettar til ulike formueobjekt, ting (fast eigedom og lausøyre) og immaterielle gode, som utgjer det sentrale systemet for fordeling av og tilordning av retten til ting og til immaterielle verdiar. Eigedomsrett og avgrensa rettar til ting er den vanlege måten å tilordna tinga til rettssubjekta, medan immaterialretten, innanfor visse grenser, gjev opphavaren einerett til det intellektuelle produktet. Ein kan seia at immaterialrettar skaper eit monopol til å utgje eit åndsverk eller utnytta ei oppfinning eller bruka eit varemerke, på same måte som eigedomsretten skaper eit monopol på utnytting av fast eigedom eller lausøyre.

Rettsleg er det viktig at eigedomsrett og immaterialrettar er eit grunnelement i rettsystemet, og er ein viktig premiss for andre rettsområde. Dei viktigaste kontraktstypene i praksis (kjøp, tingsleige, stifting av rettar i ting eller immaterialrettar og pante-

¹¹ E-post av 28. januar 2019.

avtalar) gjeld stort sett ting eller immaterielle gode, og har eigedomsretten eller immaterialretten som basis. Offentlegrettslege reglar om forvalting av naturressursar og miljø er utforma med utgangspunkt i at naturressursane i stor grad er underlagt privat eigedomsrett og at det er avgjerder om investeringar og ressursutnytting gjort av private som i hovudsak er avgjerande for om ein får ei bærekraftig utvikling....»

Arbeidsgruppens oppfatning er at særleg immaterielle rettigheter bør integreres i emnet, og at jurister som utdannes i dag bør ha grunnleggende kunnskap om immaterielle rettigheter. For å synliggjøre immaterialrettens plass under i emnet, og at det er tale om en annen type rettighet enn den tradisjonelle eiendomsretten, kan emnet benevnes Tings- og immaterialrett. Dersom utvidelsen av dagens tingsrettsemne primært knyttes til immaterialrett, slik arbeidsgruppen nå foreslår, vil det være nødvendig at immaterialrettsmiljøet knyttes opp mot faget. Selv om tyngdepunktet fremdeles vil ligge på den klassiske tingsretten, må det immaterialrettslige innslaget være slik at det gir studentene grunnleggende kunnskap om immaterielle rettigheter. Forslaget om å allokere hele 14 studiepoeng til et slikt emne forutsetter derfor at minst 4 studiepoeng settes av til immaterialrettslige spørsmål og at fakultetets tingsrettslige og immaterialrettslige fagmiljøer følger opp de svært lovende ansatsene i den fremlagte skissen og i fellesskap utarbeider et integrert og helhetlig opplegg.

Om integrering av immaterialretten heter det i den fremlagte skissen:

«Immaterialrettsdelen vil bli konsentrert om nokre sentrale immaterialrettar, ved at ein berre vil gå inn på åndsverk, herunder f. eks. dataprogram, oppfinningar (patentrett) og varemerke. Andre immaterialrettar vil bli nemnt, men vil ikkje vera ein del av kurset. Ein tek sikte på i størst mogeleg grad å integrera undervisinga i tingsrett og immaterialrett, slik at det i innføringa blir gjort greie for både kva eigedomsrett er og kva immaterielle rettar er, med vekt både på likskapar og skilnader. I tilknytning til sameige i ting kan ein ta opp retten til fellesarbeid, som i utgangspunktet fell inn under sameiga, men der det er ein diskusjon kom kor langt reglane høver og om det ligg føre «særlege rettshøve.»

I et tidligere innspill til arbeidsgruppen tok Ernst Nordtveit til orde for et enda større emne om «Rettigheter til økonomisk goder», på 20 studiepoeng. Arbeidsgruppen har ikke funnet plass til et så stort emne om dette på 1. studieår, og tilføyer at ambisjonsnivået for emnet tilsier at det trolig uansett ikke er egnet for studenter på de første studieårene. Arbeidsgruppen tilføyer

imidlertid at de delene av dette forslaget som går ut over den klassiske tingsretten (og immaterialretten) bør videreutvikles med tanke på et mulig spesialemne på masternivå om ulike økonomiske rettigheter (næringskonsesjoner, fiske- og melkekvoter, utslippsrettigheter m.m.) som styringsverktøy i en offentligrettslig regulert markedsøkonomi. Et slikt spesialemne vil også gi rom for å integrere de rettsøkonomiske perspektivene som Nordtveit har fremhevet overfor Arbeidsgruppen. Dersom man også inkluderer spørsmål om reguleringsteknikk/lovgivningslære, vil resultatet kunne bli et nyskapende spesialemne med reelt masternivå, og med rom for ytterligere fordypning knyttet opp til masteroppgaveskriving.

Arbeidsgruppen mener også at det bør opprettes et valgemne i Miljørett (10 sp.), som kan plasseres på 3. studieår og som blant annet vil kunne ta opp deler av de offentligrettslige begrensingene på eierrådigheten over fast eiendom (se nærmere i punktet om valgemnene på 3. studieår nedenfor). Grunnlovens § 112 hører naturlig hjemme i et slikt valgemne.

I arbeidsgruppens tidligere diskusjonsnotat ble tingsretten plassert som første fag på andre semester. Kielland, Nordtveit og Myklebust har imidlertid bedt om at faget blir plassert som siste emne på 1. studieår:

«Vi meiner faget bør plasserast som det siste faget på førsteåret. Vi er klart av den oppfatninga at Tingsrett og immaterialrett er eit meir komplekst og krevjande fag enn Erstatningsrett slik det er lagt opp. Studentane på andreåret opplever alt i dag tingsrettsfaget som komplekst og omfattande, ved at dei må forhalda seg til mange lover og til ulovfesta rett. Dei sentrale lovene er også kortfatta og krevjande ved den knappe forma og meiningstunge og vurderingsprega omgrep som «tida og tilhøva» og «urimeleg». Tingsretten er heller ikkje lenger knytt til livsområde som studentane har særleg kjennskap til. Sjølv om det er ein føresetnad at det skal skje ei nedkorting av deler av tingsrettsfaget og at det skal utarbeidast nye læremiddel, vil det nye faget bli krevjande ved at det også blir introdusert nye lover og også komplekse og abstrakte problem i immaterialretten. EU/EØS-rett og internasjonal rett blir også ein del av faget gjennom immaterialretten.

Det er også eit større fag enn studentane har hatt før på studiet. Dette bør difor koma så seint som mogeleg på førsteåret, når nå faget først er plassert der.

Faget reiser mange utfordrande metodiske spørsmål og det vil i kurset bli lagt stor vekt på dei metodiske og grunnleggjande problema faget reiser. Faget byggjer i stor

grad på ulovfesta rett, eller på lovgjeving som overlet mykje til rettsanvendaren. Immaterialrettsdelen av faget vil ha store deler av rettsgrunnlaget sitt i EU/EØS-retten og annan internasjonal rett og vil vera godt eigna til å illustrera korleis internasjonal rett påverkar og fungerer saman med intern norsk rett. Faget vil såleis høva svært godt som eit parallelt kurs til Metode II og gje illustrasjon til sentrale metodiske problem.

Innslaget av offentlig rett og av internasjonal rett i faget vil kunne fungera som ein overgang til dei offentlegrettslege og internasjonale faga som kjem på andreåret, og til å visa studentane at skiljet mellom offentlig rett og privatrett ikkje er så klart.»

Arbeidsgruppen har diskutert spørsmålet og er kommet til at tings- og immaterialrett bør plasseres sist på 1. studieår. Både emnets størrelse og kompleksitet tilsier en slik plassering, Noe av årsaken til at faget i utgangspunktet ble foreslått plassert etter erstatningsretten var at sistnevnte da kunne ta opp visse erstatningsrettslige spørsmål som relaterte seg til tingsrett- og immaterialretten. Arbeidsgruppen har imidlertid kommet til at det er vel så bra at undervisningen i tings- og immaterialrett kan ta utgangspunkt i at studentene allerede har stiftet bekjentskap med erstatningsretten, og at det således er i tings- og immaterialretten at det avslutningsvis kan trekkes linjer tilbake til erstatningsretten, for eksempel ved å ta opp spørsmål om erstatningsrettslige sanksjoner ved brudd på ulike immaterielle rettigheter. Reduksjonen i antall studiepoeng til erstatningsretten trekker i samme retning.

I arbeidsgruppens forslag vil tings- og immaterialrett få hele 12 uker undervisningstid (mot dagens 9). Det hører imidlertid med at Metode II vil bli undervist parallelt. Arbeidsgruppens forslag forutsetter god koordinering mellom de emneansvarlige i Tings- og immaterialrett og Metode II, både mht undervisningsopplegg og prøving.

6.6. Metode II – 8 sp. – parallell undervisning over hele semesteret

Første studieår kompletteres med Metode II, som er foreslått undervist parallelt med Erstatningsrett og Tings- og immaterialrett. Ved at fire privatrettslige emner legges til første studieår, og der emnene har en indre sammenheng og naturlig progresjon, vil studentene ha gode forutsetninger til å reflektere over privatrettslige metodespørsmål på Metode II. Metode II-emnet vil slik bli et perspektivfag i ordets rette forstand, hvor studentene vil videreutvikle innføringen fra Ex.fac. med utgangspunkt i deres erfaringer fra avtaleretten, familie- og arverett, tings- og immaterialrett og erstatningsrett.

Det ligger utenfor arbeidsgruppens mandat å gå inn på undervisningsopplegget på de enkelte emnene, men det påpekes likevel at det ikke er gitt at undervisningen på Metode II sys over samme lest som de andre emnene. Man kan se for seg en løsning hvor mye av undervisningen på Metode II skjer i form av forelesninger, og da gjerne fellesforelesninger som involverer den/de emneansvarlige og utvalgte emneansvarlige fra de andre emnene på 1. studieår. En eller flere større kursoppgaver som forberedelse til en avsluttende hjemmeksamen fremstår som vel så hensiktsmessig som arbeid med en rekke mindre oppgaver i egne arbeids- og storgrupper.

Som alt nevnt mener arbeidsgruppen at prøvingsformen i Metode II bør være en hjemmeksamen hvor studentene må reflektere over det de har lært om juridisk metode i løpet av første studieår. Denne hjemmeksamenen bør komme helt til slutt i semesteret. Dersom det legges opp til at studentene skal skrive i et ordentlig artikkelformat, med fotnoter og registre, vil dette også forberede studentene på de formkrav som de senere vil møte bl.a. på senere hjemmeksamener og, ikke minst, på masteroppgaven på 5. året.

Et vellykket Metode II forutsetter god koordinering både med metodeinnføringen som skjer på Ex.fac., med de rettsdogmatiske emnene på 1. studieår og med de forfatningsrettslige, menneskerettslige og EU/EØS/folkerettslige perspektivene som studentene vil møte på 2. studieår.

7. Fagsammensetningen på 2. studieår

7.1. Generelt om 2. studieår

I arbeidsgruppens forslag er 2. studieår satt av til de offentligrettslige og internasjonale emnene som hører hjemme på bachelor-delen av studiet. Med utgangspunkt i gjeldende studieordning gjelder dette *Forvaltningsrett I og II, Norske og internasjonale rettslige institusjoner («NIRI»)* og *Rettsstat og menneskerettigheter («RM»)*. Det er allerede bestemt at Ex.phil skal ligge på vårsemesteret 2. studieår. Arbeidsgruppen foreslår at undervisningsperioden til Ex.phil økes fra dagens 13 uker til 16 uker. Institutt for filosofi og førstesemesterstudier (FOF) har bedt om en slik utvidelse, og den emneansvarlige for forvaltningsretten, Bjørn Henning Østenstad, har uttalt at han anser dette som helt uproblematisk.

Ex.phil. er på 10 sp. Det betyr at det er 50 sp. igjen til de andre emnene.

Ut fra et ønske om bedre innbyrdes sammenheng mellom de ulike offentligrettslige og internasjonale emnene, større tidsflater til fordypning og redusert antall eksamener foreslår arbeidsgruppen en modell med to store emner på 2. studieår. De berørte emneansvarlige har allerede gitt innspill som støtter dette. Faglærerne i forvaltningsrett er positive til å samle Forvaltningsrett I og II. De emneansvarlige for NIRI og RM har foreslått å samle disse to emnene i et nytt kurs med det tentative navnet «Rettsstaten – statsrett, europarett og folkerett».

Et viktig premiss for innretningen av 2. studieår er at studentene allerede på Ex.fac (1. studieår) vil få undervisning i de grunnleggende reglene om statens organisering, med maktfordelingsprinsippet, legalitetsprinsippet og andre grunnkrav og grunnstrukturer i rettsstaten. Emnene på 2. studieår kan bygge videre på dette. Det er derfor verken nødvendig eller ønskelig med en innføring i for eksempel statsretten eller forvaltningsretten «fra grunnen av». Derimot er det ønskelig at man innledningsvis på 2. studieår gjør studentene oppmerksomme på at vi forventer de disse forkunnskapene fra Ex.fac. Dette gjelder særlig for studenter som ikke har tatt vår Ex.fac., som må få beskjed om at de bør lese pensumlitteraturen fra Ex.fac. på egen hånd.

Sammenhengen mellom Forvaltningsrett I og II er mest åpenbar. I innspillet fra faglærerne, Bjørn Henning Østenstad m.fl., ble det blant annet sagt om dette:

«Det er mykje positivt å seie om dagens studieordning – inklusive det å ha Forvaltningsrett I som det første reine jus-kurset på studiet, men intensjonen om å redusere talet på eksamenar verkar rimeleg. I så fall synest ei samling av forvaltningsretten til eitt emne å vere ei naturleg løysing. Sette frå ein fagleg ståstad vil dette også ha openberre fordelar og mellom anna gje auka rom for fordjuping. Ei samling vil vidare gje eit naturleg rom for utvikling på oppgåvesida, til dømes gjennom det fagspesifikke tekstformatet «forvaltningsvedtak».

Arbeidsgruppen støtter dette og tilføyer at det har lang tradisjon å undervise i forvaltningsrett som ett emne.

De emneansvarlige for henholdsvis NIRI og RM, Christian Franklin og Jørgen Aall, skriver blant annet:

«Vi oppfatter det slik at et av de sentrale formålene med reformen er en bedre samordning av fag som naturlig hører sammen. Det synes å være stor grad av enighet i fagmiljøene som kursene dekker at NIRI og RM hører naturlig sammen. I tillegg

til å gi større potensielt læringsutbytte åpner en slik samordning også for en reduksjon av antallet eksamener. Vi foreslår derfor at dagens NIRI og MR samordnes og slås sammen til ett fag (f.eks. JUS200 *Rettsstaten – statsrett, europarett og folkerett*).»

En av grunnene til at disse emnene henger tett sammen er at begge har en viktig komponent av norsk, konstitusjonell rett, med Grunnloven i sentrum. I dag er undervisningen i den norske konstitusjonen («statsretten») delt i en institusjonell del (NIRI) og en menneskerettslig del (RM). Selv om dette har fungert greit, ligger en faglig gevinst i å studere begge disse sidene av konstitusjonen i sammenheng. En annen fordel med et emne om «Rettsstaten» vil – som faglærerne også har framhevet – være at Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) vil bli behandlet på linje med (og sammenliknet med) andre viktige internasjonale domstoler (som EU-domstolen, EFTA-domstolen ICJ osv.). Dermed vil studentene i samme emne bli presentert for alle de viktige internasjonale kontrollorganene (og de underliggende traktatene) som preger det norske rettssystemet.

Det er også flere faglige sammenhenger mellom forvaltningsretten og emnene som inngår i det foreslåtte emnet om «Rettsstaten». Organiseringen av, og kompetansen til, den utøvende makten, som forvaltningsretten i stor grad handler om, springer ut av Grunnloven. Samtidig setter menneskerettighetene, både etter Grunnloven og internasjonale traktater, viktige rammer for forvaltningens virksomhet. Det samme gjør EØS-avtalen og andre internasjonale avtaler som knytter Norge til EU. Å samle undervisningen om dette på 2. studieår vil gi rom for å få disse sammenhengene enda bedre frem. Dette forutsetter likevel både en nøye gjennomtenking av rekkefølgen mellom emnene og den nærmere oppbygginga av dem.

Ved å legge den sentrale offentlige retten og den internasjonale retten til samme studieår vil det også bli mulig å samordne undervisningen om viktige rettsprinsipp som i dag blir behandlet på flere emner. Arbeidsgruppen nøyer seg her med å peke på to tema der mulighetene for samordning er særlig nærliggende.

Et av den norske rettsstatens bærende prinsipp er *legalitetsprinsippet*, og det noe videre kravet om hjemmel for myndighetenes virksomhet. Det har en tydelig forankring i Grunnloven (nå også i den generelle § 113), og står også sentralt i EMK og EU-retten. I dag møter studentene på dette i flere ulike sammenhenger:

- En introduksjon blir gitt allerede på Ex.fac, se Mæhle/Aarlie, *Fra lov til rett*, særleg kap. 5.2.1.

- I *Forvaltningsrett II* er et av læringsmålene: «Kravet om heimel (materiell kompetanse) i forvaltningsretten, særleg om når heimel i formell lov trengst, og i den samanheng innhald og utstrekning av det tradisjonelle norske legalitetsprinsippet. Det blir forventa kjennskap til hovudelementa i det EMK-rettslege heimelskravet.» I litteraturen i *Forvaltningsrett II* er emnet behandlet hos Eckhoff/Smith, *Forvaltningsrett*, kap. 23 (24 sider).
- I NIRI-litteraturen blir tilsvarende hjemmelsspørsmål behandlet av Smith, *Konstitusjonelt demokrati* s. 206-209.
- I *Rettsstat og menneskeretter* inngår det i temaet «hjemmelskrav» (både etter Grunnloven og EMK), som blir behandlet hos Aall kap. 7 (ca 30 sider).

Proporsjonalitetsprinsippet er et annet gjennomgående tema.

- En introduksjon blir gitt på Ex.fac, se Mæhle/Aarlie.
- Læringsmålene for *Forvaltningsrett II* inkluderer følgende: «Spørsmålet om forholdsmessighet (proporsjonalitet) som skranke for forvaltninga si utøving av kompetanse, både ut frå tradisjonelle norske rettskilder, EU-/EØS-retten og EMK-retten.» Litteraturen om emnet er Eckhoff/Smith s. 403-406 og Søvig, *Forholdsmessighetsvurderinger* kap. 2-4 og 10, til sammen vel 105 sider. Merk her at kap. 2 og 3 (vel 60 sider til sammen) handler om prinsippet i henholdsvis EU/EØS-retten og EMK-retten.
- Også i NIRI blir særlig det EU/EØS-rettslige proporsjonalitetskravet behandlet flere steder.
- I RM blir det EMK-rettslige kravet til forholdsmessighet behandlet hos Aall kap. 8 (17 sider).

Begge disse prinsippene har en noe ulik fremtoning i de ulike rettslige sammenhengene de inngår. Derfor er det naturlig at studentene møter dem i flere ulike sammenhenger gjennom studiet. Det gjelder også på masterdelen av studiet, der de to prinsippene blant annet står sentralt i strafferettsemnet. Likevel er det etter arbeidsgruppens syn viktig å tenke gjennom hvordan undervisningen om disse og andre liknende gjennomgående tema blir porsjonert ut, særlig på det nye 2. studieåret. Her synes det å være visse synergieffekter å hente, noe som ikke minst er viktig fordi antall disponible studiepoeng for disse fire emnene samlet reduseres fra dagens 59 til 50.

Arbeidsgruppen har vurdert alternative fagsammensetninger og inndelinger av 2. studieår, herunder en løsning hvor man begynner med institusjonell statsrett og alminnelig forvaltningsrett («konstitusjon og forvaltning») og venter med de internasjonale rammene for norsk rett (EMK, EØS osv.). I tråd med klare anbefalinger fra de involverte faglærerne er imidlertid arbeidsgruppen blitt stående ved det opprinnelige forslaget om å samle NIRI og RM under navnet «Rettsstaten – statsrett, europarett og folkerett» og plassere dette emnet først på 2. studieår, etterfulgt av forvaltningsretten. Det er en ubetinget fordel for forvaltningsrettsundervisningen at studentene har kjennskap ikke bare til norsk statsrett, men også de internasjonale føringene for norsk forvaltningsrett. Som omtalen av legalitetsprinsippet og proporsjonalitetsprinsippet ovenfor illustrerer, vil dette kunne skape bedre flyt og mindre dobbeltbehandling av flere sentrale emner. Mer konkret vil arbeidsgruppen foreslå at man på emnet «Rettsstaten» innretter undervisningen om hjemmelskrav og proporsjonalitetskrav slik at studenter får det nødvendige grunnlaget også for å forstå disse prinsippenes betydning i forvaltningsretten.

Når det gjelder omfanget av de to nye emnene, har Forvaltningsrett I og II i dag 27 sp (10+17), mens NIRI og RM har 32 sp (17+15). En forholdsmessig reduksjon skulle tilsi at «Forvaltningsrett» får 23 (22,9) sp, mens «Rettsstaten» får 27 (27,1). Arbeidsgruppen vil imidlertid foreslå en liten justering, slik at «Forvaltningsrett» får 22 sp og «Rettsstaten» får 28 sp. En grunn til dette er at visse grunnleggende spørsmål som nevnt kan undervises primært i «Rettsstaten», noe som vil avlaste «Forvaltningsrett» litt. Rent praktiske hensyn trekker dessuten i samme retning. Høstsemesteret går over 19 uker, mens vårsemesteret har 21 undervisningsuker (dersom man gjør fradrag for påskeferien og de mange røde dagene på våren). Ved å gi «Rettsstaten» 28 sp vil dette emnet kunne avsluttes like før jul. Hensynet til best mulig utnyttelse av den tilgjengelige undervisningstiden tilsier at det ikke er ønskelig å påbegynne et nytt emne siste uken før juleferien – det er bedre å begynne etter nyttår med utvilte og motiverte studenter.

Som alt nevnt vil undervisningen i Ex.phil. gå parallelt med «Forvaltningsrett». Etter arbeidsgruppens oppfatning er dette en gunstig løsning. Parallell undervisning av disse to emnene gir rom for ekstra modningstid, både i arbeidet med forvaltningsretten og med rettsfilosofien og argumentasjonslæren på Ex.phil. Detaljene knyttet til innplassering av undervisningen, og tidspunktet for avsluttende eksamener, må avklares i samarbeid med Institutt for førstesemesterstudier på HF, men uformell kontakt med lærekreftene på jussvarianten av Ex.phil. tilsier at

dette ikke vil by på problemer. Ettersom Ex.phil. skal undervises over 16 uker, mens forvaltningsretten skal undervises over hele semesteret, er det naturlig at eksamen i Ex.phil. kommer først, og at forvaltningsretten deretter får disponere slutten av semesteret alene.

7.2. Rettsstaten – statsrett, europarett og folkerett – 28 sp. – hele høst-semesteret

Emnet med det tentative navnet «Rettsstaten – statsrett, europarett og folkerett» forutsettes å dekke studentenes behov for kunnskap om, og ferdigheter i, norsk statsrett og de internasjonale føringer for denne som følger av EU/EØS-rett, EMK og folkeretten mer generelt. Arbeidsgruppen er oppmerksom på at dagens NIRI og MR oppfattes som krevende av studentene, og at det er en viss fare for at kompleksiteten øker ytterligere når de to emnene samles i et felles emne.

Den grundige høringsuttalelse fra de emneansvarlige på hhv. NIRI og RM, Franklin og Aall, viser imidlertid at de er klar over denne utfordringen. De har skissert et opplegg der enkelte tema blir tatt ut og der man legger stor vekt på fellestrekk og sammenhenger mellom de ulike fagkomponentene, med særlig vekt på metodespørsmål. Mer konkret foreslår de å dele undervisningen i en generell og en spesiell del. Om den generelle delen skriver de blant annet:

«I den generelle delen skal studentene se nærmere på sammenhengen mellom de ulike rettssystemene som kurset dekker. Tanken er å fortsette jobben med å bryte ned linjene som tradisjonelt har ligget mellom fagene– både mellom NIRI og RM, samt mellom fagene som dekkes av NIRI i dag – gjennom en enda mer helhetlig og integrert tilnærming enn det som har vært tidligere. [...]

Samlepunktene i fellesdelen vil kunne dekke en rekke forskjellige emner, og det komparative metodiske perspektivet som mer implisitt ligger til grunn for undervisningsopplegget skal bidra til å øke studentenes forståelse både for de ulike rettssystemene og hvordan de henger sammen. Noen naturlige samlepunkter i denne forbindelse vil f.eks. kunne være reglene om *tilblivelse* (grunnlovsendningsregler og konst. sedvane; reglene om traktatdannelse/-endring – herunder EU-traktatene, EØS-avtalen og EMK; hvordan EU-/EØS-rettsakter blir til, m.m.); *gjennomføring* (dualisme/monisme/sektormonisme; grl. § 26; gjennomføringsmetoder m.m.); *tolkning* (grunnlovtolkningsmetode, traktattolkning, tolkninger av EU-/EØS-rettslige tekster samt EMK); *konflikt og gjennomslag* (folkerettens ansvarsregler; for-

rangsregler, om folkeretts-/EU-/EØS-konforme tolkninger, statlig erstatningsansvar m.m.); og *tvisteløsning* (nasjonale og internasjonale domstolars jurisdiksjon – særlig ICJ, EMD, EFTA- og EU-domstolen – og forholdet mellom dem). En viss pedagogisk effektivitetsgevinst vil også ventelig kunne hentes her, ved at man unngår en del dobbeltbehandling/repetisjon underveis.»

Den spesielle delen vil deretter ta for seg utvalgte grunnleggende rettigheter som er forankret både i Grunnloven og EMK, eventuelt også EU/EØS og andre folkerettslige instrumenter, noe som gjør at studentene kan utfordres på å ta i bruk den kunnskap og de metodiske ferdigheter som de har fått på første del av emnet.

Arbeidsgruppen vil gi honnør til Franklin og Aall for arbeidet med å utvikle et helhetlig opplegg som vil kunne gi studentene bedre grep om rettsstaten og dens internasjonale føringer enn på dagens studieordning. Arbeidsgruppen understreker samtidig at de emneansvarlige også i det videre arbeid med læringsmål, litteraturutvalg, undervisnings- og vurderingsformer mv. må være oppmerksom på at emnet er plassert tidlig på studiet, og at det i omfang er langt større enn de emnene studentene har møtt på 1. studieår. Et viktig grep for å utvikle et emne som fremstår som håndterlig for studentene, er å overlate detaljene i blant annet strafferettslige og prosessuelle menneskerettigheter til de respektive emnene i strafferett og rettergang på 4. studieår.

7.3. Forvaltningsrett – 22 sp. – hele vårsemesteret (delvis parallelt med Ex.phil)

En samling av dagens Forvaltningsrett I og II i et felles emne byr ikke på de samme utfordringer som den ovenfor omtalte sammenslåingen av NIRI og MR. Arbeidsgruppen nøyer seg her med å peke på det ovenfor omtalte behovet for samordning av undervisningen i forvaltningsrett med så vel undervisningen på det nye emnet «Rettsstaten» semester før og med den parallelle undervisningen på Ex.phil. De emneansvarlige i forvaltningsrett bes også være oppmerksom på hvilke valgemner som ender opp på 3. studieår, særlig med tanke på de deler av den spesielle forvaltningsretten som trekkes inn som eksempeltilfang i forvaltningsrettsundervisningen.

8. Fagsammensetningen på 3. studieår

8.1. Obligasjonsrett – 28 sp. - hele høstsemesteret

Som det allerede har fremgått vil JUS131 *Kontraktsrett II* og JUS132 *Pengekravsrett* bli fore slått slått sammen til et stort obligasjonsrettsemne. Det er satt av 28 studiepoeng til emnet, noe

som innebærer en styrking på 3 studiepoeng i forhold til dagens ordning. Arbeidsgruppens forslag legger opp til at innholdssensur (avtl. § 36) og læren om bristende forutsetninger integreres i obligasjonsrettsemnet. Det legges også opp til at erstatningsretten skal få en noe større plass på faget enn i dag. Utvidelsen av studiepoeng, sammenholdt med en viss synergieffekt ved sammenslåing, tilsier at det i tillegg kan være rom for ytterligere fordypning sammenlignet med i dag, både materielt og metodisk.

Arbeidsgruppen mener at det også er ønskelig at man på obligasjonsrettsemnet bygger videre på den grunnleggende innføringen i selskapsrett som studentene nå vil få på avtalerettsemnet på 1. studieår. Dette kan f.eks. gjøres ved å trekke inn ulike former for selskaper som avtaleparter og problematisere hvilke følger dette har for motpartens muligheter til å nå frem med ulike misligholdsbeføyelser.

Studentene vil ha opparbeidet seg grunnleggende metodiske ferdigheter når de går i gang med emnet. På Obligasjonsrett møter studentene noen nye metodiske problemstillinger, blant annet knyttet til forholdet mellom lovfestet og ulovfestet rett på et område med relativt omfattende kontraktstypelovgivning. I tillegg vil studentene ved at innholdssensur flyttes fra første til tredje studieår møte hovedtyngden av de EØS-rettslige aspekter i kontraktsretten først på tredje studieår. Kontraktsrett 2 tar allerede i dag et særskilt ansvar for de metodiske utfordringene, bl.a. ved at Monsens artikkel om primært rettsgrunnlag er en del av hovedlitteraturen. Ved en utvidelse av faget antar arbeidsgruppen at det er mulig og ønskelig å gi ytterligere rom for metodiske problemstillinger, blant annet med tanke på de metodiske spørsmål knyttet til lovgivning som helt eller delvis bygger på EU-direktiver.

8.2. Rettshistorie og komparativ rett - 12 sp. - undervisning over store deler av vårsemesteret

Videreføring av dagens JUS134 *Rettshistorie og komparativ rett* på vårsemesteret 3. studieår er slått fast av fakultetsstyret i rammevedtaket om ny studieordning. Foranlediget av ønsket om å avslutte obligasjonsretten med eksamen før jul, er imidlertid arbeidsgruppen kommet til at vi vil be fakultetsstyret øke omfanget på JUS134 fra dagens 10 til 12 studiepoeng. Bakgrunnen er den ulike lengden på høst- og vårsemesteret (hhv. 19 og 21 undervisningsuker). Dersom obligasjonsretten skal utnytte 30 sp. fullt ut, må eksamen komme først et stykke ut i januar, noe som vil være uheldig for studenter som ønsker å bruke vårsemesteret til utveksling (og dessuten i realiteten bety at studentenes juleferie blir illusorisk). Den emneansvarlige for JUS134, Sören Koch, har dessuten bedt om flere studiepoeng til JUS134 og påpekt at det er ønskelig at studenter som i fremtiden utveksler bort fra JUS134 får med seg i hvert fall en viss

rettshistorisk og komparativ «innramming» av utvekslingsoppholdet. Arbeidsgruppen er enig i at en slik faglig innramming av utvekslingen vil kunne styrke studentenes utbytte av oppholdet ved utenlandske universiteter, og samtidig gjøre utvekslingen til en bedre integrert del av fakultetets jussutdannelse. Arbeidsgruppen vil derfor ta til orde for JUS134 tilføres 2 studiepoeng, og at det samtidig opprettes et eget «JUS134 Utveksling» med 2 studiepoeng, myntet på de som skal på utveksling.

Den emneansvarlige for JUS134, Sören Koch, har foreslått at de første forelesningene på JUS134 bør plasseres før jul, slik at også studentene som skal på utveksling får dem med seg. Arbeidsgruppen er imidlertid skeptisk til en slik løsning fordi ønsket om en best mulig utnyttelse av hele høstsemesteret på 3. studieår tilsier at eksamen i obligasjonsrett legges tett opp til jul, og at studentene deretter får en velfortjent juleferie. Utvekslingsstudentenes behov for en innføring i komparativ rett bør kunne ivaretas ved at de innledende forelesningene på JUS134 plasseres første uken i januar, og at opptakene av dem gjøres tilgjengelig allerede da for de av studentene som alt har reist på utveksling.

Selv om det i utgangspunktet ligger utenfor arbeidsgruppens mandat å komme med konkrete forslag til prøvingsformene på enkeltemner, mener arbeidsgruppen at prøvingsformen på «JUS134 Utveksling» bør være en avsluttende, individuell hjemmeoppgave hvor studentene, med utgangspunktet i rammeverket som stilles opp i litteraturen, reflektere over de perspektiver oppholdet har gitt dem på norsk rett og rettskultur, og med en innleveringsfrist godt ut på sommeren. Bakgrunnen er at arbeidsgruppen mener det er viktig å sørge for at studentene som er på utveksling får konsentrere seg om de emnene som de tar ved det universitetet som de har utvekslet til, fremfor å måtte lese til en felles eksamen i komparativ rett som venter på dem hjemme på fakultetet.¹² Arbeidsgruppen tiltrer imidlertid Sören Kochs ønske om at oppgaven bør utleveres til utvekslingsstudentene tidlig i semesteret, slik at de undervis i utvekslingsoppholdet kan samle på momenter som kan komme til nytte når refleksjonsnotatet skal skrives.

Arbeidsgruppen tilføyer at Sören Koch også har tatt til orde for et mer omfattende opplegg for utvekslingsstudentene – nærmere bestemt et «JUS134-A Utveksling» med 7 studiepoeng. Formålet er å sikre at alle våre studenter tilegner seg de rettshistoriske perspektivene på jussen som JUS134 tilbyr, og som de ikke uten videre vil få gjennom et utvekslingsopphold. Etter som fakultetet ikke kan legge opp et studieløp som forutsetter at studentene tar mer enn 60

¹² Refleksjonsnotatet bør vurderes til bestått/ikke bestått, både fordi det vil være snakk om individuelle og vanskelig sammenlignbare oppgaver, og for å holde fakultetets sensurkostnader nede. Terskelen for bestått må imidlertid være reell, med mulighet for fornyet innlevering i tilfeller av underkjenning.

studiepoeng per studieår, forutsetter imidlertid en slik løsning at studentene som drar på utveksling ikke vil/må være fulltidsstudenter ved det universitetet som de utveksler til. Så langt Arbeidsgruppen har kunnet bringe på det rene, er det ingenting i avtalene vi har med våre partneruniversiteter som hindrer en løsning hvor våre studenter «bare» trenger å ta 25 studiepoeng under utvekslingsoppholdet. Lånekassens regler om støtte til delstudier i utlandet skaper imidlertid problemer, fordi både reisestøtte og eventuell skolepengestøtte vil bli avkortet med én sjettedel (5/30) for studenter som «bare» tar 25 studiepoeng (ECTS) under utenlandsoppholdet.¹³ En annen utfordring med Koch forslag er at det ikke uten videre er enkelt for studentene å nedskalere antall studiepoeng de tar under utvekslingsoppholdet til 25 – det forutsetter jo at universitetet de studerer ved tilbyr «små» emner på 5 eller 7,5 sp (noe vi selv ikke gjør). Et annen innvending er at en forventning om å følge også rettshistorieundervisningen på JUS134 (videoptak av forelesninger mv.) og lese tilhørende pensum underveis i utvekslingsoppholdet vil kunne komme i veien for et best mulig utbytte av utvekslingen. Arbeidsgruppen er derfor kommet til at den ikke vil anbefale en slik løsning.

8.3. Valgfrihet og valgemner på 3. studieår

8.3.1. Generelt om valgfrihet på 3. studieår

I mandatet er arbeidsgruppen bedt om å utarbeide to alternative forslag – ett hvor det ene valgemnet på 2. semester på 3. studieår settes av til et begrenset antall rettsdogmatiske emner som studentene må velge blant («semiobligatoriske emner») og ett hvor det ikke legges slike føringer på studentenes valgfrihet på dette punkt.

Arbeidsgruppen er kommet til at styrets bestilling på dette punkt kan etterkommes innenfor den i punkt 2 fremlagte modellen for 1.-3. studieår. Større valgfrihet på vårsemesteret på 3. studieår forutsetter imidlertid i realiteten at fakultetsstyret omgjør den del av rammevedtaket av 11.09.18 som slår fast at studenter som ikke drar på utveksling, må ta et engelskspråklig valgemne. I det følgende presenterer arbeidsgruppen først et alternativ med en kombinasjon av et engelskspråklig valgemne og et utvalg “semiobligatoriske” norske valgemner (punkt 8.3.2) og deretter et alternativ med “full” valgfrihet (punkt 8.3.3). Deretter følger en oppsummering av de hensyn som fakultetsstyret må avveie i valget mellom disse to alternativene (punkt 8.3.4).

¹³ Jf. § 5-1 (3) i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2018-2019: «Søkere som tar et studieopphold i utlandet på deltid, og som har begynt på en høyere utdanning eller fagskoleutdanning i Norge, får støtte etter studiebelastningen i delstudieperioden.» På forespørsel fra fakultetet har Lånekassen forklart at dette innebærer en forholdsmessig avkortning både av reisestøtte og eventuelt studielån for studenter som «bare» tar 25 studiepoeng (ECTS) under utenlandsoppholdet.

8.3.2. Engelskspråklig valgemne (10 sp) + 4 semiobligatoriske norske valgemner (å 10 sp)

Av fakultetsstyrets rammevedtak følger det at studentene som ikke reiser på utveksling vårsemesteret på 3. studieår skal ta et engelskspråklig valgemne («internasjonalisering hjemme»). Arbeidsgruppen har ikke funnet det naturlig å gå gjennom fakultetets portefølje av engelskspråklige valgemner for å se hvilke av disse som er best egnet for våre 3. årsstudenter. Selv om samtlige spesialemner i dag formelt sett er på masternivå, er det velkjent at de engelskspråklige spesialemnene i praksis er tilpasset innreisende Erasmus-studenter som regelmessig bare har studert juss i ett eller to år før de kommer til fakultetet. Arbeidsgruppen antar derfor at det ikke vil by på problemer å flytte et utvalg av engelskspråklige valgemner ned på bachelornivå og tilby dem til både utenlandske og norske studenter. Dersom det skulle være ønskelig å tilby de samme valgemnene på masternivå på 5. studieår, er det mulig å følge UiOs eksempel og lage kombinerte bachelor- og masteremner (med ulike læringskrav og eksamener, men med mesteparten av undervisningen felles).

I fakultetsstyrets rammevedtak er de siste 10 studiepoengene på vårsemesteret på 3. studieår satt av til et norskspråklig valgemne. Arbeidsgruppen legger til grunn at målsettingen med disse valgemnene er å gi studenter på bachelornivå mulighet til å stifte bekjentskap med ett nytt rettsområde som de synes virker interessant, og som de ikke alt har møtt på tidligere på studiet. Siktemålet med valgemnene på 3. studieår er følgelig å tilby studentene en *innføring i et nytt rettsdogmatisk fag fremfor fordypning*.¹⁴ Valgfriheten er et poeng i seg selv, som forhåpentligvis både vil føre til særlig motiverte studenter og i hvert fall i noen grad avhjelpe karakterpresset på studiet (ved at studentene allerede på 3. studieår får CV'er som ikke er fullt ut sammenlignbare). Dette formålet vil kunne oppnås selv om valgmulighetene er begrensede. Ved å begrense utvalget av valgemner kan fakultetet dessuten sikre at et ikke ubetydelig antall studenter hvert år studerer et utvalg rettsdogmatiske emner som vi mener samfunnet har behov for, men som det ikke er plass til som et obligatorisk emne for alle studentene. Dersom vi antar at om lag halvparten av studentene reiser på utveksling, har vi en studentmasse på ca. 200 studenter som skal velge mellom de ulike valgemnene som vi vil tilby på 3. studieår. Arbeidsgruppen antar av denne grunn at det er passende med fire norskspråklige valgemner på dette semesteret. Arbeidsgruppen påpeker at det kan være grunn til å drøfte om fakultetet bør

¹⁴ I motsetning til spesialemnene på 5. studieår, hvor fordypning må være det sentrale. I et forsøk på å reflektere det ulike ambisjonsnivået har arbeidsgruppen valgt å reservere betegnelsen «valgemner» til valgemnene på 3. studieår, mens de valgfrie emnene på 5. studieår bør betegnes som «spesialemner».

begrense antall studieplasser på hvert av emnene slik at vi sikrer ca. 50 studenter på hvert emne, men antar at det ikke er behov for å ta stilling til dette på nåværende tidspunkt.¹⁵

I vurderingen av hvilke valgemner som skal tilbys på 3. studieår må det også sees hen til fakultetets tilgang på lærekrefter innen de aktuelle rettsområdene, både av rent praktiske årsaker og av hensyn til målsettingen om forskningsbasert undervisning og bedre integrering av forskning og undervisning.

Et siste moment av potensielt avgjørende betydning er fakultetets portefølje av spesialemnener på 5. studieår. Arbeidsgruppen legger til grunn at spesialemnene på 5. studieår i utgangspunktet skal ha et høyere ambisjonsnivå enn emnene på 3. studieår, særlig i dybden. Alle valgfrie emner som bygger videre på emner som studentene møter på 1.-4. studieår bør av denne grunn plasseres på 5. studieår. Samtidig er det klart nok at fakultetet også i fremtiden vil tilby enkelte spesialemnener på 5. studieår som studentene ikke tidligere har stiftet bekjentskap med, men det er mulig at disse i hovedsak bør være på 20 sp. for å sikre den fordypning som kreves på masternivå. Det ligger imidlertid utenfor arbeidsgruppens mandat å ta stilling til dette spørsmålet.

Arbeidsgruppen har med utgangspunkt i de ovenfor omtalte hensynene og det forslag til fag-sammensetning på de fem forutgående semestrene, kommet frem til følgende fire kandidater for valgemner:

1. Barnerett
2. Informasjons- og personvernrett¹⁶
3. Miljørett
4. Skatterett

8.3.3. Full valgfrihet på vårsemesteret på 3. studieår (20 sp.)

I punkt 8.3.2 ovenfor har arbeidsgruppen tatt utgangspunkt i at studentene på 3. studieår må velge ett av de engelskspråklige valgemnene som vil bli tilbudt på vårsemesteret, ved siden av

¹⁵ Særmerknad fra Henrik Skar: Han ønsker å bemerke at en begrensning til 50 studenter per emne kan være uheldig for større fagområder, slik som skatterett, og at han ikke vil anbefale en slik løsning.

¹⁶ Fra høringsuttalelsen til Tande, Kielland og Lunde: «Vi stiller oss positivt til innføringen av et fag som skal gi studentene en innføring i ulike rettslige spørsmål som knytter seg til digitalisering og informasjonsteknologi. Et slikt fag i «Informasjonsrett» vil kunne ta utgangspunkt i informasjon som et rettsgode, og vil både kunne omfatte personvernreguleringer, blant annet gjennom EUs personvernforordning (GDPR), og være en videreføring av immaterialrettsfagene fra et eventuelt fag om «Økonomiske rettigheter» på førsteåret. Et slikt fag vil ha store deler av sitt rettsgrunnlag i EU/EØS-retten og annen internasjonal rett, og vil derfor også være svært egnet til å gi studentene innsikt i hvordan slik internasjonal rett påvirker og fungerer sammen med intern norsk rett.»

ett av de fire foreslåtte norskspråklige valgemenne. Større valgfrihet kan oppnås ved at det ikke stilles krav til et engelskspråklig valgemenne på 3. studieår, slik at studentene kan velge to emner uavhengig av om de er på engelsk eller norsk. Kravet til at man må ha et engelskspråklig valgemenne kan da konstrueres slik at det gjelder innen utløpet av studiet, for de som ikke drar på utveksling.

Også dette alternativet vil i utgangspunktet tilfredsstille ønske om at studentene skal tilegne seg grunnleggende ferdigheter i engelsk som juridisk arbeidsspråk. Det er også mulig å styrke engelskferdighetene ved å øke kravene til engelsk litteratur og rettskildemateriale gjennom hele studieordningen, og særlig dersom dette kobles opp mot obligatoriske arbeidskrav på engelsk på emner hvor dette fremstår som naturlig.¹⁷ Ulempen ved ikke å kreve at studentene må velge et engelskspråklig emne innen 3. studieår, er først og fremst at ikke like mange vil ta engelskspråklig valgemenner ved fakultetet med den konsekvens at interaksjonen mellom våre studenter og innreisende Erasmus-studenter blir begrenset (jf. målsettingen om «internasjonalisering hjemme»).

Fordeler med økt valgfrihet er bl.a. at studentene kan velge emner de engasjerer seg for og som arbeidsgivere etterspør. I tillegg har arbeidsgruppen vært opptatt av at fagmiljøene kan få bedre mulighet til å utvikle undervisningspakker eller fagkombinasjoner, som tilrettelegger for at studentene kan ta fag som naturlig hører sammen frem til fordypning på 5. studieår. Et eksempel er kombinasjonen skatterett og selskapsrett. Jo dypere man går inn i skatteretten, desto viktigere blir det å ha grunnleggende selskapsrett.¹⁸ Ved å åpne for at studentene kan kombinere skatterett og selskapsrett på 3. studieår, tilrettelegges det for fordypning i skatterett (ved siden av det engelskspråklige emnet) på 5. studieår. Forskergruppen i skatterett har særlig fremhevet dette poenget og ønsker derfor at alternativet om valgfrihet legges til grunn,

¹⁷ For eksempel ved at deler av en kursoppgave eller en hjemmeeksamen på rettsstatskurset på 2. studieår eller Rettshistorie og komparativ rett på 3. studieår må leveres på engelsk.

¹⁸ Læringsmålene i Skatterett II krever god forståelse for «inntektsbeskatning av aksjeselskaper og aksjonærer og deltakere i deltakerlignende selskaper og sameier». Det vil si at Skatterett II i stor grad handler om den skattemessige behandlingen av selskapsrettslige disposisjonsformer, slik som utbytte, aksjeinnskudd/emisjoner, fisjoner, fusjoner og omdannelse av selskaper. Videre er det nødvendig å ha god kjennskap til de selskapsrettslige disposisjonsformene da sentrale spørsmål i skatteretten typisk er i hvilken grad man skal følge den selskapsrettslige forståelsen av disposisjonsformen eller legge en annen skatterettslig tilpasset forståelse til grunn. For en vanlig student er det således ikke mulig å kompensere for mangelen på selskapsrett, ved å lese litt selskapsrett ved siden av Skatterett II. De ovennevnte selskapsrettslige temaene er heller ikke noe som vil inngå i avtalerett eller obligasjonsrett selv om enkelte andre sider av selskapsretten (selskaper som avtalepart) i fremtiden vil bli tatt opp der.

fremfor alternativet om «semiobligatoriske» emner hvor færre studenter vil komme i posisjon til å velge Skatterett II på 5. studieår.¹⁹

Når det gjelder hvilke emner som bør inngå i alternativet for større valgfrihet, har arbeidsgruppen tatt utgangspunkt i emnene som ble forslått i punkt 8.3.2 om «semiobligatoriske» emner. I tillegg foreslår arbeidsgruppen selskapsrett, særlig for å ivareta fakultetets strategiske satsing på skatterett. Hvis selskapsretten ikke tilbys på 3. studieår, vil en god del av studentene som ellers ville ha valgt Selskapsrett og Skatterett I, velge et annet norskspråklige emne ved siden av Skatterett I. Når de samme studentene da kommer på 5. studieår har de kun 10 studiepoeng til norskspråklige emner (mens øvrige 10 går til engelskspråklige emner). Ettersom studentene da ikke har Selskapsrett fra 3. studieår, vil det i så fall bli vanskelig for dem å ta Skatterett II innenfor normal tid.²⁰

Arbeidsgruppens alternativ for større valgfrihet på 3. studieår inneholder av disse grunner følgende emner, hvorav de engelskspråklige ikke er vurdert nærmere:

1. Barnerett
2. Informasjons- og personvernrett
3. Miljørett
4. Selskapsrett
5. Skatterett
6. Engelskspråklige valgemner

8.3.4. Valget mellom de to alternativene

Arbeidsgruppen har ikke tatt endelig stilling til om det er ønskelig å utvide valgfriheten på 3. studieår som skissert i punkt 8.3.3. Arbeidsgruppen forstår mandatet slik at styret ønsket å få seg forelagt to alternativer. Som påpekt i punkt 8.3.3., må det her foretas en prinsipiell avveining mellom hensynet til internasjonalisering mot hensynet til studentenes valgfrihet og norskspråklige fagområder, slik som skatterett. Arbeidsgruppen tilføyer at tanken om «semiobligatoriske» emner nok opprinnelig var preget av et ønske om å ta vare på familie- og arveretten for det tilfellet at dette emnet ikke lenger ville være et obligatorisk emne. Ettersom

¹⁹ Se høringsuttalelsen til Skatterettsgruppen ved Berte-Elen Konow, Guri Lindblad, Mari Knapstad Nilssen og Henrik Skar, ”Skatteretten krever større valgfrihet”, av 13.02.2019.

²⁰ Det hører med at en del studenter velger å ta skatterett og selskapsrett først etter at de har fullført masterstudiet (med såkalt poststudierett), og det er grunn til å tro at dette vil være situasjonen også i fremover. For slike studenter er det fullt mulig å ta 30 sp skatte- og selskapsrett også selv om man går for alternativet om semi-obligatoriske emner.

arbeidsgruppen nå foreslår å beholde familie- og arveretten på 1. studieår, kan det argumenteres for at studentene bør få større valgfrihet på 3. studieår.

Valget mellom de to skisserte alternativene må dessuten sees i sammenheng med den endelige innretningen på 5. studieår, noe som ligger utenfor arbeidsgruppens mandat (men se likevel punkt 14 nedenfor).

9. Den samlede valgfriheten på 1.-3. studieår

Av mandatet fremgår det at arbeidsgruppen står fritt til å foreslå innslag av valgfrihet også tidligere i studieløpet (altså ut over det ovenfor omtalte spørsmålet om valgfrihet på vårsemesteret på 3. studieår). Arbeidsgruppen har vurdert dette, men ikke funnet det mulig å rydde plass til flere valgemner. Både mandatets føringer om en generalistutdanning og ønsket om færre eksamener gjør dette vanskelig. Eneste mulighet innenfor den modellen som arbeidsgruppen nå legger frem, synes å være en løsning hvor Obligasjonsrett må nøye seg med færre enn 28 studiepoeng og hvor Rettshistorie og komparativ rett flyttes helt eller delvis til høstsemesteret 3. studieår. Dette vil i så fall åpne opp for enda større valgfrihet på vårsemesteret på 3. studieår. Dette vil imidlertid gå ut over det foreslåtte obligasjonsrettsemnet på høstsemesteret, som i arbeidsgruppens forslag har fått ansvar for flere nye læringsmål (se punkt 8.1 ovenfor) og som for øvrig vil tilby studentene nettopp de muligheter for fordypning og refleksjon som fakultetsstyret har etterspurt. Det må dessuten tas minimum 5 studiepoeng fra dette emnet for at det skal gi rom for et nytt valgemne på vårsemesteret. Arbeidsgruppen har kommet til at ulempene ved en slik endring overstiger fordelene.

10. Antall eksamener

Arbeidsgruppens forslag innebærer at hver enkelt student i løpet av jusstudiet vil avlegge *tre eksamener mindre* enn på dagens studieordning. På de tre første studieårene isolert sett reduseres antallet med fire, men en av disse er dagens JUS 133 *Juridisk metode*, som i fakultetsstyrets rammevedtak vil bli flyttet til 5. studieår. Den reelle reduksjonen på tre eksamener skyldes sammenslåingen av hhv. *Forvaltningsrett I og II*, *NIRI* og *MR* og *Kontraktsrett II* og *Pengekravsrett*. Arbeidsgruppen mener med dette å ha fulgt opp styrets ønske om et forslag med færre og større emner, og dermed alt i alt et lavere antall eksamener, enn på dagens studieordning, men som samtidig tar hensyn til studentenes ønske om mindre (og dermed flere) moduler på 1. studieår enn senere på studiet.

Arbeidsgruppen legger til at antall eksamener for hver enkelt student ikke må forveksles med hvor mange eksamener som *fakultetet* årlig må arrangere. Sistnevnte avhenger av hvor mange emner fakultetet tilbyr, og dermed i praksis av det samlede antall valg- og spesialemner. Selv om hver enkelt eksamen krever visse ressurser (for eksempel i utarbeiding av oppgavene, sensorveiledninger osv.), er størstedelen av eksamensutgiftene knyttet til hvor mange studenter som avlegger den enkelte eksamen (særlig mht sensur). Arbeidsgruppen legger til grunn at det er antall eksamener for hver enkelt student styret først og fremst har vært opptatt av.

Arbeidsgruppen tilføyer at ressursbruken knyttet til eksamensavviklingen ikke bare handler om antall eksamener, men også hva slags eksamener det er snakk om og, ikke minst, om besvarelsene bedømmes med bestått/ikke bestått eller karakterer. Andre faktorer av stor betydning er sensurordningen (en eller to sensorer, hvor lang tid de får per oppgave, honoraret størrelse mv.) og studentenes gjentaksmuligheter.

11. Ressursspørsmål

Arbeidsgruppen har ikke gått inn på spørsmål om ressursbruken på en revidert studieordning, ut over en overordnet betraktning om at det ikke er noe i den foreslåtte strukturen og fagsammensetningen i seg selv som skulle tilsi et økt ressursbehov. Reduksjonen av antall fellesemner/eksamener med tre tilsier isolert visse besparelser, som da kan brukes til bedre undervisning og prøving på de gjenværende emnene. Den samlede ressursbruken på jusstudiet avhenger i all hovedsak av hvor mye undervisning som tilbys på de ulike emnene, samt innretningen av prøvingen (eksamen og sensur). Dette er spørsmål som hører naturlig inn under neste ledd i arbeidet frem mot en revidert studieordning.

Arbeidsgruppen har heller ikke vurdert ressursbehovet knyttet til påkrevde overgangsordninger knyttet til innfasingen av en ny studieordning. Arbeidsgruppens målsetting har vært å utarbeide et faglig og pedagogisk sett best mulig forslag til fagsammensetningen på 1. til 3. studieår. For en del av dagens emner innebærer arbeidsgruppens forslag større endringer, både mht. emnenes innhold, omfang og plassering. Arbeidsgruppen finner det derfor riktig å gjøre fakultetsstyret særskilt oppmerksom på viktighetene av å utrede behovet for overgangsordninger så snart den endelige fagsammensetningen er vedtatt.

12. Konsekvenser for 4. studieår

Arbeidsgruppens forslag til fagsammensetningen på 1.-3. studieår vil ikke ha større konsekvenser for emnene på 4. studieår, og arbeidsgruppen har av denne grunn ikke sett behov for særskilt høring av de emneansvarlige i strafferett, rettergang eller formuerett. Ønsket om best mulig sammenheng og faglig progresjon gjennom hele studieløpet tilsier likevel at de emneansvarlige for emnene på 4. studieår forholder seg til de endringer på de tre første studieårene som styret til sist beslutter, og innretter emnene på 4. studieår deretter. For strafferetten vil dette særlig gjelde undervisningen om legalitetsprinsippet og konstitusjonelle, europarettlige og folkerettslige føringer for norsk rett som er plassert på 2. studieår, mens det for JUS243 Formuerett særlig vil gjelde introduksjonen av juridiske personer og immaterialretten på 1. studieår og obligasjonsretten på 3. studieår.

For JUS242 *Rettergang* er endringene noe større ettersom arbeidsgruppen har fulgt opp forslaget om å flytte menneskerettighetenes føringer for nasjonal prosessrett bort fra undervisningen i rettsstaten og menneskerettigheter på 2. studieår og til rettergangsemnet på 4. studieår. De emneansvarlige for JUS242 *Rettergang* er tidligere gjort kjent med dette forslaget og har sluttet seg til det. Detaljene er det naturlig å komme tilbake til på et senere tidspunkt.

13. Nærmere om den indre sammenhengen mellom de ulike emnene på 1.-3. studieår og de overordnede læringsmålene for jusstudiet

Arbeidsgruppen er av den oppfatning at dens forslag til fagsammensetningen på 1.-3. studieår legger til rette for en god indre sammenheng og faglig progresjon gjennom hele studieløpet, og slik for en studieordning som lever opp til de overordnede læringsmålene for jusstudiet, jf. mandatets etterspørsel etter dette. I punkt 6 ovenfor har arbeidsgruppen redegjort nærmere for hvordan nettopp hensynet til indre sammenheng og faglig progresjon har vært styrende for det foreliggende forslaget. Arbeidsgruppen vil likevel påpeke at det er behov for å se nærmere på hvordan en revidert studieordning kan sikre best mulig oppfyllelse av flere av de overordnede læringsmålene, og kanskje vurdere om enkelte av dem bør presiseres og videreutvikles. Konkrete eksempler på læringsmål hvor det er behov for en helhetlig gjennomgang for å sikre en klar ansvars plassering kan være:

- Kunnskaper om og ferdigheter i profesjonsetikk for jurister

- Kunnskaper om og ferdigheter i å håndtere nærmere angitte, ulike metodiske utfordringer (ulovfestet rett, ulike varianter av lovfestet rett, lex superior-problematikk, internasjonale kilder, dualismen og presumsjonsprinsippet, legalitetsprinsippet, komparativ metode, rettsøkonomiske argumenter, mv.)
- Kunnskaper om og ferdigheter i ulike juridiske tekstsjangere (ut over tradisjonelle praktikumsbesvarelser, slik som f.eks. fagartikkellignende hjemmeeksamensbesvarelser, dommer, forvaltningsvedtak, testamenter, kontrakter, lovtekster mv.)
- Ferdigheter til å håndtere engelskspråklig rettskildemateriale og analysere juss på engelsk, muntlig og skriftlig
- Digitale ferdigheter (elektroniske rettskildesøk mv.)
- Muntlige ferdigheter (prosedyreøvelser, muntlige presentasjoner mv.)

Listen over slike tversgående læringsmål kan sikkert forlenges, men for arbeidsgruppen er poenget å gjøre fakultetsstyret oppmerksom på problematikken og påpeke at dette fremstår som et naturlig neste steg i arbeidet mot en revidert studieordning. Dersom dette arbeidet sees i sammenheng med en gjennomgang av lærings- og prøvingsformene gjennom hele studiet, vil forholdene ligge til rette for et virkelig løft for jusstudiet.

14. Nærmere om sammenhengen mellom valgbare emner på 3. og 5. studieår

Avslutningsvis finner arbeidsgruppen grunn til å gjøre fakultetsstyret oppmerksom på noen utfordringer knyttet til forholdet mellom valgemnene på 3. studieår og spesielemnene på 5. studieår.

Noen av spesielemnene på 5. år vil ha nær tematisk tilknytning til emner (eller deler av emner) fra tidligere studieår, mens andre vil representere noe kvalitativt nytt. Også det siste bør etter arbeidsgruppens syn være tillatt, jf. at fakultetets forskningsportefølje er dynamisk og bør gjenspeiles i tilbudet av spesielemner. Det må likevel stilles krav om at emnene synliggjør det kompetansegrunnlaget de bygger på, sånn at det er forsvarlig å plassere emnene på slutten av et masterprogram.

Utfordringen oppstår imidlertid i tilfeller hvor et spesielemne på 5. studieår har tilknytning til et valgemne på 3. studieår. Et klart eksempel på dette vil være skatterett, som arbeidsgruppen foreslår som et valgemne på 3. studieår. Etter arbeidsgruppens syn bør det ikke være slik at de

skatterettslige spesiallemnene på 5. studieår forutsetter at studentene har tatt valgemnet i skatterett på 3. studieår, ettersom dette vil kunne begrense studentenes valgmuligheter vesentlig (bl.a. ved å utelukke skatterettslig fordypning for alle som har reist på utveksling på 3. studieår).

Etter arbeidsgruppens syn bør løsningen på dette problemet være å tilby et fordypningsemne på 10 sp. i Skatterett I på høstsemesteret på 5. studieår som ikke krever forkunnskaper i skatterett, og et annet fordypningsemne (Skatterett II) som krever slike forkunnskaper. Studenter som ikke har tatt skatterett på 3. året, kan da ta Skatterett I og II på 5. studieår og slik få en fordypning i skatterett på 20 sp. Denne løsningen forutsetter imidlertid at det tilbys undervisning i grunnleggende skatterett både høst (på 5. året) og vår (på 3. året), men kostnadene knyttet til dette bør kunne reduseres gjennom opptak av forelesninger mv. (f.eks. slik at det blir en 50/50-miks av opptak og «live» forelesninger begge semestre).

Innspill til studiereformen

Juridisk Studentutvalg følger arbeidet med studiereformen tett, og ønsker med bakgrunn i vårt arbeid med reformen å fremme disse anbefalingene til dekanatet og fakultetsstyret. JSUs hovedoppgave er å fremme studentenes interesser overfor fakultetet. Våre innspill til reformen gjelder derfor i liten grad de sidene ved reformen som berører de vitenskapelig og administrativt ansatte på fakultetet. Vårt ønske er først og fremst at reformen får en form og et innhold som gagnar studentene under studietiden. Samtidig deler vi selvsagt fakultetets mål om at studiet skal utdanne kandidater med solide faglige kvalifikasjoner som kan hevde seg i konkurranse med kandidater fra de andre juridiske lærestedene.

Våre innspill i dette notatet, og våre utspill om reformen som fremmes i andre anledninger, er basert på et grundig arbeid fra JSU-styrets side. Vi bygger våre standpunkter på spørreundersøkelser blant studentene våren 2018¹ og våren 2019, i tillegg til andre innspill fra studentene via diverse kommunikasjonskanaler, møter, tilfeldige samtaler og andre undersøkelser.

Når fakultetsstyret nå skal fastsette hovedstrukturen i reformen og legge rammene for det videre arbeidet, er det fem saker som er spesielt viktige for studentene. I prioritert rekkefølge er de fem sakene som følger:

1. Vurderingsgrunnlag og vurderingsformer i de største emnene
2. Mulighet for praksis i studieløpet
3. Full frihet blant valgfagene på tredje studieår
4. Overgangsordning mellom den gjeldende og den nye studiemodellen
5. Bytte av det første rettsdogmatiske emnet på første studieår

¹ Se JSUs høringsuttalelse 9. mai 2018

1. Vurderingsgrunnlag og vurderingsformer i de største emnene

En utbredt bekymring blant studentene er at emnene *rettsstaten*² og *obligasjonsrett*, begge på 28 studiepoeng, kan bli overveldende. JSU forstår hvorfor denne bekymringen har oppstått, ettersom reformarbeidet så langt ikke har tatt konkret stilling til undervisningsinnhold og prøvingsformer i disse emnene.

De største enkeltemnene i studieløpet i dag er de tre emnene på fjerde studieår, hvert på 20 studiepoeng. *Rettsstaten* og *obligasjonsrett* vil altså bli de største emnene i studieløpet med god margin, og betydelig større i omfang enn de største emnene på første til tredje studieår per i dag. Det første av dem, *rettsstaten*, vil dessuten komme alt i høstsemesteret på andre studieår. Sammenligningsvis minner vi om at de største emnene på andre studieår i dag er *NIRI* og *forvaltningsrett 2* med 17 studiepoeng hver. At såpass mye større emner enn i dag kommer så tidlig i studieløpet fordrer en årvåken tilnærming til innføringen fra fakultetets side. Her må både innhold, pedagogisk opplegg og vurderingsform utformes med hensyn til emnenes omfang og studentenes erfaring. På vegne av studentene vil vi særlig fremheve et ønske om flere og varierte vurderingsformer i disse emnene.

JSU mener ikke at det har noen hensikt å variere vurderingsformer for variasjonens skyld. Derimot mener vi at ulike former for vurdering er egnet til å teste ulike kunnskaper og ferdigheter. Dermed vil et bredere utvalg av vurderingsformer i studiet åpne for at studentene kan få vist helheten av sine kunnskaper og ferdigheter på en bedre måte enn dagens ordning med skoleeksamener (og noen få hjemmeeksamener) tillater. Foruten å gi et mer helhetlig bilde av studentenes kompetanse, vil dette også la fakultetet vurdere studentenes kunnskaper på en måte som dagens vurderingsformer ikke gjør. Et mer mangfoldig utvalg av vurderingsformer vil gjøre det mulig å teste studentene i måloppnåelse av de overordnede læringsmålene for studiet bedre enn dagens emnespesifikke tilnærming. Blant annet vil vi påpeke at flere av punktene under *Ferdigheter* og *Generell kompetanse* i læringsutbyttebeskrivelsen for studiet³ ikke kan testes skriftlig. Ved vurderingene på andre og tredje studieår må prøvingen av måloppnåelse i forhold til studiebeskrivelsen naturlig nok justeres etter hvor i studieløpet kandidatene er.

JSU vil ikke ta stilling til hvilke vurderingsformer som bør brukes i de enkelte emnene, heller ikke *rettsstaten* og *obligasjonsrett*, på nåværende tidspunkt. For så vidt gjelder disse to

² For å skille mellom kursene i studiet og rettsområdene de behandler, er benevnelsene satt i kursiv når de refererer til et kurs i den nye studieplanen

³ <https://www.uib.no/studier/MAJUR#uib-tabs-kva-larer-eg>

emnene vil vi likevel påpeke at en absolutt forutsetning for vellykket innføring av så store emner, er at kandidatene testes med mer enn én vurdering. Vurderingsgrunnlaget i disse emnene bør bestå av minst to ulike vurderinger. Arbeidsgruppen som skal arbeide videre med reformen bør undersøke:

- hvor mange enkeltvurderinger som skal inngå i vurderingsgrunnlaget for hvert av emnene
- hvilke vurderingsformer som skal brukes
- om noen av vurderingene bør skje underveis i kurset, eller om alle bør skje ved avslutningen av kursene

JSU vil på det sterkeste anbefale at fakultetet bruker denne anledningen til å forbedre vurderingsformene som brukes i jusstudiet. Arbeidsgruppen som skal jobbe videre med innholdet i reformen bør følge studieutvalgets oppfordring⁴ om å lete aktivt og nytenkende etter hensiktsmessige vurderingsformer for de enkelte emnene.

JSU mener en absolutt forutsetning for å opprette emner på 28 studiepoeng er at de har mer enn én karaktergivende vurdering. Utvalget av vurderingsformer bør utvides for å teste studentenes kunnskaper og ferdigheter på en mer helhetlig måte enn i dag, også opp mot de overordnede målene for masterstudiet i rettsvitenskap.

2. Mulighet for praksis i studieløpet

Blant innspillene fra studentene er muligheter for praksisopphold som en del av studieløpet den nest mest etterspurte endringen.⁵ JSU noterer seg at fakultetet er klar over dette ønsket fra studentene og at det ble vedtatt på forrige fakultetsstyremøte å utrede muligheten for praksis.⁶ Vi ser for oss at praksis kan innrettes som et valgemne på tredje studieår, på lignende måte som ved UiO. Erfaringen fra UiO og UiT viser at praksis som en valgmulighet (eller obligatorisk del av studiet) er fullt gjennomførbart. JSU vil ikke foregripe utredningen ved å ta stilling til hvordan en praksisordning bør utformes, men vil også her anbefale at arbeidsgruppen arbeider fritt og nytenkende. Dette kan for eksempel bety at fakultetet samarbeider med eksisterende tiltak som Jusskontakt for å etablere en praksisordning.

⁴ Studieutvalget sak 18/19-3 andre strekpunkt, hvor SU uttaler at "utvalget som skal arbeide videre med reformen bør lete aktivt og nytenkende etter hensiktsmessige prøvingsformer for slike store emner".

⁵ Den eneste endringen med større oppslutning er to sensorer, men vi anser ikke dette som en naturlig del av reformarbeidet per nå

⁶ Årsrapport for utdanning 2018 punkt 7.3

I dag er fraværet av praksis i jusstudiet ved UiB en påfallende mangel ved studietilbudet. Vårt fakultet er i dag den eneste utdanningsinstitusjonen i Norge med et profesjonsstudium uten praksis som en obligatorisk eller frivillig del av studieløpet. Dette er ikke en positiv måte å skille seg ut på. For studentenes del medfører det en tapt mulighet til å kunne sammenligne hvordan man arbeider med juss og hvordan man studerer det. En slik sammenligning er nyttig når man studerer, fordi man da kan utfordre seg selv i større grad på hva som er en god løsning og ikke kun på hva som er innenfor og utenfor lovens rammer. Fraværet av praksis medfører også det en tapt mulighet til å stifte bekjentskap med arbeidslivet og sine egne karrieremuligheter. Dermed kan studentene miste motivasjon for å holde oppe innsatsen gjennom hele studieløpet. Dessuten går fakultetet glipp av en anledning til å markedsføre sitt studium og sine kandidater overfor fremtidige arbeidsgivere. Fraværet av en praksisordning er altså negativt for både fakultetet og studentene.

Både kandidatundersøkelsen⁷ og JSUs undersøkelser viser at praksis i studiet er den klart mest etterspurte endringen som er aktuell i arbeidet med studiereformen. Dette er altså et ønske som ytres sterkt fra en nærmest énstemmig studentmasse, i tillegg til at uteksaminerte kandidater gir uttrykk for at de savner denne erfaringen fra studiet. Derfor er det bra at fakultetsstyret har vedtatt å utrede en form for praksisopphold som en del av arbeidet med studiereformen. Vi ser oss nødt til å fraråde at fakultetet nedprioriterer denne delen av arbeidet med reformen. For JSU vil det bli svært vanskelig å støtte et endelig forslag til studiereform som ikke inkluderer en form for praksisopphold. Fakultetet må også forvente at et slikt forslag vil bli møtt med stor motstand blant studentene.

JSU anbefaler at fakultetet utreder et praksisemne grundig og forplikter seg til å innføre dette som et valgemne på tredje studieår under den nye studiemodellen.

3. Full frihet blant valgfagene på tredje studieår

På vårsemesteret tredje studieår skisserer arbeidsgruppen to alternative innretninger av valgemnene. JSU mener fakultetet bør gå videre med det alternativet som gir studentene full valgfrihet. Dette er den ordningen som vil svare best på studentenes ønske om mer valgfrihet tidligere i studiet. Tidligere i prosessen har JSU uttalt at valgfrihet tidligere i studiet kan bidra til å dempe karakterpress, ettersom studentenes karakterutskifter vil egne seg dårligere til direkte sammenligning. Arbeidsgruppen har også sluttet seg til dette

⁷ Sammens kandidatundersøkelse 2018 s. 60, tilgjengelig fra <https://www.sammen.no/no/bergen/rad-og-karriere/kandidatundersokelsen-2018>

synspunktet.⁸ Vi mener at full valgfrihet er den ordningen som er best egnet til å motivere studentene underveis i studiet. En slik mulighet til å velge flere emner etter eget, fritt valg vil også legge best til rette for at studentene får utforske egne interesser frem mot valget av tema for masteroppgaven. Engelskferdighetene til studentene vil bli ivaretatt ved kravet om et engelskspråklig fag om studenten ikke drar på utveksling. Full valgfrihet er dessuten den modellen som legger best til rette for innføring av praksis som et valgemenne, se punkt 2 ovenfor.

JSU anbefaler full valgfrihet blant valgemenne på tredje studieår.

4. Overgangsordninger

Mange studenter oppgir studiemodellen i Bergen som hovedgrunnen til at de har søkt seg hit. Dette bør fakultetet ta som en tillitserklæring fra studentene. Det illustreres også av at bergensstudentene oppgir å være mest fornøyde med det faglige innholdet i studiet.⁹ JSU mener fakultetet bør ta hensyn til studenter som har søkt seg til den gjeldende studieordningen. Dette betyr at reformen må fases inn på en måte som i minst mulig grad berører studenter som har begynt på studiet før reformen er endelig vedtatt.

Selv om reformen fases inn mellom to studentkull, og slik sett svarer på ønsket vi fremmer i forrige avsnitt, kan det oppstå problemer. Disse er hovedsakelig knyttet til frivillig gjentak av eksamener. JSU er kjent med at fakultetet ikke ønsker å legge til rette for gjentak. Vi mener likevel at en overgang til en ny studieordning kan komme til å gå uforholdsmessig hardt ut over de årskullene som berøres, dersom den forhindrer noen få kull i å benytte seg av retten til gjentak på samme måte som tidligere og senere kull. Vi ber derfor om at fakultetet legger til rette for at studenter som alt har begynt på studiet før reformen trer i kraft kan ta igjen emner på de første tre studieårene, selv om disse omfattes av endringene i studieplanen. Nøyaktig hvordan dette skal ordnes i praksis har ikke JSU forutsetninger for å ta stilling til før en konkret plan for overgangen mellom gjeldende og ny ordning er utarbeidet. Vi vil likevel nevne som en mulig løsning den samme ordningen som gjelder for arbeidsgruppeledere og andre som er forhindret fra ordinært gjentak, nemlig muligheten for gjentak ved kontinuasjonseksamen.

⁸ Innstillingen s. 31

⁹ Juristforbundets kandidatundersøkelse 2016, sammendrag tilgjengelig fra https://www.uio.no/foransatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2017/pmr4/vedlegg/sak8_juristforbundet.pdf

For øvrig ber vi om at fakultetet, gjerne i samspill med JSU, gjør et grundig arbeid med å fastlegge planen for overgang til ny studiemodell slik at selve gjennomføringen av overgangen i minst mulig grad påvirker studentenes studiesituasjon.

JSU anbefaler at overgangen til ny studieordning gjennomføres slik at studenter som tas opp til studiet før reformen er endelig vedtatt berøres i minst mulig grad.

5. Bytte av det første rettsdogmatiske emnet på første studieår

Fakultetet har et svært godt utgangspunkt for å utdanne dyktige jurister. Poenggrensen for opptak til jusstudiet vitner om en skoleflink studentmasse med gode forutsetninger for å lykkes på et krevende studieprogram. Vi vil likevel minne om at de fleste studentene som begynner på studiet har liten eller ingen forkunnskap om verken juridisk metode eller innholdet i de rettsdogmatiske emnene i studiet. Denne utfordringen løser fakultetet i dag fint ved å bruke *ex.fac.* som et innføringsemne til juridiske studier. Det er likevel viktig å huske at det første emnet som kommer etter vil fungere som et innføringsemne for både studieteknikk og praktisk anvendelse av juridisk metode. På bakgrunn av dette har studieutvalget anbefalt fakultetsstyret å “vurdere den foreslåtte rekkefølgen på avtalerett og familie- og arverett”.¹⁰

I innstillingen til ny studiestruktur foreslår arbeidsgruppen å flytte *kontraktsrett 1 (K1)* til høstsemesteret på første studieår, slik at dette blir det første rettsdogmatiske emnet i studieløpet. Etter vår oppfatning vil dette være uheldig for studentens læring. *K1* bygger riktignok på avtaleloven, men store deler av emnet fokuserer mer på hvordan loven og de øvrige reglene er utviklet gjennom rettspraksis og privat praksis. Dette betyr at studentene i liten grad arbeider med loven som primært rettsgrunnlag og utgangspunkt for en lovtolkningsprosess. I stedet brukes mye tid på å studere rettsavgjørelser og litteraturens beskrivelser av hvordan reglene utspiller seg i praksis. For studentene er dette langt mindre håndfaste rettskilder, og vårt inntrykk er at det tar en stund før studentene blir komfortable med å bygge rettslige resonnementer på slikt ulovfestet grunnlag.

I arbeidsgruppens innstilling argumenterer den for at emnet *familie- og arverett* fremdeles bør være en obligatorisk del av studiet. Dette er likevel omdiskutert, og arbeidsgruppen går inn for å redusere omfanget av emnet med en tredjedel. Dette vitner om at emnet anses mindre viktig enn plasseringen og omfanget det har i dag tilsier. JSU mener det er viktigere å sikre studentenes læringsutbytte fra *K1* enn i familie- og arverett. Dette skyldes spesielt at

¹⁰ SUs uttalelse i sak 18/19-3 første strekpunkt

store deler av de privatrettslige emnene senere i studiet bygger på *K1* (*tingsrett*, *obligasjonsrett* og *allmenn formuerett*). Jo mer tid som går med til grunnleggende metodelæring i et emne, jo mindre materielle kunnskaper i emnet vil studentene sitte igjen med. Dersom det første rettsdogmatiske emnet er for lite, og i for stor grad ulovfestet, risikerer man at det i realiteten blir et praktisk rettet metodekurs. Innholdet og omfanget som foreslås for *K1* i den nye studiemodellen medfører at denne risikoen i stor grad gjør seg gjeldende her. Derfor mener vi at viktigheten av *K1* tilsier at det ikke brukes som første emne på første studieår. Derimot har *familie- og arverett* en kombinasjon av lovfestede regler og ulovfestet rett som egner seg bedre til et slikt innføringsemne.

På bakgrunn av dette resonnementet mener JSU at rekkefølgen på *kontraktsrett 1* og *familie- og arverett* bør byttes.

Avslutning

JSU er studentenes tillitsvalgte, og vi ser det som en sentral del av vår jobb å følge tett med på en reform som medfører så store endringer i studiet som denne. Studentene på det juridiske fakultet er oppegående, reflekterte og ambisiøse studenter med klare meninger om egen studiesituasjon. Derfor ligger det mange gode innspill til fakultetet i deres tilbakemeldinger. Vi håper fakultetsstyret vil lytte til og følge studentenes råd når det arbeider videre med studiereformen. Vi i JSU vil fortsette å delta aktivt i prosessen, og håper på et godt samarbeid med fakultetet også fremover.

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 27/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer:

ARBEIDSGRUPPE OM LÆRINGS- OG PRØVINGSFORMER

Arbeidsgruppe for revisjon av læringsutbyttebeskrivelsen og utredning av undervisnings- og prøvingsformer på ny studieordning

1. Læringsutbyttebeskrivelsen for master i rettsvitenskap og undervisnings- og prøvingsformer på ny studieordning

Som bebudet for fakultetsstyret, senest i saksfremlegget i sak 53/18 til styremøtet 11. september 2018, er dekan og fakultetsdirektør av den oppfatning at det bør nedsettes en egen arbeidsgruppe som ser på lærings- og prøvingsformer gjennom hele det reviderte masterprogrammet. Nå som fagsammensetningen for 1.-4. studieår er avklart, ligger forholdene til rette for at denne arbeidsgruppen kan konsentrere seg om å utarbeide et helhetlig forslag til undervisnings- og prøvingsformer, i tråd med de føringer som følger av:

- i) den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen for masterprogrammet i rettsvitenskap
- ii) hovedtrekkene i undervisningsopplegget på dagens studieordning, heri inkludert prinsippet om problembasert læring, strukturen med studentledete arbeidsgrupper og lærerledete storgrupper, og vektleggingen av arbeid med, og kommentering av, skriftlige besvarelser («Bergensmodellen»)
- iii) den nå vedtatte struktur og fagsammensetning for den reviderte studieordningen (inkludert fakultetsstyrets forutsetninger knyttet til undervisnings- og prøvingsformer som ligger til grunn for denne);
- iv) fakultetets strategi (2016-2022) og handlingsplaner for utdanning, formidling og forskning (2018-2019);
- v) UiBs strategi (2019-2022) og handlingsplaner, særlig handlingsplan *Kvalitet i utdanning* (2017-2022);
- vi) gjeldende regelverk for høyere utdanning (herunder det såkalte Kvalifikasjonsrammeverket); og
- vii) fakultetets ressursituasjon

Utgangspunktet for arbeidet med helhetlige undervisnings- og prøvingsformer er læringsutbyttebeskrivelsen for masterprogrammet i rettsvitenskap.¹ Det overordnede mål med alle undervisningsaktiviteter og all prøving på jusstudiet skal og må være å bidra til at studentene tilegner seg de kunnskaper, de ferdigheter og den generelle kompetanse som læringsutbyttebeskrivelsen legger opp til, samt – i forlengelsen av dette – tillitsvekkende prøving (sertifisering) av oppnådd læringsutbytte.

En klar forutsetning for måten arbeidet med å revidere studieordningen har vært lagt opp på etter valget av nytt dekanat i 2017, har hele tiden vært at det ikke er behov for noen større revisjon av den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen.² Dette er en oppfatning som fakultetsstyret forutsetningsvis har sluttet seg til gjennom de tidligere vedtakene i reformprosessen, og som for øvrig heller ikke har vært utfordret fra annet hold i høringsrundene eller debattmøtene. Det synes langt på vei å være enighet om hvilke overordnede ferdigheter (og «generelle kompetanse») studentene må tilegne seg i løpet av studiet for å bli sertifisert som jurister utdannet ved Universitet i Bergen.

Samtidig er dekan og fakultetsdirektør, som tidligere varslet,³ av den oppfatning at det kan være behov for å supplere læringsutbyttebeskrivelsen med en del ferdigheter/kompetansemål som fremtidens kandidater utvilsomt bør ha, men som ikke er nevnt i dagens læringsutbyttebeskrivelse. I all hovedsak er det snakk om å synliggjøre på programnivå læringsmål som allerede finnes i læringsutbyttebeskrivelsene for enkeltemner, og som fakultetsdirektør og dekan legger til grunn at det er alminnelig enighet om.⁴

Ettersom læringsutbyttebeskrivelsen for masterprogrammet etablerer de målene som lærings- og prøvingsformene skal bidra til å realisere, er dekan og fakultetsdirektør at arbeidsgruppen som nå nedsettes bør jobbe i to trinn: Første trinn består i å oppdatere læringsutbyttebeskrivelsen i tråd med de føringer som fremkommer i punkt 2 nedenfor, mens annet trinn består i å utarbeide et helhetlig forslag til lærings- og prøvingsformer gjennom hele det reviderte masterprogrammet.

Forslaget til oppdatert læringsutbyttebeskrivelse vil bli lagt frem for fakultetsstyret i junimøtet, slik at arbeidsgruppen kan legge denne til grunn når arbeidsgruppen leverer sitt forslag til lærings- og prøvingsformer til fakultetsstyret i månedsskiftet august/september.

2. Oppdatering av læringsutbyttebeskrivelsen for jusstudiet

Kjernen i den gjeldende læringsutbyttebeskrivelsen er at studentene etter å ha gjennomført hele studieprogrammet skal kunne anvende juridisk metode «til selvstendig å analysere, drøfte og ta standpunkt til juridiske problemstillinger». Dette innebærer nærmere bestemt at kandidatene våre har ferdigheter som gjør at de kan:

- i) innhente og systematisere rettslig relevant materiale, og på grunnlag av dette identifisere juridiske problemstillinger og sammenhenger;

¹ <https://www.uib.no/studier/MAJUR#uib-tabs-kva-larer-eg>.

² Jf. allerede dekanatets diskusjonsnotat 8. desember 2017, punkt 3.

³ Ibid.

⁴ Jf. også gjeldende læringsutbyttebeskrivelser for master i rettsvitenskap ved UiO og UiT, som begge fremstår som mer oppdaterte enn vår på flere punkter.

- ii) foreta en selvstendig analyse av juridiske problemstillinger på en grundig, helhetlig, kritisk og balansert måte;
- iii) og resonnere seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt gjennom avklaring av spenninger mellom ulike typer gyldige argumenter og mellom underliggende rettslige og samfunnsmessige verdier.

Dette følges opp med en forventning om at kandidatene våre kan «formidle og evaluere juridiske analyser og standpunkt» gjennom

- i) systematisk å utarbeide selvstendige skriftlige analyser innenfor ulike rettsområder;
- ii) å kommentere og evaluere andre studenters juridiske analyser og selv motta og gjøre bruk av slike kommentarer, og
- iii) å arbeide med andre i grupper for å analysere juridiske problemstillinger».

Under «Generell kompetanse» kommer viktige tilføyelser om at kandidatene våre skal kunne

- i) tilegne seg ny kunnskap på sitt fagfelt og innen tilgrensende fag, og løse juridiske problemstillinger også utenfor de rettsområdene som er del av rettsstudiet
- ii) systematisere og avveie argumentasjon, rådgi og treffe avgjørelser
- iii) identifisere og ta konsekvenser av etiske og profesjonsetiske aspekter ved juridisk argumentasjon og standpunkt
- iv) formidle juridiske analyser og konklusjoner, samt profesjonsetiske vurderinger, til andre jurister og til allmennheten, skriftlig og muntlig
- v) presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner for større og mindre grupper av tilhørere
- vi) arbeide selvstendig og i grupper

Som alt nevnt er dekan og fakultetsdirektør av den oppfatning at den gjeldende læringsutbyttebeskrivelsen får frem de overordnede målsettingene med jusstudiet på en god måte, og at det følgelig ikke er behov for noen større revisjon av den. En sammenligning med læringsutbyttebeskrivelsene for master i rettsvitenskap ved UiO og UiT har imidlertid avdekket at det er en del ferdigheter/kompetansemål som det nok er alminnelig enighet om at juridiske kandidater bør ha, men som ikke er kommet med i vår læringsutbyttebeskrivelse. Langt på vei er det snakk om ferdigheter/kompetansemål som er med i læringsutbyttebeskrivelsene for enkeltemner her hos oss, og som vi dermed en viss rett kan si at vi allerede sørger for at studentene våre tilegner seg. I lys av den grunnleggende betydning som et studieprograms læringsutbyttebeskrivelse har i regelverket for høyere utdanning, er det imidlertid påkrevd å forankre alle overordnede læringsmål på programnivå.

Konkret mener dekan og fakultetsdirektør at følgende læringsmål bør legges til læringsutbyttebeskrivelsen for jusstudiet:

- Kandidatene skal kunne formulere, drøfte og ta stilling til rettslige spørsmål **på en poengtert og presis måte**, både skriftlig og muntlig.

- Hentet fra gjeldende læringsutbyttebeskrivelse for JUS113 *Kontraktsrett I*, men bør løftes opp på programnivå.⁵ I en digitalisert juristhverdag vokser dessverre juridiske tekster av alle slag i omfang, bl.a. som følge av «klipp og lim» fra andre(s) tekster. Evnen til å formulere seg poengtert og presist er en stadig viktigere ferdighet, som våre kandidater må tilegne seg. Har også konkret betydning for utforming av lærings- og prøvingsformer, bl.a. knyttet til skriveopplæring, kommentering og ordgrenser i ulike sammenhenger.⁶
- Kandidatene skal kunne arbeide med juridiske problemstillinger **på så vel norsk som engelsk**
 - Inspirert av gjeldende læringsutbyttebeskrivelse for JUS134 *Retts historie og komparativ rett* og Studieordningskomiteen (2014-2016) *Delinnstilling II*, pkt. 3.6.1. Hører hjemme på programnivå.⁷ Bør være et helt selvsagt læringsmål for så vel dagens som fremtidens kandidater, og er på sett og vis underforstått i fakultetets målsetting om internasjonalisering av studietilbudet. Har konkret betydning for utforming av lærings- og prøvingsformer, bl.a. knyttet til bruk av engelskspråklig litteratur, engelskspråklig undervisning og engelskspråklige arbeidskrav.⁸
- Kandidatene skal ha generell kompetanse i **akademisk skriving**, heri innbefattet de alminnelige akademiske krav til **etterprøvbare kildehenvisninger og redelig bruk av andre forfatteres arbeider**.
 - Hentet fra gjeldende læringsutbyttebeskrivelse for JUS134 *Retts historie og komparativ rett* og fra gjeldende læringsutbyttebeskrivelse for JUS399 *Masteroppgave*.⁹ Hører hjemme på programnivå.¹⁰ Vil få økt betydning ettersom tilfanget av rettskilder på eksamen øker, dels som følge av innføringen av Lovdata på skoleeksamener og dels som følge av ønsket om flere hjemmeeksamener (av ulikt

⁵ Både UiO og UiT har alt formulert lignende læringsmål på programnivå, men de har ikke artikulert evnen til å fatte seg i korthet fullt så klart som i læringsutbyttebeskrivelse for JUS113 *Kontraktsrett I*. Både UiO og UiT har valgt formuleringen «tydelig og presis».

⁶ Se for øvrig også "Utfyllende retningslinjer for karakterfastsettelse i juridiske fag", fastsatt av Det nasjonale fakultetsmøtet, som bl.a. gir anvisning på at følgende skal vektlegges i sensuren: «Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnssom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, til å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt til å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig», og «Språkbeherskelse, fremstillingsevne, presisjonsnivå og systematisk ryddighet ved skriftlig og muntlig redegjørelse for fagjuridiske emner».

⁷ Hverken UiO eller UiT har fått dette med, så på dette punkt vil vi gå foran med et godt eksempel.

⁸ Jf. læringsutbyttebeskrivelsen til JUS134 *Retts historie og komparativ rett*: «Emnets innhold innebærer at deler av undervisningen, litteraturen og de obligatoriske arbeidskravene er på engelsk. Studenten blir kjent med engelskspråklige kilder og terminologi, og settes i stand til å argumentere og formidle på engelsk innenfor feltet. Emnet bidrar til å gi studenten grunnleggende kompetanse i akademisk skriving på norsk og på engelsk», som bl.a. understøtter følgende arbeidskrav: «Hver student skal i løpet av JUS134 *Retts historie og komparativ rett* levere 3 obligatoriske arbeidsgruppeoppgaver til godkjenning, hvorav en engelsk». Og følgende valgfrihet på eksamen (hjemmeeksamen): «Studenten kan velge å levere hele bevarelsen eller besvarelsen av enkelte delspørsmål på engelsk».

⁹ Jf. læringsutbyttebeskrivelsen til JUS399 *Masteroppgave*: «Studenten skal tilegne seg ... avansert kunnskap om grunnleggende vitenskapsidealer, herunder krav til referanser og respekt for andres arbeider.» Se også fakultetets omfattende skriv [Krav til skriftlige arbeider på masterstudiet i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen](#), som alle nye studenter informeres om.

¹⁰ Både UiO og UiT har alt fått med at kandidatene deres skal kunne gjennomføre «et avgrenset forskningsprosjekt under veiledning og i tråd med forskningsetiske normer», men herværende forslag vil gjøre det klart at våre kandidater tilegner seg generell kompetanse knyttet til kildehenvisninger og redelig bruk av andre forfatteres arbeider, som selvfølgelig gjelder for all deres tekstproduksjon.

slag). Forankring på programnivå ønskelig for å sikre oppfølging på alle emner hvor forholdene ligger til rette for å lære studentene opp i akademiske krav til kildehenvisninger, heri inkludert prøving av slike ferdigheter.¹¹

- Kandidatene skal kunne **planlegge, styre og gjennomføre større juridiske arbeidsoppgaver og prosjekter innen en gitt tidsramme.**
 - o Inspirert av gjeldende læringsutbyttebeskrivelse på JUS399 *Masteroppgave* og Studieordningskomiteen (2014-2016) Delinnstilling II, pkt. 3.6.1. Bør forankres på programnivå.¹² Har betydning bl.a. for innleveringsfristene vi operer med på masteroppgavene.
- Kandidatene skal kunne **løse nye problemer og bidra til nytenkning** i en rettslig sammenheng
 - o Hentet fra gjeldende læringsutbyttebeskrivelse på JUS399 *Masteroppgave*, men bør løftes opp på programnivå.¹³ Er en klar forventning til jusstudiet både fra UiB sentralt og fra politiske myndigheter.

Ut over synliggjøring på programnivå av læringsmål som allerede finnes tilknyttet enkeltemner, er dekan og fakultetsdirektør av den oppfatning at det er ønskelig å legge til digitale ferdigheter som et eget punkt i læringsutbyttebeskrivelsen:

- Kandidatene skal ha **digitale ferdigheter** som gjør dem i stand til å ta i bruk de muligheter som digitaliseringen av samfunnet innebærer for juridisk arbeid
 - o Se bl.a. UiBs reviderte strategi 2019–2022 *Kunnskap som former samfunnet*, som inneholder ambisjoner om «å integrere digitale ferdigheter og digital danning i alle våre studier» (s. 16) for slik å «[s]tyrke studentenes grunnleggende digitale ferdigheter» (s. 25).

En sammenligning med læringsutbyttebeskrivelsene til fakultetene i Oslo og Tromsø har dessuten avdekket av fakultetet i Bergen er det eneste som ikke klart artikulerer en forventning til at kandidatene kan foreta rettspolitiske vurderinger av gjeldende rett. Dekan og fakultetsdirektør foreslår at dette avhjelpes gjennom følgende tillegg i læringsutbyttebeskrivelsen:

- Kandidatene kan foreta **rettspolitiske vurderinger** av rettsreglene

Et siste punkt som bør legges til læringsutbyttebeskrivelsen gjelder våre kandidaters kompetanse til å forholde seg til andre fag. Tverrfaglighet er en klar forventning til jusstudiet både fra UiB sentralt¹⁴ og fra politiske myndigheter.¹⁵ Visse holdepunkter finnes i den gjeldende læringsutbyttebeskrivelsens målsetting om at kandidatene våre skal kunne tilegne seg ny kunnskap på sitt fagfelt *og innen tilgrensende fag*, men dette er klarere artikulert i UiOs læringsutbyttebeskrivelse: UiOs kandidater

¹¹ Jf. læringsutbyttebeskrivelsen til JUS134 *Retts historie og komparativ rett*: «Besvarelsene skal skrives i artikkelformat, og formalia knyttet til kildehenvisninger vektlegges i sensuren.» For masteroppgavene, se *Instruks for veiledning og sensur på JUS399 masteroppgave*, hvor det bl.a. heter at «[m]omenter knyttet til metode og kildebruk skal tillegges større vekt – i begge retninger – enn de materielle momentene».

¹² Både UiO og UiT har forankret de ferdigheter/den kompetanse som erverves gjennom arbeidet med masteroppgaven på programnivå, men ingen av dem har artikulert kandidatens evnen til å få et større juridisk arbeid ferdig innen en gitt tidsramme så klart som dette forslaget vil innebærer hos oss.

¹³ Slik det for øvrig allerede er gjort ved UiO.

¹⁴ Se senest UiBs reviderte strategi 2019–2022 *Kunnskap som former samfunnet*.

¹⁵ Se f.eks. Meld. St. 7 (2014-2015) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015-2024*.

skal kunne «[r]eflektere over jussens forhold til andre fag», og «[s]amarbeide med jurister og andre profesjoner om rettslige problemstillinger».¹⁶ Studieordningskomiteen (2014-2016) foreslo at kandidatene våre skulle kunne «tilføre juridiske argumenter i et ikke-juridisk problemkompleks, og drøfte dette i en tverrfaglig sammenheng».¹⁷ Det er ikke helt lett å formulere presist hvilken tverrfaglig kompetanse vi må legge opp til at kandidatene våre skal ha, men inspirert av det ovenstående og fakultetets gjeldende strategi (2016-2022)¹⁸ kan følgende være et forslag:

- Kandidatene skal kunne **samarbeide med fagfolk fra andre disipliner** og på det grunnlag både kunne **vurdere den rettslige argumentasjonsverdien av kunnskap som er frembrakt av andre vitenskaper** og **bidra med juridiske perspektiver på tverrfaglige løsninger av komplekse samfunnsproblemer**.

Dersom fakultetsstyret deler oppfatningen om at disse læringsmålene bør legges til den gjeldende læringsutbyttebeskrivelsen for master i rettsvitenskap, bør arbeidsgruppens arbeid med dette være overkommelig og langt på vei av «teknisk» karakter. Samtidig bør arbeidsgruppen få en generell redigeringsfullmakt og anledning til å komme med forslag til ytterligere tilføyelser i den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen, dersom diskusjonene om lærings- og prøvingsformer skulle avdekke behov for dette.

Forslaget til en oppdatert læringsutbyttebeskrivelse bør på en kort høringsrunde på fakultetet, før saken legges frem for fakultetsstyret i junimøtet.

3. Videreføring av hovedtrekkene i undervisningsopplegget på dagens studieordning («Bergensmodellen»)

Det bør være en forutsetning for arbeidet med undervisningsopplegget på en revidert studieordning at hovedtrekkene i dagens modell videreføres. Strukturen som ble innført ved reformen i 2003 på 1. og 2. studieår må kunne betegnes som en suksess: Ukentlige møter i studentledete arbeidsgrupper med 10-12 studenter, kombinert med lærerledete storgrupper bestående av 3 arbeidsgrupper som møtes ca. annenhver uke, og løpende arbeid med å skrive og kommentere juridiske tekster, har lagt en fast ramme for studiene som verdsettes av studentene og som har blitt et varemerke for fakultetet («Bergensmodellen»). Selv om ordningen med studentledete arbeidsgrupper vel opprinnelig ble innført av ressursmessige årsaker, har den med årene vist seg å være en så verdifull del av undervisningsopplegget at den bør videreføres helt uavhengig av fakultetets fremtidige ressursituasjon.

Ut fra den betraktning at dagens undervisningsopplegg alt i alt fungerer godt, gitt de ressursmessige rammer fakultetet dessverre må forholde seg til, legger dekan og fakultetsdirektør videre til grunn at det heller ikke er ønskelig med store strukturelle endringer av undervisningsopplegget for øvrig,

¹⁶ Læringsutbyttebeskrivelsen for jusstudiet ved UiT inneholder ingen tilsvarende formulering, men derimot et interessant punkt om at en master i rettsvitenskap skal kunne «utrede og vurdere relevant faktum», noe som vel i praksis bare er mulig dersom kandidatene tilegner seg en viss kompetanse i å forholde seg til andre fag.

¹⁷ Delinnstilling II, pkt. 3.6.1.

¹⁸ Hvor det relevante punktet lyder: «UiB si satsing på tverrvitskapeleg aktivitet bør vise igjen også i jussstudiet. Studentane skal få kjennskap til relevante problemstillingar frå andre universitetsfag. På slike måtar kan vi møte samfunnet sitt behov for juristar som er vande med og forstår samarbeid med andre fagdisipliner. Slikt samarbeid er naudsynt for å løyse komplekse samfunnsproblem.»

herunder arbeidsfordelingen mellom forelesninger og arbeids-/storgrupper (eller, på 4. studieår, seminargrupper), bruken av obligatoriske kursoppgaver osv.

At kjernen i «Bergensmodellen» ligger fast, betyr imidlertid ikke at det ikke er rom for forbedring knyttet til undervisningsoppleggets nærmere innhold. Studieordningskomiteen (2014-2016) identifiserte blant annet følgende svakheter:¹⁹

Tidsrammen for kursene (særlig 1.-3. år) vrir studieatferd i uønskede retninger

- o Studentene premieres for detaljkunnskap i et begrenset kunnskapsfelt.
- o Studentene gis liten anledning til refleksjon.
- o Studenten gis liten anledning til å se metodisk og faglig sammenheng mellom de ulike fagene.

Mangel på skrive trening og kvalifisert tilbakemelding

- o Små likartede oppgaver gir begrenset skrive trening og svakt grunnlag for masternivå.
- o Grunnleggende opplæring i skriving av større akademiske tekster kommer for sent til at (mange) studenter klarer å nyttiggjøre seg dem på en god nok måte.
- o I hovedsak bare tilbakemeldinger fra medstudenter, gruppeledere og eksterne lærere på skriftlige arbeider.

Mangel på progresjon

- o Myten om at «alle fag holder masternivå» stenger for progresjon gjennom studieløpet, slik at nivået mot slutten av studiet blir for lavt.
- o 4. studieår øker tidsrammen for kursene, men endrer (hever) ikke ambisjonsnivå.
- o Ingen krav til sammenheng mellom spesialemner på 5. studieår.

Tilfeldige rekkefølger mellom fag

For snevert fokus på praktikerjuss

Internasjonale rettskilder er i stor grad skilt ut i egne «fag»

Dekan og fakultetsdirektør er av den oppfatning at de nå vedtatte endringer i struktur og fagsammensetning legger forholdene til rette for at flere av de nevnte svakhetene kan avhjelpes. Det er likevel klart at undervisningsopplegget (og prøvingsformene) er helt avgjørende for å få ut potensialet som ligger i den nye strukturen. Enkelte av de identifiserte svakhetene, eksempelvis Studieordningskomiteens bekymring knyttet til for mange små likartede oppgaver, har en side til dagens versjon av «Bergensmodellen». Arbeidsgruppen som nå nedsettes, må derfor få handlingsrom til å foreta visse justeringer i det eksisterende undervisningsopplegget, f.eks. knyttet til antall, omfang og oppfølging av de mange skriftlige arbeidene som studentene i dag leverer i løpet av studiet.²⁰

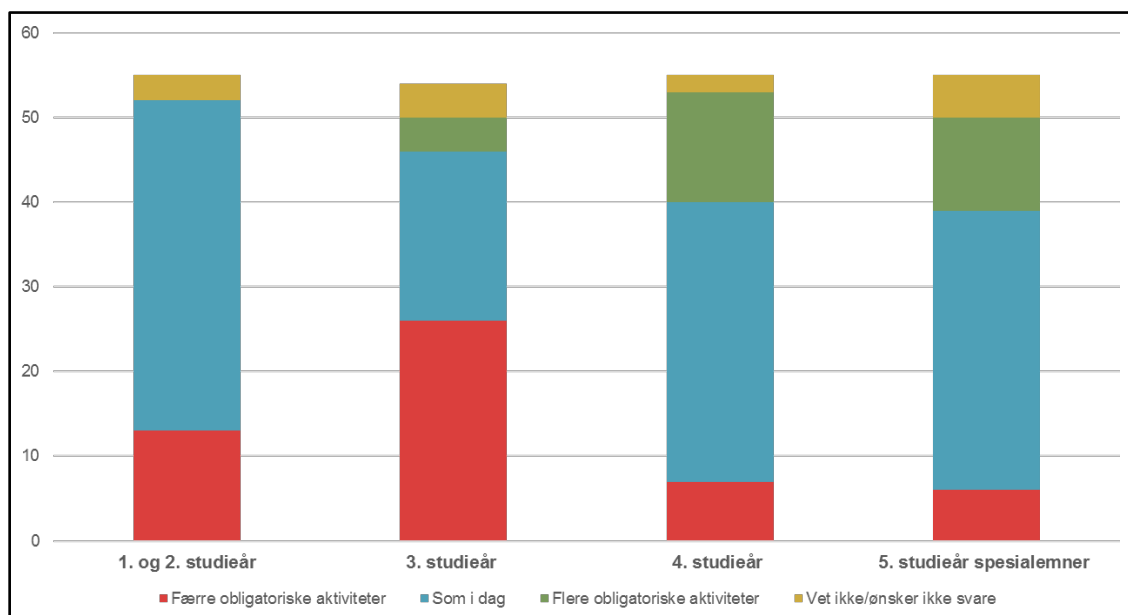
Ønsket om å bevare hovedtrekkene i «Bergensmodellen» bør heller ikke stå i veien for en viss fleksibilitet i undervisningsopplegget på de ulike emnene. Som påpekt av Arbeidsgruppen for fagsammensetningen på 1.-3. studieår er det neppe hensiktsmessig med egne arbeids- og storgrupper på Metode II-emnet på vårsemesteret 1. studieår, ettersom dette emnet vil gå parallelt med først erstatningsrett og deretter tings- og immaterialrett.

¹⁹ Studieordningskomiteens Delinnstilling II, kapittel 2.

²⁰ Jf. også SU-sak 18/18 og 37/18, hvor et forslag om å innføre kvantitative minstekrav til arbeidsgruppeoppgavesvar ikke ble fulgt opp, men hvor det ble uttalt at «[a]rbeidsgruppeoppgaver og -besvarelser og deres rolle i det pedagogiske opplegget, må adresseres i reformarbeidet.»

Selv om det er ønskelig med et gjenkjennelig undervisningsopplegg på hele jusstudiet, må det være rom for jussfaglig og/eller pedagogisk begrunnede tilpasninger også på andre enkeltemner. Det er klart ønskelig at de emneansvarlige tar ansvar for, og føler eierskap til, undervisningsopplegget på sine emner, og av denne grunn bør de også få et visst handlingsrom til å prøve ut nye ideer. Det ligger i dette at arbeidsgruppens forslag til undervisningsopplegget på studieordningen ikke bør være for rigid. Det må på plass en helhetlig og overordnet struktur, men den må gi de emneansvarlige et ikke ubetydelig handlingsrom til faglig begrunnede tilpasninger innenfor de tilgjengelige ressursrammene.

Et kjennetegn ved «Bergensmodellen» er relativt mange obligatoriske elementer, særlig på 1.-2. studieår. Da dekanatet omkring årsskiftet 2017/2018 gjennomførte en elektronisk spørreundersøkelse knyttet til arbeidet med revisjon av studieordningen, var ett av spørsmålene om en ny studieordning burde ha flere eller færre obligatoriske elementer enn dagens ordning?²¹ Svarene fordelte seg som følger:

Arbeidsgruppen som nå nedsettes bør få anledning til å foreslå visse justeringer i innslaget av obligatoriske aktiviteter på de ulike studieårene. I lys av vurderingene fra fakultetets ansatte, og de erfaringer fakultetet har med dagens undervisningsopplegg, ser imidlertid dekan og fakultetsdirektør heller ikke på dette punkt noe behov for store endringer, hverken i retning av flere eller færre obligatoriske aktiviteter.

4. Fakultetsstyrets forutsetninger i anledning vedtakene om struktur og fagsammensetning

De overordnede føringer for lærings- og prøvingsformer som følger av læringsutbyttebeskrivelsen og videreføringen av hovedtrekkene ved «Bergensmodellen», suppleres av de forutsetninger som fakultetsstyret har knyttet til vedtakene om struktur og fagsammensetning. På bakgrunn av tidligere

²¹ 56 av fakultetets ansatte svarte på undersøkelsen. De øvrige spørsmålene i undersøkelsen er av mindre betydning for den herværende diskusjonen om lærings- og prøvingsformer, men vi minner om at hele undersøkelsen er omtalt i saksfremlegget til fakultetsstyrets møte 6. februar 2018.

drøftelser i styret og innstillingen fra arbeidsgruppen for fagsammensetningen for 1.-3. studieår, antar dekan og fakultetsdirektør at disse kan sammenfattes som følger (selvfølgelig med forbehold for endringer som måtte fremkomme i styremøtet):

- Prøvingsformer i de tre største emnene på 2. og 3. studieår – *Rettsstaten* (28 sp), *Forvaltningsrett* (22 sp) og *Obligasjonsrett* (28 sp) – kan ikke bare være en avsluttende skoleeksamen
- Styrking av sensurordningen²²
- Bestått/ikke-bestått på alle emnene på første semester 1. studieår

5. Strategier og handlingsplaner av betydning for arbeidsgruppen

I arbeidet med å utforme et helhetlig forslag til undervisnings- og prøvingsformer må det tas hensyn til de føringer som følger av hhv. UiBs strategi (2019-2022) og fakultetets strategi (2016-2022), som igjen er konkretisert gjennom UiBs og fakultetets handlingsplaner for utdanning. Et sentralt dokument er UiBs handlingsplan *Kvalitet i utdanning* (2017-2022), som er UiBs oppfølging av Meld. St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*.

Arbeidsgruppen som nå nedsettes må ha kjennskap til og forholde seg til de overordnede føringer som følger av disse dokumentene. I stikkordsform er fremstår følgende som mest relevante for undervisnings- og prøvingsformene på jusstudiet:

- Studieprogrammet skal være helhetlig, med godt samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelsen, undervisningen, læringsaktivitetene og prøvingsformene
- Undervisningen som tilbys skal være forskningsbasert, både mht. undervisningens faglige innhold og undervisningsopplegget
- Undervisningen skal være praksisnær (arbeidslivsrelevant)
- Undervisningen skal legge til rette for aktiv deltakelse (studentaktiv læring)
- Mer varierte prøvingsformer
- Utnytte de muligheter som digitalisering innebærer for økt kvalitet i undervisning og prøving, og sikre at studentene tilegner seg relevante digitale ferdigheter
- Internasjonalisering
- Tverrfaglighet

6. Gjeldende regelverk for høyere utdanning («kvalifikasjonsrammeverket»)

Det er en selvsagt forutsetning at lærings- og prøvingsformene på fakultetets studieordning er i tråd med gjeldende regelverk for høyere utdanning («kvalifikasjonsrammeverket»).

Kvalifikasjonsrammeverkets viktigste føring for lærings- og prøvingsformene på fakultetets studieordning, er at det må være samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelsen på programnivå og den undervisningen, de læringsaktivitetene og de prøvingsformene som inngår i de ulike emnene på studiet.

²² Jf. allerede dekanatets diskusjonsnotat 8. desember 2017 og fra den senere tid f.eks. SUs uttalelse 20. mars 2019 i sak 18/19: «SU ber fakultetsstyret om at spørsmålet om sensormøter tas med i en bredere behandling av vurderingsformer og sensurmodeller i det videre arbeidet med studiereformen».

Dekan og fakultetsdirektør forutsetter at det forslag til helhetlige lærings- og prøvingsformer som arbeidsgruppen skal utarbeide, vil leve opp til denne forventingen. Som påpekt av Arbeidsgruppen for fagsammensetningen på 1.-3. studieår, er det behov for å få på plass en klarere ansvars plassering på emnenivå for flere av de overordnede læringsmålene, jf. følgende ikke-uttømmende liste:

- Kunnskaper om og ferdigheter i profesjonsetikk for jurister²³
- Kunnskaper om og ferdigheter i å håndtere ulike metodiske utfordringer (ulovfestet rett, ulike varianter av lovfestet rett, lex superior-problematikk, internasjonale kilder, dualismen og presumsjonsprinsippet, legalitetsprinsippet, komparativ metode, rettsøkonomiske argumenter, mv.)
- Kunnskaper om og ferdigheter i ulike juridiske tekstsjangere
- Ferdigheter til å håndtere engelskspråklig rettskildemateriale og analysere juss på engelsk, muntlig og skriftlig
- Digitale ferdigheter (elektroniske rettskildesøk mv.)
- Muntlige ferdigheter (prosedyreøvelser, muntlige presentasjoner mv.)

For å sikre oppfyllelse av kvalifikasjonsrammeverkets krav bør arbeidsgruppen som nå nedsettes foreslå en klar ansvars plassering på emnenivå for alle deler av den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen.

7. Ressurser

Arbeidsgruppen må forholde seg til de ressurser som fakultetet per i dag bruker på undervisning, læringsaktiviteter og prøving på 1.-4. studieår. Selv om det er sterkt ønskelig med flere læringsaktiviteter, tettere oppfølging av studentene, færre studenter i storgrupper/seminargrupper, mer og bedre tilbakemelding på skriftlige arbeider mv., må fakultetet forholde seg til de eksisterende økonomiske rammer. Den delen av dagens studieordning som vel lider mest under fakultets trange økonomiske kår er dessuten JUS399 *Masteroppgave*, hvor studentene som kjent bare tilbys 10 timer veiledning, så det må en markant bedring av ressurs situasjonen til før det kan være aktuelt å øke ressursbruken på 1.-4. studieår.

Ved kostnadsberegninger knyttet til antall arbeids- og storgrupper må Arbeidsgruppen ta utgangspunkt i at måltallet for antall studenter i en arbeidsgruppe er 10, og i alle tilfelle ikke bør overstige 12.²⁴

Introduksjonen av valgemenner på 3. studieår og plasseringen av et siste metodeemne på 5. studieår byr på noen praktiske utfordringer knyttet til spørsmålet om hvilke emner arbeidsgruppen må ta med i regnskapet når den ser på hvordan de ressursene som i dag brukes på 1.-4. studieår, kan og bør brukes i fremtiden. Dekan og fakultetsdirektør vil foreslå at arbeidsgruppen må inkludere de tre av de norskspråklige valgemenene på 3. studieår som er nye (barnerett, miljørett og Informasjons- og personvernrett), men ikke de to som allerede finnes i fakultetets portefølje av spesialemner

²³ Jf. også SU-sak 35/18 fra 11. april 2018, hvor det i anledning evaluering av etikkurset ble uttalte at «[s]pørsmål om integrering av etiske drøftelser i øvrige emner, må eventuelt adresseres i det pågående reformarbeidet».

²⁴ Per i dag har vi enkelte arbeidsgrupper med opp mot 13-14 studenter, noe som ikke er forenlig med ambisjonen om arbeidsgruppene som en arena hvor alle studentene skal bli sett og få komme til ordet, og som også påfører arbeidsgruppelederne en bekymringsfullt mengde kommenteringsarbeid.

(skatterett og selskapsrett). Arbeidsgruppen bør også sette av ressurser til de to variantene av *Metode III* som er forutsatt i fakultetsstyrets vedtak om rammen for en revidert studieordning.

Fakultetets portefølje av spesialemer er ikke omfattet av arbeidsgruppens mandat. Arbeidsgruppen kan derfor ikke fremme forslag som forutsetter at det flyttes ressurser fra dagens spesialemer og til undervisning, læringsaktiviteter og prøving på 1.-4. studieår. Det er velkjent at fakultetets portefølje av spesialemer er stor og derfor ressurskrevende, men samtidig er undervisningstilbudet på hvert enkelt spesialemer bekymringsfullt lite. De ressursbesparelser som ligger i en eventuell reduksjon i antall spesialemer, bør derfor primært brukes til å styrke undervisningstilbudet på de gjenværende emnene, jf. også ambisjonene om å løfte kvaliteten på spesialemnene til reelt masternivå.

Selv om det er naturlig at arbeidsgruppen tar utgangspunkt i de ulike emnenes størrelse (målt i antall studiepoeng) når ressursene fordeles, kan ikke spørsmålet om best mulig bruk av knappe ressurser reduseres til matematikk. Det kan være gode grunner for å bruke noe mer ressurser på undervisning på de første emnene på 1. studieår (noe vi alt gjør i dag på Ex.fac.), og det kan også hevdes at det er riktig å sette inn mer ressurser på små og korte emner, hvor studentene har mindre tid til å skaffe seg oversikt og forståelse gjennom egenstudier. Noe av poenget med de større emnene senere på studiet, slik som det nye obligasjonsrettsfaget på 3. studieår (28 sp.), er dessuten at studentene skal få mer tid til refleksjon og fordypning, noe som kan tilsi at det settes av mer tid til egenstudier her enn på andre emner. Arbeidsgruppen må av disse grunner kunne foreslå en ressursfordeling til ulike emner som fraviker fra en rent matematisk fordeling.

Arbeidsgruppen må forholde seg til gjeldende omregningsnøkler/godskriving i beregningene av hvor mange undervisningstimer som går med til forelesninger, storgrupper, seminargrupper, emneansvar, utarbeidelse av ulike oppgaver, oppgaveretning, sensur mv.²⁵ I den grad arbeidsgruppen tar til orde for nye undervisningsformer eller læringsaktiviteter, må den kunne komme med forslag til hvordan slike bør honoreres i undervisningsregnskapet.²⁶

Arbeidsgruppen må kunne se bort fra kostnader knyttet til overgangsordninger. Dette er engangskostnader som ikke hører hjemme i en beregning av ressursbruken på fremtidens studieordning.

8. Arbeidsgruppens sammensetning

Dekan og fakultetsdirektør foreslår at arbeidsgruppen får følgende sammensetning:

- Studiedekan Halvard Haukeland Fredriksen (leder)
- Professor Berte-Elen Konow
- Professor Sören Koch
- Postdoktor Ingun Fornes
- Seniorrådgiver Nina Østensen

²⁵ Men i tilfeller hvor det er ulike omregningsnøkler for ulike kategorier av lærere, må arbeidsgruppen kunne forholde seg til de nøklene som gjelder for fast vitenskapelig ansatte.

²⁶ Dersom man f.eks. legger inn obligatoriske prosedyreøvelser i et emne (slik som man nå har gjort ved UiO), er det ikke opplagt at tilstedeværelse bør godskrives med samme forberedelsesfaktor som storgruppeundervisning (forberedelsesfaktoren for storgruppeundervisning er 5, mens faktoren for sensorer på muntlig eksamen er 1,5).

- To studentrepresentanter oppnevnt etter forslag fra JSU

Som sekretær for gruppen foreslås seniorkonsulent Marianne Hauger

9. Arbeidsgruppens mandat

På bakgrunn av drøftelsene ovenfor, foreslår dekan og fakultetsdirektør at arbeidsgruppen får følgende mandat:

Del 1: Revisjon av læringsutbyttebeskrivelsen for masterprogrammet i rettsvitenskap

- Med utgangspunkt i den gjeldende læringsutbyttebeskrivelsen for masterprogrammet i rettsvitenskap skal arbeidsgruppen utarbeide et helhetlig forslag til en læringsutbyttebeskrivelse som også inkluderer følgende læringsmål:
 - o Kandidatene skal kunne formulere, drøfte og ta stilling til rettslige spørsmål på en poengtert og presis måte, både skriftlig og muntlig
 - o Kandidatene skal kunne arbeide med juridiske problemstillinger på så vel norsk som engelsk
 - o Kandidatene skal ha generell kompetanse i akademisk skriving, heri innbefattet de alminnelige akademiske krav til etterprøvbare kildehenvisninger og redelig bruk av andre forfatters arbeid
 - o Kandidatene skal kunne planlegge, styre og gjennomføre større juridiske arbeidsoppgaver og prosjekter innen en gitt tidsramme
 - o Kandidatene skal kunne løse nye problemer og bidra til nytenkning i en rettslig sammenheng
 - o Kandidatene skal ha digitale ferdigheter som gjør dem i stand til å ta i bruk de muligheter som digitaliseringen av samfunnet innebærer for juridisk arbeid
 - o Kandidatene kan foreta rettspolitiske vurderinger av rettsreglene
 - o Kandidatene skal kunne samarbeide med fagfolk fra andre disipliner og på det grunnlag både kunne vurdere den rettslige argumentasjonsverdien av kunnskap som er frembrakt av andre vitenskaper og bidra med juridiske perspektiver på tverrfaglige løsninger av komplekse samfunnsproblemer
- Forslaget til revidert læringsutbyttebeskrivelse må sendes på høring blant fakultetets ansatte og deretter legges frem for fakultetsstyret på junimøtet

Del 2: Undervisnings- og prøvingsformer på 1.-4. studieår

- Med utgangspunkt i den reviderte læringsutbyttebeskrivelsen for masterprogrammet i rettsvitenskap, med de tillegg som styret nå har sluttet seg til, og den nå vedtatte fagsammensetningen på 1.-4. studieår, skal arbeidsgruppen utarbeide et helhetlig forslag til undervisnings- og prøvingsformer på 1.-4. studieår.
- Arbeidsgruppen må utarbeide et forslag som innebærer en klar ansvars plassering på emnenivå av læringsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen for masterprogrammet.
- 5. studieår ligger utenfor arbeidsgruppens mandat, men arbeidsgruppen må kunne forutsette at enkelte av de overordnede læringsmålene ivaretas av hhv. *Metode III*-emnet og de ulike masteroppgavekursene på 5. studieår.

- Hovedtrekkene i undervisningsopplegget på dagens studieordning («Bergensmodellen») skal ligge fast. Dette innebærer bl.a. videreføring av ordningen på 1. og 2. studieår med ukentlige møter i studentledete arbeidsgrupper med 10-12 studenter, lærerledete storgrupper bestående av 3 arbeidsgrupper som møtes ca. annenhver uke, og løpende arbeid med å skrive og kommentere juridiske tekster. Forholdstallet mellom forelesninger og storgrupper/seminargrupper forutsettes også videreført omtrent som i dag.
- Arbeidsgruppen bes vurdere særskilt om endringer knyttet til antall, omfang og oppfølging av de mange skriftlige arbeidene som studentene i dag leverer kan bidra til økt læringsutbytte og bedre ressursbruk.
- Innslaget av obligatoriske læringsaktiviteter på de ulike studieårene forutsettes videreført omtrent som i dag, men arbeidsgruppen må kunne foreslå visse justeringer.
- Målsettingen om mer varierte prøvingsformer forutsetter en helhetlig tilnærming til prøvingsformene på alle emner, og innebærer at Arbeidsgruppen kan komme med konkrete forslag til aktuelle prøvingsformer på enkeltemner.
- Prøvingsformen i de tre største emnene på 2. og 3. studieår – *Rettsstaten* (28 sp), *Forvaltningsrett* (22 sp) og *Obligasjonsrett* (28 sp) – kan ikke bare være en avsluttende skoleeksamen.
- Vurderingsformen på emnene på første semester på 1. studieår (*Ex.fac.*, *Familie- og arverett* og *Avtalerett*) skal være bestått/ikke-bestått.
- Arbeidsgruppen må fremme forslag som innebærer reell styrking av sensuren, særlig på 3. og 4. studieår.
- Arbeidsgruppen må forholde seg til de ressurser som fakultetet per i dag bruker på undervisning, læringsaktiviteter og prøving på 1.-4. studieår.
- Arbeidsgruppen bes vurdere særskilt om det skal øremerkes undervisningsressurser for å vise sammenhenger mellom emner («stafettforelesninger»).
- Arbeidsgruppen bes å se nærmere på bruk av de innreisende utvekslingsstudentene i undervisningen i Rettshistorie og komparativ rett
- Arbeidsgruppen må legge til rette for en prosess hvor alle berørte vitenskapelig og administrativt ansatte får anledning til å komme til orde. Det er særlig viktig at de emneansvarlige involveres tidlig i prosessen og holdes informert om gruppens arbeid. Dette gjelder særlig for emner som arbeidsgruppen mener bør ha et særskilt ansvar for et eller flere av læringsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen for masterprogrammet, og/eller emner hvor arbeidsgruppen har konkrete forslag til nye undervisnings- eller prøvingsformer.
- Arbeidsgruppen skal ikke utarbeide komplette forslag til emnebeskrivelser for enkeltemner. Det nærmere faglige innhold i de ulike emnene ligger utenfor arbeidsgruppens mandat. Reviderte emnebeskrivelser må utarbeides av de emneansvarlige i etterkant av fakultetsstyrets behandling av arbeidsgruppens forslag, og deretter godkjennes i SU. Det kan imidlertid være hensiktsmessig at arbeidsgruppen tar utgangspunkt i eksisterende emnebeskrivelser og innarbeider sine forslag til ansvars plassering for konkrete læringsmål, undervisnings- og prøvingsformer mv. i disse.
- Arbeidsgruppen bør levere sitt forslag til fakultetsstyret i månedsskiftet august/september 2019.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

26.04.2019
IDT

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 32/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer: 2019/1541

Årsrapport for utdanning 2018

Studieutvalget har behandlet Årsrapport for utdanning 2018, og kom med følgende uttalelse:

Studieutvalget sier seg tilfreds med den aktiviteten som har vært i 2018, og dokumentasjonen av den. Vi holder et høyt aktivitetsnivå og arbeidet er preget av kvalitet så vel i planlegging og utførelse som i resultat og dokumentasjon. Rapporten oversendes fakultetsstyret med innstilling om at styret gir sin tilslutning til at rapporten danner grunnlag for rapportering av fakultetets utdanningsaktivitet i form av dialogmøter og egenvurderinger.

Rapporten er vedlagt.

Universitetsstyret vedtok, etter anbefaling fra Utdanningsutvalget, nytt system for kvalitetsutvikling i utdanningene i møtet 25.10.2018. Det nye systemet er beskrevet i rapporten fra arbeidsutvalget som ble ledet av studiedekan Halvard Haukeland Fredriksen, og utdanningsutvalgets valg og anbefalinger er presisert i Universitetsstyresak S 109/18.

Det nye systemet innebærer avvikling av ordning med utdanningsmelding, og innføring av nytt system med dialogmøter og egenvurderinger. Fakultetet avventer oppdatert kvalitetshåndbok, men årsrapporten her inngår som en del av arbeidet med å rapportere om fakultetets arbeid med utdanning.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

Fakultetsstyret sier seg tilfreds med den aktiviteten som har vært i 2018, og dokumentasjonen av den. Vi holder et høyt aktivitetsnivå og arbeidet er preget av kvalitet så vel i planlegging og utførelse som i resultat og dokumentasjon. Styret gir sin tilslutning til at rapporten danner grunnlag for rapportering av fakultetets utdanningsaktivitet i form av dialogmøter og egenvurderinger.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

11.04.2019
Studieseksjonen

Vedlegg:
Årsrapport utdanning 2018.

Årsrapport for utdanning 2018

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
1. Studiekvalitetstiltak.....	3
1.1. Planer for utvikling av studietilbudet: Ny studieordning	3
1.2. Digitalisering.....	4
1.2.1. Digital eksamen, digitale ordbøker og Lovdata.....	4
1.2.2. Office365 Oppgaveseminar	4
1.2.3. Mitt UiB.....	5
1.2.4. Dragefjellet lærings- og formidlingssenter.....	5
1.3. Fredagspedagogikk og fagvafler	5
1.4. PBL Revisited: Kultur for studentaktiv læring.....	6
1.5. Kvalitetssikring av sensur/klagesensur	6
1.6. Sensorer.....	7
1.6.1. Godkjenning og oppfølging av sensorer og tildeling av oppdrag.....	7
1.6.2. Endringer i godkjenning av og informasjonsflyt til sensorer	7
1.7. Spesialemner	8
1.8. Masteroppgave.....	8
1.8.1. Masteroppgaver og stipend	8
1.9. Bedre språk, bedre jurister.....	9
1.10. Etablering av ordning for merittering av undervisere.....	9
1.11. Studentrepresentanter til oppgaveutvalgsmøter før eksamen	10
2. Læringsmiljøtiltak	11
2.1. Arbeidsgruppeledere.....	11
2.2. Si Fra om læringsmiljøet.....	11
2.4.1. Det fysiske læringsmiljøet.....	12
2.4.2. Det psykososiale arbeidsmiljøet	12
2.3. Alternativt utvelgelseskriterium for tildeling av plass på utveksling	13
3. Evaluering	14
4. Etter- og videreutdanning	14
5. Internasjonalisering	14
5.1. Norsk senter for kinesisk rett	14
5.2. Semesterprogrammet i kinesisk rett.....	14

5.3.	Maritime Bergen Law Summer Programme.....	15
5.4.	Kontaktreiser/nettverksmøter/besøk	15
5.5.	Oppfølging av innreisende studenter	16
5.6.	Nye avtaler inngått i 2018 og tidlig 2019	16
5.7.	Ekstern finansiering av arbeid med internasjonalisering	17
5.8.	Tiltak for å heve kvaliteten og læringsutbyttet ved utveksling	18
5.9.	Ny engelsk brosjyre om fakultetet	18
6.	Rapporterte utdanningsdata for 2018	19
6.1.	Studenttall	19
6.2.	Kjønnsfordeling.....	19
6.3.	Ferdige kandidater	20
6.4.	Ferdige jurister ved de tre juridiske fakultetene	20
6.5.	Total studiepoengproduksjon	20
6.6.	Studiepoengproduksjon per student.....	20
6.7.	Karakterfordeling.....	20
6.8.	Uttekslingsstudenter.....	21
7.	Studentundersøkelser	22
7.1.	Studiebarometeret 2018	22
7.2.	Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHOT).....	22
7.3.	Kandidatundersøkelsen	23
8.	Tiltak og utvikling utover handlingsplanen for 2018-2019.....	23
8.1.	Administrativ effektivisering, kvalitetsutvikling og forenkling.....	23
8.2.	Internt opplæringstilbud for ansatte i studieseksjonen	24
8.3.	Lærlingeordning.....	24
8.4.	Saksbehandling ved studieseksjonen	25
8.5.	Utredninger og høringer.....	26

Innledning

Fakultetsstyret vedtok i møte 19.06.2018 i sak 41/18 Handlingsplan for utdanning 2018-2019.

Handlingsplanen¹ er et retningsgivende dokument for studiedekanens og studieseksjonens arbeid ut 2019, og er et redskap for å identifisere hvilke områder som skal prioriteres for å realisere fakultetets utdanningsstrategi. Innføring av Handlingsplan for utdanning gjorde at man gikk vekk fra rutinen med å utarbeide årsplan for utdanning.

Handlingsplanen danner grunnlaget for rapporten her.

I rapporten her tas det utgangspunkt i de løpende aktivitetene som er identifisert i, med naturlige tilføyelser for de aktivitetene som har kommet til.

Universitetsstyret vedtok, etter anbefaling fra Utdanningsutvalget, nytt system for kvalitetsutvikling i utdanningene i møtet 25.10.2018. Det nye systemet er beskrevet i rapporten fra arbeidsutvalget som ble ledet av studiedekan Halvard Haukeland Fredriksen, og utdanningsutvalgets valg og anbefalinger er presisert i Universitetsstyresak S 109/18.

Det nye systemet innebærer avvikling av ordning med utdanningsmelding, og innføring av nytt system med dialogmøter og egenvurderinger. Fakultetet avventer oppdatert kvalitetshåndbok, men årsrapporten her inngår som en del av arbeidet med å rapportere om fakultetets arbeid med utdanning.

Her følger en oversikt over aktiviteten på utdanningssiden i perioden mars 2018 til mars 2019.

1. Studiekvalitetstiltak

1.1. Planer for utvikling av studietilbudet: Ny studieordning

Den 19. februar leverte arbeidsgruppen for fagsammensetning på 1. - 3. studieår sin rapport. Det videre arbeidet med reformprosessen ventes å bli initiert av fakultetsstyret i løpet av våren 2019. Vi forventer at reformen skal innfri på en god del av tiltakene som skisseres i handlingsplanen for utdanning. Det er ikke realistisk at en ny studiemodell kan være operativ før tidligst høsten 2020.

1.2. Ugleprisen

Ugleprisen er UiB sin interne pris for utdanningskvalitet. Prisen blir delt ut av Universitetets utdanningsutvalg til fagmiljø som kan dokumentere særlig vellykkete tiltak for studiekvalitet. I 2018 ble Ugleprisen tildelt fakultetets nominasjon «Studiekvalitet i stor skala» for førsteamanuensis Jan-Ove Færstads arbeid med Kontraktsrett I. Med en forskningsbasert tilnærming til utviklingen av emnet, og med engasjement og stor innsats, har han lyktes med å skape et gjennomtenkt og godt kurs: Studentene er aktive, entusiastiske og fornøyde og andre undervisere er inspirerte. Det pedagogiske opplegget i kurset gir en helhetlig tilnærming til emnet, og det er lagt vekt på at det skal være en tydelig sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelse, læringsaktiviteter og prøving. De ulike læringsaktivitetene har fokus på studentaktivitet, og på hvordan studentenes aktivitet påvirker deres læringsutbytte. Kursopplegget har lagt til rette for så mange studentaktive læringsaktiviteter som mulig innenfor de rammer man må forholde seg til med et kull på over 300 studenter.

¹ <https://www.uib.no/jur/119007/handlingsplan-utdanning-2018-2019>

1.3. Digitalisering

1.3.1. Digital eksamen, digitale ordbøker og Lovdata

Alle eksamener ved Det juridiske fakultet går fortsatt i Inspira, noe de har gjort siden juni 2015.

Nytt fra våren 2019 er at UiB kan tilby digital ordbok på bokmål og nynorsk på eksamen. Dette blir første gang tilgjengelig på eksamen i JUS113 Kontraktsrett I den 11. april. Fungerer dette tilfredsstillende, vil også studentene på JUS133 Rettskilde- og metodelære kunne bruke systemet – og deretter de øvrige emnene på masterstudiet i rettsvitenskap.

Fakultetet har siden sommeren 2018 arbeidet med et prosjekt for å få på plass ordning for digitale juridiske hjelpemidler på eksamen. Etter anbudskonkurranse ble Lovdata valgt. Den opprinnelige planen var at digitale hjelpemidler skulle utprøves i fullskala på eksamen i JUS133 Rettskilde- og metodelære den 26.4., og deretter benyttes på alle eksamener høsten 2019. Dette har dessverre vist seg umulig å gjennomføre grunnet diverse forsinkelser, og prosjektet er dermed midlertidig nedskalert for bruk på JUS133 Rettskilde- og metodelære. Dette betyr at studentene på dette kurset vil få tilgang til Lovdata på eksamen med mulighet for henvisninger lovbestemmelser, lovforarbeider og rettspraksis, men da kun som rene teksthenvvisninger uten ytterligere funksjonalitet, basert på det vanlige formatet for henvisninger i Lovdata.

Det vil være frivillig for studentene å benytte Lovdata på eksamen, og de vil i tillegg kunne medbringe ordinære, analoge hjelpemidler som beskrevet i § 3-5 i fakultetets utfyllende regler², akkurat som før.

Det juridiske fakultet og Biblioteket for juridiske fag samarbeider om å utarbeide informasjon til studentene på JUS133, og publiserer dette snarest mulig.

Hvis alle biter faller på plass slik vi ser for oss vil en mer omfattende versjon av Lovdata benyttes på høstens eksamen i JUS122 Erstatningsrett, og deretter på JUS132 Pengekravsrett. Også andre eksamener *kan* være aktuelle for Lovdata på eksamen, men dette vil beslutes på et senere tidspunkt. Våren 2020 er det tenkt at fysiske utgaver av lovsamlingen, særtrykkene og lignende ikke lenger er tillatte hjelpemidler – da skal eksamen ved Det juridiske fakultet være heldigital³.

1.3.2. Office365 Oppgaveseminar

Vi har siden våren 2018 brukt Office365 Oppgaveseminar som innleverings- og kommenteringsverktøy for arbeids- og storgruppeoppgaver. Det har vært noen utfordringer med dette, og studentene har vært svært tålmodige. De har bl.a. opplevd å ikke få levert innen fristen, ikke kommentert innen fristen eller at kommentarene deres forsvinner. Noen av utfordringene har vært knyttet til UiB sine månedlige programvareoppdateringer og koblingen til Office365 Oppgaveseminar. Dette skal nå være ordnet. Vi har hele tiden hatt kontakt med brukerstøtte både ved UiB og det eksterne firmaet som har utviklet tilleggsfunksjonene, og har opplevd at forbedringer stadig blir gjort og feilene blir færre og færre.

Det er et problem at en student ikke kan bytte gruppe etter at et oppgaveseminar er opprettet. Det kan være forskjellige årsaker til at en student ønsker å bytte gruppe i løpet av et emne, men dette er ikke teknisk mulig og vil heller ikke bli det. Det har også vært enkelte problemer med studenter som har flere Office365-

² <https://www.uib.no/jur/21684/utfyllende-regler-studier-ved-det-juridiske-fakultet-universitetet-i-bergen>

³ Med unntak av de eksamenene der studentene får papirutgaver av eksamensoppgaven.

kontoer. Disse får konsekvent ikke levert oppgaver eller kommentert medstudenter. Noen har opplevd problemer på flere emner, og det jobbes enda med å finne feilen for enkelte.

Fakultetsadministrasjonen har ikke fulle administratortilganger i systemet for å kunne lete etter feil eller rette opp feil i systemet. Det vil vi nok heller ikke få. Dermed er vi nå helt avhengig av brukerstøtte fra sentraladministrasjonen og utviklerfirmaet når problemer oppstår.

1.3.3. Mitt UiB

Fakultetet bruker Mitt UiB på alle studieårene. Noen emner har tatt i bruk mange av mulighetene i Mitt UiB for et godt pedagogisk opplegg med bruk av videoer, diskusjonstråder, quizzer etc. Det er fortsatt et flertall av emnene som ikke har utnyttet Mitt UiB fullt ut, men det er stadig flere som går i gang med å prøve ut nye verktøy. Siden UiB bruker Open Source-versjonen av Canvas (plattformen Mitt UiB er basert på) og ikke fullversjonen, er det flere begrensninger på hvilke funksjoner vi har tilgang til.

Mitt UiB fungerer godt som pedagogisk plattform for det enkelte emne, men fungerer dårlig som mer generell informasjonskanal til studentene. Vi opplever generelt at det er vanskelig å nå frem til studentene med all nødvendig informasjon. Mange studenter slår av e-postvarslene fra Mitt UiB, fordi dette oppleves som støy. Viktige meldinger fra fakultetet ender opp med å «drukne» i varsler om publiserte filer eller nye innlegg i diskusjoner. I et forsøk på å nå flest mulig studenter, har såkalte “globale kunngjøringer” vært en del brukt av fakultetet. Disse ligger som et fast banner på toppen av studentenes visning. Denne type meldinger vises ikke i UiB sin egenutviklede mobil-app som vi vet at veldig mange av studentene bruker, og vi har derfor i stor grad gått bort fra å bruke denne muligheten.

1.2.4. Dragefjellet lærings- og formidlingssenter

Senteret er ledet av førsteamanuensis Knut Martin Tande, har én fast ansatt digital produksjonsmedarbeider og engasjerer ellers eksterne medarbeidere når det er behov for det. Senteret er fakultetets spydspiss når det gjelder digital formidling innen undervisning og forskning, og har også tatt på seg oppdrag fra fagmiljø utenfor fakultetet. Det er utarbeidet et eget strategisk dokument for lærings- og formidlingssenteret som fakultetsstyret sluttet seg til i sak 89/17.

1.4. Fredagspedagogikk og fagvafler

Vinteren 2019 ble det opprettet en uformell seminarrekke der man skal diskutere nye (og gamle) pedagogiske ideer og problemer, eller la seg inspirere av andres arbeid med undervisning. Seminarene holdes i forlengelse av lunsj, 1215-1330 fredager i ansattkantinen. Det blir lagt opp til ca. fem seminarer i løpet av et år. Det første seminaret i rekken var 15. februar, med tema “Storgruppen fra helvete”. Åge Diseth fra institutt for pedagogikk, Ingrid Barlund og Lars Kvestad innledet diskusjonen. Våren 2019 blir det arrangert to seminarer: “Undervisning v. 2.0” med informasjon om TALIDA-prosjektet, digitalisering av undervisning og omvendt klasserom-undervisning. I mai er tema hvordan aktivisere studentene i forelesninger med vel 300 studenter. Kjetil Egelandssdal ved SLATE og institutt for pedagogikk presenterer hovedfunnene i sitt doktorgradsarbeid “Clickers and Formative Feedback at University Lectures. Exploring students and teachers’ reception and use of feedback from clicker interventions.” Johan Giertsen og Jan Ove Færstad forteller om bruk av dialogforelesninger og studentresponssystem i Kontraktsrett I

1.5. PBL Revisited: Kultur for studentaktiv læring

I desember 2018 leverte fakultetet søknad til Direktorat for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) sin utlysning av midler til 3-årige prosjekt⁴. Fakultetet har bl.a. samarbeidet med det globale senteret for læringsanalyse SLATE⁵ i søknaden, og har også samarbeidet med et utvalg studenter i å identifisere ulike problemstillinger. Fra søknaden:

Hovedmålet for prosjektet er å skape en kultur for studentaktiv læring. Et første delmål for å oppnå dette er å utvikle et meningsskapende samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelse, læringsaktiviteter og vurderingsform i hvert enkelt emne. Vi vil ta i bruk blended learning og nyskapende lærings- og vurderingsformer som gir verdifulle bidrag til studentenes læring, og trekke veksler på den kompetansen Centre for the Science of Learning & Technology (SLATE) har på bruk av digitale hjelpemidler for å fremme læring.

Et andre delmål er å utvikle et program for pedagogisk kompetanseheving hos undervisningsstaben. En kultur for studentaktiv læring forutsetter at både studenter og undervisere behersker det valgte læringsdesignet (Nerland & Prøitz 2018). I dette inngår også kompetanse i å formidle til studentene de pedagogiske siktemålene bak PBL. Dersom studentene gjennom undervisningen utvikler en forståelse for hvordan de ulike komponentene i læringsdesignet henger sammen, og lærer om selve læringsprosessen, vil dette påvirke deres tilnærming til læring i positiv retning (Wilhelmsen 2010), og gjøre dem bedre rustet for videre læring i fremtiden (Fink 2013). Et tredje delmål er derfor å utvikle et opplegg for å gi studentene en innføring i studentaktive læringsformer og læringsopplegget på jusstudiet.

Et fjerde delmål er å utvikle et program for kvalitetsheving av sensur. Dette er viktig for å sikre at studentene ikke opplever at læringsmiljøet dobbeltkommuniserer hva som forventes av dem (Raaheim 2016), og at det dermed utvikler seg en skjult studieplan (Wilhelmsen 2014). SLATE vil hjelpe oss med å utvikle metoder for å analysere hvordan sensorene anvender vurderingskriterier, og prøve ut nye metoder (f.eks. comparative judgement (Hartell mfl. 2018; Canty mfl. 2017)), for å sikre at prestasjonene til den enkelte student blir vurdert mest mulig rettferdig og i samsvar med læringsutbyttebeskrivelsen for emnet.

Diku mottok 71 søknader, 11 av dem fra UiB. Vi forventer svar på søknaden i slutten av april.

1.6. Kvalitetssikring av sensur/klagesensur

Fakultetet har siden innføring av blind klagesensur fra høstsemesteret 2014 revidert arbeidsform to ganger for å sikre god kvalitet i sensurarbeidet. Det føres nøye statistikk over utfallet av klagesaksbehandlingen. Dette vil inngå i den periodiske emneevalueringen.

I august 2018 ble det vedtatt en endring i UHL §5.3 med virkning fra 1.juli 2018:

⁴ Dikus Program for studentaktiv læring er nytt fra 2018. Man kan søke om inntil 5 millioner over 3 år til prosjekter som innfrir kravene. Mer om programmet her: <https://diku.no/programmer/program-for-studentaktiv-laering>

⁵ Centre for the Science of Learning & Technology

(6) Hvis karakteren ved ny sensur avviker med to eller flere karakterer fra opprinnelig sensur, skal utdanningsinstitusjonen foreta ytterligere en vurdering før endelig karakter fastsettes.

Fakultetet har vedtatt at det i disse tilfellene skal gjennomføres kontrollkommisjoner før klagesensuren publiseres, bestående av opprinnelig sensor, én klagesensor og emneansvarlig/kommisjonsleder. Lederen av kontrollkommisjonen skriver rapport for hvert tilfelle, og disse arkiveres til internt bruk. Siden ordningen ble innført har 31 besvarelser vært til kontrollkommisjon i klagesensuren.

Robotiseringsprosjektet som ble startet i 2017 har som følge av nye funksjonaliteter i Felles Studentsystem blitt lagt på is. Det er fortsatt uavklart hvilke funksjonaliteter dette er, men planen er at all klagesensur skal foregå digitalt. En av funksjonalitetene er at fakultetet skal kunne registrere all klagesensur selv, uten å gå gjennom sentraladministrasjonen. Vi venter på klarsignal fra sentraladministrasjonen på at det kan tas i bruk.

1.7. Sensorer

1.7.1. Godkjenning og oppfølging av sensorer og tildeling av oppdrag

Vi har et jevnt tilslag av nye sensorer, mellom 20 og 30 nye godkjennes av visedekan for undervisning hvert år. Disse har enten blitt rekruttert av vitenskapelig ansatte som ber dem søke om godkjenning, eller de kontakter oss selv for å bli godkjent som sensorer.

Selv om en sensor er godkjent, betyr ikke dette nødvendigvis at vedkommende får oppdrag som sensor, da vi etter hvert har mange å velge mellom. Vi bruker ofte de samme sensorene fra år til år, men supplerer med nye sensorer etter behov. Det er emneansvarlig som bestemmer hvilke sensorer som skal få henvendelse om sensur.

1.7.2. Endringer i godkjenning av og informasjonsflyt til sensorer

Et nytt opplegg for informasjon til eksisterende og potensielle sensorer har vært på trappene en god stund, men prosjektet har vist seg å bli mer omfattende enn først antatt.

Prosjektet er utvidet til å ikke bare dreie seg om informasjon: fakultetet ønsker i tillegg å innføre en bedre og mer effektiv søknadsprosess for potensielle sensorer, noe som bl.a. oppnås ved at man nå skal søke via nettskjema, ikke e-post. Dette gjør søknadsprosessen mer forutsigbar, strømlinjeformet og håndterlig for både søkere og administrasjonen. Informasjonen om for eksempel krav og forventninger til våre sensorer samles i større grad enn tidligere, og blir dermed mye mer allment tilgjengelig – også for studentene og andre.

Videre skal det opprettes én nettside for potensielle sensorer, og én for den generelle informasjonen om sensur, altså til eksisterende sensorer. Sistnevnte er ment å skulle erstatte dagens sensorbrev, slik at det eneste sensorene skal få tilsendt på e-post er frister og informasjon som er unikt for den enkelte sensurprosess. Tekstene for begge nettsidene er så godt som ferdige, men en endring i flere av fakultetets retningslinjer for sensor o.l. gjør at det kreves en oppdatering før de kan publiseres.

Vi har også sett at vi er nødt til å skille sensorgodkjenninger mellom bl.a. masterveiledere/-sensorer og sensorer på 1.4. studier/spesialemner mer enn tidligere, men har ikke konkludert med hva som er den mest formålstjenlige løsningen her. Mye er altså på plass per april 2019, men ressursknappheten i administrasjonen har gjort at dette prosjektet ikke har blitt landet.

1.8. Spesialemler

I forbindelse med en løpende evaluering av spesialemlene, har fakultetsstyret gjort følgende endringer i spesialemlneporteføljen fra og med V18:

- JUS273-2-A Legal Philosophy legges på is og gjenopptas med ny emneansvarlig V2020 – sist V18.
- JUS273-2-C Law and Justice legges på is inntil videre – sist V18.
- JUS259-2-A Internasjonal privatrett ligger (fortsatt) på is, inntil videre.
- JUS275-2-A Terrorism in International and European Criminal Law ligger (fortsatt) på is inntil videre.
- JUS288-2-A International Criminal Law ble flyttet fra høstsemester til vårsemester f.o.m vår 2018.

I styresak 57/18 fins en spesialemlnerapport med oppdaterte tall og tilstandsbeskrivelse for spesialemlene.

1.9. Masteroppgave

Våren 2018 ble JUS398 Masteroppgave (60 sp) terminert og erstattet av de nye emnene JUS396 Masteroppgave (60 sp) og JUS397 Masteroppgave forskerlinje (70 sp) som ble opprettet i 2017.

JUS397 Masteroppgave forskerlinje (70 sp) er en ambisiøs satsing i skjæringspunktet mellom utdanning og forskning, basert på et samarbeid med NFR. Emnet ble i januar 2018 utvidet fra 60 studiepoeng til 70 studiepoeng, med virkning fra studieåret 2018/2019. Dette representerer en studiespesialisering som synliggjøres på vitnemålet. Studentene som er tatt opp til JUS397 studieåret 18/19 får utbetalt et skrivestipend på kr. 25.000 ved godkjent kurs.

Vi arbeider fremdeles med sensur og bruken av karakterskalaen; karakterstatistikk rapporteres til studieutvalget og fakultetsstyret. For våren 2018 utgjorde A+B 60 % hos oss (likt med H17), 66 % i Oslo og 42 % i Tromsø.

	Emne	Vår 2018	Høst 2018
Antall leverte masteroppgaver 2018	JUS399 Masteroppgave (30 sp)	198	124
	JUS396 Masteroppgave (60 sp)	2	3
	JUS397 Masteroppgave forskerlinje (70 sp)	5	-

Våren 2019 er 218 studenter meldt til JUS399 Masteroppgave (30 sp), 2 studenter til JUS396 Masteroppgave (60 sp) og 6 studenter til JUS397 Masteroppgave forskerlinje (70 sp)

1.9.1. Masteroppgaver og stipend

I 2018 ble det lyst ut og tildelt flere stipend til studenter som skriver masteroppgave ved fakultetet:

Som del av det fireårige UTFORSK-prosjektet fakultetet er tildelt for å utvikle samarbeid med Kina, er det også satt av midler til reisestipend til studenter som skal skrive masteroppgave med innslag av komparativ rett. Det ble i perioden lyst ut to stipender. Ett reisestipend på kr 20 000 ble tildelt til en student som leverte masteroppgave i emnet JUS397 våren 2018.

Innenfor prosjektet "EØS-finanstilsyn – en rettsvitenskapelig analyse av Norges tilknytning til EUs tilsynssystem for finansmarkedet" ble det for studieåret 2017/18 lyst ut og tildelt ett stipend på kr 100 000

til en student som skrev masteroppgave (60 sp) om spørsmål som gjelder Norges tilknytning til EUs finanstilsyn. Masteroppgaven i emnet JUS397 ble levert våren 2018.

I løpet av 2018 ble stipend fra Skatteetaten (tidligere Skatt vest) lyst ut til studenter som skriver masteroppgave innen skattefaglige tema som merverdiavgift, skatt eller arbeidsgiveravgift. Til sammen har det i perioden blitt tildelt fire stipender på kr 20 000. To av stipendene var knyttet til oppgaver i emnet JUS399 (hvor av én ble levert våren 2018 og én ble levert høsten 2018), mens ett stipend var knyttet til oppgave i emnet JUS396 (levert høsten 2018). Det siste stipendet ble tildelt høsten 2018 og er knyttet til oppgave i emnet JUS397 som skal leveres våren 2019.

Det ble lyst ut to stipend à kr 75 000 for studenter som studieåret 2018/19 skriver stor masteroppgave (60 eller 70 sp) innen klimarett. Stipendet er finansiert av Fritt ord og Sparebanken vest. Ett stipend ble tildelt til en student som våren 2019 skal levere oppgaven i emnet JUS397.

For studieåret 2018/19 ble det også lyst ett stipend på kr 75 000 tilknyttet prosjektet "EØS-finanstilsyn", samt ett stipend på kr 100 000 tilknyttet prosjektet PlanCoast ved NMBU. Det meldte seg ingen kvalifiserte søkere til noen av disse stipendene.

1.10. Bedre språk, bedre jurister

Da fakultetet søkte Norgesuniversitetet (nå Diku) om midler til prosjektet, argumenterte vi for at det er et potensial for bedre språklig kvalitet i studentenes tekster, og at vi kan kvalitetssikre studentenes faglige kunnskap og ferdigheter gjennom en forbedring av tekstkvaliteten. Vi har gjennom årene sett at det er en tendens til skjematiske tilnærminger til juridiske fremstillinger og analyser blant studentene, basert på for enkle oppgavetekniske retningslinjer.

Det har vært utfordrende å snu det som har vist seg å være et omfattende og gjennomgående fenomen, men vi konstaterer etter to år med prosjektet at vi har lyktes; stadig flere studenter ser ut til å ha forstått hvorfor og hvordan en mindre skjematisk og normativ tilnærming til tekst ikke bare gir bedre språk, men også gir bedre kunnskap og ferdigheter i faget⁶.

Prosjektet ble fullført høstsemesteret 2018, men fakultetet ønsker å videreføre arbeidet med oppfølging og veiledning av studentenes skriving. Som følge av tilbakemeldinger fra arbeidsgruppeledere og studenter, og erfaringer i gjennomføring av prosjektet de to siste årene, vil vi se på hvordan vi best kan videreføre arbeidet. Planene legger så langt opp til videreføring av opplegget rettet mot førsteårsstudentene via arbeidsgruppelederne. I tillegg vil vi samarbeide med emneansvarlige på de første emnene på hhv. 2. og 3. studieår om et tilpasset opplegg.

Vi jobber også med å styrke arbeidet med tekstkvalitet gjennom samarbeid med klarspråkprosjektet⁷ ved vårt søsterfakultet ved UiO. Vi forventer også at ny studieordning vil inkorporere arbeidet med studentenes språk og kvalitet på tekst på en mer gjennomført måte enn det vi har fått til i dagens studieordning.

1.11. Etablering av ordning for merittering av undervisere

Proessen med å etablere meritteringsordningen Fremragende underviser og undervisningsmiljø (FUND) ved Det juridiske fakultet pågår. Lærerkollegiet ved fakultetet drøftet merittering av undervisere på

⁶ Basert på tilbakemeldinger fra emneansvarlige, arbeidsgruppeledere og i sensurarbeid.

⁷ <https://www.jus.uio.no/forskning/prosjekter/klarsprak/>

fakultetsseminar som ble holdt på Solstrand i oktober 2018, og på bakgrunn av innspillene som kom der ble det i desember lagt frem en drøftingssak for studieutvalget og fakultetsstyret der dekan og fakultetsdirektør ba om ytterligere innspill og synspunkt.

Forslag til ordning ved Det juridiske fakultet sendes ut på høring til alle ansatte i april 2019, før fakultetsstyret skal fatte endelig vedtak i juni 2019. Det tas sikte på første gangs utlysning i september 2019, søknadsfrist i januar 2020 og merittering av kvalifiserte søkere innen sommeren 2020.

1.12. Studentrepresentanter til oppgaveutvalgsmøter før eksamen

Fakultetsstyret vedtok i møte 30.08.2016 i sak 74/16 at ordningen med to studentrepresentanter i oppgaveutvalg skulle videreføres og at disse skulle oppnevnes av fakultetet. Juridisk studentutvalg (JSU) utpekte tidligere studentrepresentanter, men fakultetet tok over dette ansvaret fra og med studieåret 2017/2018. Fakultetet har valgt å ansette to studentrepresentanter per studieår som stiller i utvalg for samtlige emner på dette studieåret.

Til denne rapporten er de emneansvarlige, nåværende studentrepresentanter og studieårsansvarlige spurt om å komme med tilbakemeldinger om ordningen som nå har fungert i nesten to studieår.

Fra de emneansvarlige er det først og fremst blitt uttrykt at det er for tidlig å si noe sikkert om hvordan ordningen med faste studentrepresentanter fungerer. Det har kommet inn innspill om at studentene oppleves som grundige og reflekterte, og at dette også har vært inntrykket ved forrige ordning.

De emneansvarlige melder videre at nyordningen skaper større sikkerhet for at fakultetet får tak i studentrepresentanter. I tillegg er det positivt at representantene har vært gjennom et oppgavemøte tidligst, og dermed har litt erfaring ved utvalget.

Det har samtidig kommet inn uttalelse fra emneansvarlige om at det er en viss uro knyttet til studentenes taushetsplikt. I forkant av et møte kan klare tilfeller av inhabilitet hindres (venner, samboer m.fl. som skal ta eksamen). Men ellers finnes det et spekter av mer subtile måter informasjon fra en som har deltatt, forsettlig eller uaktsomt kan tilflytte andre. Det er derfor ønskelig at det blir vurdert alternativer til dagens ordning, f.eks. å nøye seg med at en storgruppeleder deltar (kanskje fortrinnsvis en som ikke har studenttilværelsen for fjernt).

Studentrepresentantene er fornøyde med ordningen med faste representanter. De skriver i sine tilbakemeldinger at det er trygt å være de to samme studentene som møtes hver gang. Det fører til at representantene blir mer sikre på hverandre og at de blir mer rutinerte til å løse oppgavene utvalget stiller til dem.

Administrativt blir ordningen med faste studentrepresentanter ansett som mer effektiv og sikker enn tidligere ordning. Tidligere ble studenter utpekt for hvert oppgaveutvalg, slik at det kunne være ulike studenter ved hvert emne. I tillegg ble ikke habilitetsspørsmålet vurdert i tide til et utvalgsmøte. Fakultetet kan nå engasjere studenter som oppfyller faglige krav, habilitet og tillit, og det trengs kun å bli gitt én opplæring per studieår. Det er også enklere for administrasjonen å forholde seg til de samme studentene.

2. Læringsmiljøtiltak

2.1. Arbeidsgruppeledere

Vi konstaterer ellers at det i år som tidligere studieår er svært gode tilbakemeldinger fra studentene på arbeidsgruppeledernes innsats, og arbeidsgruppene generelt som læringsarena. Svarprosenten på spørreundersøkelsen var i år hhv. 76 % blant studentene på 1. studieår, og 64 % på 2. studieår.

Fra inneværende studieår har den årlige evalueringen av arbeidsgruppene – og arbeidsgruppelederne blitt fulgt opp med personlige e-poster til samtlige av fakultetets 60 arbeidsgruppeledere. Med denne tette oppfølgingen erfarer vi at arbeidsgruppelederne har lavere terskel for å ta kontakt med fakultetet for ev. videre oppfølging.

Fra høsten 2018 inviterer fakultetet arbeidsgruppelederne til to referansegruppemøter per studieår. Hver kollegagruppe velger en representant til referansegruppen (arbeidsgruppelederne er delt inn i 10 kollegagrupper). Så langt har denne ordningen gitt oss nyttige innspill, og vi tar sikte på å fortsette med møtene også neste studieår.

Emnet JUS329 Skriveveiledning og gruppeledelse er et av flere instrumenter for å regissere arbeidsgruppeledernes innsats. I 2017 overtok førsteamanuensis Arnt Skjefstad emneansvaret. Fra høsten 2018 overtok studiedekan Halvard Haukeland Fredriksen. Fra høsten 2019 blir førsteamanuensis Knut Einar Skodvin emneansvarlig.

Studenter kan ikke ha engasjement som arbeidsgruppeleder utover 2 år på grunn av de formelle begrensningene som ligger i åremålsstillingen. Innstrammingene her i samsvar med forskriften om ansettelsesvilkår⁸ ble iverksatt i 2018. Det er i år 10-15 arbeidsgruppeledere som har oppgitt at de ønsket å fortsette, men var forhindret pga. denne regelen. HR er i gang med å se på alternative løsninger for å beholde kompetente arbeidsgruppeledere med lang erfaring i undervisningsteamet på 1. og 2. studieår. Våren 2019 er det rekruttert 50 nye arbeidsgruppeledere for det kommende studieåret, 10 fortsetter fra inneværende studieår.

2.2. Si Fra om læringsmiljøet

Fra og med januar 2018 har UiB etablert en ordning der studenter på en enkel måte kan melde fra til institusjonen⁹. Systemet er innrettet med tre nivåer: Grønne meldinger “når du er fornøyd”, gule meldinger “når noe må forbedres”, røde meldinger “når det er alvor”. Systemet har dokumenterbare oppfølgings- og tilbakemeldingsrutiner og fakultetet har organisert mottak, registrering og oppfølging av saker som gjelder oss. Det juridiske fakultet har fått inn seks gule saker og én grønn i 2018.

Fakultetet er i utgangspunktet positiv til Si fra-systemet. Det er en sikkerhet for både studentene og fakultetet at UiB har et lavterskeltilbud for å melde fra om læringsmiljøet. Den tekniske funksjonen til systemet fungerer i utgangspunktet bra, og fakultetet har opprettet ulike saksbehandlingsnivåer etter alvorlighetsgraden på saker.

Systemet er imidlertid lite brukt frem til nå, og i de tilfellene det er meldt inn saker har Si fra ikke vært rett kanal. På bakgrunn av saker innmeldt ved fakultetet kan det virke som om formålet og hensikten med Si fra-

⁸ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-01-31-102>

⁹ <http://www.uib.no/student/111870/si-fra-om-l%C3%A6ringsmilj%C3%B8et>

systemet ikke er tilstrekkelig klart for studentene. Det til tross for at systemet henviser til andre innmeldingskanaler når saker ikke gjelder læringsmiljø, f.eks. at Eiendomsavdelingen og Lydia-portalen skal ha saker om drift og bygning.

JSU tror at studentene ikke har tatt i bruk Si fra fordi det ikke er anonymt, og at studenter benytter Jodel (mobilapplikasjon for deling av tekst og bilder), som er anonymt, for å si fra om studentlivet på fakultetet i stedet.

På bakgrunn av få innmeldte saker, samt feilinnmelding har vi for lite erfaring med systemet til å rapportere mer utfyllende om Si fra.

2.4.1. Det fysiske læringsmiljøet

Fakultetet mottar en del klager på temperaturen på lesesalene våre. JSU forteller at de også mottar en del henvendelser knyttet til kalde lesesaler. Fakultetet og JSU har i tidligere år kontaktet Eiendomsavdelingen for å prøve å løse problemet. JSU har kjøpt inn pledd til studentene, men opplever at temperaturen ikke har bedret seg. Eiendomsavdelingen og JSU skal ha et møte for å se på dette problemet.

Vi jobber med å ruste opp informasjonssenteret ved fakultetet, men er avhengig av finansiering fra Eiendomsavdelingen. Det er satt i gang et større prosjekt som skal gi studentene bedre miljø for både læring og hvile i 3. og 4. etasje i JUSI. De siste plantegningene fra arkitekten er godkjent, og fakultetet avventer nå Eiendomsavdelingens kostnadsoverslag og forslag til fordeling av utgifter.

I tillegg er fakultetet og Eiendomsavdelingen i gang med å etablere en arbeidsgruppe som skal jobbe med mulighetene for å bygge om auditorium 4 til et mer hensiktsmessig undervisningsrom for studentaktive læringsformer.

2.4.2. Det psykososiale arbeidsmiljøet

Karakterpress er fremdeles den største belastningen for det psykososiale arbeidsmiljøet blant en del studenter på fakultetet. Fakultetet får innblikk i presset gjennom ulike kanaler, og kanskje mest gjennom veiledningstimer som studentene har med studieveiledere. Ansatte ved fakultetet er av den oppfatningen at studenter heller vil forsinke egen studieprogresjon enn å uteksamineres med en karakter de er misfornøyd med. Fakultetet jobber fortsatt for å motvirke dette presset.

Juridisk studentutvalgs arbeid med læringsmiljøet

JSU opplever studentenes synspunkter om sosialt og faglig press gjennom spørreundersøkelser og Jodel. Studentorganisasjonen har opprettet ulike tiltak for å bedre studentene hverdag. Det ble for et år siden iverksatt en ny holdningskampanje som går på trivsel blant studentene, og da særlig med fokus på at flere studenter føler seg ensomme. Flere studenter sier de ikke har noen å spise lunsj med, dra på eksamensfest med osv. Kampanjen heter #inviterenekstra, og målet med den er at studentene skal bli flinkere til å invitere med seg andre studenter de møter. JSU håper dette kan redusere antallet som føler seg ensomme på studiet. Utvalget har fått gode tilbakemeldinger på kampanjen, spesielt fra studenter på første studieår. Kampanjen skal evalueres og relanseres i 2019.

Av andre tiltak JSU jobber med kan det nevnes at de har en kollokvieordning hvor studenter kan melde seg opp og bli plassert i kollokviegrupper av studentutvalget.

UiBs mentorordning

UiB har utredet mentorordning i høyere utdanning på forespørsel fra Kunnskapsdepartementet (KD). Bakgrunnen for henvendelsen fra KD var at Stortinget ved behandlingen av Meld. St. 16 (2016-2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning i vedtak nr. 769 ba Regjeringen om: (...) å utrede hvordan man trinnvis kan innføre en mentorordning i høyere utdanning

I UiBs handlingsplan for kvalitet i utdanning heter det at vi skal: "Sikre i alle studieprogram at studentene integreres faglig og sosialt i et kollegialt fagfellesskap – gjennom ulike målrettede tiltak, som studentaktive undervisningsformer, praksis, veiledning og mentorordninger.

Fakultetets 60 arbeidsgruppeledere på hhv. 1. og 2. studieår fungerer som mentorer for studentene i sine grupper, og er blitt trukket fram som ett eksempel å se til når de mange fagmiljøene ved UiB som i dag ikke har mentorordninger skal etablere egne slike ordninger. I denne forbindelse har også fakultetet, ved Dragefjellet lærings- og formidlingssenter, produsert en filmsnutt der vår modell er presentert¹⁰.

NAVs mentorordning

Mentorordningen er et tilskudd fra NAV. Formålet med ordninger er at studenter med funksjonsnedsettelse eller særlige behov blir værende i arbeid eller på studiet. Lærestedet administrerer ordningen (lyser ut stilling, ansetter medstudent, utbetaler lønn og ber om refusjon fra NAV). Arbeidsoppgavene for mentoren tilpasses etter det behovet som studenten har. Det kan både gjelde faglige og sosiale behov.

Ved fakultetet har mentorordningen blitt benyttet for tre tilretteleggingstilfeller. Etter fakultetets mening har mentoren bistått positivt for studentens studiehverdag og progresjon.

2.3. Alternativt utvelgelseskriterium for tildeling av plass på utveksling

Studentene på masterprogrammene i rettsvitenskap har det største utvekslingsstilbudet av alle studenter ved UiB og det er utvekslingsplasser til alle som ønsker det. Noen utvekslingsdestinasjoner oppleves som mer attraktive enn andre og det er konkurranse om plassene. Per i dag er det slik at dersom det er konkurranse om et bestemt antall plasser til en bestemt utvekslingsdestinasjon er det søkerens karakterer som avgjør hvem som får plass. Dette, i kombinasjon med at det til en del utvekslingsdestinasjoner er bestemte karakterkrav for å være kvalifisert til utveksling, bidrar til et karakterpress også knyttet til utveksling. Karakterpresset oppstår blant studentene til tross for fakultetets budskap om at *alle* som vil kan få reise på utveksling uavhengig av karakter. På oppfordring fra studentrepresentantene i studieutvalget utredet administrasjonen i januar 2018 en alternativ utvelgelsesmetode basert på loddtrekning blant de kvalifiserte studentene og fant at loddtrekning kan være praktisk mulig.

Det viste seg imidlertid at studentrepresentantenes forslag om å utrede loddtrekning som alternativ utvelgelsesmetode ikke hadde nødvendig forankring i studentmassen, og etter nærmere undersøkelse gjennomført av studentutvalget oppfordret JSU studieutvalget og studieseksjonen til å ikke videreføre arbeidet med å endre utvelgelseskriterier for utveksling.

Selv om forslaget om å gå over til loddtrekning som utvelgelseskriterium dermed ikke ble fulgt opp og implementert i denne omgang, har utredningen vist at det vil være praktisk mulig å gjennomføre loddtrekning etter modell av medisinstudiets forhenværende tildeling av turnusplasser, og utredningen utgjør et godt grunnlagsmateriale dersom man på et senere tidspunkt skulle ønske å komme tilbake til dette konkrete tiltaket for å redusere karakterpress knyttet til utveksling. Inntil videre noterer vi oss at studentene

¹⁰ <https://www.uib.no/jur/23766/arbeidsgruppeledere-ved-det-juridiske-fakultet>

synes å akseptere, og å ønske, at karakterer skal være styrende for hvem som får plass når det er konkurranse om et bestemt antall plasser til en bestemt destinasjon.

3. Evaluering

Ordningen med årlig evaluering av alle (ordinære) emner med referansegruppemøte og/eller spørreundersøkelser og kursrapport erstattes i løpet av våren 2019 av et nytt system der 1/3 av fakultetets emner skal evalueres grundig hvert år, i overensstemmelse med UiBs nye system for kvalitetsutvikling av utdanningene (se innledningen på rapporten her).

Evalueringen i det nye systemet vil være langt mer omfattende enn tidligere, og de årene emnet ikke gjennomgår stor evaluering skal emneansvarlig levere en kort statusrapport for emnet ("liten evaluering"). I tillegg er det slik at studentene får mulighet til å komme med sine synspunkter via en enkel, digital evaluering *hvert* år, for å sikre at studentene har en åpen og "offisiell" kanal for tilbakemelding på det enkelte kurs. Referansegruppemøter avholdes hvis emneansvarlig ønsker det.

Selve innrapporteringen skal nå foregå digitalt, og det er utarbeidet nettskjemaer som gjør både rapporteringen og innhenting langt enklere enn tidligere. Den nye ordningen vil iverksettes fra sommeren 2019.

4. Etter- og videreutdanning

Et nytt EVU-emne ble opprettet ved fakultetet i 2018, JUR605 Innføring i forvaltningsrett for sakshandsamarar i kommunal sektor. Emneansvarlig er professor Bjørn Henning Østenstad og emnet tilbys første gang våren 2019 og har 33 påmeldte studenter.

Emnet er opprettet i samarbeid med Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. Kurset gir en praktisk innføring i forvaltningslovens regler om inhabilitet, forvaltningen utredningsplikt og partenes rett til varsel og til å få uttale seg, retten til dokumentinnsyn etter forvaltningsloven og offentlighetsloven, kravene til form og begrunnelse for vedtak og klage over forvaltningsvedtak. Emnet tar i bruk flere digitale pedagogiske verktøy som fins i Mitt UiB for gruppearbeid og tilbakemeldinger, i tillegg til at deltagerne samles to helger i Bergen.

5. Internasjonalisering

5.1. Norsk senter for kinesisk rett

Universitetsstyret etablerte norsk senter for kinesisk rett 23. februar 2017, organisatorisk plassert ved Det juridiske fakultet. Senteret har fått en viktig rolle i å følge opp og implementere UiBs handlingsplan for samarbeid med Kina som ble vedtatt av universitetsstyret 12. april 2018. I 2018 har senteret fått tilført en administrativ ressurs i form av en rådgiverstilling. Stillingen er finansiert av UiB sentralt og ble besatt i oktober 2018.

5.2. Semesterprogrammet i kinesisk rett

Semesterprogrammet i kinesisk rett, hvor studier hos våre partneruniversiteter kombineres med praksisopphold hos norske, kinesiske eller internasjonale bedrifter og organisasjoner i Kina, ble gjennomført for andre gang i vårsemesteret 2018 med 12 deltagende studenter. Våren 2019 deltar 7 studenter. Antall søkere til vårsemesteret 2020 er lavere enn forventet: Bare fire studenter er så langt nominert til programmet. Dette til tross for at studentene signaliserer at de ønsker mer praksis i utdanningen. Det er tydelig at det trengs bedre og mer spisset markedsføring av semesterprogrammet som er ett av få tilbud om praksis i utdanningen i dagens studieordning. Dette vil bli fulgt opp frem mot neste søknadsfrist om

utveksling, samtidig som studieseksjonen i samråd med emneansvarlig for JUS334 Chinese law clinical programme vil se på om det kan være mulig å tilby semesterprogrammet også i høstsemesteret siden flertallet av studentene våre ønsker å reise ut i høstsemesteret.

Det pågår også et arbeid med å utvikle et tilsvarende semesterprogram på Hongkong (se mer om dette nedenfor). Det er grunn til å tro at terskelen for å utveksle til Hongkong kan være noe lavere enn terskelen for å utveksle til fastlands-Kina ettersom de kulturelle forskjellene er mindre og at det vil tiltrekke seg flere søkere.

5.3. Maritime Bergen Law Summer Programme

Sommerskolen Maritime Bergen Law Summer Programme (MBLSP) ble arrangert for første gang i august 2018, i samarbeid med Maritime Bergen. Sommerskolen er del av fakultetets langsiktige oppbygging av samarbeid med kinesiske universitet. Ett av formålene med sommerskolen er å friste kinesiske studenter til å komme tilbake til Norge for et helt semester eller år når de, eller medstudentene, senere skal utveksle som del av studiet sitt.

I løpet av det to uker lange programmet var det undervisning på formiddagene og besøk til ulike offentlige institusjoner og private bedrifter innen den maritime næringen på ettermiddagen. I 2018 deltok 20 studenter fra fire av fakultetets partneruniversitet i Beijing, samt 8 norske studenter som også var vertskap og "guider" for de kinesiske studentene. Tilbakemeldingene fra både studenter, forelesere og bedrifter er overveldende positive, og arbeidet med MBLSP har gitt fakultetet et stort nettverk innen maritim næring som kan vise seg å bli verdifullt også i andre sammenhenger.

Sommerprogrammet er del av det fireårige UTFORSK-prosjektet fakultetet har fått tildelt midler til fra Diku. Til gjennomføring av sommerskolen i 2018 og i 2019 har Maritime Bergen gjennom søknader til næringsliv, Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune fått inn til sammen rundt 1,2 millioner kr til å dekke kostnaden ved gjennomføring av sommerskolen, samt signal om at det etter nye søknader kan være aktuelt å tildele støtte også i årene som kommer.

Fakultetsstyret opprettet programmet i første omgang som et 0-poengsemne, med intensjon om at emnet skulle bli studiepoenggivende så snart det var tilstrekkelig utviklet. I 2019 vil deltakelse på sommerskolen og bestått avsluttende vurdering gi 5 studiepoeng. Emnebeskrivelsen vil bli behandlet på nytt av Studieutvalget før eventuell videreføring i 2020.

5.4. Kontakteriser/nettverksmøter/besøk

I 2018 og første halvdel av 2019, har fakultetet gjennomført delegasjonsbesøk til utvalgte partneruniversitet, deltatt på de årlige møtene i de ulike nettverkene av europeiske juridiske fakultet som fakultetet er medlem av samt deltatt på International Staff Exchange Week hos to partneruniversitet:

- Delegasjonsreise til Australia og New Zealand (fakultetsdirektør og en av fakultetets internasjonale koordinatore) i mars 2018: Besøk til eksisterende partnere University of Auckland (NZ) og Bond University, samt besøk og innledende samtaler om nye avtaler med University of Queensland og University of Sydney. I tillegg til generell oppfølging av pågående samarbeid, ble det hos de eksisterende partnerne holdt presentasjon for studenter som er interessert i å utveksle til UiB.
- Rotterdam Law Network Meeting i april 2018: Fakultetet i Bergen var vertskap for møtet som hadde 27 deltagere fra 18 ulike universitet (deltagere fra vårt fakultet ikke medregnet).

- European Law Faculties Association (ELFA) Annual General Meeting, Barcelona, Spania i april 2018.
- Nijmegen Law Group Network Meeting ved Johannes Kepler University Linz, Østerrike i mai 2018
- International Staff Exchange week ved China University of Political Science and Law i Beijing, Kina i juni 2018
- The New Silk Road Law Schools Alliance, ved The Peoples' Friendship University of Russia, Moskva, Russland i september 2018
- Nordplus nettverksmøte ved University of Tartu, Estland i oktober 2018
- PKU Law International Day - Global Law School Fair ved Peking University Beijing, Kina i oktober 2018 (i forbindelse med allerede planlagt reise til Kina)
- Delegasjonsreise til USA (dekan, fakultetsdirektør og rådgiver for internasjonalisering) i november 2018: besøk til eksisterende partnere Mitchell Hamline School of Law og University of Minnesota (UoM) hvor dekan holdt gjesteforelesning, samt besøk til Fordham University i New York for signering av ny avtale. I tillegg til generell oppfølging av pågående samarbeid, ble det ved UoM også drøftet utkast til ny studentutvekslingsavtale samt holdt presentasjon for studenter som er interessert i å utveksle til UiB
- Norway day i Paris, et kontaktseminar for norske og franske høyere utdanningsinstitusjoner arrangert i samarbeid mellom Diku, Campus France, Institut Français Norge og den norske ambassaden i Paris. (Fakultetet ble representert av ansatt på forskningsopphold i Paris)
- Delegasjonsreise til Beijing, Kina i mars 2019 (leder og rådgiver ved Norsk senter ved kinesisk rett): Oppfølging av pågående samarbeid samt informasjonsmøter om Maritime Bergen Law Summer Programme 2019. (Reisen gjøres i forbindelse med avtalt undervisning ved Renmin University)

Fakultetet har gjennom 2018 og begynnelsen av 2019 også tatt imot en rekke besøk fra partneruniversitet med formål å følge opp pågående studentutveksling og samarbeid eller fra potensielle nye partnere for initiering av nytt samarbeid. Blant annet har fakultetet hatt besøk av representanter eller delegasjoner fra National Research University – Higher School of Economics, University of Southampton, Queen Mary University London, Bond University, Texas A&M University, China University of Political Science and Law, City University Hong Kong, Charles University og Mykolas Romeris University.

5.5. Oppfølging av innreisende studenter

I 2018 hadde fakultetet for første gang på flere år en nedgang i antall innreisende utvekslingsstudenter. Det er likevel ikke mer enn at vi kan si at vi er tilbake til normalen etter et veldig stort hopp i 2017. Tallene for neste opptak vil vise bedre om trenden er ned- eller oppadgående.

Det internasjonale mottaket i regi av SA er endret noe slik at alle informasjonsmøtene ved fakultetene nå er lagt til fredagen i mottaksuken (uke 32 høst og uke 1 vår). Dette har hittil fungert fint på høsten, og det at mottaket er ferdig før fadderuken starter har fortsatt å sikre bedre oppmøte. På våren ser vi imidlertid at dette blir veldig tidlig for en del studenter som har eksamen på hjemmeuniversitetet i januar, men i og med at vi mottar en mindre gruppe i vårsemesteret har det hittil likevel vært mulig å gi god oppfølging til de studentene som kommer sent.

5.6. Nye avtaler inngått i 2018 og tidlig 2019

Universitet	Type avtale	Bakgrunn for avtalen og innhold i avtalen
-------------	-------------	---

Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania	EEA	Etter initiativ fra partner. Avtalen er først og fremst tiltenkt innreisende studentmobilitet.
Fordham University, New York, USA	Bilateral	På vårt initiativ som del av det mangeårige arbeidet med å utvikle et godt utvekslingstilbud i USA. Dialogen med Fordham har pågått siden 2014 og er et eksempel på at utvikling av nye avtaler kan ta lang tid og kreve gjentatte besøk. Avtalen tas i bruk fra høst 2019 og de fem første studentene fra UiB er allerede nominert. Avtalen gjelder per i dag kun mobilitet fra UiB til Fordham.
University of Minnesota, Minneapolis, USA	Bilateral	Etter initiativ fra partner. Fakultetet har hatt LLM-avtale med UoM siden 2013. Våren 2018 foreslo UoM å utvide samarbeidet ved å også inngå en gjensidig utvekslingsavtale av studenter for ett semester. Avtalen er per mars 2019 enda ikke formelt signert, men det er enighet om innholdet i avtalen og at den skal tas i bruk fra høst 2019. De første studentene både til og fra UiB er allerede nominert.
University of Queensland, Australia	LLM	På vårt initiativ. Bond University har inntil nå vært fakultetets eneste partner i Australia, og vi så behov for å utvide avtaleporteføljen i Australia særlig når det gjelder LLM for slik å bidra til å spre studentene til flere ulike universitet. ¹¹ Avtalen tas i bruk fra studieåret 2019/2020 og de 5 første studentene fra UiB er allerede nominert.

I tillegg pågår det drøftinger om nye avtaler med University of Sydney (LLM) for å gi studentene flere tilbud i Australia, og med Chinese University Hong Kong og The University of Hong Kong for å ha de nødvendige studieplassene knyttet til semesterpakke med kombinasjon av studier og praksis. Så fremt positive utfall, er dette avtaleinitiativ som vi forventer vil komme i havn før søknadsfristen for utveksling 1. februar 2020.

5.7. Ekstern finansiering av arbeid med internasjonalisering

I 2018 leverte fakultetet søknad i InternAbroad-programmet som forvaltes av Diku for å skaffe midler til å utvikle det nevnte semesterprogrammet med kombinasjon av studier og praksis i Hongkong. Søknaden ble innvilget med kr 300 000 for perioden 1.1.2019-31.12.2020.

Samarbeidsprosjektet med National Law University Delhi (NLUD) innenfor Indo-Norwegian Cooperation (Diku) og indiske University Grant Council i samarbeid, er nå sluttført. Den fireårige prosjektperioden gikk ut 31.12.2018 og sluttrapport for prosjektet ble levert til Diku i mars 2019. Aktiviteter er gjennomført i henhold til plan og tildelte midler er brukt opp. Gjennom prosjektet har vi lyktes med å utvikle en samarbeidsavtale

¹¹ I tillegg til fakultetets partner Bond, har studentene også tidligere kunnet utveksle til Australia gjennom UiBs mange avtaler. Blant disse også til University of Queensland. Men ingen av UiBs institusjonsavtaler åpner for at studentene kan få opptak til en LLM.

med NLUD som legger til rette for studentutveksling også i fremtiden, og det er bygget relasjoner mellom flere vitenskapelig ansatte som det er sannsynlig at vil føre til videre samarbeid.

Vi er nå halvveis i prosjektperioden i det fireårige prosjektet innen UTFORSK-programmet for å videreutvikle samarbeidet og aktivitetene i Kina. Årsrapporten for 2018 som ble levert til Diku i mars 2019 viser at aktivitetene i all hovedsak gjennomføres ihht. plan og at det er god fremdrift i prosjektet. Prosjektperioden løper til 31.12.2020 og fakultetet er tildelt 2 millioner kroner.

Fakultetet deltar hvert år med delsøknader i UiBs søknad om Erasmus+ International Credit Mobility midler. Søknaden gir oss mulighet til å tilby Erasmussstipend til innreisende studenter fra bestemte land/universitet utenfor EU og til å finansiere lærerutveksling. I januar 2018 deltok vi med delsøknader for USA (Penn State University), India (NLUD) og Kina (Renmin University) der de to førstnevnte ble innvilget. I januar 2019 deltok vi med delsøknader for USA (University of Minnesota), Kina (Renmin University) og Russland (Immanuel Kant Baltic Federal University, Kaliningrad og National Research University – Higher School of Economics, Moskva). Resultatet på 2019-søknaden ventes før sommeren.

Fakultetet søker også hvert år Studieadministrativ avdeling om tilskudd fra universitetets Erasmus+ Organizational Support-midler som bidrag til å dekke fakultetets utgifter ved å delta på de årlige europeiske nettverksmøtene og for å avholde internasjonal dag. Gjennom en slik søknad ble kostnadene ved å være vertskap for Rotterdam Law Network Meeting våren 2018 dekket fullt ut, mens kostnadene ved de andre aktivitetene vi søkte om støtte til ble dekket 70 %.

5.8. Tiltak for å heve kvaliteten og læringsutbyttet ved utveksling

Et kvalitetshevende tiltak som ble vedtatt i SU i 2018 var å begrense antall studenter som kan utveksle til samme lærested i samme semester (maks 8 studenter). Begrensningen omfatter imidlertid ikke LLM-avtaler. Tiltaket ble vedtatt med formål om å heve kvaliteten og læringsutbyttet ved utveksling, ved at ikke så store grupper studenter reiser til ett og samme sted samtidig, og at forholdene dermed ligger best mulig til rette for at studentene kan bli godt integrert i det lokale studentmiljøet der de reiser. Begrensningen trådte i kraft ved ny søknadsrunde 2019/2020.

I informasjonsarbeidet frem mot søknadsfristen 1. februar 2019 ble studentene særlig oppfordret til å være kreative og selvstendige i sine utvekslingsønsker. I saksbehandlingen så vi at søknadene fordelte seg på et større antall destinasjoner enn de senere årene og at det var økt søkning til Erasmus+ programmet.

5.9. Ny engelsk brosjyre om fakultetet

Det siste året har ny videreutviklet og forbedret engelsk brosjyre om fakultetet blitt utarbeidet og den er nå klar til å trykkes. Innholdsmessig er det blant annet tatt hensyn til at UiB sentralt ikke lenger utarbeider trykte brosjyrer i rekrutteringsarbeidet.

Fakultetsbrosjyren brukes ved reiser og besøk til eksisterende og potensielle partneruniversitet, til rekruttering av internasjonale studenter når partneruniversitet ber om å få tilsendt informasjonsmateriell til sine arrangement om utvekslingsmuligheter, den deles ut til nye internasjonale studenter og den deles ut til gjester og besøkende til fakultetet. Vi opplever at det fortsatt har en verdi å ha noe håndfast å dele ut. Den nye utgaven vil bli sendt ut til alle partnerfakultetene våre.

6. Rapporterte utdanningsdata for 2018

Fakultetet rapporterer hvert år kvantitative data til Kunnskapsdepartementet gjennom Database for statistikk om høgre utdanning (DBH). Et utvalg av de rapporterte dataene følger her for at studieutvalget og fakultetsstyret skal være kjent med nøkkeltall for utdanning ved fakultetet. Også tall for tidligere år er inkludert slik at man kan se utviklingen over tid. Studiepoengproduksjon, antall ferdige kandidater og antall utvekslingsstudenter er av stor betydning for fakultetets økonomi. Rapporterte data gir grunnlag for budsjett 2 år frem i tid.

På grunn av EUs General Data Protection Regulations (GDPR) er statistikk basert på individdata anonymisert i DBH. Dette innebærer at enkelte tall i statistikken presentert nedenfor er avrundet til nærmeste 5.

Fakultetet kan ved innlogging få tilgang til de faktiske tallene for UiB, men rapporten her viser statistikken slik den er presentert på DBHs sider, som ligger offentlig tilgjengelig for alle. Tallene som blir presentert i tabellene nedenfor vil dermed avvike noe fra hva som er rapportert i årsrapporter tidligere år.

6.1. Studenttall

I 2018 var det totalt 2500 registrerte studenter ved fakultetet. 2000 av disse, eller 80 %, var registrert på det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap. Det er studenttall i høstsemesteret som rapporteres offisielt. Tilsvarende forholdstall i fjor var 78,14 %.

Start ► Universiteter ► Universitetet i Bergen ► Det juridiske fakultet ► Det juridiske fakultet

Studieprogramnavn	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt
Ansatt - Det juridiske fakultet						
Femårig masterprogram i rettsvitenskap					1 895	2 000
Innføring i juridiske emner	20		15	25	20	30
Integrert masterprogram i rettsvitenskap	1 855	1 810	1 850	1 860		
Internasjonale programmer og avtaler	130	115	150	165		
Internasjonale studenter - Det juridiske fakultet					205	175
Planrett		25	25			
Poststudierett - Det juridiske fakultet		40	65	90	80	70
Særskilt valgmenne jus	100	105	145	155	150	155
Toårig masterprogram i rettsvitenskap		30	60	65	65	70
Videreutdanning - juridiske emner	50					
Sum	2 150	2 125	2 305	2 360	2 425	2 500

6.2. Kjønnsfordeling

I 2018 var 1300 av de 2000 studentene på det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap kvinner. Dette utgjør en kvinneandel på 65 %. Tilsvarende er kvinneandelen på det toårige masterprogrammet i rettsvitenskap 64,29 % (45 av 70). Av innreisende utvekslingsstudenter var 68,57 % kvinner (120 av 175). Av det totale antallet studenter ved fakultetet i 2018 (2500) er kvinneandelen på 64,2 %, ned fra 64,33 % for et år siden.

UiB totalt har en kvinneandel blant studentene på 58,73 %.

Opptak og søkertall for 2018 ble rapportert til fakultetsstyret i sak 37/18 (opptak vår) og 59/18 (opptak høst).

6.3. Ferdige kandidater

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Antall	345	290	300	330	365	350

6.4. Ferdige jurister ved de tre juridiske fakultetene

	2014	2015	2016	2017	2018
UiO	560	510	600	570	435
UiB	290	300	330	365	350
UiT	70	80	85	105	105

6.5. Total studiepoengproduksjon

Tabellen viser oversikt over studiepoengprogresjon i henhold til studieprogrammet hvor emnet primært tilhører. Studiepoengproduksjonen er samlet i såkalte studiepoengsenheter som utgjør 60 studiepoeng, altså det en ideell student skal produsere pr studieår.

	2014	2015	2016	2017	2018
Studiepoengproduksjon i 60 studiepoengsenheter	Studiepoeng produksjon (60 stp. enh.)	Studiepoeng produksjon (60 stp. enh.)	Studiepoeng produksjon (60 stp. enh.)	Studiepoeng produksjon (60 stp. enh.)	Studiepoeng produksjon (60 stp. enh.)
Sum egenfinansierte emner uten ph.d.-emner, Bergen Summer Research School og EVU	1 525,7	1 631,57	1 650,97	1 725,13	1 761,33

6.6. Studiepoengproduksjon per student

Beregningen omfatter antall beståtte studiepoeng for hele året delt på gjennomsnittlig antall registrerte studenter for vår- og høstsemesteret det samme året.

	2015	2016	2017	2018
Femårig masterprogram i rettsvitenskap	50,85	49,42	50,36	49,86
Toårig masterprogram i rettsvitenskap	45,23	45,41	51,41	50,38
UiB som helhet	43,64	42,72	44,25	44,04
Alle universiteter	42,65	42,86	43,16	45,21
Sektoren som helhet	43,29	42,79	42,85	42,60

6.7. Karakterfordeling

Alle karakterer, uavhengig av studentkategori/studienivå utenom masteroppgaver.

Karakterer for alle emner i masterstudiet i rettsvitenskap utenom masteroppgaver	A	B	C	D	E	F	Totalt
2016	11,01 %	27,75 %	38,77 %	15,8 %	4,48 %	2,19 %	100 %
2017	11,53 %	27,02 %	37,38 %	16,45 %	5,14 %	2,49 %	100 %
2018	12,42 %	29,92 %	37,65 %	14,17 %	4,19 %	1,66 %	100 %

Karakterfordeling masteroppgave	A	B	C	D	E	F	Totalt
2016*	29,47 %	30,53 %	29,12 %	9,47 %	0,35 %	1,05 %	100 %
2017*	30,09 %	34,48 %	24,45 %	7,21 %	1,57 %	2,19 %	100 %
2018**	28,31 %	33,43 %	24,7 %	10,84 %	1,81 %	0,9 %	100 %

*Samlet for JUS399 og JUS398 vår og høst.

**Samlet for JUS399, JUS396 og JUS397 vår og høst.

6.8. Utvekslingsstudenter

I 2018 var det totalt 410 utvekslingsstudenter ved fakultetet (mot 425 i 2017). Disse fordeler seg på 140 utreisende (ned fra 165) og 270 innreisende (opp fra 260).

Tabellen nedenfor viser de samlede utvekslingsstudentene fordelt på inn/ut og type avtaler.

Utvekslingsstudenter	2014			2015			2016			2017			2018		
	Inn	Ut	Totalt	Inn	Ut	Totalt	Inn	Ut	Totalt	Inn	Ut	Totalt	Inn	Ut	Totalt
Barentsplus										5		5	5		5
Bilaterale avtaler	20	80	100	35	80	115	30	120	150	25	100	125	35	95	130
EEA Grants/Norway Grants				5		5									
Erasmus	80	20	100												
Erasmus+	45	15	60	150	30	180	180	60	240	225	55	280	220	40	260
Fulbright															
Individbaserte avtaler					5	5		5	5		5	5			
Nordplus	10	5	15	5	10	15	5	5	10	10	5	10	10	5	15
Sum	155	125	280	195	125	320	220	190	410	260	165	425	270	140	410

Et flertall av våre utreisende studenter drar gjennom fakultetets bilaterale avtaler, mens det store flertallet av innreisende studenter kommer gjennom Erasmus+-programmet. Dette er uendret fra tidligere år.

7. Studentundersøkelser

7.1. Studiebarometeret 2018

Studiebarometeret er en nasjonal spørreundersøkelse som blir sendt ut til over 60 000 studenter hver høst, initiert av Kunnskapsdepartementet og utføres av NOKUT. Undersøkelsen blir sendt til studenter på 2. og 5. studieår. Oppdaterte resultater publiseres i portalen i februar hvert år.

Formålet med undersøkelsen er å styrke arbeidet med kvalitetsutvikling i høyere utdanning og gi nyttig informasjon om studiekvalitet. På [Studiebarometeret.no](https://studiebarometeret.no) kan du enkelt

- finne studentenes vurderinger av ulike studieprogrammer
- sammenligne resultater mellom ulike studieprogrammer
- se utvikling over tid for et studieprogram

Hovedfunnene for vårt fakultet i 2018

Alle tallene for vårt fakultet kan du finne på [disse sidene](#).

De aller fleste studentene oppgir å være **tilfreds med studieprogrammet**. De synes det er **faglig utfordrende**, og de går på det **studieprogrammet de helst vil gå på**.

Færre av studentene oppgir at de får god informasjon om hvordan **kompetansen kan brukes i arbeidslivet**, og svarer at det i liten grad legges til rette for at de kan **knytte kontakter i næringslivet**.

Det svaret som avviker mest negativt er hvor tilfreds studentene er med det **sosiale miljøet på studieprogrammet**. Vi bør også merke oss at vi scorer under gjennomsnittet på studentenes opplevde **medvirkning**.

Sammenligninger

Sammenligning mellom de tre femårige masterprogrammene i rettsvitenskap i Norge kan du se på [disse sidene](#) (lenker til Studiebarometeret.no).

Sammenligning mellom våre to studieprogrammer kan du se [her](#) (lenker til Studiebarometeret.no).

7.2. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHOT)

Studentundersøkelsen er et samarbeidsprosjekt mellom studentsamskipnadene SiO, Sammen og SiT. Undersøkelsen blir gjennomført hvert fjerde år. I 2018 svarte 4816 studenter på undersøkelsen. Tallene for UiB finnes på [disse sidene](#)¹².

Hovedfunnene for vårt fakultet i 2018

Jusstudentene er de mest fornøyde på UiB med **undervisningen** og **måten studiet er strukturert på**.

¹² https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/universitetet_i_bergen.pdf

Studentene er litt mindre fornøyde med den **faglige veiledningen** og det **fysiske læringsmiljøet**, men også her har Det juridiske fakultet gode tall.

Vi ser at én av fire studenter hos oss rapporterer om alvorlige symptomer på **psykiske plager**.

Litt mer enn én av fire rapporterer at de føler seg **ensom** ofte eller svært ofte, og 27 % av studentene rapporterer å ha en **livskvalitet** fra «Litt under middels» til «Svært dårlig».

29 % av våre studenter rapporterer at de har vært utsatt for «en eller annen form for **seksuell trakassering** (verbal, ikke-verbal eller fysisk trakassering)». Det er ikke spurt om hvorvidt dette er opplevd på studiestedet eller andre steder.

7.3. Kandidatundersøkelsen

Kandidatundersøkelsen er utarbeidet av Ideas2evidence på oppdrag fra Sammen. Det er syvende gang undersøkelsen gjennomføres. Målgruppen for undersøkelsen er kandidater som ble uteksaminert fra NHH, HVL og UiB i 2016. Kandidatundersøkelsen i sin helhet finner du på [disse sidene](#) (lenker til sammen.no).

Hovedfunn fra vårt fakultet:

- 100 % (av de 144 respondentene) oppgir å jobbe heltid
- 93 % opplever at de har relevant jobb etter to år
- Innen et halvt år etter siste avlagte eksamen hadde 85 % jobb, og ingen av respondentene måtte vente mer enn to år på ansettelse
- 88 % av respondentene oppgir at de fikk jobb på det geografiske stedet de ønsket
- 55% av respondentene oppgir å jobbe i offentlig sektor, mens 44 % oppgir å jobbe i privat sektor
- I tabell 43 kan vi lese at «Når det gjelder digitale ferdigheter er det juristene som i minst grad opplever at dette er noe de har tilegnet seg gjennom studiene»
- På spørsmål om hva kandidatene skulle ønske de hadde mer av i studiet, svarer 88 % av jusstudiene praksis. Det er definitivt våre studenter som ivrer mest for dette, på «andreplassen» for praksisønske følger SV med 72 %. 25 % av jusstudentene oppgir at de har hatt praksis i løpet av studiene
- 23 % av respondentene vurderte å slutte før endt studium. Dette er på nivå med de andre fakultetene, men det er særegent for juss at 61 % av respondentene oppgir at «krevende studie» var grunnen til dette
- Det er positivt at hele 54 % av respondentene melder at de hadde verv i en organisasjon under studiene, og 36 % drev med frivillig arbeid. Her ligger juss og SV-fakultetet i toppen

8. Tiltak og utvikling utover handlingsplanen for 2018-2019

8.1. Administrativ effektivisering, kvalitetsutvikling og forenkling

Studieseksjonen har i 2018 fortsatt sitt kontinuerlige arbeid med å effektivisere, forbedre og forenkle prosesser og rutiner lokalt, og bidra til administrativ erfaringsutveksling ved hele UiB gjennom de mange fora vi er medlem av.

Flere tiltak som anses å gi effektiviseringsgevinst er under utarbeiding, men foreløpig ikke satt. Disse er beskrevet under punkt 1.2.1 *Digital eksamen, digitale ordbøker og Lovdata* og punkt 1.6.2 *Endringer i*

godkjenning av og informasjonsflyt til sensorer, og vil på hver sin måte bidra til effektivisering av det studieadministrative arbeidet.

Når Lovdata og digitale ordbøker er fullt ut implementert som tillatte hjelpemidler, forventes en administrativ gevinst i form av at studieseksjonen fra og med januar 2020 ikke lenger trenger å gjennomføre bokkontroll på alle eksamener. Avviklingen av bokkontrollsystemet vil videre medføre reduserte eksamenskostnader også for Studieadministrativ avdeling (SA), da eksamensvaktene kan starte sine vakter senere, på samme tidspunkt som for andre fakultet sine eksamener.

Endringene i godkjenningsprosessen av sensorer vil medbringe noen arbeidsbesparelser, da søknadsbehandlingen blir mer strømlinjeformet. I tillegg vil det generelle vedlikeholdet av både generell og spesiell informasjon i forbindelse med sensur bli mindre arbeidskrevende.

Vi har gjort flere effektivitetsgrep i arbeidet med å følge opp studenter som ønsker å reise på utveksling

- fra våren 2018 har vi slått sammen søkermøter for utreisende studenter som skal til samme land/område (tidligere ble de gjennomført for hver institusjon). Søknadsprosessene er forenklet ved at de fleste av våre partneruniversitet har gått over til online-skjema. Med gode instruksjoner fra partneruniversitet supplert med skriftlige instruksjoner fra utvekslingsveilederne, går søknadsprosessene lettere for studentene på egen hånd. Den enkelte utvekslingskoordinator bruker derfor mindre tid på møter.
- vi har samlet informasjon om JUS134-KINA i en egen modul i Mitt UiB, slik at informasjonen er lett tilgjengelig og studentene ikke drukner i e-poster.
- studentenes prosess med å søke forhåndsgodkjenning av emner de skal ta på utvekslingsstedet er forenklet. I løpet av 2018 har vi sammenstilt oversikter over allerede godkjente emner ved de universitetene vi jevnlig sender mange studenter til. Disse er publisert for studentene våren 2019 og de krysser av i digitalt søknadsskjema for om de skal ta allerede forhåndsgodkjente emner eller om de skal ta "nye" emner. Etter hvert vil vi kunne utvide oversiktene til å også gjelde flere destinasjoner.

8.2. Internt opplæringstilbud for ansatte i studieseksjonen

Internt ved fakultetet har vi hatt mest fokus på å lære opp nye medarbeidere, utvikle opplæringsprogram for nyansatte, overføring av kunnskap og kompetanse mellom medarbeidere og kvalitetsheving av eksisterende rutine- og prosessbeskrivelser og maler. I flere av pilotene vi kjører ved fakultetet og prosjekter vi deltar i, skjer det en betydelig kompetanseheving i at vi blir kjent med, og bidrar til utvikling av, nye digitale verktøy.

Vi har videreført det systematiske arbeidet med oppdatering av rutinebeskrivelser og sikring av god og forsvarlig praksis; og fakultetets lokale studieadministrative kvalitetshåndbok (wiki) er et sentralt verktøy her. Det avholdes jevnlig *wikistuer*, som studieseksjonen bruker til å oppdatere av rutiner og maler i wiki.

Flere av seksjonens medarbeidere bidrar i sentrale prosjekter og prosesser ved UiB gjennom deltakelse i fagspissede studieadministrative nettverk og arbeidsgrupper. Seksjonen var initiativtaker til internt studieveilederseminar/workshop ved UiB som ble arrangert 21.2.19 med ca. 70 deltakere.

8.3. Lærlingeordning

Som et bidrag til UiB sitt "lærlingeløft" tok Det juridiske fakultet høsten 2016 for første gang inn lærlinger i kontor- og administrasjonsfaget. Studieseksjonens lærling avsluttet sin lærlingsperiode sommeren 2018 med fagbrev og gode skussmål.

Fakultetet besluttet å videreføre ordningen med lærling, under forutsetning av at vi denne gang fikk ha en aktiv del i rekrutteringsprosessen i stedet for bare å få tildelt en lærling, slik tilfellet var i forrige omgang. Seksjonsleder og gruppeleder for studieadministrasjon deltok bl.a. på "speed dating" med potensielle lærlinger, og ny lærling begynte sommeren 2018.

Lærlingens primære kontaktperson er fagansvarlig (gruppeleder for studieadministrasjon), men alle i studieseksjonen bidrar i opplæringsprosessen¹³ som instruktører og har et felles ansvar for at lærlingen får den opplæring, oppfølging og bistand hun skal ha. Vi har et uttalt mål om å integrere vår lærling i så mange arbeidsfelt¹⁴ som mulig, og dermed gi henne et bredest mulig erfaringsgrunnlag. Lærlingen skal etter planen ta fagprøven neste vår.

8.4. Saksbehandling ved studieseksjonen

Saksbehandling ved studieseksjonen innebærer hovedsakelig behandling av studiesaker. Seksjonen arbeider også med å utrede og skrive notater, rapporter og andre skriv til UiBs sentrale avdelinger, styret og utvalg, og til fakultetets styrende organer.

Av studiesaker kan saksbehandlingen deles inn i opptak og studierett, utdanningsplan, undervisning, eksamen og klager. Sakstypene skal kort bli gjennomgått i det følgende.

Opptak ved studieseksjonen gjelder opptak til toårig masterprogram. Programmet ble opprettet i 2014 og har blitt gjennomført av studieseksjonen. Fra og med 2019 flyttes opptaket til UiBs sentrale opptaksenhet. Seksjonen vil fortsette å saksbehandle opptak til særskilt studierett til spesialemer, poststudierett og ha samme involvering i opptak av internasjonale studenter som tidligere.

Ved femårig masterprogram ved fakultetet er normal studierett på fem år. Studenter som kan dokumentere sykdom eller tungveidende forhold kan få forlenget sin studierett. For studenter som ikke produserer studiepoeng på to semester eller som ligger 60 studiepoeng bak normal progresjon, vil varsel og vedtak om tap av studierett iverksettes. Dersom en student ønsker å avslutte sin studierett, vil seksjonen behandle denne søknaden.

Utdanningsplanen kan studentene på eget initiativ søke om å få endret. Søknader om endring av utdanningsplan kommer vanligvis på skjema som studentene laster ned fra nettsidene eller henter utenfor infosenteret. Oftest gjelder det studenter som har eller merker at de vil få etterslep, og ønsker å ta emner på et senere tidspunkt enn angitt i opprinnelig utdanningsplan. Endringen krever derfor gjerne forlengelse av studieretten. For andre studenter får de tvungen endring av utdanningsplanen. Det gjelder for studenter som har mer enn 20 studiepoeng etterslep. Studieseksjonen tar ut rapporter om etterslep hver høst. Utdanningsplan må også ofte endres hvis en student har hatt permisjon.

Ordinær eksamen organiseres i utgangspunktet av SA. Studieseksjonen har imidlertid ansvar for å melde studenter opp til kontinuasjonseksamen og å påse at studenter holder seg innenfor reglene om frivillig gjentak, emnesperre og tregangersregelen. I tillegg behandler studieseksjonen saker om tilrettelegging av

¹³ Lærlingen har også læringsmål og arbeidsoppgaver knyttet til Forsknings- og stabsseksjonen sine kjerneoppgaver, og får dermed god opplæring fra flere også i denne seksjonen

¹⁴ Eksamens-, informasjons- og registreringsarbeid, forsendelser, selvstendige vakter i fakultetets infosenter, større og mindre forefallende administrativt arbeid.

hjemmeeksamen. Ved fusk til eksamen er det fakultetet som i første ledd vurderer saken og ev. skriver innstilling til Den sentrale klagenemnden.

For å få rett til å gå opp til eksamen, må studentene ha fått godkjent alle obligatoriske undervisningsaktiviteter. Seksjonen påser at studentene oppfyller de krav som gjelder for å gå opp til eksamen. Studenter kan søke om tilrettelagt undervisning ved sykdom eller særlige behov. Også fusk knyttet til obligatoriske undervisningsaktiviteter behandler seksjonen, slik som fusk ved eksamen nevnt i avsnittet over. Studiedekanen, som leder av fuskekomitéen, er involvert i saksbehandling av alle saker der det er mistanke om fusk.

Studieseksjonen arbeider med å legge til rette for læringsmiljøet. Det kan gjelde studenter som ønsker å reservere en arbeidsplass eller kontor, trenger mentor m.m.

Klager på sensur og formelle feil ved vurdering rettes til seksjonen. Også klager som gjelder læringsmiljøet er det seksjonen som behandler.

8.5. Utredninger og høringer

Fakultetet har deltatt i arbeidet med å utvikle UiBs egen opptaksforskrift, som trådte i kraft fra 1. januar 2019. Vi har vært aktiv bidragsyter og deltaker i prosessen med revisjon av den nasjonale forskriften om godskriving i høyere utdanning. Det samme gjelder i en prosess med endring i universitets- og høyskoleloven med hovedvekt på tilrettelegging av læringsmiljø.

Til det pågående arbeidet med revisjon av universitets- og høyskoleloven er det gitt formelle og uformelle innspill.

I forbindelse med arbeidet med reform av studieordningen er det også gjort en rekke mindre utredninger av elementer som inngår i og setter rammer for "puslespillet". Disse vil primært komme til uttrykk i de rapportene som avgis i prosessen.

Fakultetet leverte høringsinnspill til UiBs innspill til stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet som skal legges frem ved årsskiftet 2019/2020.

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 33/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer:

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2018

Fakultetet er hvert år pålagt å avgi forskerutdanningsmelding til UiB sentralt der det rapporteres om oppnådde resultater for året som har gått og prioritering av tiltak i året som kommer.

Forslag til forsknings- og forskerutdanningsmelding 2018 er behandlet på sirkulasjon i Forskningsutvalget.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

Fakultetsstyret godkjenner fremlagte forskerutdanningsmelding.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

8.4.2019
IDT

Vedlegg:
Brev fra Forskningsadministrativ avdeling om forskerutdanningsmeldingen
Forskerutdanningsmelding 2018

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
Det medisinske fakultet
Det humanistiske fakultet
Det juridiske fakultet
Det psykologiske fakultet
Fakultet for kunst, musikk og design

Referanse

2019/2563-ESD

Dato

18.02.2019

Forskerutdanningsmeldingen 2018

Som en del av universitetets forskerutdanningsmelding skal det utarbeides egne meldinger fra fakulteter og institutter. Institusjonens melding skal behandles i Universitetsstyret. For å redusere omfanget av rapportering vil fakultetene i år ikke bli pålagt å utarbeide en egen forskningsmelding.

Universitetsledelsen er opptatt av at meldingen skal ha et hensiktsmessig format som både sikrer effektiv rapportering samtidig som den får frem satsinger og resultat, styrker og svakheter. Meldingen bør derfor ikke være mer enn tre sider totalt.

I lys av at Universitetsstyret har vedtatt at det skal opprettes fakultets-ph.d.-program, og at det er innført et kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen, skal meldingen omtale hvordan fakultetet har arbeidet med disse prosessene, og hvilke eventuelle forskjeller det blir mellom ny og gammel ordning.

For øvrig skal punktene nedenfor omtales:

- Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen.
- Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Frist for innlevering settes til 07.06.19. Forskerutdanningsmeldingen vil bli drøftet i Forskningsutvalget før endelig behandling i Universitetsstyret høsten 2019.

Vennlig hilsen

Christen Soleim
Fung. avdelingsdirektør

Espen Dahle
seniorrådgiver

Kopi
Universitetsdirektørens kontor

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2018

DET JURIDISKE FAKULTET

1. OPPFØLGING AV FAKULTETETS PRIORITERINGER AV FORSKERUTDANNINGEN

Utvikling av ph.d.-program og innføring av kvalitetssikringssystem

I 2018 har prosessene knyttet til reorganisering av forskerutdanningen i fakultetsvise ph.d.-program vært et selvsagt fokusområde. Våren 2018 ble det opprettet en arbeidsgruppe ved fakultetet, bestående av prodekan for forskning, Anne Marie Frøseth, leder for ph.d.-programmet Jørn Jacobsen og ph.d.-koordinator Gunhild Brubakken. Arbeidsgruppen gav innspill til sentrale høringer, og utarbeidet utkast til programbeskrivelse for fakultetet. Det ble avholdt lokale høringer om den reviderte forskriften og om arbeidsgruppens forslag til ph.d.-program ved fakultetet. Forslaget til programbeskrivelse ble godkjent av Forskningsutvalget 9.1.2019, og vedtatt i Fakultetsstyret 5.2.2019 med forslag til mindre endringer.

Fakultetsstyret vedtok at Forskningsutvalget (FU) skal fungere som programstyre for ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet, i tråd med arbeidsgruppens forslag. Ordningen er hensiktsmessig for et lite fakultet der saker som angår ph.d.-programmet utgjør omtrent halvparten av saksmengden til FU. Det juridiske fakultet har ikke institutter, så et programstyre vil ikke kunne få en særskilt rolle på tvers av grunnenheter. For å øke graden av faglig kvalitetssikring og grundigheten på saksbehandlingen, vil sakene forberedes i et sekretariat for forskerutdanningen som består av prodekan for forskning, leder for ph.d.-programmet og ph.d.-koordinator. De øvrige beslutninger vedrørende ph.d.-kandidatenes gjennomføring av programmet skal ligge til de samme rollene/funksjonene som i dag. Det vil ha en egenverdi at en del beslutninger knyttet til enkeltkandidaters gjennomføring av ph.d.-programmet ligger hos personalansvarlig, og ikke behandles i større organer.

De siste årene har fakultetet arbeidet jevnt med utviklingen av opplæringsdelens faste komponenter Grunnlinjen og Perspektivlinjen, særlig med tanke på helhet, progresjon og læringsutbytte. I 2018 ble satt et ekstra søkelys på å bruke tekst fra avhandlingen i opplegget på Grunnlinjen og sikre en økt involvering av veilederne. Opplæringen i forskningsformidling ble styrket ved at formidling er utskilt til en egen bolk med skriving av en kronikk om problemstillinger i avhandlingsarbeidet som prøvingsform. Tilbakemeldingen på opplæringsdelen fra ph.d.-kandidatene er gode.

Som et ledd i den større prosessen som ledet frem til fakultetsvise program, har ledelsen av doktorgradsprogrammet arbeidet med en gjennomgang av opplæringsdelens obligatoriske kurs på 20 studiepoeng, med tanke på ytterligere kvalitetshevning og kvalitetssikring. Tiltakene har særlig hatt fokus på et klarere definert faglig lederansvar, og systemer som legger til rette for fortløpende evaluering og kvalitetsforbedrende tiltak. Erfaringene fra moduleringen som allerede har vært innført fra og med 2017 på Perspektivlinjen har vært gode. Det arbeides derfor med en nærmere «modulering» av hele opplæringsdelen, der det går bort fra inndelingen i en Grunn- og en Perspektivlinje, som er to store bolker på 10 studiepoeng. Forslaget vil bli å dele opplæringsdelen i seks tematisk innrettede bolker, som hver har sin emneansvarlig. Leder for ph.d.-programmet skal ha ansvaret for introduksjonsmodulen. Lederen skal også ha en brobyggende funksjon i samarbeidet mellom de ulike emneansvarlige. De ulike modulene på opplæringsdelen deles opp i seks overordnende tema med egne læringsutbyttebeskrivelser, som totalt sett skal innebære en klar progresjon. Omleggingen vil legge til rette for en ytterligere kompetansebygging for flere av seniorer på fakultetet, økt grad av samarbeid på tvers av modulene, og mindre sårbarhet for frafall av faglig personale ved fakultetet som undervisningsressurser/emneansvarlige.

Satsninger og resultat

I fakultetets strategi for 2016-2022 står UiBs tematiske satsingsområder sentralt, og fakultetet har levert flere skisser til prosjekter innenfor de sentralstyrte satsingsområdene.

I 2018 rekrutterte fakultet sin første nærings-ph.d, som er finansiert av et advokatkontor og Norges Forskningsråd. Fakultetet merker en økt interesse fra eksterne kandidater, som blant annet undersøker muligheten for nærings- eller offentlig sektor-ph.d. Den største hindringen for å få realisert slike muligheter i 2018, har vært Forskningsrådets begrensning av ordningen til to tematiske områder. Markedet for kandidater til nærings-ph.d. er likevel anstrengt, og fakultetet merker en betydelig konkurranse både fra næringslivet og offentlig forvaltning. En viktig faktor i så måte er lønnsnivået.

For øvrig arbeides det særlig med rekruttering til ph.d.-programmet gjennom satsing på tilbudet på forskerlinjen, som er delfinansiert av Norges Forskningsråd. En særlig attraktiv ressurs for fakultetet er arbeidsgruppelederne som leder undervisningssamlinger på kursene på 1. og 2. studieår. Disse studentene har gode resultater og undervisningserfaring. Fakultetet merker veldig stor pågang fra fremtidige arbeidsgivere overfor studenter allerede på 2. studieår, og har derfor som et satsingsområde i handlingsplanen for forskning å opprette praksisplasser for studenter i forskningsmiljøene allerede fra 2. studieår. Det har vært flere informasjonssamlinger med arbeidsgruppelederne om karriereutvikling innenfor academia, og interesserte gis særskilt oppfølging med tanke på utvikling av prosjekter. Fakultetet merker økt interesse både for forskerlinjen og ph.d.-programmet. Fakultetet har videre arbeidet for å knytte stadig flere stipend til forskerlinjen, også i samarbeid med offentlig forvaltning, næringsliv og stiftelser. Dette har ført til et stort tilbud av stipender, som blant annet kommer fra Klimastiftelsen, Skatt Vest og Diskrimineringsnemnda. Det er også stadig flere stipend som er knyttet til UiBs satsingsområder. Fakultetet har arbeidet med en egen plan for å kommunisere tilbudet ut til studentene gjennom nyhetssaker, og merker større interesse fra flere søkere.

I 2018 fikk fakultetet resultater av langvarig dialog med skatteetaten om en strategi for oppbyggingen av et rekrutterings- og forskeropplæringsprogram for forskere i skatte- og avgiftsrett. Fakultetet får nå et nasjonalt ansvar for forskeropplæringer av stipendiater innenfor disse fagene med en betydelig eksternfinansiering fra skatteetaten. Rekrutteringsprogrammet er utformet som et FoU prosjekt.

2. OPPTAK, GJENNOMSTRØMMING, FRAFALL OG DISPUTASER

Høsten 2018 var det 42 kandidater på ph.d-programmet ved fakultetet. 22 av disse er ansatte som stipendiater ved fakultetet, og fem er eksterntfinansierte av Forskningsrådet, BFS og Advokatforeningen. To er delfinansiert av Forskningsrådet som henholdsvis offentlig ph.d. og nærings-ph.d. Ti kandidater er tilknyttet vårt program, men ansatt ved en annen institusjon (BI, SkattVest, UiA, UiS, HelseVest, Politihøgskolen og HiVolda og Politidirektoratet. En av disse er en offentlig sektor-ph.d, finansiert av NFR og Skatt Vest og en er nærings-ph.d., som er finansiert av et advokatkontor og NFR.

Åtte ph.d-kandidater begynte i 2018. I tillegg ble én rekruttert i 2018, som begynte i 2019.

Fakultetet hadde to disputaser i 2018. Fire leverte avhandlingen høsten 2018, og ble bedømt i 2019. Det var ingen underkjenninger i 2018. Det er forventet en betydelig økning av antallet disputaser i 2019.

Det arbeides aktivt med flere virkemidler for å sikre gjennomføring av doktorgradskandidater. Det er tilnærmet 100 % gjennomføring på opplæringsdelen på programmet. Per i dag er det få av kandidatene som er tatt opp på programmet som ikke leverer en avhandling til bedømmelse. En vesentlig årsak til forsinkelser er foreldrepermisjoner og omsorgspermisjoner. Utover dette har fakultetet størst problemer med gjennomstrømmingen av eksterne kandidater. Dette skyldes til dels tilretteleggingen og tilknytningsforholdet ved den lokale institusjonen. Fakultetet inngår nå avtaler med de lokale institusjonene som i større grad formulerer betingelser for tilretteleggingen, når kandidaten tas opp på programmet. Fakultetet har startet et arbeid for å kartlegge ytterligere hva som er årsakene til forsinkelsene.

Fakultetet har gjort noen tiltak for å sikre seg at man får de best egnende kandidatene til programmet, og har økt kvalitetssikringen ved opptak. Det er videre innført tettere personaloppfølging av kandidatene i første halvdel av prosjektperioden, og prodekanen har også innført oppfølgingsamtaler med eksterne kandidater.

3. VEILEDEROPPLÆRING OG KARRIEREVEILEDNING

Fakultetet har en arbeidsgruppe som kontinuerlig arbeider med å utvikle det pedagogiske tilbudet til nye og etablerte veiledere, og tilrettelegger for erfaringsutveksling mellom veiledere av doktorgradsprosjekter innenfor rettsvitenskap, både lokalt og nasjonalt. Det arrangeres veiledersamlinger minst en gang i semesteret. I 2018 ble det avholdt to samlinger der tema var utvikling av opplæringsdelen, ny forskrift og nytt ph.d.-program og utvikling av «beste praksis» for veiledning. Videre var det diskusjoner om nye retningslinjer for artikkelbaserte avhandlinger.

I 2018 avholdt ledelsen 3 samlinger der stipendiatenes arbeidssituasjon og fremtid var tema.

4. INTERNASJONALISERING

I oppstartsamtales og i medarbeidersamtaler motiveres kandidatene til å knytte seg til utenlandske forskningsmiljøer og delta i fora der prosjektet skal presenteres på engelsk. Forskergruppelederne og veilederne involveres aktivt i planleggingen knyttet til også til å ta med ph.d.-kandidater på større konferanser og tilrettelegge for utenlandsopphold.

Ph.d.-seminar i Kina (SPIRE-midler)

Som et ledd i fakultetets Kina-strategi arrangerte fakultetet for femte gang i juni 2018 ph.d.-seminaret «Kinesisk rettskultur sett fra et nordisk synspunkt» Nordic Centre, Fudan i Shanghai. 2017 og 2018-kullet var invitert med og 7 ph.d.-kandidater deltok. Målet for seminaret var kompetanse- og nettverksbygging i kinesisk rettskultur, og fakultetet mottok SPIRE-midler til formålet. Kurset blir kombinert med et besøk til Renmin-universitetet i Beijing, der fakultetets ph.d.-kandidater og kandidater fra Renmin-universitetet presenterer sine prosjekter. Hele programmet kan leses her ([lenke](#)).

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 34/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer:

SENTRALISERING AV HR- OG ØKONOMIFUNKSJONEN VED DET JURIDISKE FAKULTET OG MINDRE ORGANISATORISKE TILPASNINGER SOM FØLGE AV DETTE.

Innledning

Administrasjonen ved Det juridiske fakultet omfatter pr 01.04.19 31 stillinger. Administrasjonen er organisert i to seksjoner: Studieseksjonen og Forsknings- og stabsseksjonen. De to seksjonene er ledet av hver sin Seksjonssjef og hver av Seksjonssjefene har sine nestledere. Sammen med fakultetsdirektøren utgjør disse den administrative ledergruppen ved fakultetet. De administrative resursene er fordelt slik: Studieseksjonen: 20 ansatte og Forsknings- og stabsseksjonen: 10 ansatte.

I tillegg engasjeres viderekommende studenter som studentmedarbeidere i Informasjonssenteret. Disse engasjeres på timebasis og bemanner informasjonsskranken i senterets åpningstid. Fakultetet har også ansatt en kontorlærling.

Fakultetet engasjerer også om lag 60 studenter årlig som arbeidsgruppeledere. Disse ansettes imidlertid i stillingskategorien «vit ass» og faller derfor utenfor kategorien «administrative stillinger». Det samme gjelder for studenter som engasjeres som «vit ass» som forskningsstøtte.

Studieseksjonen – litt om oppgavene som tilligger denne seksjonen

Studieseksjonen administrerer fakultetets studier og bidrar til å utdanne fremtidens jurister og ivareta fakultetets samfunnsoppdrag gjennom effektiv, etterrettelig og etisk bevisst administrasjon, forvaltning og utvikling.

Seksjonen følger studentene fra rekrutteringsprosess til de er ferdig utdannede jurister, og opprettholder kontakt med ferdige kandidater gjennom alumni-virksomhet. Studieseksjonen har det administrative ansvaret for informasjon om, planlegging, gjennomføring og evaluering av utdanning og vurdering av studentene. Dette arbeidet retter seg mot potensielle studenter, studenter, interne undervisere og sensorer, eksterne undervisere og sensorer, UiB sentralt og offentlige aktører i utdanningssektoren. Kvalitetssikring og videreutvikling av studieprogram og støtte til det faglige arbeidet er prioriterte oppgaver.

Arbeidet omfatter blant annet informasjonsarbeid, opptak, studieadministrasjon, saksbehandling, forvaltning og utvikling av prosedyrer og reglement, utredninger og analyser, kvalitetssikring og -

utvikling, rapportering og kvalitetssikring av utdanningsdata, studentmobilitet og internasjonalt samarbeid.

Det arbeides kontinuerlig med utvikling og forbedring av interne prosesser og rutiner.

Studieseksjonen koordinerer og leder flere interne utviklingsprosjekter, og er representert i flere fora ved UiB. Seksjonen har sekretærfunksjon for fakultetets Studieutvalg (SU).

Forsknings- og stabsseksjonen – litt om oppgavene som tilligger denne seksjonen

Forsknings- og stabsseksjonen gir råd og bistand til fakultetets forskere i spørsmål om forskningsfinansiering og utvikling. Seksjonen administrerer fakultetets eksternfinansierte forskningsprosjekter, og har det administrative ansvaret for doktorgradsprogrammet. Seksjonen har også koordineringsansvar for fakultetets forskningsformidling.

Forsknings- og stabsseksjonen har det administrative ansvaret for fakultetets økonomiforvaltning, regnskaps- og innkjøpsfunksjoner. Seksjonen administrer all infrastruktur på fakultetet som IT, post, utstyr og kontorutnyttelse.

Forsknings- og stabsseksjonen har ansvaret for iverksetting og utvikling av fakultetets HR-funksjoner som rekruttering, personaloppfølging og personalutvikling. Fakultetets HMS-arbeid er en del av den helhetlige personalpolitikken, og seksjonen utvikler og følger opp tiltak i årlige handlingsplaner.

Forsknings- og stabsseksjonen koordinerer og leder flere interne utviklingsprosjekter, og er også representert i flere fora på UiB. Seksjonen har sekretærfunksjonen for fakultetsstyret, forskningsutvalget (FU), IDU (organ for medbestemmelse med tillitsvalgte), tilsettingsutvalget og vernetjenesten.

Sentralisering av HR- og Økonomifunksjonen ved Det juridiske fakultet.

Høsten 2018 besluttet Universitetsdirektøren i samråd med Fakultetsdirektøren å sentralisere HR- og Økonomifunksjonen ved Det juridiske fakultet. Det lå flere hensyn til grunn for denne beslutningen.

UiB, UiO, NTNU og UiT har etablert et samarbeid som har som formål å styrke de deltakende organisasjonenes evne til å levere administrative og tekniske tjenester som støtter opp om organisasjonens primærvirksomhet: BOTT-samarbeidet. Gjennom BOTT-samarbeidet har de fire eldste universitetene i Norge: UiB, UiO, NTNU og UiT Norges arktiske universitet gått sammen om å skaffe seg nye felles økonomisystemer, lønns- og personalsystemer, prosjektstyringssystemer og innkjøps- og fakturahåndteringssystemer. Hensikten med samarbeidet og anskaffelse av felles systemer er i hovedsak effektivisering og innsparing, men det er også strategisk i det et slikt samarbeid vil styrke breddeuniversitetenes strategiske stilling både i sektoren og overfor potensielle leverandører.

BOTT-prosjektets løsninger vil innebære en standardisering og automatisering av mange av de administrative prosessene som utføres ved de respektive institusjonene. Det forventes også en effektivisering av prosessene og målsettingen er å frigjøre større deler av universitetets ressurser for

å allokere disse til universitetets kjernevirksomhet som er undervisning, forskning, innovasjon og formidling. Noen av løsningene forventes å bli standard for hele UHR-sektoren.

Samarbeidet endrer selvsagt ikke det faktum at institusjonene selv har ansvar for den virksomheten som skjer ved de respektive institusjonene. BOTT-samarbeidet legger til rette for gode og kostnadseffektive løsninger, men institusjonene må selv ta ansvar for å rigge egen organisasjon på en måte som best mulig sikrer at tjenestene har den effektivitet og kvaliteten som er påkrevd ut mot primæraktiviteten og ut mot de enkelte medarbeidere som skal forholde seg de tekniske og administrative tjenestene.

I et slikt perspektiv er det påkrevd å se nærmere på de administrative ressursene ved UiB, særlig innen HR og Økonomifeltet som omfatter tjenester som vil bli sterkt berørt av de nye systemløsningene. I første omgang har Universitetsdirektøren sett nærmere på de mindre administrative enhetene ved UiB. Det nye fakultetet for Fakultet for kunst, musikk og design er etablert med en løsning der HR- og Økonomifunksjonen organisatorisk tilhører sentraladministrasjonen, videre er tilsvarende funksjoner også ved Universitetsbiblioteket og Bergen Museum også overført til Sentraladministrasjonen. Det juridiske fakultet er også blant de mindre administrative enhetene, og som ovenfor nevnt er det besluttet at HR- og Økonomifunksjonen også ved vårt fakultet skal overføres til sentralt nivå.

HR og Økonomi-funksjonene ved Det juridiske fakultet har i det vesentlige vært samlet i fire av stillingene ved Forsknings- og stabsseksjonen. På HR gjelder dette Anita Hadziavdic Garden og Synne Alne, på Økonomi Lars Petter Holgersen og Bente Rosnes. Ved den sentraliseringen som gjennomføres nå vil arbeidsgiveransvaret for disse fire medarbeiderne bli overført til Sentraladministrasjonen, ved henholdsvis HR-avdelingen og Økonomiavdelingen.

Det er viktig å understreke at omorganiseringen skal ta høyde for at det fortsatt skal være tilstedeværelse ved fakultetet. De medarbeiderne som skal støtte Det juridiske fakultet skal ha arbeidssted både ved fakultetet og ved de respektive sentrale avdelinger, men de vil altså organisatorisk tilhøre HR-avdelingen og Økonomiavdelingen. Det skal avtales en tilstedeværelse ved fakultetet som dekker behovet for nærhet til disse tjenestene.

Omorganiseringen vil imidlertid også medføre andre endringer. HR-avdelingen og Økonomiavdelingen er langt mer spesialisert innrettet, enn det HR og Økonomi-funksjonene ved fakultetet har vært. Våre medarbeidere har hatt en mangesidig oppgaveportefølje, noe som har innebåret en klar fordel for oss: Vi har visst at «våre folk» har kunnet støtte oss opp mot et bredt spekter av oppgaver. Den nye organiseringen vil innebære at HR-avdelingen og Økonomiavdelingen står faglig ansvarlig for de støttefunksjonene vi etterspør og det blir da disse avdelingene som står ansvarlig for kvalitet og dimensjonering av disse.

Det vil bli inngått leveranseavtaler mellom fakultetet og de to avdelingene, der arbeids- og ansvarsfordelingen klargjøres. Disse avtalene er ikke knyttet til at spesifikke medarbeidere skal understøtte fakultetet, men i overgangen og etableringen av den nye ordningen vil de ovennevnte personene ha nøkkelfunksjoner. Det vil bli avtalt særskilt med HR- og Økonomiavdelingen hvor mange dager i uken disse medarbeiderne skal ha kontorplass ved fakultetet.

Forsknings- og stabsseksjonen etter 1.5.2019

Som en følge av at Forsknings- og stabsseksjonen blir nedskalert fra 10 til 6 medarbeidere, gjør vi en endring i organisasjonskartet. Fakultetsdirektøren overtar funksjonen som seksjonsleder og vil ha personalansvaret for de ansatte i denne seksjonen og det samlede ansvaret for seksjonens tjenester. Når vi nå søker etter en ny medarbeider til erstatning for seksjonslederstillingen (som har vært midlertidig besatt av Anita Hadziavdic Garden), har vi lagt vekt på å rekruttere en medarbeider som første og fremst kan være en ressurs i administrasjonens forskningsadministrative.

Dekanen og fakultetsdirektørens merknader

En slik endring som her gjennomføres har helt klart sine utfordringer. Det er viktig at vi sikrer en god dialog og et godt samarbeid med sentraladministrasjonen fremover, og vi må arbeide bevisst for å sikre at HR- og Økonomiavdelingen leverer slike tjenester på et minst like godt nivå som før omorganiseringen for å understøtte fakultetets kjerneoppgaver.

Dekanen og fakultetsdirektøren vil understreke at velfungerende og gode HR- og Økonomifunksjoner vil være helt avgjørende for at fakultetet fortsatt skal kunne levere utdanning-, forskning og formidling på høyt nivå.

Vedtak:

Saken tas til orientering.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

24.04.2019

ØYI

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 35/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer: 2019/1541

Orienteringssak: Inntekter fra utveksling

Finansieringssystemet for høyere utdanningsinstitusjoner består av både basismidler og resultatbaserte midler. Den resultatbaserte finansieringen avhenger av hva den enkelte institusjon, har oppnådd for åtte kvantitative indikatorer relatert til både forskning og utdanning. Tall på utvekslingsstudenter er en av de åtte indikatorene.¹

Det juridiske fakultet har over tid gjort det svært godt når det gjelder utvekslingsstudenter. Samtidig vet vi at utreisende studentmobilitet betyr tapt studiepoengproduksjon etter som studiepoeng avlegges ved en utenlandsk institusjon og ikke ved UiB mens studentene er på utveksling. Tall på studiepoeng er en annen av de åtte indikatorene for resultatbaserte midler.

Ved UiB er det slik at ikke alle de resultatbaserte midlene overføres til fakultetene i sin helhet. Når det gjelder studiepoeng overføres 75% av midlene til fakultetene, mens for utvekslingsstudenter overføres resultatmidlene i sin helhet fra UiB til fakultetene.²

De resultatbaserte overføringene bygger på resultat oppnådd to år tilbake i tid. Fakultetets resultat i 2018 på de åtte kvantitative indikatorene vil dermed danne grunnlag for beregning av de resultatbaserte overføringene i 2020. I det følgende skal vi se nærmere på inntektene fra studentmobilitetsaktiviteten i 2018.

Antall utvekslingsstudenter, innreisende eller utreisende, har ikke innvirkning på fakultetets basisfinansiering. Det vil si at selv om vi øker det totale antallet studenter ved fakultetet gjennom å ta imot flere innreisende studenter enn antall studenter vi sender fra oss, så finansieres disse studieplassene gjennom resultatbaserte midler i form av studiepoengproduksjon og «hodepenger» for utvekslingsstudenter.

Satsene som ligger til grunn for regnestykkene

Informasjon om departementets finansieringskategorier finner vi blant annet i DBH.³ Satsene som er oppgitt under er for 2019. Satsene for 2020, som er året der vi vil motta overføringer

¹ For mer informasjon om finansieringen av universiteter og høyskoler og de åtte resultatbaserte indikatorene, se <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/hoyere-utdanning/finansieringssystemet/id494257/>

² Midler som ikke overføres til fakultetene disponeres på institusjonsnivå.

³ https://dbh.nsd.uib.no/dokumentasjon/finans_kategorier_htmlrapport.action?undermeny=finans_kategorier

for resultatene i 2018, er ikke kjent enda men kan ventes å stige i henhold til konsumprisindeksen. Det vil si at utregningene for inntekter fra utveksling i 2018 ikke kan bli helt presise før satsene for 2020 blir kjent.

Masterprogrammet i rettsvitenskap er plassert i kostnadskategori E, der hver årsenhet studiepoeng (60 studiepoeng) utløser kr 40 150 i resultatmidler til institusjonen. Når 75% av dette overføres til fakultetet vil det si at fakultetet mottar kr 30 112,50 pr 60 studiepoeng som er avlagt.

Hver enkelt inn- og utreisende utvekslingsstudent utløser som hovedregel kr 10 300 i resultatmidler. For å oppmuntre institusjonene til i større grad å benytte seg av Erasmus+ programmet utløser hver utreisende student gjennom Erasmus+ programmet en noe høyere sats enn hovedregelen: kr 15 450. Disse resultatmidlene omtales gjerne som «hodepenger».

Resultatmidler fra inn-/utveksling

I 2018 hadde fakultetet følgende antall utvekslingsstudenter⁴:

Utvekslingsstudenter	2018		
	Inn	Ut	Totalt
Barentsplus	6		6
Bilaterale avtaler	35	94	129
EEA Grants/Norway Grants			
Erasmus			
Erasmus+	219	38	257
Fulbright			
Individbaserte avtaler		2	2
Nordplus	11	6	17
Sum	271	140	411

Basert på satsene oppgitt over får vi følgende inntekter:

	Antall studenter	Sats	Sum pr studentgruppe
Innreisende studenter, alle program	271	10 300	2 791 300
Utreisende studenter gjennom Erasmus+	38	15 450	587 100
Utreisende studenter gjennom andre program	100	10 300	1 030 000
Individbaserte avtaler	2	0	0

⁴ Database for statistikk og høgre utdanning: Utvekslingsopphold 2018

Totalt	411		4 408 400
---------------	------------	--	------------------

Individbaserte avtaler (studenter som søker opptak på egen hånd, ikke gjennom avtale) utløser ikke resultatmidler. De inntektsgivende utvekslingsstudentene er derfor 409 som til sammen utløser kr 4 408 400 i resultatbaserte overføringer til fakultetet («hodepenger»).

Studiepoeng i relasjon til utveksling

Inntekter og kostnader ved utveksling må som nevnt også ses i sammenheng med studiepoeng. Utreisende studenter betyr tapt studiepoengproduksjon etter som utreisende studenter avlegger spesialemnene sine (30 studiepoeng) og/eller masteroppgaven sin (30 studiepoeng) ved en utenlandsk institusjon istedenfor ved UiB. Det er derfor viktig for fakultetet å ta imot minst like mange innreisende studenter som det antall studenter vi sender ut, slik at studiepoengproduksjonen opprettholdes til tross for at vi sender studentene ut i verden. Som vi ser av tabellen over, mottok fakultetet flere studenter enn vi sendte fra oss i 2018. Slik har situasjonen vært hvert år siden 2014.

Antall produserte studiepoeng fra innreisende utvekslingsstudenter og antall tapte studiepoeng fra utreisende utvekslingsstudenter avhenger av om studentene utveksler i ett eller i to semester. Lengde på utvekslingsoppholdet fremgår ikke av DBH-tabellen over antall utvekslingsstudenter da de resultatbaserte overføringene for utveksling gis per hode uavhengig av utvekslingsoppholdets øvre varighet.⁵

Fra Felles studentsystem (FS) kan vi hente informasjon om varighet på utvekslingsoppholdene som er rapportert i 2018:⁶

	Ett semester	To semester	Totalt
Innreisende studenter, alle program	206	65	271
Utreisende studenter gjennom Erasmus+	38	0	38
Utreisende studenter gjennom andre program	64	37	101
	308	102	410

For enkelhets skyld legger vi i de videre beregningene til grunn at vi «taper» 30 studiepoeng per utreisende student per semester, og at vi «tjener» 30 studiepoeng per innreisende student per semester. Dette vil imidlertid ikke gi et fullgodt regnestykke og beregningen av inntekter og «tapte» inntekter fra studiepoeng blir dermed kun omtrentlig. Dette har flere årsaker:

⁵ Definisjonen på utvekslingsopphold i departementets finansieringsmodell er et opphold som varer minimum 3 måneder. Det vil si at opphold under tre måneder ikke fremgår av tabellen og heller ikke gir resultatbasert inntekt.

⁶ Uvisst av hvilken grunn er det et avvik på én student mellom rapport fra FS over utvekslingsstudenter rapportert til DBH i 2018 og antall utvekslingsstudenter som fremgår av tabellen i DBH. For denne sakens formål er det ikke brukt tid på å få tallene til å bli like ved å finne ut hva avviket på én student skyldes.

- Enkelte innreisende studenter velger emner også ved andre fakultet. I disse tilfellene vil deler av studiepoengproduksjonen (og de resultatbaserte overføringene) tilfalle andre fakultet. - Utvekslingsopphold rapporteres på det semesteret oppholdet avsluttes. Det vil si at for opphold av to semesters varighet, vil deler av studiepoengproduksjonen som hovedregel ha skjedd høst 2017. Det vil si at vi ikke kan slå fast nøyaktig studiepoengproduksjon fra innreisende studenter i 2018 basert på antall rapporterte utvekslingsstudenter i 2018. I realiteten vil utvekslingsstudenter som skal rapporteres i 2019 stå for deler av studiepoengene i 2018. Med noenlunde jevnt antall innreisende studenter fra år til år har likevel ikke denne forskyvningen i semester for studiepoengproduksjon versus rapporteringsår betydning.
- Utreisende studenter avlegger normalt 30 eller 60 studiepoeng fra 5. studieår i utlandet istedenfor å avlegge disse studiepoengene ved UiB. Det er likevel tilfeller der studenter avlegger studiepoeng fra 5. studieår ved UiB *i tillegg* til studiepoengene som tas utenlands.
- I teorien skal hver student avlegge 60 studiepoeng per studieår. Statistikken viser imidlertid at gjennomsnittet er på 68,34 studiepoeng per internasjonale student ved Det juridiske fakultet, 49,86 per student på det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap og 50,38 på det toårige masterprogrammet i rettsvitenskap.⁷

Med et forenklet regnestykke der vi legger 30 studiepoeng per semester til grunn finner vi:

	Antall studiepoeng	Antall helårsekvivalenter (60 sp)
206 innreisende studenter for ett semester x 30 studiepoeng	6180 studiepoeng	
65 Innreisende studenter for to semester x 60 studiepoeng	3900 studiepoeng	
Studiepoeng fra innreisende studenter	10080 studiepoeng	168
102 utreisende studenter for ett semester x 30 studiepoeng («tap»)	-3060 studiepoeng	
37 utreisende studenter for to semester x 60 studiepoeng («tap»)	-2220 studiepoeng	
«Tapte» studiepoeng fra utreisende studenter	-5280 studiepoeng	-88
Resultat	4800 Studiepoeng	80

De innreisende studentene står for til sammen 168 helårsekvivalenter. For hver helårsekvivalent mottar fakultetet kr 30 112, 50 i resultatmidler. Det vil si at

⁷ Database for statistikk om høyere utdanning: Studiepoeng per student 2018. De mange studiepoengene avlagt av internasjonale studentenes skyldes at vi tilbyr relativt lite undervisning på spesialemnene våre, og at dette leder en del av studentene til å «fylle opp» kalenderen med flere emner enn påkrevd. Studiepoengene på spesialemnene oppfattes nok slik sett som ganske «lette» av en del av utvekslingsstudentene som kommer til fakultetet.

studiepoengproduksjonen fra innreisende studenter alene gir fakultetet kr 5 058 900 i resultatmidler.

Samtidig «mister» vi til sammen 88 helårsekvivalenter fordi mange av studentene våre avlegger hele eller deler av 5. studieår ved utenlandske universitet. Dette betyr kr 2 649 900 i «tapte» resultatmidler. Men, fordi vi mottar flere studenter enn vi sender ut, sitter vi igjen med et overskudd på 80 helårsekvivalenter fra inn- og utreisende utvekslingsstudenter.

I kroner gir dette:

Resultatmidler fra innreisendes studiepoeng	168 x 30 112,50 kr = 5 058 900
Tapte resultatmidler fra utreisendes manglende studiepoeng	88 x 30 112,50 kr = 2 649 900
Resultat	= 2 409 900

Samlede resultatbaserte overføringer fra utvekslingsaktivitet

	Inntekter
Resultatmidler fra inn- og utreisende utvekslingsstudenter («hodepenger»)	4 408 400
Overskudd fra studiepoeng i relasjon til utveksling	2 409 900
Samlet inntekt	6 817 400 kr

Med 4 408 400 kr i resultatbaserte overføringer på bakgrunn av antall utvekslingsstudenter og 2 409 900 kr i resultatbaserte overføringer på bakgrunn av studiepoeng fra innreisende studenter etter at tapte studiepoeng fra utreisende studenter er trukket fra, sitter vi igjen med **kr 6 817 400** resultatbaserte inntekter i relasjon til utvekslingsaktiviteten ved fakultetet.

Kostnader ved utveksling

Utvekslingsaktiviteten har selvsagt også en kostnadsside ut over de tapte studiepoengene. Regnestykket over må derfor ikke forstås som at bunnlinjen for utvekslingsaktiviteten utvilsomt er positiv. Det totale kostnadsbildet kjenner vi ikke, og det er ikke utredet i denne sammenheng. Det vi kan slå fast i denne omgang, er at studiepoeng avlagt av innreisende studenter, mer enn veier opp for tapte studiepoeng fra utreisende studenter, og at «hodepengene» utgjør en betydelig inntekt.

Dersom vi skal utrede det totale kostnadsbildet vil blant annet følgende måtte tas med i beregningen:

- Undervisningstilbud til innreisende studenter:

De engelske spesialelmnene er en forutsetning for at vi kan tiltrekke oss internasjonale studenter, og for at vi kan inngå gjensidige avtaler som gir studentene

våre mulighet til å reise ut. Selv om disse emnene også har norske studenter som målgruppe, må kostnader til vitenskapelige stillinger, undervisning, sensur og reisevirksomhet i disse emnene ses som en del av det totale i regnestykket knyttet til utveksling. Det er imidlertid vanskelig å trekke ut kostnader knyttet til engelske spesialemer uten samtidig å drøfte de større spørsmålene knyttet til ressursbruk og prioriteringer på 5. studieår.

- Administrative ressurser:
Studentmobilitet, og især utreisende studentmobilitet, krever fortsatt en del individuell saksbehandling og oppfølging. Studieseksjonen arbeider kontinuerlig med å effektivisere og forenkle veiledning og saksbehandling men det krever fortsatt betydelige administrative ressurser å sende ut, og å motta, det antall utvekslingsstudenter vårt fakultet gjør. I studieseksjonen er det per i dag 6 personer som til sammen arbeider tilsvarende minst 4 administrative årsverk med å administrere innreisende- og utreisende studentmobilitet og med å utvikle og opprettholde fakultetets avtaleportefølje. (Her er det også et definisjonsspørsmål på hvilket administrativt arbeid som skal inkluderes, om for eksempel administrasjon av engelske spesialemer bør inngå.)
- Reisekostnader knyttet til utvikling og oppfølging av avtaleporteføljen:
Fakultetet er avhengig av å ha en stor portefølje av utvekslingsavtaler både for å kunne sende ut og å kunne motta det antall studenter vi gjør. Både for å vedlikeholde og å videreutvikle avtaleporteføljen er det nødvendig at ledelse og internasjonale koordinatorene gjennomfører en del reiser i løpet av året, og det settes hvert år av midler til dette.

Oppsummering

Formålet med denne saken er først og fremst et ønske om å synliggjøre at utvekslingsaktiviteten ved fakultetet er dimensjonert slik at studiepoeng fra innreisende studenter gir overskudd selv om vi som kjent taper studiepoeng fra utreisende studenter. Som vist over kan vi ikke ved hjelp av herværende informasjon slå fast hvorvidt den endelige bunnlinjen knyttet til utvekslingsaktivitet er positiv eller negativ. Til det er utvekslingsaktiviteten del av et langt større og mer komplekst bilde. Likevel er det slik at uavhengig av om den endelige bunnlinjen er positiv eller negativ kan vi ikke velge bort utvekslingsaktivitet. Ved innføringen av kvalitetsreformen⁸ fra studieåret 2003/2004 kom det en tydelig forventning om at utveksling og internasjonale perspektiver skal være en naturlig del i alle studieprogram, og denne forventningen kommer også til uttrykk i studietilsynsforskriften⁹. De politiske signalene er dessuten at utdanningsinstitusjonene forventes å legge til rette for økt utveksling sammenlignet med i dag, og forsknings- og høyere utdanningsminister Iselin Nybø arbeider

⁸ St.meld. nr. 27 (2000–2001) *Gjør din plikt – krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning.*

⁹ Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) § 2-2-6 «Studietilbudet skal ha ordninger for internasjonalisering som er tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart.»

med en stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet som skal legges frem ved årsskiftet 2019/2020. Tidligere kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen tok til orde for at utveksling bør være regelen heller enn unntaket.¹⁰ Nåværende forsknings- og høyere utdanningsminister har uttalt det så sterkt som at utveksling bør gjøres obligatorisk.¹¹ Stortingsmeldingen Kultur for kvalitet i høyere utdanning fra 2017 slår fast at på lengre sikt er målet at 50 prosent av alle studenter drar på utveksling.¹² Slik sett ligger vårt fakultet i forkant og er godt rustet for de forventninger som møter oss fremover. Vi har tatt kvalitetsreformens intensjoner når det gjaldt utveksling og internasjonalisering på alvor, og nå gjelder det å opprettholde det gode arbeidet og fortsatt legge godt til rette for både inn- og utreisende studentutveksling også i ny studieordning.

09.04.2019
INTØ

¹⁰ Isaksen vil at studieopphold i utlandet skal være regelen, Khrono 15. oktober 2015. <https://khrono.no/2015/10/vil-dulte-studenter-ut>

¹¹ Nybø vil vurdere å gjøre utveksling obligatorisk, Khrono 24. august 2018 <https://khrono.no/utveksling-ansa-internasjonalisering/nybo-vil-vurdere-a-gjore-utveksling-obligatorisk/234014>

¹² St.meld. nr. 16 (2016–2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*.

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 37/19
Møtedato: 2019
Journalnummer:

ENDRINGER I FORSKRIFT FOR ANSETTELSE OG OPPRYKK – INNSPILL TIL KRITERIER FOR ANSATTES UTDANNINGSFAGLIGE KOMPETANSE

Kunnskapsdepartementet har fastsatt forskriftsendringer som medfører strengere krav til utdanningsfaglig kompetanse ved ansettelser i førsteamanuensis- og professorstillinger og for opprykk til professor, jf. vedlagte brev fra KD (vedlegg 1). Forskriftendringene gjelder fra 1. september 2019.

Forskriftens §1-1 har fått et nytt tillegg som pålegger alle utdanningsinstitusjoner å utvikle «nærmere kriterier for ansattes utdanningsfaglige kompetanse og hvordan denne skal dokumenteres». Som et ledd i UiBs mål om en helhetlig arbeidsgiverpolitikk og -praksis, skal det utarbeides felles kriterier for dette. Universitetsledelsen har derfor bedt fakultetene om å komme med innspill, jf. brev til fakultetene (vedlegg 2).

Viserektor for utdanning har tidligere presentert følgende forslag til dokumentasjonskrav for utdanningsfaglig kompetanse:

- Kompetansebevis universitetspedagogikk eller annen pedagogisk utdanning
- Undervisning (på ulike nivå og i ulike former)
- Eksamensarbeid
- Forskningsveiledning på mastergrads- og doktorgradsnivå
- Arbeid med utvikling, revisjon og fornyelse av studieplaner og undervisningsopplegg
- Utarbeidelse av lærebøker og andre læringsverktøy
- Utviklingsarbeid og forskning knyttet til egen undervisning
- Medvirkning i evaluering av utdanning og utdanningskvalitet ved egen eller andre institusjoner
- Ledelse av og deltakelse på konferanser av fagdidaktisk karakter og som forfatter, referee eller redaksjonsmedarbeider i fagdidaktiske tidsskrift

Universitetsledelsen ber om at fakultetene tar utgangspunkt i ovennevnte forslag i sine innspill. Bestillingen er todelt og lyder slik:

1. *«Hvilke krav mener fakultetene det er naturlig å stille til slik dokumentasjon for ansettelse som førsteamanuensis, og ansettelse og opprykk til professor? Beskrivelsene må være av slik karakter at de kan inngå i et felles reglement for hele UiB.»*

2. *«Underveis i arbeidet med denne saken har det kommet spørsmål fra fakultetene om hvilke krav til dokumentasjon på pedagogisk kompetanse som bør stilles til vitenskapelig ansatte i bistillinger. Formålet med bistillinger er som kjent å rekruttere en spesifikk kompetanse for en nærmere periode. Om stillingen omfatter undervisning, må pedagogisk kompetanse etterspørres. Etter nåværende reglement (pkt. 7.1) skal stillingsbeskrivelsen til bistillinger tilpasses den vitenskapelige [...] kompetanse som er nødvendig for den midlertidige stillingen. Tilbudet om universitetspedagogisk opplæring er i dag forbeholdt ansatte i ordinært ansettelsesforhold. HR-avdelingen vil vurdere om det er behov for presiseringer i reglementet som følge av den nye forskriften. Fakultetene må gjerne også kommentere dette.»*

Dekan og fakultetsdirektørs merknader:

Fakultetsledelsen har sendt saken på høring i Fakultetsnytt i uke 12 og 13 med innspillfrist 2. april, men det kom ingen innspill til høringen.

Spørsmålet har deretter vært på sirkulasjon i SU, med dette forslaget til uttalelse:

«Studieutvalget sier seg tilfreds med forskriftsendringen, og med UiBs forslag til oppfølging.

Utvalget foreslår å samordne kulepunkt fem og syv som følger: Arbeid med utvikling av studieplaner og undervisningsopplegg.

Med hensyn til dokumentasjon av disse målene, foreslår Studieutvalget at den kan inngis i tilknytning til emneevalueringene som emneansvarlige avgir til Studieutvalget (i egenskap av Programstyre) hver gang et emne evalueres.

Utvalget legger til at UiB bør vurdere om også dokumentasjon på de andre momentene som skal vektlegges i vurderingen av pedagogisk kompetanse, kan skje som ledd i UiBs nye system for arbeid med utdanningskvalitet.»

Det kom ingen merknader til forslaget, og det anses vedtatt som SU sin uttalelse til saken.

Saken bør ses i sammenheng med fakultetsstyrets sak 77/18 om meritteringsordning for undervisere ved Det juridiske fakultet, og med «Veiledning for bedømming av søkere til professorater og professoroppykk i rettsvitenskap» – vedtatt 19. oktober 2016 av Nasjonalt fakultetsmøte for juridiske fag. Dette følger derfor som vedlegg til saken, henholdsvis vedlegg 3 og 4.

Fakultetets [veiledning til søkere](#) og [veiledning til bedømmelseskomité](#) ved ansettelse som førsteamanuensis skal revideres i samsvar med den endrede forskriften og UiBs nye reglement, som skal behandles i universitetsstyret 29. august. Det er lagt opp til at dekangruppen skal komme frem til utkast til felles dokumentasjonskrav på utdanningsfaglig kompetanse allerede i mai måned. Resultatet vil bli lagt frem for fakultetsstyret sammen med et forslag til reviderte veiledninger til søkere og til bedømmelseskomité ved ansettelse av førsteamanuensis.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

«Styret ved Det juridiske fakultet gir dekanen fullmakt til å utforme innspill om kriterier for utdanningsfaglig kompetanse i tråd med studieutvalgets uttalelse og de innspill som kom frem i styremøtet.

Fakultetsstyret tar videre saksgang til orientering».

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

11.04.2019

ANIGA

Vedlegg:

1. Brev fra KD om endring i forskrift om ansettelse og opprykk – pedagogisk kompetanse
2. Brev fra universitetsdirektøren om innspill fra fakultetene
3. 77-18 Drøftingssak - Meritteringsordning for undervisarar ved Det juridiske fakultet
4. UHR-veiledning professorkompetanse rettsvitenskap

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

17/3202-63

14. september 2018

Endring i forskrift om ansettelse og opprykk - pedagogisk kompetanse

Kunnskapsdepartementet har fastsatt endringer i forskrift 9. februar 2006 nr. 129 om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger. Forskriftsendringen medfører at det innføres nye krav til utdanningsfaglig kompetanse for ansettelser og opprykk til førsteamanuensis- og professorstillingene. Virkningstidspunkt for forskriftsendringene er 1. september 2019.

De nye forskriftsbestemmelsene lyder:

§1-1. Generelt

(1)Gis tillegget:

Alle utdanningsinstitusjoner skal utvikle nærmere kriterier for ansattes utdanningsfaglige kompetanse og hvordan denne skal dokumenteres.

§ 1-2 Kompetansekrav () for ansettelse i stilling som professor

3. ledd strykes. Nytt 3. og 4. ledd skal lyde:

(3) I tillegg til de krav til grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå som er gitt til stilling som førsteamanuensis, skal det dokumenteres:

- Kvalitetsutvikling i egen undervisning og veiledning over tid*
- Bred erfaring med veiledning fortrinnsvis på master/ ph.d.- nivå*
- Deltakelse i utvikling av utdanningskvalitet i fagfellesskap*

(4) For ansatte ved universitetsmuseer kan institusjonen bestemme at museal formidlingskompetanse skal erstatte utdanningsfaglig kompetanse. For de som ansettes, men ikke for de som gis opprykk, på grunnlag av utøvende kunstnerisk kompetanse, kan kunstnerisk formidlingskompetanse erstatte utdanningsfaglig kompetanse. Institusjonen kan

fastsette krav til utdanningsfaglig kompetanse som må erverves etter ansettelsen. Institusjonen fastsetter også kriterier for vurdering og dokumentasjon av kunstnerisk- og museal formidlingskompetanse.

§ 1-4 Kompetansekrav () for ansettelse i stilling som førsteamanuensis

"og" mellom 2. og 3.ledd, samt 3. ledd strykes. Nytt 3. ledd skal lyde:

(3) Søkere skal bedømmes, men ikke rangeres, på om de oppfyller følgende krav.:

Gjennomført eget program (minimum 200 timer)/relevante kurs og egen praktiske undervisning, og opparbeidet grunnleggende ferdigheter innen planlegging, gjennomføring, evaluering og utvikling av undervisning og veiledning (grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå).

Ferdighetene skal dokumenteres i form av en systematisk og samlet fremstilling som vurderes ved institusjonene.

De som ikke oppfyller kravene ved ansettelsen, skal pålegges å oppfylle dem innen to år etter ansettelsen.

Institusjonene kan etter §1-1 fastsette høyere krav og bestemme at disse skal gjelde i bedømming og rangering av søkere.

Departementet har fastsatt at de nye forskriftsbestemmelsene skal gjelde fra 1. september 2019. Institusjonene har da rundt et år på seg til å fastsette nærmere kriterier for utdanningsfaglig kompetanse og hvordan denne skal dokumenteres etter den nye § 1-1 nr. 1 og eventuelt § 1-2 nr. 4. Universiteter og høyskoler må også vurdere om det er behov for å gjøre endringer i institusjonenes regler for bedømmelse, og eventuelle veiledninger for bedømmingskomiteer. Institusjonene må også planlegge og få på plass et program/kurstilbud for søkere etter § 1-4 nr.3.

Med hilsen

Toril Johansson (e.f.)
ekspedisjonssjef

Anders Trodal
underdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Akademikerforbundet
Arkitektenes Fagforbund
Bibliotekarforbundet
Den Norske Jordmorforening
Den norske legeforening

Den norske tannlegeforening
Den norske veterinærforening
Det norske Diakonforbund
Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning
Econa
Fellesorganisasjonen
Forskerforbundet
Lærernes Yrkesforbund
Musikernes fellesorganisasjon
Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
Naturviterne
Norges Farmaceutiske Forening
Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon
Norges Juristforbund
Norsk ergoterapeutforbund
Norsk Fysioterapeutforbund
Norsk Lektorlag
Norsk psykologforening
Norsk Radiografforbund
Norsk Sykepleierforbund
Norsk tjenestemannslag
Parat
Presteforeningen
Samfunnsviterne
Samfunnsøkonomene
Skolelederforbundet
Skolenes landsforbund
STAFO
Tekna - Teknisk-naturvitenskapelig forening
Universitets- og høgskolerådet
Utdanningsforbundet

Adresseliste

Ansgar Teologiske Høgskole	Fredrik Fransons vei 4	4635	KRISTIANSAND S
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Postboks 6768 St. Olavs plass	0130	OSLO
Atlantis Medisinske Høgskole	Postboks 4290 Nydalen	0402	OSLO
Barrat Due musikk institutt	Postboks 5344 Majorstuen	0304	OSLO
Bergen Arkitekthøgskole	Postboks 39	5841	BERGEN
Bjørknes høyskole	Lovisenberggt. 13	0456	OSLO
Det teologiske Menighetsfakultet	Postboks 5144 Majorstua	0302	OSLO
Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning	Thronnd Nergaards veg 7	7044	TRONDHEIM
Fjellhaug Internasjonale Høgskole	Sinsenvn. 15	0572	OSLO
Handelshøyskolen BI		0442	OSLO
Høgskolen i Innlandet	Postboks 400	2418	ELVERUM
Høgskolen i Molde	Postboks 2110	6402	MOLDE
vitenskapelig høgskole i logistikk			
Høgskolen i Østfold		1757	HALDEN
Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling	Arne Garborgsveg 22	4340	BRYNE
Høgskulen i Volda	Postboks 500	6101	VOLDA
Høgskulen på Vestlandet	Postboks 7030	5020	BERGEN
Høyskolen for Ledelse og Teologi	Micheletsvei 62	1368	STABEKK
Høyskolen Kristiania			
Kunsthøgskolen i Oslo	Postboks 6853 St Olavsplass	0130	OSLO
Lovisenberg diakonale høgskole	Lovisenberggaten 15 B	0456	OSLO
Musikkteaterhøyskolen	Trondheimsveien 137	0570	OSLO
NLA Høgskolen	Postboks 74	5812	BERGEN
Nord universitet	Postboks 1490	8049	BODØ
Norges Dansehøyskole	Postboks 2956 Tøyen	0608	OSLO
Norges Handelshøyskole	Helleveien 30	5045	BERGEN

Norges idrettshøgskole	Postboks 4014 Ullevål Stadion	0806	OSLO
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Postboks 5003	1432	ÅS
Norges musikkhøgskole	Postboks 5190 Majorstua	0302	OSLO
Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet		7491	TRONDHEIM
Noroff høyskole	Postboks 2544	4678	KRISTIANSAND
Norsk barnebokinstitutt	Postboks 2674 Solli	0203	OSLO
Norsk Gestaltinstitutt AS Høgskole	Pilestredet 75C	0354	OSLO
Norsk høgskole for helhetsterapi OsloMet storbyuniversitetet	Husvikveien 105	3113	TØNSBERG
Samisk høgskole	Hánnoluohkká 45	9520	KAUTOKEINO
Skrivekunstakademiet	Georgernes Verft	5011	BERGEN
Steinerhøgskolen	Professor Dahls gate 30	0260	OSLO
Universitetet i Agder	Serviceboks 422	4604	KRISTIANSAND S
Universitetet i Bergen	Postboks 7800	5020	BERGEN
Universitetet i Oslo	Postboks 1072 Blindern	0316	OSLO
Universitetet i Stavanger		4036	STAVANGER
Universitetet i Sørøst- Norge	Postboks 235	3603	KONGSBERG
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet		9019	TROMSØ
VID vitenskapelige høgskole	Postboks 184 Vinderen	0319	OSLO

Til fakultetene og Universitetsmuseet
Fagforeningene
Studentparlamentet

Referanse

2019/2451-LIG

Dato

25.02.2019

Endringer i forskrift om ansettelse og opprykk - pedagogisk kompetanse - innspill fra fakultetene

Fakultetene har mottatt vedlagte brev fra Kunnskapsdepartementet av 14.09.2018, om endringer i forskrift om ansettelse og opprykk. Spørsmålet om den videre oppfølgingen ved UiB har vært presentert og drøftet i møte med dekanene 18.02.2019.

Strengere krav til pedagogisk kompetanse

Forskriftsendringene medfører at det innføres strengere krav til utdanningsfaglig kompetanse ved ansettelser og opprykk til førsteamanuensis- og professorstillinger. Virkningstidspunkt for forskriftsendringene er 1. september 2019.

De nye forskriftsbestemmelsenes § 1 – 1 har et nytt tillegg som lyder slik:

Alle utdanningsinstitusjoner skal utvikle nærmere kriterier for ansattes utdanningsfaglige kompetanse og hvordan denne skal dokumenteres.

Kompetansekravet ved ansettelse i stilling som førsteamanuensis lyder slik i den nye forskriften:

Søkere skal bedømmes, men ikke rangeres, på om de oppfyller følgende krav: Gjennomført eget program (minimum 200 timer) / relevante kurs og egen praktisk undervisning, og opparbeidet grunnleggende ferdigheter innen planlegging, gjennomføring, evaluering og utvikling av undervisning og veiledning (grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå).

Ferdighetene skal dokumenteres i form av en systematisk og samlet fremstilling som vurderes ved institusjonene.

De som ikke oppfyller kravene ved ansettelsen, skal pålegges å oppfylle dem innen to år etter ansettelsen.

Institusjonene kan etter §1-1 fastsette høyere krav og bestemme at disse skal gjelde i bedømming og rangering av søkere.

Kompetansekravet ved ansettelse i professorstilling og opprykk til professor lyder slik:

I tillegg til de krav til grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå som er gitt til stilling som førsteamanuensis, skal det dokumenteres:

1. *Kvalitetsutvikling i egen undervisning og veiledning over tid*

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

2. *Bred erfaring med veiledning fortrinnsvis på master / ph.d. – nivå*
3. *Deltakelse i utvikling av utdanningskvalitet i fagfellesskap*

Når det gjelder krav til museal- og kunstnerisk formidling, lyder forskriften slik:

For ansatte ved universitetsmuseer kan institusjonen bestemme at museal formidlingskompetanse skal erstatte utdanningsfaglig kompetanse. For de som ansettes, men ikke for de som gis opprykk, på grunnlag av utøvende kunstnerisk kompetanse, kan kunstnerisk formidlingskompetanse erstatte utdanningsfaglig kompetanse. Institusjonen kan fastsette krav til utdanningsfaglig kompetanse som må erverves etter ansettelsen. Institusjonen fastsetter også kriterier for vurdering og dokumentasjon av kunstnerisk- og museal formidlingskompetanse.

Revisjon av UiBs reglement

Av strategiplanen fremgår det at UiB skal utvikle helhetlig arbeidsgiverpolitikk og -praksis. En naturlig konsekvens av dette er det utarbeides felles kriterier for ansattes utdanningsfaglige kompetanse og hvordan denne skal dokumenteres i [UiBs reglement for ansettelse i vitenskapelige stillinger og faglige / administrative lederstillinger](#).

Forslag til felles dokumentasjonskrav

Viserektor for utdanning har tidligere presentert følgende forslag til dokumentasjonskrav for utdanningsfaglig kompetanse:

- Kompetansebevis universitetspedagogikk eller annen pedagogisk utdanning
- Undervisning (på ulike nivå og i ulike former)
- Eksamensarbeid
- Forskningsveiledning på mastergrads- og doktorgradsnivå
- Arbeid med utvikling, revisjon og fornyelse av studieplaner og undervisningsopplegg
- Utarbeidelse av lærebøker og andre læringsverktøy
- Utviklingsarbeid og forskning knyttet til egen undervisning
- Medvirkning i evaluering av utdanning og utdanningskvalitet ved egne eller andre institusjoner
- Ledelse av og deltakelse på konferanser av fagdidaktisk karakter og som forfatter, referee eller redaksjonsmedarbeider i fagdidaktiske tidsskrift

Det har også vært vist til Universitetet i Oslo sitt arbeid med å utforme felles veiledninger for søkere og medlem av bedømmelseskomiteer om dokumentasjon, vurdering og vektlegging av kvalifikasjoner.

Innspill fra fakultetene

I arbeidet med revisjon av UiBs reglement ønsker vi innspill også fra fakultetene, gjerne med utgangspunkt i forslagene nevnt ovenfor. Hvilke krav mener fakultetene det er naturlig å stille til slik dokumentasjon for ansettelse som førsteamanuensis, og ansettelse og opprykk til professor? Beskrivelsene av dokumentasjonskrav må være av en slik karakter at de kan inngå i et felles reglementet for hele UiB.

Universitetsmuseet og Fakultet for kunst, musikk og design bes dessuten om å komme med forslag til formulering av kriterier og krav til dokumentasjon som omhandler museal- og kunstnerisk formidlingskompetanse.

Underveis i arbeidet med denne saken har det kommet spørsmål fra fakultetene om hvilke krav til dokumentasjon på pedagogisk kompetanse som bør stilles til vitenskapelig ansatte i bistillinger. Formålet med bistillinger er som kjent å rekruttere en spesifikk kompetanse for en nærmere periode. Om stillingen omfatter undervisning, må pedagogisk kompetanse etterspørres. Etter det nåværende reglementet (pkt 7.1) skal stillingsbeskrivelsen til bistillinger tilpasses den vitenskapelige og/eller kunstneriske kompetanse som er nødvendig for den midlertidige stillingen. Tilbudet om universitetspedagogisk opplæring er i dag forbeholdt ansatte i ordinært ansettelsesforhold. HR-avdelingen vil vurdere om det er behov for presiseringer i reglementet som følge av den nye forskriften. Fakultetene må gjerne også kommentere dette.

Fakultetenes veiledninger for bedømmelseskomiteer

Flere av fakultetene har egne veiledninger til søkere og bedømmelseskomiteer i forbindelse med ansettelse og opprykk. Noen fakultet henviser til anbefalinger gitt av nasjonale fakultetsmøter. Disse veiledningene gjenspeiler ulike faglige tradisjoner mellom fakultetene.

Fakultetene må vurdere behovet for revisjon av sine veiledningsdokumenter og påse at de er i samsvar med den nye forskriften. Når UiBs nye reglement er vedtatt, kan det også bli behov for tilsvarende gjennomgang med hensyn til dette.

Svarfrist og videre behandling

I arbeidet med å utvikle mer helhetlig arbeidsgiverpolitikk og –praksis ved UiB vil det i tiden fremover kunne være behov for å foreta flere justeringer i personalreglementet. I første omgang må nødvendige justeringer som følge av den nye forskriften være på plass innen virkningstidspunktet 1. september 2019.

Det legges opp til en gjennomgang i dekangruppen i mai måned med den målsetting å komme frem til utkast til felles dokumentasjonskrav på utdanningsfaglig kompetanse, som kan inngå i reglementet for UiB.

Før saken behandles av universitetsstyret i møte 29. august, skal den drøftes i forhandlingsutvalget og legges frem for de rådgivende utvalgene forskningsutvalget og utdanningsutvalget. Studentene skal også høres.

Denne saken berører universitetets kanskje aller viktigste rekrutteringsoppgave, nemlig ansettelse i faste vitenskapelige stillinger som kombinerer forskning og undervisning. Fakultetene vurderer selv hvilke interne prosesser som trengs i arbeidet med innspill til dokumentasjonskrav. Av hensyn til den påfølgende gjennomgangen i dekangruppen, **settes svarfristen til 6. mai**. Vi ser frem til gode innspill fra fakultetene.

Vennlig hilsen

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

Sonja Dyrkorn
HR-direktør

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 77/18
Møtedato: 11.12.2018
Journalnummer:

DRØFTINGSSAK: MERITTERINGSORDNING FOR UNDERVISARAR VED DET JURIDISKE FAKULTET

Bakgrunn

Det er eit politisk ønskje om at kvaliteteten på undervisninga i høgare utdanning skal aukast, og Meld. St. 16 *Kultur for kvalitet i høgere utdanning* står det

Regjeringa krever at universitetene og høyskolene utvikler pedagogiske meritteringssystemer for å stimulere til økt undervisningsinnsats og for å belønne viktig utviklingsarbeid. Meritteringssystemene skal fremme utdanningskvalitet gjennom å gi de faglig ansatte uttelling for dokumenterte resultater. Ett av målene med denne stortingsmeldingen er at utdanningsvirksomhetens status skal øke og undervisningskompetanse vektlegges tyngre enn i dag, ikke bare ved ansettelse, men gjennom hele karrieren. (Meld. St. 16 2016-2017:22)

I meldinga stiller regjeringa «krav om at alle universiteter og høyskoler, alene eller sammen med andre, i løpet av to år skal ha etablert meritteringssystemer som bidrar til at arbeidet med å utvikle god undervisning verdsettes» (Kap 1.5, s. 24, Kap 4.6 og Kap. 4.6, s.79)

Ved UiB har dette blitt fulgt opp mellom anna gjennom UiBs handlingsplan for utdanningskvalitet 2017-2022 som seier at ein skal:

- *Implementere og videreutvikle meritteringssystemet for Fremragende underviser og Pedagogisk akademi*
- *Utvikle insentivordninger for fremragende miljø og prosjekter med krav om erfaringsdeling*
- *Likestille undervisningsfaglig kompetanse og undervisningskvalitet med forskning ved tilsetting, opprykk og lønnsutvikling*

Status ved UiB

Allereie hausten 2015 vart det på initiativ frå bioCEED, Senter for fremragende utdanning, sett ned ei arbeidsgruppe ved UiB som fekk i oppgåve å sjå på om det kunne innførast ei ordning for merittering av fremragande undervisarar etter modell frå Lunds Tekniska Høgskolas Pedagogiska Akademi.

Arbeidsgruppa la fram sitt framlegg til ordning våren 2016, og dette vart drøfta av Utdanningsutvalet på seminaret deira i juni 2016. I dialog med dekanane kom ein fram til at det skulle vera opp til dei

einskilde fakulteta om og når ein skulle innføra ordninga, slik at ein fekk sikra god forankring i fagmiljøa. Fakultetsstyret ved Det matematisk-naturvitenskaplege fakultet (heretter MN-fakultetet) vedtok allereie 16. juni 2016 å etablere ei prøveordning for «meritterende undervisning» for fem år. MN-fakultetet sitt opplegg er lik ordninga som vart skissert av arbeidsgruppa.

Universitetsstyret vedtok i sak 60/17 at UiB innfører meritteringsordninga Fremragende underviser og undervisningsmiljø (FUND), og Utdanningsutvalet vedtok i sak 9/18 at forsøksordningar både for individuell merittering og for anerkjenning av undervisningsmiljø (kollektiv merittering) skal på plass i løpet av 2018.

Ved MN-fakultetet, Det humanistiske fakultet (heretter HF-fakultetet) og Det samfunnsvitenskaplege fakultet (heretter SV-fakultetet) har dei utvikla og vedteke ordningar for merittering av undervisarar, medan Det psykologiske fakultet, Det medisinske fakultet og Fakultet for kunst, musikk og design er på om lag same steg i prosessen som vårt fakultet.

I orienteringssak (86/18) til Utdanningsutvalet 8. november i år kan vi lesa følgjande om status for innføringa av Fremragende underviser og undervisningsmiljø ved dei ulike fakulteta:

- **Det Matematisk-naturvitenskapelige fakultet**

har etablert en ordning som gir den pedagogiske kvalifikasjonen Fremragende underviser (Excellent Teaching Practitioner). Meritterte undervisere danner fakultetets Pedagogiske akademi. Ordningen er i første omgang en prøveordning for 5 år, de første underviserne ble merittert juni 2017 og årets søknadsfrist var 1. oktober.

- **Det samfunnsvitenskapelige fakultet**

har, etter vedtak i fakultetsstyret i juni, lyst ut for første gang høsten 2018, med søknadsfrist 31. januar. Vurderingskriteriene er i hovedsak sammenfallende med kriteriene i ordningen ved Det Matematisk-naturvitenskapelige fakultet. I november arrangerer fakultetet workshop for søkere, om hvordan lage pedagogisk mappe/teaching portfolio, og hvordan oppfylle kravene til dokumentasjon.

- **Det humanistiske fakultet**

har, etter behandling i to fakultetsstyremøter høsten 2018, vedtatt en ordning med vurderingskriterier som vektlegger systematisk kvalitetsarbeid i emner og studieprogram. Første gangs utlysing gjennom meritteringsordningen skjer i 2019.

- **Det psykologiske fakultet**

oppnevnte i juni 2018 en arbeidsgruppe med mandat til å foreslå organisering og kriterier for merittering av undervisere ved fakultetet. Gruppen har levert sitt forslag i oktober, og fakultetet vil følge det opp i sine organer. Fakultetsstyret skal behandle saken i desember.

- **Det medisinske fakultet**

har, i forlengelse av vedtatt handlingsplan for utdanning 2018-2022, startet en utredningsprosess i høst. Fakultetets enhet for læring har fått i oppdrag å foreslå en meritteringsordning som blir gjenstand for høring og behandling i fakultetets organer våren 2019.

- **Det juridiske fakultet**

har, i sin Handlingsplan for utdanning 2018-2019, vedtatt å utrede og etablere en meritteringsordning. Arbeidet ses i sammenheng med omlegging av masterprogrammet i rettsvitenskap.

- **Fakultet for kunst, musikk og design**

er i gang med å utrede en ordning som ivaretar utdanningenes faglige egenart. Saken har vært til orientering i fakultetsstyret høsten 2019. Orienteringen omfattet en presentasjon av erfaringer fra Det Matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

Ein føremon med at vi ikkje er først ute er at vi kan skjela til dei ordningane som alt er vedtekne ved dei andre fakulteta og byggja vidare på arbeidet som alt er gjort der. Saksframlegg frå då ordningane vart vedtekne, samt retningslinene for ordningane som alt er vedtekne ved tre av fakulteta følgjer som vedlegg.

Pilotfase med fleire variantar

Slik ordningane er i ferd med å bli innførte ved UiB, skal dei første fem åra vera ein pilotfase. Universitetsstyret oppmodar til at ordningane i første omgang blir innførte for fem år, og at dei blir evaluerte både undervegs og etter fem år. I denne første etablerings- og utprøvingsfasen ser vi at vi får noko ulike løysingar ved dei ulike fakulteta. Ettersom Fremragende undervisere og undervisningsmiljø (FUND) i utgangspunktet er vedteken som ei ordning som skal gjelda for heile UiB kan vi venta at når pilotfasen er over, vil ordninga bli justert, optimalisert og samordna til ei einskapleg ordning på bakgrunn av dei noko ulike ordningane ved dei sju fakulteta. Slik sett er det ikkje noko i vegen for, men heller berre positivt, at Det juridiske fakultet gjer vår eigen vri på enkelte sider av ordninga. Slik får institusjonen som heilskap hausta ulike erfaringar og kan få ei best mogleg ordning når pilotfasen er over.

Kort om ordningane som er innførte ved tre av fakulteta

For nærare skildring av ordningane som er vedtekne ved MN-, HF- og SV-fakulteta viser vi til vedlegga. Heilt kort kan vi slå fast at dei tre ordningane i all hovudsak er svært like. Overskriftene i kriteria for tildeling ved både MN- og SV-fakultetet er *fokus på studentenes læring, en klar utvikling over tid, en forskende tilnærming, en kollegial holdning og praksis*. SV-fakultetet har gjort små justeringer i to av dei til saman 12 underpunkta, elles er kriteria like. HF-fakultetet har utforma eigne, enklare kriteria for tildeling, men dei til saman sju kulepunkta inneheld likevel i hovudsak det same som kriteria ved MN- og SV-fakulteta.

Ordninga ved MN-fakultetet skil seg frå dei andre to ved at dei som oppnår status som Fremragande undervisar inngår i fakultetets Pedagogiske Akademi (meir om dette på side 8). Ordninga ved HF-fakultetet skil seg frå dei to andre ved at også *grupper* av tilsette kan søka. Grupper som søker og når opp, får status som Fremragande undervisningsmiljø for ein periode på tre år. Eit anna særtrekk ved ordninga på HF-fakultetet er at også institutta får belønningsmidlar når ein søknad vert innvilga.

Sjølv om kriteria ved MN- og SV-fakultetet er likelydande på punktet som gjeld kollegial haldning og praksis, har det kollegiale aspektet likevel blitt sterkare framheva ved SV-fakultetet ved at fleire av innspela i høyringsrunden understreka at det kollegiale aspektet var viktig, og ved at det i saksframlegget til fakultetsstyret ved SV-fakultetet blir framheva at det kollegiale aspektet er eit eige punkt i kriteria (det er det også ved MN-fakultetet) *og vil bli vektlagt i søknadsprosessen*. Arbeidsgruppa ved SV-fakultetet skriv at «sjølv om den meritteringsmodellen vi foreslår anerkjenner og belønner den enkelte underviser, skal den også ta hensyn til miljøenes rolle i utvikling av undervisningskvalitet».

Kollektivt fokus

Ved Utdanningsutvalets handsaming av sak 16/17 Fremragende underviser og undervisningsmiljø (FUND), der Utdanningsutvalet rådde universitetsstyret til at ordninga vart vedteke innført ved heile UiB, uttalte Utdanningsutvalet i si tilråding til styret at «for å styrke det kollektive aspektet ved undervisning, anbefales det at den eksisterende arbeidsgruppen får i oppgave å komme med forslag til en utvidelse av modellen slik at den også omfatter anerkjennelse av undervisningsmiljø, og at arbeidsgruppen foreslår kriterier for slik anerkjennelse.» Arbeidsgruppa har ikkje kome med slike forslag, men dei kollektive aspekta er, som vi har sett, særleg trekt fram i SV-fakultetet framlegg til ordning, sjølv om ordlyden i kriteria ikkje skil seg frå MN-fakultetet sine kriteria på dette punktet.

Mellom anna på bakgrunn av erfaringar frå Lunds Tekniska Høgskola er dei meritterande ordningane for undervisning slik dei er skildra i MN-fakultetet saksnotat og i UiB-arbeidsgruppa sitt framlegg frå våren 2016, venta å ha ein kulturbyggjande effekt på undervisningsmiljøa ved UiB, ettersom kriteria for kva som er fremragande ikkje berre er knytt til den einskilte undervisaren sin praksis i undervisninga, men også knytt til samhandling med kollegaer. Ordninga Excellent Teaching Practitioner (ETP), som vart innført ved Lunds Tekniska Høgskola allereie i 2001, har ført til konkret og dokumentert kvalitetsutvikling, både institusjonelt og for dei individuelle undervisarane som har blitt tildelt ETP-status. Analysane viser at undervisarar med ETP-status får betre studentevaluering, særleg når det gjeld god undervisning og klare læringsmål for studentane. Ordninga har og ført til endring i undervisningskulturen og meir generelt i den akademiske kulturen. (Olsson & Roxå 2013 attgjeve i arbeidsgruppa ved MN-fakultetet sitt notat 2016:5).

Også då lærarkollegiet ved vårt fakultet, på fakultetsseminaret på Solstrand i oktober, drøfta korleis ordninga bør innrettast ved Det juridiske fakultet, var det tydelege innspel om at det er den *kollektive* innsatsen som bør honorerast og løftast fram, heller enn einskildpersonar. Dette er også i tråd med fakultetets handlingsplan for utdanning 2018-2019 som mellom anna legg vekt på auka samarbeid mellom lærarane for å sikra eit studium med ein klar indre samanheng og progresjon.

Framlegg til presisering av ordninga ved Det juridiske fakultet:

Som eit svar på dei tydelege signala frå lærarkollegiet under fakultetsseminaret på Solstrand i oktober 2018, bør det dermed ved vårt fakultet vera ein *føresetnad* at ein ved søknad om merittering som fremragende undervisar kan visa til at ein har samarbeidd med ein eller fleire kollegaer om å forbetra eller utvikla undervisninga ved fakultetet. Ein kan enten sjå for seg at ein er to emneansvarlege for same emne som monaleg har utvikla emnet, eller at det er to emneansvarlege som har samarbeidd på tvers av emne for å samordna og styrka samanhengen mellom emna.

Desse to emneansvarlege må begge kunna søka status som fremragande undervisarar samstundes men kvar for seg. Dei søkjer i så fall individuelt, men den kollektive innsatsen dei kan visa til vil vera del av grunngjevinga for kvifor dei oppfyller kriteria for få status som fremragande undervisarar. Arbeidsgruppa ved SV-fakultetet skriv i sin rapport «Grupper består av ulike personer på ulike tidspunkt, og hvem som bør krediteres kan være vanskelig å identifisere». Dette er grunnen til at dekan og fakultetsdirektør meiner at det framleis skal vera enkeltpersonar som søkjer, trass i at lærarkollegiet sterkt tok til orde for eit kollektivt fokus. Det kollektive fokuset vert ivareteke ved at samarbeid eller kollektiv innsats vert ein *føresetnad* for å kvalifisera til merittering som fremragande

undervisar ved vårt fakultet. To eller tre emneansvarlege kan søkja saman og samstundes, basert på deira kollektive innsats, men dei søker framleis med individuelle søknader.

Ei ulempe ved ei løysing der ein søker individuelt er at ordninga vil favorisera dei som er emneansvarlege. Til dette kan det nemnast at også spesialemne og innovativ og samarbeidsorientert undervisning på spesialemne kan danna grunnlag for søknad om status som fremragande undervisar. Vidare kan ein kanskje og sjå for seg at til dømes ein emneansvarleg og ein storgruppeundervisar arbeider saman for å utvikla storgruppene i eit emne. Også storgruppeundervisarar kan visa initiativ og bidra til innovasjon! Til sist kan studiedekanen, for å gjera det meir oppnåeleg for fleire å søkja merittering som fremragande undervisar, vera medviten om å velja personar som ikkje tidlegare har vore emneansvarlege når det skal utnemnast nye emneansvarlege for eit emne. Over tid vil dei som ønskjer det kunna få høve til å ha emneansvar og slik få best mogleg høve til å setja sitt preg på undervisninga og driva utvikling og nyskaping som kan gjera ein kvalifisert til merittering som fremragande undervisar. I tillegg er det eit mål å få til at emneansvaret i framtida vert delt mellom to eller fleire personar på *alle* obligatoriske emne.

Kven skal kunna søka?

Spørsmålet om kven som skal kunna søka om status som fremragande undervisar har vore drøfta også ved fakulteta som alt har vedteke ordningar. Ved SV- og MN-fakultetet kan fast vitenskaplege tilsette, både førsteamanuensar og professorar, søkja. Ved HF-fakultetet er også universitetslektorar inkluderte, men også ved HF-fakultetet er ordninga avgrensa til enkeltpersonar i *fast vitenskapleg stilling*.¹ Ved både HF- og SV-fakultetet har ein vore innom spørsmålet om korvidt personar i stipendiat- og postdoktor-stillingar skal kunna søka, men slått fast at ettersom dette er stillingar som først og fremst er retta inn mot forskning vil det gje tvetydige signal å inkludera desse i ordninga for merittering som fremragande undervisar.

I HF si ordning for merittering av Fremragande undervisningsmiljø, der *grupper* av tilsette søker, må undervisningsmiljøet bestå av minst to fast vitenskapleg tilsette, men kan elles også inkludera tilsette i mellombelse stillingar og også administrative stillingar.

Ved både MN- og SV-fakultetet har ein understreka at ordninga Fremragande underviser er uavhengig av dei akademiske opprykksordningane. Arbeidsgruppa som utarbeidde framlegg til ordninga ved MN-fakultetet skriv at Excellent Teaching Practitioner/Fremragende underviser-merittering er uavhengig av dei akademiske opprykksordningane og at merittering vert tildelt personar som systematisk og over tid vidareutviklar undervisningskompetansen sin til eit nivå som er vesentleg høgare enn den forventa basiskompetansen (arbeidsgruppas rapport 2016 side 2).

Sjølv om MN- og SV-fakultetet har slått fast at ordninga er uavhengig av dei akademiske opprykksordningane, kan det vera føremålstenleg å drøfta *om* eller *korleis* meritteringsordninga bør sest i samanheng med stillingsstruktur og opprykksordningar i sektoren. Frå og med 1. september 2019 vil endringar i forskrift av 9. februar 2006 nr. 129 om ansettelse og opprykk i undervisnings- og

¹ «Alle stillinger med undervisningsdel, dvs. stillinger både i amanuensis-professor- og universitetslektordosent-løpet er inkludert.)

forskerstillinger tre i kraft, og forskriftsendringa fører til at det vert innført nye krav til utdanningsfagleg kompetanse for tilsetjingar i førsteamanuensis- og professorstillinger.

Frå 1. september 2019 gjeld følgjande om pedagogisk kompetanse ved tilsetjing i stilling som førsteamanuensis:

§ 1-4-3 Søkere skal bedømmes, men ikke rangeres, på om de oppfyller følgende krav.:

Gjennomført eget program (minimum 200 timer)/relevante kurs og egen praktiske undervisning, og opparbeidet grunnleggende ferdigheter innen planlegging, gjennomføring, evaluering og utvikling av undervisning og veiledning (grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå).

Ferdighetene skal dokumenteres i form av en systematisk og samlet fremstilling som vurderes ved institusjonene.

De som ikke oppfyller kravene ved ansettelsen, skal pålegges å oppfylle dem innen to år etter ansettelsen.

Institusjonene kan etter §1-1 fastsette høyere krav og bestemme at disse skal gjelde i bedømming og rangering av søkere.

Tilsvarende gjeld følgjande om pedagogisk kompetanse ved tilsetjing i stilling som professor:

§ 1-2-3 I tillegg til de krav til grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå som er gitt til stilling som førsteamanuensis, skal det dokumenteres:

- Kvalitetsutvikling i egen undervisning og veiledning over tid*
- Bred erfaring med veiledning fortrinnsvis på master/ ph.d.- nivå*
- Deltakelse i utvikling av utdanningskvalitet i fagfellesskap*

Når ein ser på kompetansekrava for tilsetjing som førsteamanuensis og som professor, kan ein eventuelt sjå for seg at merittering som fremragande undervisar utgjer eit *tredje* nivå, *etter* kompetansen ein må ha for å få opprykk til professor. Dette talar for at ordninga er tilgjengeleg berre for tilsette med professorkompetanse.

På den andre sida kan ein sjå for seg at det finst førsteamanuensar som brenn for undervisning og som til trass for at det er ønskjeleg at alle tilsette etter kvart skal kunna søka opprykk til professor, prioriterer undervisning høgare enn vitskapleg publisering, og som dermed blir «hengjande att» som førsteamanuensar utan å bli professor. Er det rimeleg at førsteamanuensar som utfører verkeleg framifrå undervisning skal vera avskorne frå å kunna verta meritterte som fremragande undervisarar? Korvidt merittering som fremragande undervisar skal vera mogleg først dersom ein har oppnådd professorkompetanse, eller om det også skal vera mogleg for førsteamanuensar å søka er eit spørsmål leiinga særleg ønskjer styrets synspunkt på.

Fremragande undervisar – ei permanent eller tidsavgrensa merittering?

Ved dei andre fakulteta legg ein opp til at merittering som fremragande undervisar er ei permanent merittering. Med unntak av HF-fakultetet si ordning for merittering av Fremragande *undervisningsmiljø* der miljøa får statusen for tre år, er altså meritteringa ved dei andre fakulteta statiske ordningar. Dette stiller dekan og fakultetsdirektør spørsmål ved om er føremålstenleg. For vårt fakultet vil vi i staden føreslå at tittelen fremragande undervisar vert gjeve for ein tidsavgrensa periode. I i ytste konsekvens kan ein elles sjå for seg at ein tilsett blir merittert som fremragande undervisar tidleg i karrieren på bakgrunn av den fremragande innsats og det utviklingsarbeid som er gjort tidleg i karrieren, men at den tilsette deretter misser interessa for å halda fram med å utvikla og

oppdatera den pedagogiske kompetansen sin, og i staden vel å kvila på laurbæra resten av karrieren. Ein som er fremragande undervisar i 2018 vil ikkje nødvendigvis framleis vera det i 2048, på same måte som ein som vart oppfatta som fremragande undervisar i 1988 kanskje ikkje blir rekna som det etter 2018-standard.

Difor føreslår dekan og fakultetsdirektør at meritteringa fremragande undervisar får ei tidsavgrensing på til dømes seks år. Dekan og fakultetsdirektør ønskjer styrets synspunkt på om ein etter seks år i så fall skal kunna søkja om «reakkreditering». Til dømes slik at ein kan søkja om reakkreditering éin gong, for ein periode på fire år, slik at ein til saman beheld meritteringa i 10 år. Ved søknad om reakkreditering held det med ein forenkla søknad der ein må kunna visa til at ein har halde fram å utvikla og oppdatera både eigen pedagogisk kompetanse, og undervisninga ein gjev. Dersom ein etter 10 år ønskjer framleis merittering som fremragande undervisar må ein ha ein komplett ny søknad som vert vurdert saman med, og på lik line med, dei andre søkjarane det aktuelle året. Kanskje har nivået på dei fremragande undervisarane heva seg i løpet av 10 år slik at den som var fremragande for 10 år sidan ikkje utan vidare framleis når opp i konkurransen 10 år seinare?

For å sikra at meritteringa som fremragande undervisar verkeleg har høg status og ikkje blir noko som etterkvart alle sikrar seg, utan insentiv til framleis utvikling, føreslår vi altså at statusen vert gjeve for ei avgrensa periode. I tillegg ønskjer vi styrets innspel på om det til ei kvar tid bør vera eit maksimalt antal meritterte undervisarar. Dette vil på den eine sida vera ein måte å halda kontroll på kostnadene ved ordninga, og på den andre sida bidra til at det vert konkurranse om tittelen og at det er dei verkeleg beste som til ei kvar tid er meritterte. Ein kan nærast sjå tittelen som fremragande undervisar som ein vandrepokal.

Korleis skal merittering som fremragande undervisar belønnast?

«Særavtale om lønnsvilkår for ansatte som oppnår prestisjefylte prosjekter, oppnår status som fremragande undervisar, oppnår eller bidrar inn i eksternt finansierte prosjekter lagt til UiB» gjev heimel for å gje eit lønstillegg på inntil kr 50 000 til tilsette som oppnår status som fremragande undervisar. Dei tre fakulteta som alt har innført ordningar for merittering av fremragande undervisarar har vedteke at dei som oppnår denne meritteringa får eit permanent lønstillegg. Ved MN-fakultetet er lønsauken spesifisert til 2 lønstrinn for professorar og 3 lønstrinn for førsteamanuensar, ved SV-fakultetet til «et fast, individuelt lønstillegg i størrelsesorden 50.000 per år», og ved HF-fakultetet «justering av lønnsvilkår i samsvar med revidert særavtale av 1. januar 2017 om vilkår for lønnsfastsettelse for tilsatte som oppnår prestisjefylte prosjekter», det vil sei eit lønstillegg på *inntil* 50.000 kr.²

Ettersom vi ved vårt fakultet føreslår at meritteringa skal vera tidsavgrensa, er det i så fall naturleg at også eventuell ekstra løn vert tidsavgrensa. Fakultetet har fått stadfesta at lønstillegget kan gjerast mellombels, og knytast til den perioden ein vert merittert for. Ved å gjera både status som fremragande undervisar og tilhøyrande lønstillegg mellombels, oppnår fakultetet to ting: Ein kan halda kontroll på lønsutgiftene ved at det til ei kvar tid er eit bestemt tal tilsette som har status som

² Ved merittering av Fremragande undervisningsmiljø vil det ikkje bli gjeve individuelle lønstillegg, men berre belønningsmildar til søkjaren sitt/sine institutt.

fremragande undervisar og mottek det tilhøyrande lønnstillegget, samstundes som ein sikrar insentiv for å halda fram med å utvikla den pedagogiske kompetansen sin og heile vegen vidareutvikla undervisninga slik at den held fram med å vera fremragande og slik kan søkja om reakkreditering eller levera ny søknad etter endt periode.

Når det gjeld andre gode som kan tilbys fremragande undervisarar ønskjer leiinga innspel frå styret. Eit aktuelt gode å vurdere er godskriving i undervisningsrekneskapen. Det er sannsynleg at dei som har lagt ned ein innsats i undervisning som gjer at ein kvalifiserer til å verta merittert som fremragande undervisar, har brukt ein større del av arbeidstida si på undervisning enn det ein normalt forventar, og at det difor kunne vera grunn til at ein når ein oppnår status som fremragande underviser får lov å setja av noko meir tid til forskning i tida etterpå. Likevel er det sjølvmotseiande å skulla frita dei aller beste undervisarane frå undervisning, slik at dekan og fakultetsdirektør ønskjer ikkje å fremja forslag om dette.

Eit av innspela som kom då lærarkollegiet drøfta ordning for merittering av undervisarar på Solstrand, var at ein kunne ønskja seg *tid* til å utvikla undervisningsopplegg og *midlar* til betra undervisningsopplegga. Det synast utvilsamt at merittering som fremragande undervisar må byggja på utvikling som alt *har* skjedd og resultat ein alt kan visa til, og ikkje utelukkande på planar og idear. Likevel kan ein sjå for seg at det som del av belønninga vart stilt ein pott til rådvelde for fremragande undervisarar som gjer at når dei har oppnådd statusen, har noko større fridom enn andre undervisarar til å prøva ut, og til å vidareutvikla undervisningsopplegga sine. I dag har studieutvalet mynde til å godkjenna framlegg til endringar i kursopplegget som ikkje får økonomiske konsekvensar, men straks ei endring får økonomiske konsekvensar t.d. i form av auka undervisningsinnsats, er det ei sak for fakultetsstyret. For å gje fremragande undervisarar insentiv til framleis utvikling og betring, kunne studieutvalet tildelast eit visst økonomisk handlingsrom frå fakultetsstyret til å leggja særleg til rette for at meritterte undervisarar kan få halda fram med å eksperimentera og forbetra undervisninga si utan å måtta gå den ekstra runden om fakultetsstyret.

For å sidestilla undervisning med forskning, kan ein og sjå for seg at tilsette som er meritterte som fremragande undervisarar får driftsmidlar til disposisjon på same måte som forskargruppeleiarane får det. Dette ville også gje fremragande undervisarar større fridom til å syta for å halda seg oppdaterte på nyare forskning innan pedagogikk ved å kunna delta på relevante seminar og konferansar i inn- og utland utan å måtta søkja spesifikt om økonomisk stønad til dette.

Pedagogisk akademi eller ikkje?

Etter inspirasjon frå Lunds Tekniska Høgskola, utgjer dei meritterte undervisarande ved MN-fakultetet, fakultetets Pedagogiske Akademi. Dette «dannes med det formål å bidra til å heve utdanningskvaliteten på fakultetet gjennom en kollegial og samarbeidsorientert undervisningskultur; for eksempel gjennom å ta ansvar for og delta i faglig, pedagogisk og didaktisk utviklingsarbeid, kollegiale fora og tiltak for undervisningsutvikling, samt veiledning (mentorskap) av kolleger. Til dette får det pedagogiske akademiet råderett over pedagogiske utviklingsmidler, som kan tildeles både akademimedlemmer og andre etter søknad.» (Rapport frå arbeidsgruppa 2016:2)

SV-fakultetet har ikkje vedteke å oppretta eit Pedagogisk Akademi eller tilsvarande, men dei som oppnår den pedagogiske kompetansegraden Fremragende underviser skal synleggjerast ved at dei blir presenterte for fakultetet i eit felles studiekvalitetsarrangement. I HF-fakultetet sitt førsteutkast til «Merittering av fremragende undervisere eller undervisningsmiljø (Fund) ved Det humanistiske fakultet» hadde dei med framlegg om oppretting av eit forum som dei har kalla Fagdidaktisk forum, også med forslag om at eit alternativt namn kunne vera «Ressursgruppe for undervisningskvalitet». I det reviderte framlegget til meritteringsordning ved andre gongs handsaming i fakultetsstyret, er dette forumet likevel utelate, mellom anna på bakgrunn av at eit av institutta i høyringsrunden uttrykte skepsis til etablering av Fagdidaktisk forum fordi det var uklart kva rolle forumet skulle ha.

På vårt fakultet er miljøet framleis så pass lite at vi ikkje ser det som føremålstenleg å oppretta eit slikt akademi eller forum for dei som oppnår status som fremragande undervisar. Men på same måte som ved SV-fakultetet, bør det vera aktuelt at dei som blir fremragande undervisarar blir trekte fram i eit felles studiekvalitetsarrangement, t.d. på eit fakultetsseminar. I SV-fakultetet sine retningslinjer står det at «De som oppnår den pedagogiske kompetansegraden Fremragende underviser (Excellent Teaching Practitioner) *blir presentert* (vår kursivering) for fakultetet i et felles studiekvalitetsarrangement.» Etter vårt syn bør ordninga heller vera at dei som blir meritterte som fremragande undervisarar *skal presentera* arbeidet sitt *og dela beste praksis* i eit studiekvalitetsarrangement ved fakultetet. Altså ein aktiv presentasjon *frå* den fremragande undervisaren, framfor ein passiv presentasjon av dei som har oppnådd statusen. Kanskje er det slik det er tenkt ved SV-fakultetet også, men ordlyden i retningslinjene til SV-fakultet er ikkje klare på dette punktet.

Søknadsprosess og utlysingshyppigheit

For å skapa insentiv til at tilsette førebur og leverer søknad om merittering som fremragande undervisar, kan det vera aktuelt å godskriva slik søknad med timar i undervisningsrekneskapen. Til samanlikning vedtok fakultetsstyret i sak 23/15 at forskarar som skal søkja om ekstern finansiering av forskingsprosjekt kan få frikjøp frå undervisning tilsvarande tre veker. Dette utgjer 45 timar frikjøp i undervisningsbanken. Til skilnad frå søknader om ekstern finansiering, vil ikkje søknad om merittering som fremragande undervisar gje fakultetet ekstra finansiering. Heller det motsette ettersom skissa til ordning inneber eit mellombels lønstillegg. Undervisningstimar er ein ressurs vi har stor knappheit på, slik at fakultetet bør generelt vera varsam med å føreslå ordningar som inneber godskriving av undervisning utan at tida er brukt til undervisning. Når vi likevel gjer framlegg om godskriving i undervisningsrekneskapen i dette tilfellet, er det fordi vi nok kan rekna med at mange av dei som har lagt ned ein innsats på undervisningssida som gjer dei kvalifisert til å verta meritterte som fremragande undervisarar over tid kan ha prioritert ein større del av arbeidstida si til undervisning enn det fakultetet eigentleg forventar. Det er difor ikkje urimeleg at denne innsatsen indirekte, og til ein viss grad, vert tilgodesett gjennom frikjøp for førebuing av søknad om merittering som fremragande undervisar. Samstundes kan vi også rekna med at vi etter kvart vil verta målte på arbeidet med fremragande undervisarar, og at både UiB, Kunnskapsdepartementet og kanskje NOKUT, etter kvart vil koma til å halda oppsyn med talet på fremragande undervisarar ved dei ulike

institusjonane, og ordningane institusjonane har for dette.³ Det er difor viktig for fakultetet å sikra at tilsette faktisk søker om å verta meritterte som fremragande undervisarar. Dette talar for at det må finnast insentiv til å søka.

Ved førebuing av søknad til Norges Forskningsråd, EU eller andre eksterne finansieringskjelder som Bergen forskningsstiftelse, NordForsk mm., får ein altså inntil 45 timer frikjøp frå undervisningsrekneskapen, i tillegg til at det er venta at ein brukar forskningstida si til søknadsskrivinga. Slike søknader om finansiering av forskingsprosjekt er ein større og meir omfattande søknadsprosess enn det søknad om merittering som fremragande undervisar er tenkt å vera. I lys av dette kan det synast rimeleg å tilby godskriving av 20 timar i undervisningsrekneskapen for førebuing av søknad om merittering av fremragande undervisar.

Dersom førebuing av søknad skal godskrivas i undervisningsrekneskapen vil det vera naudsynt med ei form for prekvalifisering av søkjarane. Ved frikjøp for skriving av søknad om ekstern finansiering av forskingsprosjekt, må prosjektleiar laga ein plan for gjennomføring av søknadsprosess som skal godkjennast av fakultetsleiinga før ein set i gang med arbeidet med søknaden og avtale om frikjøp vert godkjend. Dekan og fakultetsdirektør føreslår difor at det ved utlysing av fremragande undervisar, vert gjeve ein frist for å melda til leiinga at ein planlegg å søkja, og gje ei heilt kort skildring av kva grunnlag ein planlegg å søkja på. På dette grunnlaget avgjer leiinga kven som bør få høve til å førebu søknad, og til å få godskriving av 20 undervisningstimar for arbeidet med denne, fram mot den endelege søknadsfristen.

Fordi det ikkje berre vil krevja innsats å førebu søknadene, men også å evaluera søknadene, føreslår leiinga at ordninga berre vert lyst ut annakvart eller kvart tredje år. Ettersom det er få tilsette ved fakultetet samanlikna med kva som er tilfellet ved dei tre fakulteta som alt har etablert ordningar, vil det vera færre aktuelle søkarar kvar gong og dermed bør det også vera tilstrekkeleg med utlysing annakvart eller kvart tredje år. Til samanlikning har også SV-fakultetet bestemt at meritteringsordninga bør lysast ut kvart andre eller tredje år, medan MN-fakultetet og HF-fakultetet skal lysa ut kvart år.

For å avgrensa arbeidet både med søknaden og evaluering av søknaden, føreslår vi at det vert sett ei grense for søknadens totale omfang. Til dømes maks 10 sider som ved både SV- og MN-fakulteta.⁴ Vedlegg kjem i tillegg.

Dokumentasjon til søknaden og evaluering av søknadene

Når det gjeld spørsmålet om korleis søkjar skal dokumentera at ho er ein fremragande undervisar har MN-fakultetet gjort eit grundig arbeid med å skildra søknadens innhald. Som stigfinnarar har MN-

³ Til dømes er det allereie i utviklingsavtala mellom UiB og Kunnskapsdepartementet for 2018 slått fast at pilotering av modell for fremragande undervisning ved alle fakultet er ein av aktivitetane UiB vil vurderast på. «Måloppnåelse vurderes ut fra at samtlige fakultet har program for fremragende undervisning. UiB skal ha en nasjonal ledende rolle i utvikling av slike programmer.» (Utviklingsavtalen 2018, i brev av 25/10-17 med arkivnummer 15/11293-32)

⁴ HF-fakultetet har sett grensa til maksimalt 4000 ord pluss vedlegg for individuelle søknader, og maksimalt 8000 ord pluss vedlegg for søknader frå undervisningsmiljø.

fakultetet ikkje noko klart bilete av kva vedlegg som skal vera med, men skriv i ein fotnote at det vil vera naudsynt med relativt opne rammer for korleis bidrag til undervisningskvalitet kan dokumenterast i søknaden. SV-fakultetet har lent seg på arbeidet som er gjort av MN-fakultetet, men trekk fram nokre konkrete døme på kva vedlegg som kan vera aktuelle som dokumentasjon for å stø opp om tema og døme brukt i søknaden.⁵

Slik dekan og fakultetsdirektør ser det kan også vårt fakultet i stor grad lena oss på det MN- og SV-fakultetet har skrive om søknadens innhald. Arbeidsgruppa ved SV-fakultetet skriv i sin rapport:

Dokumentasjon og søknad

Gruppens vurdering er at søknaden bør være et personlig dokument i form av en pedagogisk mappe med eksempler fra underviserens undervisningspraksis som dokumenterer søkerens kvalifikasjoner inn mot de fire kriterieområdene ovenfor. Den skal inneholde underviserens refleksjoner rundt læring og undervisning, og skal baseres på søkerens egne erfaringer og kunnskaper i samspill med pedagogisk / fagdidaktisk litteratur.

- Dokumentet skal gi innsyn i hvordan underviseren forstår forholdet mellom læring og undervisning i sin undervisningspraksis.
- Gjennom eksempel fra egen undervisningspraksis skal søkeren redegjøre for sitt personlige pedagogiske grunnsyn og undervisningskompetanse. Utvalget av eksempler skal begrunnes, og de skal belyse og utdype tema og forhold som ut fra det pedagogiske grunnsynet fremstår som viktige.
- Søknaden skal også dokumentere hvordan søkerens innsats bidrar til å oppfylle institusjonens og enhetens strategier for utdanningskvalitet.
- Søknaden skal ha vedlegg med dokumentasjon som understøtter tema og eksempel brukt i søknaden. Dette kan være i form av studentevalueringer, eller kollegaers vurderinger og tilbakemeldinger, men også tiltak i form av studieplanendring som er gjort som ledd i utvikling av undervisningen kan tjene som dokumentasjon. Det åpnes for ulike dokumentasjonsformer.

Ved vårt fakultet kan relevant dokumentasjon vera dei årlege kursrapportane med tilbakemeldingar frå SU, dei kommande emneevalueringane med treårs syklus, studentevalueringar og prov på universitetspedagogisk utdanning.

Når det gjeld vurdering og evaluering av søknadene ser vi per no for oss at leiinga set ned ein bedømmingskomité som vurderer søknadene. Då universitetsstyret vedtok å oppretta ordninga med Fremragende undervisere og undervisningsmiljø (FUND) spelte universitetsstyret inn at det burde vera ekstern representasjon i komiteen som skal evaluera søknadene. På bakgrunn av dette ser vi for oss at komiteen som eit minimum består av representant frå leiinga (normalt studiedekanen), representant frå program for universitetspedagogikk, ein (fakultets)ekstern representant frå eit miljø som har erfaring med tilsvarende ordningar, samt ein studentrepresentant og ein representant frå gruppe A.

⁵ «Dette kan være i form av studentevalueringer, eller kollegaers vurderinger og tilbakemeldinger, men også tiltak i form av studieplanendring som er gjort som ledd i utvikling av undervisningen kan tjene som dokumentasjon. Det åpnes for ulike dokumentasjonsformer» Rapport frå arbeidsgruppa ved SV-fakultetet 2018:6).

Ved dei andre fakulteta vil dei setja ned ei styringsgruppe og fleire ulike bedømmingskomitear, mellom anna fordi bedømmingskomiteane skal matcha søkjarane sin faglege bakgrunn. Ved vårt fakultet ser for oss at det vil vera tilstrekkeleg med éin komité som vurderer alle søkjarane. Dette både fordi vi er eit mindre fakultet og dermed kan venta at talet på søknader ikkje blir uoverkommeleg høgt, og fordi vi berre skal dekkja rettsvitskap og ikkje ei rekkje ulike fagdisipliner slik som er tilfellet ved dei andre fakulteta.

Ein føremon ved å ha éin bedømmingskomité som vurderer søknadene samla er at vi kan sikra at søkjarane vert handsama likt. Særleg første gong når vurderingskriteria (som vil måtta spesifiserast) er nye, vil det vera ein føremon at vurderinga av alle vert gjort av éin og same komité. Dersom vi kjem fram til det skal vera eit tak på kor mange som til ei kvar tid kan ha status som fremragande undervisarar, slik at det kan bli konkurranse og dermed ikkje slik at alle som er kvalifisert får statusen, vil det vera særleg viktig med ein einskapleg vurderingsprosess der alle vert vurderte av same komité.

Vidare prosess

Ved dei tre fakulteta som alt har vedteke ordningar for merittering av fremragande undervisarar har det vore sett ned arbeidsgrupper som har utarbeidd framlegga til retningslinjer for merittering av undervisarar. Med det grunnlagsmaterialet og dei utgreiingane som finst å byggja på frå dei andre fakulteta, samt drøftinga og innspela på fakultetsseminaret på Solstrand, har studiedekanen ikkje funne det naudsynt å setja ned ei eiga arbeidsgruppe ved vårt fakultet.

I staden ber dekan og fakultetsdirektør fakultetsstyret, og deretter studieutvalet⁶ om å koma med synspunkt og innspel med utgangspunkt i dei tre ordningane som alt er vedtekne, samt dei justeringane som her er føreslegne for vårt fakultet. På bakgrunn av diskusjonane i fakultetsstyret og studieutvalet no i desember, vil det bli utarbeidd eit konkret utkast til retningslinjer for fremragande underviser og undervisningsmiljø ved vårt fakultet som vil bli lagt fram som vedtakssak i fakultetsstyret våren 2019 med sikte på første gongs utlysing mot slutten av vårsemesteret, og søknadsfrist i løpet av hausten 2019.

Oppsummering av spørsmål til styret

- Bør kollektiv innsats og samarbeid med andre vera ein føresetnad for å kunna søkja om merittering som Fremragande undervisar ved vårt fakultet?
- Kven skal kunna søka om merittering som Fremragande undervisar? Alle fast vitskapeleg tilsette, både førsteamanuensar og professorar? Eller bør kompetansegraden Fremragande undervisar representera eit tredje og høgare nivå,

⁶ Vanlegvis ville saka vore drøfta i studieutvalet først, men akkurat i dette tilfellet har studieutvalet møte dagen etter fakultetsstyremøtet, og saka vert difor lagt fram for fakultetsstyret først. Studiedekanen vil oppsummera styrets innspel munnleg i studieutvalet.

over kompetansekrava som vert stilte for tilsetjing som høvesvis førsteamanuensis og som professor? Er det i så fall rimeleg at førsteamanuensar som utfører verkeleg framifrå undervisning skal vera avskorne frå å kunna verta meritterte som fremragande undervisarar?

- Bør Fremragande undervisar vera ei permanent eller ei mellombels merittering? Og dersom det er ei mellombels, tidsavgrensa merittering kan ein i så fall forlengja meritteringa gjennom å søkja om «re-akredittering»? Eller bør det krevjast full ny søknad så snart meritteringsperioden er ute?
- Bør det, for å sikra både høgt nivå og føreseielege økonomiske rammer, setjast eit tak på kor mange som til ei kvar tid kan vera meritterte som fremragande undervisarar?
- Korleis skal merittering som Fremragande undervisar belønnast? Mellombels lønnstillegg? Større fridom og økonomisk handlingsrom til å eksperimentera og vidareutvikla undervisningsopplegget? Driftsmidlar? Anna?
- Bør arbeidet med søknaden om å merittering som Fremragande undervisar godskrivas i undervisningsrekneskapen? Og bør det i så fall vera ein «prekvalifisering» av søkjarane?
- Kva er passe utlysingshyppigheit? Annakvart år? Kvart tredje år?

Med dette vert fakultetsstyret invitert til å gje innspel til og synspunkt på ordninga som skal etablerast ved Det juridiske fakultet.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

4.12.2018
INTØ/HAF

Vedlegg:

- Saksframlegg til fakultetsstyret og rapport frå arbeidsgruppe ved Det matematisk-naturvitenskaplege fakultet (Saksnummer 2016/6332)
- Saksframlegg til fakultetsstyret og rapport frå arbeidsgruppe ved Det samfunnsvitenskaplege fakultet. (Saksnummer 2017/14698)
- Saksframlegg til fakultetsstyret, rapport frå arbeidsgruppe og framlegg til retningslinjer ved Det humanistiske fakultet (Saksnummer 2018/1112).

Arkivkode:

Saksnr.: 2016/6332

Fakultetsstyresak: **42**

Møte: 16. juni 2016

ETABLERING AV MERITERINGSORDNING; EXCELLENT TEACHING PRACTITIONER (ETP)

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ønsker å etablere en meritteringsordning for fremragende undervisere og etablere et Pedagogisk Akademi ved fakultetet. Med etablering av en slik ordning tilfører fakultetet kvalitetsarbeidet en ny komponent som gir den pedagogiske kompetansegraden Excellent Teaching Practitioner/Fremragende underviser (ETP/FUND). Ordningen er i første omgang en prøveordning for 5 år.

Meritteringsordningen skal medføre økonomisk kompensasjon, og skal belønne undervisere som systematisk og over tid har arbeidet for å fremme og utvikle studentenes læring, dokumentert egne aktiviteter i det pedagogiske arbeidet og gjort sine erfaringer tilgjengelig for andre. Ordningen er frivillig. Ordningen er godt utprøvd ved andre institusjoner, og fakultetet velger derfor å bygge på tidligere erfaringer i sitt forslag.

Fakultetsstyret har tidligere blitt orientert muntlig om etablering av ordningen og dekanen fikk fullmakt til å oppnevne en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen har utarbeidet et notat for hvordan ordningen er tenkt implementert ved fakultetet. Notatet har vært presentert og diskutert med instituttlederne, og Studiestyret behandlet saken i sitt møte 8. juni. Både instituttlederne og Studiestyret støtter etablering av ordningen etter de prinsipper som er beskrevet i notatet. UiB har på sentralt hold parallelt arbeidet gjennom en egen arbeidsgruppe for at ordningen skal innføres bredt ved institusjonen, og at de fakultetene som ønsker det kan delta. Utarbeidelsen av UiB dokumentet baserer seg i all hovedsak på det arbeidet vi har gjort ved vårt fakultet, men er i en tidligere fase av prosessen.

Arbeidsgruppen fikk følgende mandat:

- Diskutere og foreslå hvem som kan søke og hvem som skal vurdere søknadene, særlig sammensetning av bedømmelseskomite
- Diskutere og foreslå hvordan bedømmelsesprosessen skal foregå
- Diskutere og foreslå hvordan belønningen skal gi uttelling evt. hvilke plikter det medfører
- Diskutere og foreslå hvordan ordningen skal reflekteres i stillingsutlysninger
- Organisatorisk tilrettelegging (styringsgruppe, rolle til studiestyret/fakultetsstyret)
- Vurdere hva som er nødvendig av kompetansehevingstiltak
- Diskutere og foreslå hvordan ordningen skal synliggjøres

Følgende arbeidsgruppe ble oppnevnt:

- Vigdis Vandvik, Institutt for biologi (leder)
- Jostein Bakke, Institutt for geovitenskap
- Bjørn Grung, Kjemisk institutt/Institutt for fysikk- og teknologi
- Ivar Nordmo, Institutt for pedagogikk, Psykologisk fakultet
- Gunnar Larsen, Personalseksjonen, MN-fakultet

Sekretær for arbeidsgruppen Eli Neshavn Høie, Studiesjef / Oddfrid Førland, bioCEED

Arbeidsgruppen ble gitt følgende tidsplan:

- Fakultetsstyret 28. april – nedsette arbeidsgruppe
- Orienterer i Utdanningsutvalget - møte 18. mai.
- Arbeidsgruppe leverer sin rapport innen 20. mai
- Utlysning ved slutten av vårsemesteret

I tillegg ble saken behandlet i Studiestyret 8. juni.

Notatet som arbeidsgruppen har utformet redegjør for hvordan ordningen kan implementeres ved fakultetet.

FORSLAG TIL VEDTAK

Fakultetsstyret vedtar å etablere en ordning for meritterende undervisning (ETP) i tråd med arbeidsgruppens forslag.

10. juni 2016/ELIHØ

Elisabeth Müller Lysebo
fakultetsdirektør

Vedlegg:

1. Arbeidsgruppens notat

Meritteringsordning - undervisning

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, UiB

Fremragende underviser - Excellent Teaching Practitioner

Kvalitetsarbeid i utdanningene består av og sikres gjennom en rekke mekanismer og komponenter. Vi krever at fast vitenskapelig ansatte har pedagogisk basiskompetanse og tilbyr kompetanseheving. Det utvikles nye verktøy og plattformer, gjennomføres utviklingsprosjekter og vi bruker vårt kvalitetssikringssystem¹. Innsats og kvalitet i undervisning synliggjøres og anerkjennes i form av undervisningspriser og til dels i lokale lønnsforhandlinger, og vi ser i økende grad at undervisningskompetanse blir vektlagt i tilsettings- og opprykksprosessene.

Nasjonalt satses det på utdanningskvalitet blant annet gjennom sentre for fremragende utdanning², som er «fyrstårnprosjekter» for utdanningskvalitet med særlige krav og forventninger til kvalitet, dokumentasjon, utvikling og erfaringsdeling. Ordningen tildeles av og finansieres gjennom NOKUT etter en omfattende søknadsprosess.

Til tross for alle disse systemene og ordningene ser vi at undervisere i liten grad får anerkjennelse for systematisk utviklingsarbeid innenfor utdanningene, og vi ser også at dokumentasjon av slikt arbeid er mangelfull og fragmentert - muligens fordi insentivene mangler. Dette er uheldig, ikke minst fordi vi vet at det er nettopp det systematiske og kollegiale arbeidet som fører til økt kvalitet og gir de beste resultatene for studentene, (Olsson & Roxå 2013, Gibbs 2009, Mårtensson et. al 2011).

MN-fakultetet ønsker nå å tilføre kvalitetsarbeidet en ny komponent ved å innføre en meritteringsordning for undervisere som gir den pedagogiske kompetansegraden Excellent Teaching Practitioner/Fremragende underviser (ETP/Fund). Ordningen er i første omgang en prøveordning for 5 år.

Ved å innføre en slik meritteringsordning ved MN-fakultetet gis det økt fokus til systematisk og målrettet arbeid for utdanningskvaliteten og en kollegial undervisningskultur på fakultetet. Undervisere og studenter, nå og i fremtiden, skal gis et klart signal om at MN-fakultetet er opptatt av studentenes læring og en kollegial lærerkultur, og investerer i utdanningskvalitet.

Det overordnede målet med meritteringsordningen er todelt. Fakultetet ønsker å synliggjøre og gi status til **systematisk og dokumentert arbeid med undervisningsutvikling**, og dessuten å bidra til å utvikle en **kollegial og profesjonell undervisnings- og lærerkultur**. Ordningen skal videre gi et tydelig signal om at fakultetet har fokus på studentene og studentenes læring i alt arbeid med utdanningskvaliteten. Tiltaket omfatter den totale utdanningsaktiviteten, inkludert undervisning, veiledning, planlegging, ledelse og evaluering, og er forankret i fakultetets strategiplan³.

¹ <http://www.uib.no/studiekvalitet>

² <http://www.nokut.no/sentre-for-fremragende-utdanning-sfu/>

³ Punkt 8.2 i MN-fakultetets strategiplan 2016-2022

http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/strategi2016_2022_det_matematisk_naturvitenskapelige_fakultet_uib.pdf

Det understrekes at ETP/Fund-merittering er uavhengig av de akademiske opprykksordningene og at merittering tildeles personer som systematisk og over tid videreutvikler sin undervisningskompetanse til et nivå som er vesentlig høyere enn den forventede basiskompetansen⁴.

Ordningen skal ikke erstatte eksisterende kvalitetsfremmende mekanismer (som for eksempel undervisningspriser og kvalitetssikringssystemer), men er et supplement som premierer og synliggjør andre, og flere, aspekter ved kvalitetsutvikling i utdanningene.

Ekstrakostnadene bæres i en overgangsfase av MN-fakultetet/UiB sentralt, for sikre at dette sees på som attraktivt også fra instituttens side.

Gjennom ETP/Fund-ordningen oppnår MN-fakultetet:

- At undervisningsfaglig utvikling og gjennomtenkt og god undervisningspraksis, gir anerkjennelse og belønning
- At fakultetets undervisere i større grad dokumenterer, analyserer og kritisk vurderer sin egen undervisning og studentenes læring, noe som gir mulighet for videre utvikling.
- At systematisk kvalitetsarbeid basert på en vitenskapelig fundert og målrettet prosess bestående av planlegging, evaluering, refleksjon og revisjon av undervisningen blir en naturlig og integrert del av undervisningen på fakultetet.
- Å legge til rette for utvikling av en kollegial kultur rundt undervisning og undervisningsutvikling ved fakultetet.
- At det blir kjent både internt og utad at MN-fakultetet bevisst satser på utvikling av god undervisning, med fokus på studentenes læring.

Ordningen innebærer at:

- Særsilt dyktige, ambisiøse og pedagogisk kompetente undervisere belønnes og anerkjennes gjennom at de etter søknad tildeles den pedagogiske kompetansegraden Excellent Teaching Practitioner / Fremragende underviser (ETP /Fund) med en tilhørende lønnsøkning.
- ETP /Fund kan tildeles undervisere på alle nivåer og er således ikke et alternativ til professor- eller dosent-løpene, men en tilleggsanerkjennelse.
- De belønnede undervisere danner fakultetets Pedagogiske Akademi, som dannes med det formål å bidra til å heve utdanningskvaliteten på fakultetet gjennom en kollegial og samarbeidsorientert undervisningskultur; for eksempel gjennom å ta ansvar for og delta i, faglig, pedagogisk og didaktisk utviklingsarbeid, kollegiale fora og tiltak for undervisningsutvikling, samt veiledning (mentorskap) av kolleger. Til dette får det pedagogiske akademiet råderett over pedagogiske utviklingsmidler, som kan tildeles både akademimedlemmer og andre etter søknad. Fakultetet bistår akademiet med administrasjon av ordningen.

Excellent Teaching Practitioner (ETP)/Fremragende underviser (Fund)

⁴ UHRs veiledende retningslinjer for universitets- og høyskolepedagogisk basiskompetanse:
http://www.uhr.no/documents/Nasjonale_veiledende_retningslinjer_for_uh_pedagogisk_basiskompetanse.pdf

Forslaget til ordning er knyttet til UiBs og Kunnskapsdepartementets tydelige intensjoner om å likestille arbeidet med utdanning og forskning hos våre vitenskapelige ansatte. På Regjeringens kontaktkonferanse 12. januar 2016 om den [varslede stortingsmeldingen](#) om kvalitet i høyere utdanning sa kunnskapsministeren [følgende](#):

«Det er også et lederansvar å bidra til å heve statusen til undervisningen. I innspillsbrevet kommer jeg til å be dere om konkrete forslag til tiltak, endringer eller insentiver. For det skal være like gjevt å drive utdanning som å bedrive forskning.».

Det samme budskapet gjentok kunnskapsministeren på Universitets- og høgskolerådets (UHR) karrierepolitiske konferanse 9. februar. I en pressemelding knyttet til den samme UHR-konferansen varslet [Norsk Studentorganisasjon \(NSO\)](#) at de «ønsker å utfordre sektoren på å se at det å bygge karriere også handler om rom for å utvikle seg som en fremragende underviser.» Det samme momentet var også trukket frem i deres [innspill til fremtidig stortingsmelding](#) som ble sendt inn i juni 2015. NSO vedtok i april 2016 en resolusjon til støtte for pedagogisk merittering⁵.

Forskerforbundet sier i *Ekspertutvalgets utkast til innspill – Kvalitetsmelding* under overskriften *Kompetanse- og karriere utvikling* blant annet følgende om merittering:

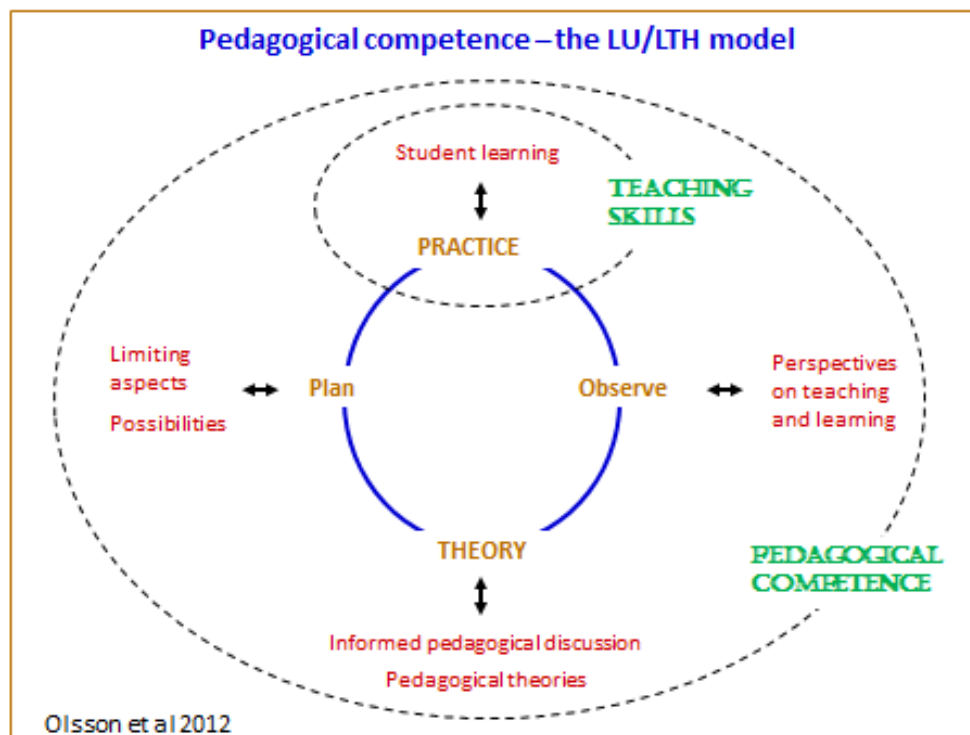
Forskerforbundet støtter derfor arbeidet med å etablere meritterings- og utviklingsprogrammer for undervisningskompetanse, slik man nå diskuterer ved for eksempel ved NTNU og UiT. Gjennom slike meritteringsordninger får undervisnings-CVen en «mottaker» og ansatte stimuleres og motiveres til å bygge, utvikle og dokumentere sin egen undervisningsportefølje, og dele erfaringer og kunnskap med andre. Kriteriene for merittering bør ha tydelige forventninger/krav om dokumentasjon av systematisk arbeid med studentenes læring, om teoretisk forankring av undervisningspraksis, om kollegialitet og erfaringsdeling, og om utvikling over tid. Slik vil ordningen supplere de tradisjonelle individbaserte undervisningsinsentivene som undervisningspriser og studentevalueringer. (s. 7)

Ordningen som foreslås ved MN-fakultetet bygger på Lund Tekniska Høgskolas *Pedagogiska Akademi* og deres ordning med den pedagogiske kompetansegraden *Excellent Teaching Practitioner* (ETP), og tar også hensyn til punkter og argumenter av relevans for den norske konteksten fra arbeidet ved NTNU, UiT og UiO.

Ved Lunds Tekniska Högskola innførte de allerede i 2001 sin meritteringsordning i **LTHs Pedagogiska Akademi**⁶. Undervisere inviteres til å søke om den pedagogiske kompetansegraden Excellent Teaching Practitioner (ETP) og om å bli tatt opp i LTHs Pedagogiske akademi. Statusen medfører lønnsøkning til underviseren og økt økonomisk tildeling til underviserens enhet.

⁵ <http://student.no/content/uploads/2016/04/Resolusjon-om-pedagogisk-merittering-24.04.2016.pdf>

⁶ <https://www.lth.se/genombrottet/lths-pedagogiska-akademi/> og <https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/LTHsPedAkademi050518.pdf>

Figur 1. Forholdet mellom undervisningskompetanse og pedagogisk kompetanse. Olsson et al. 2010.

På LTH har systemet ført til konkret og dokumentert kvalitetsutvikling, både institusjonelt og for de individuelle underviserne som har blitt tildelt ETP-status. Konkret viser analyser at undervisere med ETP-status får bedre studentevaluering (Course Experience Questionnaire), særlig når det gjelder god undervisning og klare læringsmål for studentene. Ordningen har også ført til endring i undervisningskulturen og mer generelt i den akademiske kulturen. ETP-merittede undervisere er sterkt representert i ledende funksjoner. Systemet har fått følger for vektlegging av pedagogisk kompetanse ved tilsetting og opprykk og for institusjonens overordnede strategier og retningslinjer. Analyser av undervisningsdokumentasjon (teaching portfolios) viser utvikling av en mer reflektert pedagogisk praksis og større grad av dokumentasjon, kollegial deling og formidling av kunnskap og erfaringer i årene etter at ordningen ble innført (Olsson & Roxå 2013).

I februar 2016 publiserte NTNU og UiT en rapport som beskriver deres forslag til meritteringsordning. I rapporten [Innsats for kvalitet](#) foreslås et helhetlig system for merittering av undervisning ved etablering av et merittert kompetansenivå («merittert underviser») som både belønner dem som får en slik status og deres enhet. Statusen gis etter søknad og dokumentasjon, og medfører lønnspåslag til underviseren og en engangsbelønning til instituttet, etter modell av det svenske systemet. Det ble også utarbeidet et grundig bakgrunnsnotat som beskriver ordninger og erfaringer med pedagogisk kompetanse og merittering nasjonal og internasjonalt (Grepperud 2016).

Kriterier for tildeling av status som ETP / Fund ved MN:

Status som *Fremragende underviser* tildeles undervisere på bakgrunn av søknad og en påfølgende vurdering foretatt av en bedømmelseskomité. Søkeren skal i søknaden og vedleggene beskrive, analysere, diskutere og dokumentere et systematisk og målrettet arbeid med utdanningskvalitet inn mot fire kriterieområder forankret i prinsippene bak Scholarship of Teaching and Learning (SoTL):

1. Fokus på studentenes læring

- Søkeren har tydelig fokus på studentenes læring i all sin undervisningsvirksomhet.
- Søkeren har et bevisst forhold til sammenhengen mellom undervisningsform, læringsutbytte, vurderingsform, og typer av læring.
- Det er en tydelig og begrunnet sammenheng mellom søkerens grunnleggende oppfatninger om undervisning og læring, og undervisningsvirksomhet.
- Søkeren har gode relasjoner til studentene, og etterspør og reagerer konstruktivt på tilbakemeldinger fra studentene.

2. En klar utvikling over tid

- Søkeren har bevisst og systematisk tilstrebet å videreutvikle undervisningens form og innhold for å støtte opp under studentenes læring
- Søkeren har idéer og planer for fortsatt utviklingsarbeid og videreutvikling av sin egen undervisningskompetanse og praksis i fremtiden.

3. En forskende tilnærming

- Søkeren planlegger, kartlegger, vurderer og modifiserer sin undervisningspraksis med henblikk på hva og hvordan en best støtter opp under studentenes læring
- Søkeren reflekterer over sin egen undervisningsvirksomhet i lys av universitetspedagogisk teori og fagdidaktisk kunnskap
- Søkeren driver forskningsbasert utdanning, både i form av at det faglige innholdet er basert på oppdatert og aktuell forskning i faget, og at studentene tar i bruk elementer fra forskningsprosessen i sitt læringsarbeid

4. En kollegial holdning og praksis

- Søkeren deler erfaringer med andre og samhandler konstruktivt med studenter og kollegaer⁷ for å utvikle undervisningen og undervisningskvaliteten
- Søkeren samhandler med andre gjennom gjensidig erfaringsutveksling, for eksempel i diskusjoner, på konferanser og gjennom publikasjoner.
- Søkeren bidrar til å oppfylle institusjonens strategiske mål for utdanningskvalitet

⁷Med kolleger menes her alle stillingskategorier involvert i utdanning og som kan bidra til undervisningens utvikling og forbedring (undervisere, pedagoger, undervisningsassistenter, stipendiater, studieadministrasjon, undervisningsteknikere, ledelse etc.)

Søknaden

I søknaden skal underviseren gjøre rede for hvordan hun eller han i sin egen undervisning bevisst og systematisk over tid har arbeidet med utdanningskvalitet for å fremme og utvikle studentenes læring. Videre skal søkeren vise hvordan hun eller han har delt sine erfaringer med andre og bidratt til fellesskapet.

Med støtte i litteratur og andre kilder skal søkeren problematisere og reflektere over sine valg av undervisnings- og vurderingsformer, og belyse hvordan hun eller han ved hjelp av litteraturen har utviklet sin praksis knyttet til studentenes læring og sin egen undervisning.

Søknaden skal inneholde dokumentasjon i form et utvalg eksempler fra egen undervisningspraksis som viser *hva, hvordan og hvorfor* undervisningen ble gjennomført slik, og hvordan disse valgene og praksisene støtter opp om studentenes læring. Eksempelene skal understøttes av dokumentasjon av undervisningens omfang og innhold, av effekt eller innflytelse på studentens læring, og av hvordan søkeren har forholdt seg til og bygget videre på erfaringer og tilbakemeldinger.

Søknadens utforming og innhold skal knyttes til kriteriene beskrevet ovenfor.

Søknadens innhold og vedlegg

1. Søknaden

Søknaden er et personlig dokument med eksempler fra underviserens undervisningspraksis som dokumenterer søkerens kvalifikasjoner inn mot de fire kriterieområdene ovenfor. Den skal inneholde underviserens refleksjoner rundt læring og undervisning, og skal baseres på søkerens egne erfaringer og kunnskaper i samspill med pedagogisk / fagdidaktisk litteratur.

- Dokumentet skal gi innsyn i hvordan underviseren forstår forholdet mellom læring og undervisning i sin undervisningspraksis.
- Gjennom eksempel fra egen undervisningspraksis og valgte tema skal søkeren redegjøre for sitt personlige pedagogiske grunnsyn og undervisningskompetanse. Utvalget av eksempler skal begrunnes, og de skal belyse og utdype tema og forhold som ut fra det pedagogiske grunnsynet fremstår som viktige.
- Søknaden skal også dokumentere hvordan søkerens innsats bidrar til å oppfylle institusjonens og enhetens strategier for utdanningskvalitet.
- Søknaden skal ha vedlegg med dokumentasjon⁸ som understøtter tema og eksempel brukt i søknaden

Søknadens totale omfang, inkludert diskusjon av eksempler fra egen undervisning, skal være på maks 10 sider.

⁸Undervisningskvalitet oppfattes som vanskeligere å dokumentere en forskningskvalitet, både fordi det er færre opplagte kvantitative parametere, og fordi vi ikke har noen tradisjon for å dokumentere og 'selge inn' våre bidrag til utdanningskvalitet. I motsetning til forsker-cven har underviser-cven ikke hatt noen opplagt adressat. Dette er jo nettopp en av skjevhetene i den akademiske kulturen som denne ordningen prøver å bøte på! Samtidig betyr dette at det vil være nødvendig med relativt åpne rammer for hvordan bidrag til undervisningskvalitet kan dokumenteres i søknaden. Akkurat som innenfor forskning vil forskjellige fremragende underviser vil ha forskjellige områder de har jobbet med, og kan dokumentere at de har lyktes med. Alt dette tilsier at vi ikke kan ha noen 'smørbrøddliste', men må vi ha åpne rammer for hva som kan utgjøre dokumentasjonen for 'fremragende' innsats inn mot de fire kriterieområdene. Søkere vil få tilbud om veiledning og workshops..

2. Undervisnings-CV / Undervisningsportefølje som dokumenterer

- *Pedagogisk kompetanse og universitetspedagogiskutdanning*
- *Undervisningsvirksomhet*
- *Pedagogisk FoU (forskning og utviklingsarbeid)*
- *Erfaringsdeling, formidling og publisering knyttet til undervisningsvirksomhet og universitetspedagogisk utvikling – både i og utenfor eget fagmiljø*
- *Utmerkelser og priser*

Utllysning bør komme tilstrekkelig tidlig til at aktuelle søkere kan samle dokumentasjon og utforme sin undervisningsportefølje. Fakultetet arrangerer kurs eller seminarer for ansatte som ønsker å utvikle sin undervisningsportefølje med henblikk på å søke merittering. Søknadsfristen bør være en gang årlig. Søknad sendes til fakultetet via enheten (tjenestevei). Arbeidsgruppen foreslår utlysning i august 2016, med søknadsfrist i januar 2017.

Det vil bli utarbeidet en veileder til søkere. Et eksempel på veiledning for undervisningsportefølje fra UiO er vedlagt.

Bedømming/vurdering⁹

Den mest sentrale delen av vurderingen er underviserens søknad og undervisningsportefølje, og bedømmelsen skjer kvalitativt i henhold til kriteriene beskrevet ovenfor og med to hovedperspektiv: **søkerens helhetstenkning** og **graden av forskende tilnærming** til undervisning og undervisningsutvikling.

Søknaden vurderes av en bedømmelseskomite:

- ETP skal tildeles for en gjennomtenkt og velutviklet pedagogisk praksis innenfor fagdisiplinen, og bedømmelseskomiteen må følgelig settes sammen primært av representanter fra de aktuelle disiplinene¹⁰ supplert av representanter med erfaring fra bedømming av pedagogisk kompetanse
- Komiteen utgår fra fakultetets Pedagogiske akademi. Komiteen består av representanter fra den aktuelle disiplinen (2-3 undervisere¹¹), supplert med medlemmer med relevant fagdidaktisk/pedagogisk bakgrunn og kompetanse og en studentrepresentant. Det bør også vurderes samarbeid/utveksling med andre institusjoner med lignende ordninger, og ev. ekstern representasjon i komiteen.
- I oppstartsfasen ledes komiteen av ekstern komiteleder med erfaring fra vurdering av pedagogisk kompetanse og merittering.

Status som ETP / Fund tildeles av fakultetet etter anbefaling fra bedømmelseskomiteen.

Vurderingsprosessen består av vurdering av søknad, undervisningsportefølje og dokumentasjon, samt et intervju.

Det vil bli utarbeidet en veileder til bedømmelseskomiteen.

⁹Utviklet etter modell av LTHs Pedagogiske Akademi

¹⁰ her definert som de realfaglige disiplinene ved UiB & MN

¹¹ Kan være Studiestyrerepresentanter

Tildeling av status / belønning¹²

ETP/Fund-status bør medføre lønnsøkning for den enkelte (i form av lønnstrinn), som bør være permanent og ikke tidsbegrenset. Arbeidsgruppen foreslår en lønnsøkning på 2 lønnstrinn for professorer og 3 lønnstrinn for førsteamanuenser. Dette for å gi meritteringen en tilsvarende effekt og status som andre opprykksordninger i sektoren. I tillegg får fakultetets Pedagogiske akademi en tildeling per ETP-status tildelt.

HR-seksjonen på UiB anser at ETP / Fund -ordningen mest hensiktsmessig kan plasseres under "Særavtale om vilkår for lønnsfastsettelse for tilsatte som oppnår prestisjefylte prosjekter"¹³. Dersom ordningen skal dekkes av denne avtalen vil det kreve reforhandling av denne særavtalen.

Fakultetets Pedagogiske akademi

Undervisere som blir tildelt status som ETP/Fund danner fakultetets Pedagogiske Akademi, og skal bidra til en kollegial undervisningskultur ved fakultetet, basert på prinsippene bak Scholarship of Teaching and Learning (SoTL), for eksempel gjennom å ta ansvar for, og delta i, faglig, pedagogisk og didaktisk utviklingsarbeid, gjennom å dele erfaring og fremme utveksling gjennom kollegiale fora for undervisningsutvikling, gjennom veiledning (mentorskap) av kolleger, og gjennom å delta i bedømmelseskomiteen for ETP/Fund.

Fakultetets Pedagogiske Akademi forvalter, i samarbeid med fakultetet, midler til pedagogisk/didaktisk utviklingsaktivitet som f.eks. reisestøtte til konferanser/seminar og prosjektmidler. Fakultetet stiller administrativ støtte til rådighet for akademiet.

Tidsplan og implementering

Arbeidsgruppens forslag til meritteringsordning behandles i Fakultetsstyret 16. juni 2016. Utlysing bør skje raskest mulig etter behandling i fakultetsstyret, men søknadsfrist i januar 2017.

Parallelt med utlysningen bør det lages oversikt over eksisterende aktuelle kompetansehevingsaktiviteter (kurs, workshops, konferanser etc.), samt utarbeides et kursopplegg for aktuelle søkere med fokus på skriving av undervisningsportefølje og søknad.

¹² jf. Innsats for kvalitet , NTNU & UiT & LTH-modellen

¹³<http://ekstern.filer.uib.no/poa/Saeravtaler/Saeravtale%20om%20vilkar%20for%20lonnsfastsettelse%20for%20tilsatte%20som%20oppna%20prestisjefylte%20prosjekter.pdf>

Referanser

Gibbs, G. 2009, 'Developing students as learners – varied phenomena, varied contexts and a developmental trajectory for the whole endeavour', Journal of Learning Development in Higher Education, Issue 1: February 2009.

Gunnar Grepperud (2016): [Pedagogisk kompetanse og pedagogisk merittering - ordninger og erfaringer](#), Bakgrunnsnotat til arbeidsgruppen som utreder et meritteringssystem for undervisning ved NTNU og UiT Norges arktiske universitet

[Innsats for kvalitet](#) – forslag til meritteringssystem for undervisning ved NTNU og UiT Norges arktiske universitet, februar 2016

LTHs Pedagogiska Akademi:

<https://www.lth.se/genombrottet/lths-pedagogiska-akademi/>

<https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/LTHsPedAkademi050518.pdf>

Mårtensson, K., Roxå, T. & Olsson, T. (2011) Developing a quality culture through the Scholarship of Teaching and Learning. Higher Education Research & Development, 30:1, 51-62

NSO [resulusion om pedagogisk merittering](#), NSO landsmøte 2016

Thomas Olsson & Torgny Roxå (2013): Assessing and rewarding excellent academic teachers for the benefit of an organization, European Journal of Higher Education, 3:1,40-61.

Thomas Olsson, Torgny Roxå & Katarina Mårtensson (2010): Pedagogical competence – a development perspective from Lund University. In: Ryegård, Å. Ed. A Swedish perspective on Pedagogical Competence. Uppsala Univerity, pp. 121-132

Nyttige lenker:

- Innsats for kvalitet – Forslag til meritteringssystem for undervisning ved NTNU og UiT: <https://www.ntnu.no/toppundervisning/pedagogisk-meritteringssystem>
-
- ETP, Lunds Tekniske Høgskole: <https://www.lth.se/genombrottet/lths-pedagogiska-akademi/etp-excellent-teaching-practitioner/>

Vedlegg:

Eksempel på veiledning for undervisningsportefølje - UiO

UiO beskriver undervisningsporteføljens av struktur og innhold i en Veiledning for søkere og medlemmer av bedømmelseskomiteer om dokumentasjon, vurdering og vektlegging av kvalifikasjoner ved tilsetting eller opprykk i faste vitenskapelige stillinger. Denne er laget for at komiteer skal bedre kunne bedømme og rangere (bl.a.) pedagogiske kvalifikasjoner ved søknader til vitenskapelige stillinger og søknader om opprykk. Porteføljen ved UiO skal bestå av fem deler og en refleksjonsdel til slutt (under sakset fra "Vedlegg 1 - for søkere: Utdypende veiledning for utforming av mappe for dokumentasjon av "Øvrige kvalifikasjoner" i UiO sitt reglement¹⁴):

Pedagogiske kvalifikasjoner

Pedagogisk utdanning. Godkjent utdanning svarende til - og eventuelt ut over – kravet om pedagogisk basiskompetanse – skal omtales. Annen utdanning med pedagogisk relevans kan også tas med. Det er viktig å få frem om/hvordan slik utdanning har ført til resultater i form av styrket / endret forståelse og praksis som universitetslærer.

Pedagogisk virksomhet. Undervisning, veiledning, eksamensarbeid, studieplanutvikling / revisjon og utvikling / utprøving av ulike former for læremidler (bøker, kompendier, fleksible læreprogrammer etc.). Det er viktig å få frem variasjon, kvalitet og utvikling av virksomheten, ikke bare omfang. Arbeid med planlegging, evaluering og endring på disse områdene og begrunnelser for arbeidsmåten bør omtales. Arbeid med løpende evaluering av egen undervisning (med hjelp av kolleger, studenter o.a.) bør omtales. Resultater av slik evaluering (oppsummert og med konkrete eksempler som vedlegg) bør inngå, gjerne med vekt på konsekvenser av evalueringen for videre arbeid. Om en har medvirket i evalueringer av utdanninger / utdanningskvalitet ved egen eller andre institusjoner, bør dette omtales og dokumenteres.

Pedagogisk utviklingsarbeid. Prosjekter en har initiert / ledet / medvirket i og som har til hensikt å utvikle og forbedre egen eller institusjonens pedagogiske virksomhet gjennom forsøk, evaluering og forskningspregete tiltak som gjerne er rapportert. Det er viktig å få frem hvorfor arbeidet ble igangsatt og hva det førte til.

Deltakelse / medvirkning på konferanser mv. av pedagogisk eller fagdidaktiske art eller som forfatter / referee / redaksjonsmedarbeider i fagdidaktiske tidsskrifter. I denne sammenhengen kan det være aktuelt å omtale eventuelle publikasjoner av pedagogisk eller fagdidaktisk karakter eller gjesteforelesninger om slike emner som en har holdt ved andre institusjoner.

Har en fått **priser** eller andre påskjønnelser for deler av sin pedagogiske virksomhet, skal disse selvsagt omtales og begrunnelser som måtte følge med skal dokumenteres.

I refleksjonen omkring det som beskrives og dokumenteres er det viktig å klargjøre hvordan en tenker omkring sin egen – og institusjonens – pedagogiske virksomhet, hvordan en ser på

¹⁴ <http://www.uio.no/om/regelverk/personal/vitenskapelig/veilsokeremedlbedommelse.html>

læring, undervisning, studenter osv. på en måte som kan bidra til å forklare og begrunne den måten virksomheten har vært drevet og utviklet på i den kontekst en har arbeidet. Det er f.eks. vanlig i den pedagogiske delen av en slik mappe å skrive et kort notat om ens eget syn på læring og undervisning – ens 'pedagogiske filosofi'. Det vil også være naturlig at en redegjør for i hvilken grad en arbeider alene eller samarbeider med andre i denne delen av sitt arbeid – og hvorfor. Av særlig interesse for den grunnenheten en skal arbeide ved, vil være hvilke planer en har for videreutvikling av sin pedagogiske virksomhet og kvalifikasjonene for denne og hvilke utviklingsområder en ser for seg selv på dette feltet.

Tilsvarende femdeling finnes også ved NTNU og UiT, i hva man ønsker å dokumentere for å vurdere pedagogisk kompetanse.

Styre: Fakultetsstyret ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Styresak:

Møtedato: 12.06.2018

Dato: 30.05.2018

Arkivsaksnr: 2017/14698-

HIRO

Meritteringsordning for undervisere ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bakgrunn

Fakultetsstyret nedsatte i sitt møte den 12. desember 2017 en arbeidsgruppe som skulle foreslå rammer for en meritteringsmodell ved fakultetet ([sak 100/17](#)).

Gruppen var satt sammen av visedekan Dag Elgesem, undervisningsleder Leiv Marsteintredet (Institutt for sammenliknende politikk), førsteamanuensis Knut Hidle (Institutt for geografi), seksjonssjef Ingrid Christensen (Studieseksjonen), og administrasjonssjef Rannveig Nina Myklebust (Institutt for økonomi/sekretær for arbeidsgruppa).

Arbeidsgruppen leverte sin innstilling til fakultetsledelsen 30. mars 2018. Forslaget ble deretter sendt på høring til instituttene med svarfrist 16.mai. Basert på arbeidsgruppens innstilling og høringsuttalelsene fra instituttene foreslår fakultetsledelsen at følgende meritteringsordning skal gjelde ved SV-fakultetet. Meritteringsordningen for underviserne ved fakultetet lyses ut første gang i august 2018.

Forslag til meritteringsmodell

Hvem kan søke

- Professorer og førsteamanuenser i faste stillinger kan søke om anerkjennelse som fremragende underviser.
- Ordningen er uavhengig av de akademiske opprykksordningene
- Merittering tildeles personer som systematisk og over tid videreutvikler sin undervisningskompetanse i henhold til kriteriene.

Kriterier for tildeling

1. Fokus på studentenes læring
 - Søkeren har tydelig fokus på studentenes læring i all sin undervisningsvirksomhet.
 - Søkeren har et bevisst forhold til sammenhengen mellom undervisningsform, læringsutbytte, vurderingsform, og typer av læring.
 - Det er en tydelig og begrunnet sammenheng mellom søkerens grunnleggende oppfatninger om undervisning og læring, og undervisningsvirksomhet.
 - Søkeren har gode relasjoner til studentene, og etterspør og reagerer konstruktivt på tilbakemeldinger fra studentene.

2. En klar utvikling over tid
 - Søkeren har bevisst og systematisk tilstrebet å videreutvikle undervisningens form og innhold for å støtte opp under studentenes læring, og kan dokumentere resultater gjennom for eksempel nivået på studentenes prestasjoner, evalueringer eller gjennomføringstall.
 - Søkeren har idéer og planer for fortsatt utviklingsarbeid og videreutvikling av sin egen undervisningskompetanse og praksis i fremtiden.
3. En forskende tilnærming
 - Søkeren planlegger, kartlegger, vurderer og modifierer sin undervisningspraksis med henblikk på hva og hvordan en best støtter opp under studentenes læring.
 - Søkeren forholder seg til relevant kunnskap om hva som fremmer læring i faget.
 - Søkeren driver forskningsbasert utdanning, både i form av at det faglige innholdet er basert på oppdatert og aktuell forskning i faget, og at studentene tar i bruk elementer fra forskningsprosessen i sitt læringsarbeid.
4. En kollegial holdning og praksis
 - Søkeren deler erfaringer med andre og samhandler konstruktivt med studenter og kollegaer for å utvikle undervisningen og undervisningskvaliteten.
 - Søkeren samhandler med andre gjennom gjensidig erfaringsutveksling, for eksempel i diskusjoner, på konferanser og gjennom publikasjoner.
 - Søkeren bidrar til å oppfylle institusjonens strategiske mål for utdanningskvalitet.

Dokumentasjon og søknad

- Det lages et veiledningsdokument til støtte for søkerne som konkretiserer de nevnte kravene til søknad og dokumentasjon. I tillegg arrangeres informasjonsmøter om meritteringsordningen. Det bør avholdes minst en workshop om søknadsutforming, som handler om hvordan man lager en pedagogisk mappe/teaching portfolio, og hvordan man oppfyller kravene til dokumentasjon i søknaden. Søkerne kan få tilbud om gjennomlesing av søknaden før innsending.

Belønning

- Undervisere som vurderes til å være fremragende undervisere belønnes med et fast, individuelt lønnstillegg i størrelsesorden 50.000 per år.

Synliggjøring

- De som oppnår den pedagogiske kompetansegraden Fremragende underviser (Excellent Teaching Practitioner) blir presentert for fakultetet i et felles studiekvalitetsarrangement.
- Meritteringsordningen bør reflekteres i stillingsutlysninger i form av at det opplyses om at vi har en meritteringsordning, og at teaching portfolio/pedagogisk mappe skal vedlegges stillingssøknad og være en del av vurderingsgrunnlaget for tilsettelse.

Vurdering og organisering

- Det settes ned en styringsgruppe ledet av visedekan for utdanning. Gruppen bør også ha en representant med universitetspedagogisk kompetanse, en studentrepresentant og minst en ekstern representant med erfaring fra lignende systemer. Studiesjef ved fakultetet bør være sekretær for arbeidet.
- Etter søknadsfristen setter styringsgruppen ned bedømmelseskomitéer bestående av tre personer, der minst ett medlem er eksternt. Sammensetningen av bedømmelseskomitéene må reflektere den faglige tilhørigheten til søkerne, og gjerne fra en institusjon som allerede har innført meritteringsordning. På sikt kan meritterte undervisere ved fakultetet inngå i bedømmelseskomitéer.
- Arbeidsgruppen foreslår som en kvalitetssikring at forslag til sammensetning av bedømmelseskomiteer forelegges Utdanningsforum for kommentarer og råd.
- På grunnlag av innstillingene fra bedømmelseskomiteene inviteres kandidater med potensial til å få anerkjennelse, til intervju.
- På grunnlag av innstillingene fra bedømmelseskomitéene og intervjuene legger styringsgruppa frem sin innstilling til fakultetsstyret som fatter endelig vedtak.
- Alle søkere skal få grundig og konstruktiv tilbakemelding på sin søknad.
- Meritteringsordningen bør lyses ut hvert andre eller tredje år.

Høringssvarene

Fakultetet mottok seks høringssvar, som alle var positive til ordningen og forslaget til organisering. Flere av innspillene understreket viktigheten av det kollegiale aspektet og inneholdt også gode forslag til konkretisering av kriteriene. Det ble i tillegg stilt spørsmål ved om meritteringsordningen vil bidra til å likestille undervisning med forskning, og det ble meldt inn ønske om at undervisningserfaring også bør vektlegges i lønnsforhandlinger og når det gjelder ansettelser.

Det kollegiale aspektet er et eget punkt i kriteriene og vil bli vektlagt i søknadsprosessen. Ønsket om konkretisering av kriteriene har blitt innarbeidet i den foreslåtte modellen, gjennom å spesifisere eksempler på hvordan søkeren kan dokumentere sin utvikling. I tillegg er kriteriet om en forskende tilnærming styrket i forslaget, og det er inkludert et punkt om at søkeren skal forholde seg til relevant kunnskap om hva som fremmer læring i faget.

Forslag til vedtak:

Styret ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet godkjenner forslaget til meritteringsordning for undervisere ved fakultetet. Meritteringsordningen lyses ut første gang i august 2018.

Jan Erik Askildsen
dekan

Alette Gilhus Mykkeltvedt
fakultetsdirektør

Vedlegg
Arbeidsgruppens forslag til meritteringsordning
Instituttens høringssvar

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL VED DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

MARS 2018

Rapport fra Arbeidsgruppe

INNHALDSFORTEGNELSE

Innhold

Innledning	1
Arbeidsgruppens sammensetning og mandat	2
Hvem kan søke	3
Kriterier for tildeling	4
Dokumentasjon og søknad	6
Vurdering og organisering	7
Belønning	9
Synliggjøring	9

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL

Innledning

I Meld. St. 16 Kultur for kvalitet i høyere utdanning, stiller Regjeringen krav om at «alle universiteter og høyskoler, alene eller sammen med andre, i løpet av to år skal ha etablert meritteringssystemer som bidrar til at arbeidet med å utvikle god undervisning verdsettes». I Universitetsstyresak 60/17 ble det vedtatt at UiB skal innføre en meritteringsordning. Fakultetsstyret ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet nedsatte i møte 12.12.2017, sak 100/17 en arbeidsgruppe for å foreslå rammer for en meritteringsmodell ved fakultetet med leveringsfrist for sin innstilling 30. mars 2018. Arbeidsgruppens rapport redegjør for hvordan ordningen kan implementeres ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

BAKGRUNN

Innføring av en meritteringsordning ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet vil gi et tydelig signal om at fakultetet har fokus på studentene og studentenes læring i arbeid med utdanningskvalitet. Arbeidsgruppen mener at en slik ordning vil synliggjøre, og gi status til, systematisk arbeid med undervisningsutvikling, og bidra til å utvikle en kollegial og profesjonell undervisnings- og lærerkultur. En meritteringsordning vil anerkjenne både undervisere og undervisningsmiljøer som i spesielt høy grad bidrar til å heve kvaliteten i undervisningen ved institusjonen. Gjennom at undervisning i vid forstand anerkjennes og får ekstra oppmerksomhet, vil ordningen kunne bidra til at arbeidet med undervisning videreutvikles og mer fremragende kvalitet skapes. I tillegg kan ordningen synliggjøre at utdanning og forskning er likestilte oppgaver. At også undervisningsmiljøer kan få anerkjennelse, understreker at undervisning og utdanningskvalitet er et kollektivt ansvar, avhengig av et godt samarbeid.

Det har ved UiB vært gjennomført et utredningsarbeid i forbindelse med meritteringsordning. En arbeidsgruppe fikk i 2015 i oppgave å se nærmere på mulighetene for å få implementert en meritteringsordning for fremragende undervisere etter en modell fra Lund Tekniska Høgskola. De har en ordning som består av et Pedagogiska Akademi og en pedagogisk kompetansegrad, Excellent Teaching Practitioner (ETP).

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) er det første fakultetet som har etablert en prøveordning for «meritterende undervisning». Meritteringsordningen ved MN har nå virket i ett år. I juni 2017 ble fem vitenskapelig ansatte tildelt status som

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL

Fremragende undervisere ved UiB. Ordningen har gitt gode erfaringer og har fungert som utgangspunkt for arbeidsgruppens forslag til meritteringsordning også ved SV-fakultetet.

Arbeidsgruppens sammensetning og mandat

Den nedsatte arbeidsgruppen har bestått av:

- Dag Elgesem, visedekan for utdanning
- Leiv Marsteintredet, undervisningsleder ved Institutt for sammenliknende politikk
- Knut Hidle, førsteamanuensis ved Institutt for geografi
- Ingrid Christensen, seksjonssjef for studieseksjonen

Sekretær for arbeidsgruppen har vært Rannveig Nina Myklebust, administrasjonssjef ved Institutt for økonomi.

Det går frem av mandatet at følgende momenter skal vurderes særlig:

- Diskutere og foreslå hvem som kan søke og hvem som skal vurdere søknadene om fremragende underviser/fremragende undervisningsmiljø, herunder særlig vurdere sammensetning av bedømmelseskomite
- Diskutere og foreslå hvordan bedømmelsesprosessen skal foregå
- Diskutere og foreslå belønningssystem
- Diskutere og foreslå hvordan ordningen skal reflekteres i stillingsutlysninger
- Organisatorisk tilrettelegging (styringsgruppe, rolle til utdanningsforum/fakultetsstyret)
- Diskutere og foreslå hvordan ordningen skal synliggjøres

Gruppen har hatt tre møter; 9/1, 26/1 og 9/3. Til møtet 26/1 var prodekan for utdanning ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet invitert for å orientere om deres prosess, og særskilt utdype hvordan kriteriene for tildeling kan dokumenteres av søkerne.

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL

Hvem kan søke

I modellen som er implementert ved MN belønnes den enkelte underviser, men vedtaket i Universitetsstyret åpner for at også ordninger som belønner grupper av personer som sammen har utviklet fremragende undervisningstilbud, kan være aktuelle.

Arbeidsgruppen har diskutert dette spørsmålet. Vi er opptatt av at det stimuleres til å utvikle en kultur for å arbeide med undervisningskvalitet, men mener samtidig at det er sterke argumenter for at det er den enkelte underviser som bør gis anerkjennelse. For det første skal ordningen anerkjenne arbeid med undervisningskvalitet over tid, og da er den enkelte underviser den naturlige enheten. Grupper består av ulike personer på ulike tidspunkt, og hvem som bør krediteres kan være vanskelig å identifisere. Med en modell som krediterer den enkelte underviser kan man også ta i betraktning utvikling som eventuelt har skjedd før ansettelse ved UiB, noe vi mener er rimelig. Et annet argument for belønning av en enkelt underviser, er at det tydeliggjør sidestillingen av undervisning med forskning, hvor anerkjennelse er knytte til den enkelte forskeren. For det tredje mener vi at individuell lønnsøkning gir et sterkere insentiv enn driftsmidler til en gruppe. For det fjerde mener vi at gruppers innsats for å forbedre undervisningskvalitet mer hensiktsmessig kan gis anerkjennelse gjennom blant annet prisen for utdanningskvalitet, og gjennom tildeling av midler satt av til utdanningsstrategiske tiltak.

Vi mener imidlertid at selv om den meritteringsmodellen vi foreslår anerkjenner og belønner den enkelte underviser, skal den også ta hensyn til miljøenes rolle i utvikling av undervisningskvalitet. Dette vil reflekteres både i de kriteriene for merittering vi foreslår, og i den rollen meritterte undervisere bør ha som ressurs for arbeidet med undervisningskvalitet ved fakultetet.

Arbeidsgruppens forslag:

Arbeidsgruppen foreslår en meritteringsordning der bare fast vitenskapelig ansatte kan søke om anerkjennelse som fremragende underviser.

Ordningen bør være uavhengig av de akademiske opprykksordningene og merittering bør tildeles personer som systematisk og over tid videreutvikler sin undervisningskompetanse i henhold til de kriterier som vedtas av fakultetsstyret.

Kriterier for tildeling

Gruppen mener det er viktig at kriteriene for tildeling er så tydelige og godt operasjonaliserte som mulig. I arbeidet har vi blant annet skjelt til MN og de kriteriene de la til grunn ved innføring av sin meritteringsordning. Videre har vi sett på kriteriene NTNU og UIT har utarbeidet for sin meritteringsordning <http://result.uit.no/uniped/merittering/>.

MN-fakultetet la til grunn følgende kriterier for bedømmelse:

1. Fokus på studentenes læring

- Søkeren har tydelig fokus på studentenes læring i all sin undervisningsvirksomhet.
- Søkeren har et bevisst forhold til sammenhengen mellom undervisningsform, læringsutbytte, vurderingsform, og typer av læring.
- Det er en tydelig og begrunnet sammenheng mellom søkerens grunnleggende oppfatninger om undervisning og læring, og undervisningsvirksomhet.
- Søkeren har gode relasjoner til studentene, og etterspør og reagerer konstruktivt på tilbakemeldinger fra studentene.

2. En klar utvikling over tid

- Søkeren har bevisst og systematisk tilstrebet å videreutvikle undervisningens form og innhold for å støtte opp under studentenes læring.
- Søkeren har idéer og planer for fortsatt utviklingsarbeid og videreutvikling av sin egen undervisningskompetanse og praksis i fremtiden.

3. En forskende tilnærming

- Søkeren planlegger, kartlegger, vurderer og modifiserer sin undervisningspraksis med henblikk på hva og hvordan en best støtter opp under studentenes læring.
- Søkeren reflekterer over sin egen undervisningsvirksomhet i lys av universitetspedagogisk teori og fagdidaktisk kunnskap.
- Søkeren driver forskningsbasert utdanning, både i form av at det faglige innholdet er basert på oppdatert og aktuell forskning i faget, og at studentene tar i bruk elementer fra forskningsprosessen i sitt læringsarbeid.

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL

4. En kollegial holdning og praksis

- Søkeren deler erfaringer med andre og samhandler konstruktivt med studenter og kollegaer for å utvikle undervisningen og undervisningskvaliteten.
- Søkeren samhandler med andre gjennom gjensidig erfaringsutveksling, for eksempel i diskusjoner, på konferanser og gjennom publikasjoner.
- Søkeren bidrar til å oppfylle institusjonens strategiske mål for utdanningskvalitet.

Arbeidsgruppen mener disse kriteriene bør være de sentrale i bedømming av god undervisning også ved vårt fakultet.

Når det gjelder kriteriet om fokus på studentenes læring, så handler det om å ha klare og gjennomtenkte oppfatninger om hva god undervisning er, og være i stand til å omsette disse prinsippene i undervisningsopplegg som i praksis fremmer studentens læring.

Kravet om en klar utvikling over tid innebærer at den som får anerkjennelse som fremragende underviser har arbeidet systematisk med å utvikle kvaliteten på undervisningen sin gjennom en lengre prosess. Det betyr ikke en sammenhengende rekke av vellykkede undervisningstiltak, men at det har vært en løpende, systematisk evaluering av egen undervisning og et systematisk forbedringsarbeid. Relevant arbeid med undervisning kan være utført før man ble tilsatt ved UiB. Selv om forbedringsprosessen må ha foregått over en viss tid for å kunne anerkjennes, vil ikke arbeidsgruppen foreslå å sette en absolutt, nedre grense for å kunne søke, på for eksempel 5 år, slik man har gjort ved UiT. Det viktige er at det har vært nok tid til at en betydelig utviklingsprosess har funnet sted. Kravet om utvikling over tid innebærer også konkrete planer for videreutvikling av undervisningskvalitet i fremtiden.

Kriteriet om en forskende tilnærming er et krav til at arbeidet med å forbedre undervisningskvalitet må være preget av en metodisk tilnærming. Arbeidsgruppen mener at en forskende tilnærming også må innebære å forholde seg til relevant kunnskap om hva som fremmer læring. Gruppen vil ikke foreslå et krav om å trekke inn pedagogisk og didaktisk teori, slik MN gjør. Vi mener imidlertid at et krav om forskningsbasert undervisning er en selvfølge i denne sammenhengen.

Kravet om kollegial holdning og praksis må tillegges stor vekt også ved SV-fakultetet, fordi det understreker at god undervisning bør utvikles i samarbeid med andre. Det er

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL

viktig at modellen for merittering stimulerer til kollegialt samarbeid om utvikling av undervisningskvalitet, og bidrar til å motvirke tendensen til privatisering av undervisning.

Arbeidsgruppens forslag:

Modellen for merittering av fremragende undervisning ved SV-fakultetet legger til grunn de samme kriteriene som ved MN-fakultetet, med unntak av at kravet om refleksjon i lys av pedagogisk og didaktisk teori tas ut.

Dokumentasjon og søknad

Gruppens vurdering er at søknaden bør være et personlig dokument i form av en pedagogisk mappe med eksempler fra underviserens undervisningspraksis som dokumenterer søkerens kvalifikasjoner inn mot de fire kriterieområdene ovenfor. Den skal inneholde underviserens refleksjoner rundt læring og undervisning, og skal baseres på søkerens egne erfaringer og kunnskaper i samspill med pedagogisk / fagdidaktisk litteratur.

- Dokumentet skal gi innsyn i hvordan underviseren forstår forholdet mellom læring og undervisning i sin undervisningspraksis.
- Gjennom eksempel fra egen undervisningspraksis skal søkeren redegjøre for sitt personlige pedagogiske grunnsyn og undervisningskompetanse. Utvalget av eksempler skal begrunnes, og de skal belyse og utdype tema og forhold som ut fra det pedagogiske grunnsynet fremstår som viktige.
- Søknaden skal også dokumentere hvordan søkerens innsats bidrar til å oppfylle institusjonens og enhetens strategier for utdanningskvalitet.
- Søknaden skal ha vedlegg med dokumentasjon som understøtter tema og eksempel brukt i søknaden. Dette kan være i form av studentevalueringer, eller kollegaers vurderinger og tilbakemeldinger, men også tiltak i form av studieplanendring som er gjort som ledd i utvikling av undervisningen kan tjene som dokumentasjon. Det åpnes for ulike dokumentasjonsformer.

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL

Søknadens totale omfang, inkludert diskusjon av eksempler fra egen undervisning, bør være på maks 10 sider.

Arbeidsgruppens forslag:

Det lages et veiledningsdokument til støtte for søkerne som konkretiserer de nevnte kravene til søknad og dokumentasjon. I tillegg arrangeres informasjonsmøter om meritteringsordningen. Det bør avholdes minst en workshop om søknadsutforming, som handler om hvordan man lager en pedagogisk mappe/teaching portfolio, og hvordan man oppfyller kravene til dokumentasjon i søknaden. Gruppen anbefaler også at søkerne får tilbud om gjennomlesing av søknaden før innsending.

Vurdering og organisering

Ved MN organiserte de bedømmelsesprosessen etter følgende modell; det ble nedsatt en styringsgruppe der både eksterne med erfaring fra lignende systemer (Lund og Luleå), studenter og universitetspedagoger var representert i tillegg til representanter fra fakultetsledelsen. Videre ble det ut fra søkermengde utnevnt tre tremannsgrupper bestående av en pedagog og to faglige fra egen disiplin for å bedømme søknadene, og der begge kjønn er representert. Gruppene vurderte søkerne etter en på forhånd utarbeidet felles mal. Deretter ble vurderingene diskutert og kalibrert av bedømmelseskomiteene sammen med eksterne medlemmer og studentrepresentanter i en workshop. Etter workshopen ble 8 av 20 søkere invitert til intervju, og etter en ny workshop ble 5 anbefalt gitt status som fremragende undervisere til fakultetsstyret, som gjorde endelig vedtak.

De som oppnår merittering danner på MN et Pedagogisk akademi, der det forventes at de er fortsatt aktive i undervisningsutvikling og erfaringsdeling, og deltar i disiplin-, didaktiske og pedagogiske fora og er spydspisser på dette området.

Alle søkerne fikk fyldig feedback på søknadene sine, og etter at prosessen var gjennomført fikk styringsgruppen ved MN tilbakemelding om at det hadde vært en nyttig prosess, også fra dem som ikke nådde opp. Arbeidsgruppen mener man ved MN ser ut til å ha funnet en god modell som kan implementeres også ved vårt fakultet.

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL

For at bedømmingen skal ha legitimitet må sammensetning av bedømmelseskomitéene matche søkerens faglige bakgrunn, men ikke komme fra samme lokale fagmiljø. Komiteene må derfor nedsettes først når søknadene foreligger. Av legitimitetshensyn er det også viktig at det på overordnet nivå er bred sammensetning av involverte, herunder målgruppen for undervisningen; studentene.

Arbeidsgruppens forslag:

Arbeidsgruppen foreslår at vurderingsprosessen blir tilsvarende den de har ved MN-fakultetet. Denne modellen er allerede testet ut, og ledelsen ved dette fakultetet fremhever at søkerne hadde tillit til både prosessen og bedømmelseskomitéen.

Det settes ned en styringsgruppe ledet av visedekan for utdanning. Gruppen bør også ha en representant med universitetspedagogisk kompetanse, en studentrepresentant og minst en eksternt representant med erfaring fra lignende systemer. Studiesjef fra fakultetet bør være sekretær for arbeidet.

Etter søknadsfristen setter styringsgruppen ned bedømmelseskomitéer bestående av tre personer, der minst ett medlem er eksternt. Sammensetningen av bedømmelseskomitéene må reflektere den faglige tilhørigheten til søkerne. Det vil være en fordel om eksternt medlem kommer fra institusjon som allerede har innført meritteringsordning, f.eks. HVL, NHH, UiT eller MN. På sikt vil det være naturlig at meritterte undervisere ved vårt fakultet inngår i bedømmelseskomitéer.

Arbeidsgruppen foreslår som en kvalitetssikring at forslag til sammensetning av bedømmelseskomiteer forelegges Utdanningsforum for kommentarer og råd.

På grunnlag av innstillingene fra bedømmelseskomiteene inviteres kandidater med potensial til å få anerkjennelse, til intervju.

På grunnlag av innstillingene fra bedømmelseskomitéene og intervjuene legger styringsgruppa frem sin innstilling til fakultetsstyret som fatter endelig vedtak.

Alle søkere skal få grundig og konstruktiv tilbakemelding på sin søknad.

FORSLAG TIL MERITTERINGSMODELL

Belønning

Siden det er den enkelte underviser som i følge vårt forslag kan søke om status som fremragende underviser, bør belønningen være et individuelt lønnstillegg. Nivået MN la seg på er ca 50 000 kr. Arbeidsgruppen foreslår at man ved SV-fakultetet legger seg på samme nivå som MN. Belønningen på 50 000 kr omgjøres i lønnstrinn for den enkelte ut fra gjeldende lønnstrinns plassering ved søknadstidspunktet.

Arbeidsgruppens forslag:

Undervisere som vurderes til å være fremragende undervisere belønnes med et fast, individuelt lønnstillegg i størrelsesorden 50.000 per år.

Synliggjøring

Den overordnede hensikten med en meritteringsordning for fremragende undervisning og undervisningsmiljø, er å synliggjøre og heve undervisningens status. Det er derfor viktig at de som får status som fremragende undervisere blir en ressurs i arbeide med å utvikle undervisningskvaliteten ved fakultetet. De bør derfor bli fremhevet i miljøet som personer med spesiell kompetanse, som kan hjelpe andre i sitt arbeid med å forbedre undervisningskvalitet. De vil bidra i ulike arrangementer for fakultetets ansatte, og fungere som ekspertråd for fakultetet i arbeidet for bedre undervisningskvalitet.

Arbeidsgruppens forslag:

Arbeidsgruppen foreslår at de som oppnår den pedagogiske kompetansegraden Fremragende underviser (Excellent Teaching Practitioner) blir presentert for fakultetet i et felles studiekvalitetsarrangement.

Gruppen foreslår videre at ordningen reflekteres i stillingsutlysninger i form av at det opplyses om at vi har en meritteringsordning, og at undervisnings-mappe skal vedlegges stillingssøknad og være en del av vurderingsgrunnlaget for tilsettelse.

Styre: Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet

Styresak: 53/18

Møtedato: 23.10.2018

Dato: 30.09.2018

Arkivsaksnr: 2018/1112-RAL

Meritteringsordning for undervisning - ny behandling

Dokumenter i saken:

- Høringssvar fra AHKR, IF og LLE
- Høringsbrev til instituttene datert 16.05.18
- Styresak S 25/18 Meritteringsordning for undervisning – forslag fra arbeidsgruppen
<http://ekstern.filer.uib.no/hf/fakstyresaker/2018-05-15/S%2025.pdf>

Bakgrunn

Universitetsstyret vedtok i møte 01.06.17 innføring av meritteringsordningen Fremragende underviser og undervisningsmiljø (FUND) ved UiB. Fakultetene må gå i gang med utprøving av hele eller deler av ordningen innen 01.07.19 og evaluere modellen etter fem år. I møte 15.05.18 (sak S 25/18) behandlet fakultetsstyret rapport fra en arbeidsgruppe med forslag til meritteringsordning ved Det humanistiske fakultet og gjorde følgende vedtak:

Fakultetsstyret ber om at arbeidsgruppens forslag til meritteringsordning for undervisning ved Det humanistiske fakultet sendes på høring til instituttene med de merknadene som framkom i møtet. Høringsfrist settes til 22.06.18. Endelig forslag legges fram for fakultetsstyret 04.09.18.

Det settes av midler til meritteringsordningen i budsjett 2019.

Fakultetsstyret hadde følgende merknader:

- Som et alternativ til den foreslåtte ordningen bør det vurderes en ordning der det ikke gis Fund-status til enkeltpersoner, men bare til undervisningsmiljøer.
- Midlertidig tilsatte bør inkluderes i den kollektive delen av ordningen.
- Kriteriene for tildeling og prosedyrene for søknad, bedømming og tildeling bør forenkles.
- Formen på og formålet med et eventuelt Fagdidaktisk forum bør vurderes videre.
- Belønningsmidlene bør, foruten en tildeling til instituttet, inkludere flere insentiver til fagmiljøene, som f.eks. midler til ansettelse av masterstudenter eller nyutdannede kandidater som undervisningsassistenter, forskningsterminer, etc.

I brev av 16.05.18 ble saken sendt på høring til instituttene med tilbakemeldingsfrist 22.06.18. AHKR, IF og LLE har uttalt seg om saken (se vedlegg).

AHKR behandlet saken i instituttrådet 14.06.18, og rådet sluttet seg enstemmig til høringssvaret. I svaret understrekes det positive i vektlegging av god undervisning og at undervisningskvalitet og gode undervisningstilbud blir verdsatt og framhevet. AHKR slutter seg i hovedsaken til fakultetsstyrets merknader og vil spesielt peke på at søknadsprosessen synes komplisert med mange kriterier og til dels vage prosedyrer. I motsetning til fakultetsstyret mener AHKR at både undervisningsmiljøer og enkeltpersoner bør kunne søke om Fund-status under forutsetning av at ordningen ikke blir eksklusiv gjennom at det blir satt et tak på hvor mange undervisere/undervisningsmiljøer som kan oppnå statusen per år. Alle som blir funnet kvalifiserte, bør gis Fund-status. AHKR er skeptisk til etablering av Fagdidaktisk forum, blant annet fordi det er uklart hvilken rolle forumet skal ha. AHKR mener at meritteringsordningen heller bør få innretninger som stimulerer til økt bevissthet om undervisningskvalitet i fagmiljøene og hos enkeltpersoner. AHKR slutter seg til arbeidsgruppens forslag om at midlertidig ansatte kan være del av et undervisningsmiljø som søker om status, og mener det er naturlig at også administrativt personale kan inngå. Samtidig bør det defineres klarere hva som kan utgjøre et undervisningsmiljø. AHKR framhever til slutt viktigheten av at belønning for Fund-status ikke bare går til enkeltpersoner, men også til institutt og undervisningsmiljøer.

IF inviterte alle ansatte til å komme med merknader til arbeidsgruppens rapport. Det kom imidlertid ingen merknader. Saken ble drøftet i instituttrådet 13.06.18, og rådet vedtok enstemmig å støtte forslaget til prøveordning for merittering av undervisning slik det står i arbeidsgruppens rapport. Rådet sluttet seg samtidig til fakultetsstyrets merknad om at kriteriene for tildeling og prosedyrene for søknad, vurdering og tildeling bør forenkles.

LLE inviterte også de ansatte om å komme med innspill, men fikk kun tilbakemelding fra fagkoordinator for norskkursene på vegne av andrespråkmiljøet ved instituttet. Miljøet ser svært positivt på en slik ordning for merittering og støtter forslagene i arbeidsgruppens rapport. Miljøet har mange faste universitetslektorer og er opptatt av at også denne kategorien inkluderes. Universitetslektorene har i dag få muligheter for opprykk og ikke mulighet for forskningsfri, og det er derfor svært avgjørende at de omfattes i ordningen. LLE har utover dette ingen merknader til rapporten fra arbeidsgruppen.

Som det framgår av det ovenstående, støtter instituttene arbeidsgruppens forslag om at både enkeltpersoner og undervisningsmiljøer skal kunne tildeles Fund-status i prøveperioden. Instituttene slutter seg også i hovedsaken til de øvrige av arbeidsgruppens forslag selv om AHKR er skeptisk til etablering av Fagdidaktisk forum, samt til at det settes et årlig tak på antall tildelinger. Instituttene er videre enige med fakultetsstyret om at kriteriene for tildeling og prosedyrene for søknad og bedømming bør forenkles, men ingen har konkrete forslag til hvordan dette kan gjøres. Med hensyn til merknaden fra LLE omfatter forslaget allerede fast ansatte universitetslektorer (jf. punktet «Hvem som kan søke»). Ingen av instituttene har innvendinger mot at midlertidig ansatte kan inngå i den kollektive delen av ordningen.

Saken ble lagt frem for fakultetsstyret i møte 04.09.2018, men saken ble utsatt.

Vedlagt følger nytt forslag til meritteringsordning basert på ovenstående. Følgende endringer er gjort siden forrige versjon:

- Det er tydeliggjort at ordningen for enkeltpersoner inkluderer universitetslektorer.

- Midlertidig ansatte og ansatte i administrativ stilling er inkludert i ordningen for undervisningsmiljøer.
- Forslaget om et "Fagdidaktisk forum" (oks "Pedagogisk akademi") er fjernet.
- Reglene for behandling og bedømming av søknadene er forenklet.
- Bestemmelsen om at antall tildelinger per år skal begrenses er fjernet.
- Kriteriene for vurdering av søknader er forenklet.

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret vedtar revidert forslag til meritteringsordning for undervisning ved Det humanistiske fakultet for en prøveperiode på fem år.

Det settes av midler til meritteringsordningen i budsjettet for 2019.

Jørgen Magnus Sejersted
dekan

Kim Ove Hommen
fakultetsdirektør

Meritteringsordning for undervisning – rapport fra arbeidsgruppen

Bakgrunn

Fakultetsstyret gjorde i møte 06.02.18 (sak 3/18) følgende vedtak:

Fakultetsstyret ber om at det nedsettes en arbeidsgruppe for å utarbeide forslag til meritteringsordning for fremragende undervisere eller undervisningsmiljøer ved Det humanistiske fakultet. Arbeidsgruppen skal forholde seg til eksisterende forskningslitteratur om incentivordninger og arbeidsmotivasjon og ta denne forskningen i betraktning når den gjør sine vurderinger.

Arbeidsgruppens medlemmer

Arbeidsgruppen ble oppnevnt i brev fra fakultetet av 15.03.2018 (2018/1112), og har hatt følgende sammensetning:

- Claus Huitfeldt, prodekan for undervisning og internasjonalisering (leder)
- Synnøve Ones Rosales, førsteamanuensis/undervisningskoordinator, IF
- Inger Elisabeth Haavet, professor, AHKR
- Heming Gujord, førsteamanuensis, LLE
- Ranveig Lote, studiesjef
- Erlend Søbye Grønvold, student
- Tonje Hemre Sæthre, student

Seniorrådgiver Unni K. Utvik har vært sekretær for arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppens arbeid

Arbeidsgruppen har hatt fire møter: 19. mars, 5. april, 12. april og 20. april.

Grunnlaget for arbeidsgruppens arbeid har vært

- "Kultur for kvalitet i høyere utdanning", Stortingsmelding nr 16, 2016/2017.
- Saksforelegg til Fakultetsstyret ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, sak 42/16, ref 2016/6332
- Saksforelegg til Utdanningsutvalget, sak 16/17, ref 2017/1406
- Saksforelegg til Universitetsstyret, sak 60/17, ref 2017/1406
- Saksforelegg til Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet, sak 3/18, ref 2017/1112
- "Forslag til meritteringsmodell ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet", rapport fra arbeidsgruppe mars 2018, ref 2017/14698

- "Merittering av utdanningsfaglig kompetanse – hvor er vi og hvor skal vi?", Helen Bråten og Ingvild Andersen Helseth, NOKUTs notater 2017
- "Tildeling av status som Senter for fremragende utdanning (SFU)", NOKUT, revidert versjon av 11.02.2016.
- "Revidert særavtale om vilkår for lønnsfastsettelse for tilsatte som oppnår prestisjefylte prosjekter", UiB, datert 23.08.2017

Arbeidsgruppens leder har hatt uformell kontakt med representanter fra andre fakulteter som også skal innføre meritteringsordninger. Bortsett fra SV-fakultetet er imidlertid ingen av disse kommet særlig langt i prosessen. SV-fakultetet har allerede sendt et forslag på høring, som arbeidsgruppen har studert.

Arbeidsgruppens forslag til meritteringsordning følger som vedlegg til denne rapporten.

Begrunnelser og argumentasjon for forslaget følger nedenfor.

Tolkning av mandatet

I Fakultetsstyrets vedtak heter det at arbeidsgruppen "skal forholde seg til eksisterende forskningslitteratur om incentivordninger og arbeidsmotivasjon og ta denne forskningen i betraktning når den gjør sine vurderinger."

Med den korte tiden som har stått til rådighet, har arbeidsgruppen bare i meget begrenset grad hatt anledning til å sette seg inn i forskningslitteratur på feltet ut over å konsultere en del av referansene i notatet "Merittering av utdanningsfaglig kompetanse – hvor er vi og hvor skal vi?". Av den samme rapporten fremgår det for øvrig at det finnes lite forskning på den type meritteringsordninger det her er snakk om, og at forskning på incentivordninger generelt ikke gir klare holdepunkter for å si noe presist om virkningen av slike ordninger.

For øvrig er arbeidsgruppens mandat gitt i form av syv spørsmål. Vår tolkning av disse spørsmålene vil fremgå av neste avsnitt, der vi også grunngir de forslagene vi har landet på, vurderer alternativer og nevner en del argumenter som har vært viktige i gruppens arbeid.

Arbeidsgruppen har tatt utgangspunkt i den ordningen som allerede er innført ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (i det følgende kalt MN-ordningen), og argumenter og vurderinger forholder seg gjennomgående til denne, selv om det ikke alltid er sagt eksplisitt.

Arbeidsgruppen har lagt til grunn, slik det fremgår av sakspapirer til Utdanningsutvalget og Universitetsstyret, at det i denne omgang er tale om at de andre fakultetene innfører ordninger som skal virke i fem år, at de skal evalueres etter tre år, og at man på bakgrunn av denne evalueringen vil vurdere en samordning til et felles meritteringssystem for Universitetet i Bergen.

Videre fremgår av tidligere behandling at en ordning skal være på plass innen 1. juli 2019.

Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

1. Hvordan skal kandidater til status som fremragende underviser eller undervisningsmiljø velges ut?

Stortingsmeldingen s 78 slår fast at meritteringsordninger "bør gjelde for ansatte både i dosent- og professorløpet." Av hensyn til langsiktighet har arbeidsgruppen gått ut fra at ordningen bare skal gjelde fast ansatte. Det betyr at f.eks. stipendiater, postdoktorer, vikarer

og andre midlertidig tilsatte faller utenfor, mens alle fast vitenskapelig ansatte med undervisningsdel i stillingen omfattes av ordningen.

Det kunne argumenteres for at også stipendiater og postdoktorer burde inkluderes i ordningen, men arbeidsgruppen mener at disse stillingene er innrettet til å fokusere på forskning, og at det dermed ville gi motstridende signaler om ordningen skulle gjelde også disse.

Arbeidsgruppen mener at meritteringsordningen ikke er egnet til utvelgelse gjennom nominering, slik det f.eks. er tilfelle med Spurveugleprisen. Siden hensikten med ordningen er at den skal motivere til planmessig og langsiktig arbeid med undervisningskvalitet, mener vi at ordningen ikke vil være tjent med nominering, og at kandidatene selv bør søke.

Til MN-ordningen er det bare enkeltpersoner som kan søke. For å understreke viktigheten av det kollektive aspektet ved undervisning, har man i den ordningen lagt vekt på at bidrag til fellesskapet i form av deling av erfaringer og resultater skal være et viktig kriterium for å oppnå status som Fremragende underviser.

Som det fremgår av sakspapirer og vedtak både i Utdanningsutvalget og Universitetsstyret har det likevel vært fremmet ønske om å utvide modellen fra MN-ordningen med ordninger som styrker det kollektive aspektet og å utvikle kriterier for også å anerkjenne fremragende undervisningsmiljø.

Arbeidsgruppen har ikke ønsket å foreslå en ordning der bare enkeltpersoner kan søke. For det første ser vi ikke særskilt behov for å prøve ut en slik ordning, ettersom MN-ordningen allerede er etablert. For det andre mener arbeidsgruppen at rent individuelle ordninger, trass i de kriteriene og tiltakene som er satt inn for å motvirke dette i MN-ordningen, kan tenkes å ikke fange opp, eller ikke i tilstrekkelig grad oppmuntre til, langsiktig samarbeid om undervisningstiltak.

Vi mener derfor det er viktig å benytte anledningen til også å prøve ut en ordning der flere kan gå sammen og på basis av undervisningssamarbeid søke om status som fremragende undervisningsmiljø.

På den annen side finner vi det vanskelig å tenke seg en situasjon der det over en lengre periode ikke vil være mulig for vitenskapelig ansatte ved Det humanistiske fakultet å kvalifisere seg for lønnsopprykk innenfor en ordning som allerede er innført ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, som er foreslått innført ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, og som er tatt inn i særavtalen.

Vi foreslår derfor en ordning der enkeltpersoner kan søke om status som Fremragende underviser, mens undervisningsmiljøer kan søke om status som Fremragende undervisningsmiljø. I det følgende benytter vi "Fund" eller "Fund-status" som samlebetegnelse.

2. Hvem skal vurdere kandidatene, og hvordan skal bedømmelsesprosessen foregå?

Det opplegget vi har foreslått for vurdering av kandidatene, samsvarer i store trekk med MN-ordningen. Vi har imidlertid fjernet formuleringer herfra som vi mener er dekket av beskrivelsen av kriteriene for vurderingen, foretatt noen presiseringer, og foreslått to nye elementer:

- at komiteen innhenter erfaringer fra et studentpanel
- at de beste søkerne inviteres til å presentere sitt arbeid i et åpent forum

3. Hvilke kriterier skal benyttes i tildeling av status som fremragende underviser eller undervisningsmiljø?

De fire første gruppene av kriterier i vårt forslag ligger meget nær de kriteriene som gjelder for MN-ordningen. Vi har bare gjort noen mindre endringer, og erstattet referansene til pedagogikk og fagdidaktikk med mer generelle termer, som "forskning på undervisning og læring".

I tillegg har vi foreslått en femte gruppe av kriterier, som gjelder søknader om status som Fremragende undervisningsmiljø.

4. Hvilke konsekvenser skal status som fremragende undervisere eller undervisningsmiljø ha for den enkelte underviser eller det enkelte undervisningsmiljø (f.eks. prosjektmidler, undervisningstermin, lønnsopprykk)?

Arbeidsgruppen har vurdert følgende former for påskjønnelse i Fund-ordningen:

- prosjektmidler
- undervisningstermin
- lønnsopprykk
- belønningsmidler til instituttet
- medlemskap i et "Pedagogisk akademi" eller lignende

Vi mener at prosjektmidler eller undervisningstermin ikke er egnede former for påskjønnelse for en ordning som forutsetter at søkeren allerede har oppnådd eksepsjonelt gode resultater.

For prosjektmidler til kvalitetstiltak innen undervisning finnes det dessuten andre ordninger, og det må kunne antas at en person eller et miljø som oppnår denne statusen allerede har skaffet eller vil være i god posisjon til å skaffe slike. Vi finner det også noe paradoksalt at særskilt god innsats på undervisningssiden skal påskjønnnes med fri fra undervisning.

Undervisningstermin vil dessuten i mange tilfeller utgjøre en ressursmessig belastning for resten av instituttet eller undervisningsmiljøet, som dermed ikke nødvendigvis vil være like entusiastisk til oppnådd Fund-status.

Under andre omstendigheter mener vi det ville være interessant å prøve ut en ordning uten personlig lønnsopprykk, gjerne også en ordning der ikke enkeltpersoner, men bare undervisningsmiljøer kunne søke om Fund-status.

Av grunner nevnt ovenfor finner vi det likevel vanskelig å foreslå en ordning der vitenskapelig ansatte ved HF i en prøveperiode som strekker seg over tre til fem år ikke skal kunne kvalifisere seg for lønnsopprykk som allerede er tatt inn i særavtalen. Vi foreslår derfor at enkeltpersoner som tildeles status som Fremragende underviser, gis personlig lønnsopprykk på samme måte som det som er innført i MN-ordningen.

Vi foreslår at det gis belønningsmidler til søkerens institutt ved tildeling av Fund-status. Det er viktig å sørge for at Fund-ordningen ikke bare er et incitament for søkerne, men også for deres institutter. Ved at det gis en påskjønnelse i form av tilskudd til Fund-søkernes institutters driftsbudsjett, mener vi instituttene kan motiveres for å legge til rette for og støtte enkeltpersoner og undervisningsmiljøer i deres arbeid for å oppnå slik status.

Det bør etter arbeidsgruppens mening ikke legges føringer på instituttene bruk av slike midler – det bør blant annet ikke være noen automatikk i at midlene kommer de aktuelle søkerne til gode. (Instituttene bør f.eks. like gjerne kunne bruke midlene til å støtte opp under fremtidige søkere.)

Både på institutt- og fakultetsnivå bør det likevel vurderes om oppnådd status som Fremragende undervisningsmiljø skal utløse støtte til søknader innenfor NOKUTs ordning for Senter for fremragende utdanning (SFU).

MN-ordningen innebærer at ansatte som har oppnådd Fund-status, blir medlemmer av fakultetets "Pedagogiske akademi", som spiller en rolle i forvaltningen både av Fund-ordningen og (deler av) fakultetets satsningsmidler på undervisningssiden.

Arbeidsgruppen ser to problemer ved et slikt element i Fund-ordningen, det ene terminologisk, det andre substansielt.

Det terminologiske: Ordet "pedagogikk" inngår ikke i benevnelsen for noe fagmiljø, fag eller institutt ved Det humanistiske fakultet. Selv om pedagogisk kunnskap selvsagt er relevant for alle fakultetets utdanninger, kan det virke malplassert å omtale et kollegium av meritterte undervisere fra dette fakultetet som "pedagogisk". Ordet "akademi" kan riktignok bringe tankene tilbake til Platons akademi, men har i dag (jf. den aktuelle diskusjonen om Svenska Akademien) også konnotasjoner i retning av en privilegert, selvrekrutterende og lukket gruppe.

Det substansielle: Forholdet til andre studiepolitiske utvalg på institutt- og fakultetsnivå må avklares, f.eks. forholdet til programstyrene, instituttens Utvalg for utdanning og internasjonalisering (UII), instituttrådene, Fakultetsstyret og fakultetets Studiestyre. Videre må det fastlegges om, og i så fall innen hvilke rammer, et "pedagogisk akademi", skal ha råderett over økonomiske midler.

Arbeidsgruppen har ikke sett seg i stand til å overskue eller ta stilling til de substansielle spørsmålene, men ser at det kan ha verdi om det finnes et forum for forvaltning og videre utvikling av kunnskap og resultater Fund-kandidater representerer. Vi noterer oss også at arbeidsgruppen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet ikke har foreslått noen tilsvarende ordning.

Vi har likevel foreslått at det opprettes et forum, som vi i det følgende har kalt "Fagdidaktisk forum" (en alternativ betegnelse kan være "Ressursgruppe for undervisningskvalitet"), at dets medlemmer består av enkeltpersoner som har oppnådd status som Fremragende undervisere og representanter for søkere som har oppnådd status som Fremragende undervisningsmiljø de siste tre år, og at forumet gis et driftsbudsjett.

5. Skal ordningen omtales og inngå i utlysning av og bedømmelse til vitenskapelige stillinger, og i så fall hvordan?

Arbeidsgruppens syn er at ordningen kan inngå i bedømmelse for opprykk, men ikke i utlysning og bedømmelse av stillinger.

Alle vitenskapelige stillinger ved Det humanistiske fakultet utlyses internasjonalt. All den stund meritteringsordninger for undervisning ikke har etablert seg som noen internasjonal standard, vil det ikke være hensiktsmessig å stille spesifikke krav med referanse til slike i stillingsutlysninger.

Det forhindrer selvsagt ikke at momentet kan tillegges vekt ved bedømmelse av søkere fra institusjoner som har slike ordninger.

6. Hvordan skal ordningen organiseres og administreres, og hvordan skal den fungere i forhold til instituttene og sentrene, Studiestyret og Fakultetsstyret?

Vi foreslår at søknader sendes til fakultetet med kopi til instituttet, at bedømmelseskomiteen oppnevnes av fakultetsledelsen, og at komiteens innstilling går til Fakultetsstyret.

7. Hvordan skal ordningen synliggjøres?

Ordningens synliggjøres som foreslått i vedlegg.

Igangsetting av ordningen

Av Universitetsstyrets vedtak fremgår at første Fund-tildeling bør skje senest 1. juli 2019.

Det bør arrangeres informasjonsmøter for ansatte som ønsker å utvikle sin undervisningsportefølje med henblikk på å søke merittering.

Av hensyn til etableringen av Fagdidaktisk forum bør det tas sikte på utnevning av et større antall (minst tre) Fremragende undervisere første år, mens det deretter vil være naturlig å begrense antall tildelinger til én-tre per år.

Det bør foretas tildeling til maksimalt ett Fremragende undervisningsmiljø per år. Siden disse beholder sin status i tre år, vil det etter tre år til enhver tid være maksimalt tre Fremragende undervisningsmiljøer.

I samsvar med Universitetsstyrets vedtak bør meritteringsordningen innføres for en prøveperiode på fem år, og evalueres etter tre år.

Når Fagdidaktisk forum er opprettet, vil flere av komiteens medlemmer utgå fra dette. Ved første gangs utlysning foreslår vi at komiteen består av:

- to studenter oppnevnt av Humanistisk studentutvalg
- tre fast vitenskapelig ansatte
- en fagdidaktiker eller universitetspedagog
- ett fakultetseksternt medlem med erfaring fra lignende meritteringsordninger
- prodekan for utdanning, som leder komiteens arbeid

Budsjettramme og satser for Fund-tildelinger og for fakultetets Fagdidaktiske forum bør fastsettes i forbindelse med behandlingen av fakultetets budsjett fra år til år. Budsjettmessige konsekvenser for øvrig faller utenfor arbeidsgruppens mandat.

Konklusjon

Arbeidsgruppens forslag til meritteringsordning ved Det humanistiske fakultet følger vedlagt.

Claus Huitfeldt

Synnøve Ones Rosales

Inger Elisabeth Haavet

Heming Gujord

Ranveig Lote

Erlend Søbye Grønvold

Tonje Hemre Sæthre

Merittering av fremragende undervisere eller undervisningsmiljø (Fund)

ved

Det humanistiske fakultet

Revidert forslag til fakultetsstyrebehandling 23.10.2018, C.H. 01.10.2018

Status som Fremragende underviser eller Fremragende undervisningsmiljø (Fund) tildeles undervisere eller undervisningsmiljø som har utmerket seg ved særlig systematisk og målrettet arbeid for utdanningskvalitet og ved bidrag til utvikling av en samarbeidsorientert undervisningskultur.

Tiltaket gjelder all utdanningsaktivitet, inkludert undervisning, veiledning, planlegging, gjennomføring, evaluering, erfaringsdeling, og ledelse.

Hvem som kan søke

Følgende kan søke Fund-status:

1) **Enkeltpersoner** i fast vitenskapelig stilling ved Det humanistiske fakultet kan søke status som Fremragende underviser. (Alle stillinger med undervisningsdel, dvs. stillinger både i amanuensis-professor- og universitetslektor-dosent-løpet er inkludert.) Personer som tidligere er blitt tildelt Fund-status kan ikke søke.

2) **Grupper** av ansatte som samarbeider om undervisning kan søke status som Fremragende undervisningsmiljø. Undervisningsmiljøet må bestå av minst to fast vitenskapelig ansatte, men kan for øvrig også inkludere midlertidige og administrative stillinger. Undervisningsmiljø som er tildelt Fund-status siste tre år, kan ikke søke.

Kriterier for tildeling

Fund-status tildeles på bakgrunn av søknad og påfølgende vurdering foretatt av en bedømmelseskommité. Søknaden skal dokumentere at søkeren gjennom systematisk og målrettet arbeid har sørget for eller bidratt vesentlig til:

- at flere studenter oppnår læringsutbyttet på normert tid og/eller med bedre resultater
- at læringsutbytte, undervisnings- og vurderingsformer støtter gjensidig opp om hverandre
- at det benyttes studentaktive læringsformer og at det gis systematiske tilbakemeldinger til studentene
- at undervisningen er forskningsbasert, både ved at det faglige innholdet er basert på aktuell forskning, og ved at studentene tar i bruk elementer fra forskningsprosessen i sitt læringsarbeid
- at det er samarbeid mellom kolleger og med studenter for å forbedre studentenes læring og utdanningens kvalitet
- at undervisningen planlegges, vurderes og modifiseres både i lys av egen erfaring og i lys av forskning på læring og undervisning

- at erfaringer fra arbeid med forbedring av undervisningen deles med andre gjennom publikasjoner, konferanser og andre fora for erfaringsutveksling
- at alle relevante krav i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) er tilfredsstilt og at UiBs rutiner for studiekvalitetsarbeid følges.

Søknaden

Søknaden sendes til fakultetet med kopi til det eller de instituttene det gjelder.

Søknaden skal begrunne og dokumentere at søkeren tilfredsstiller kriteriene beskrevet ovenfor.

Søknad om status som Fremragende underviser

Selve søknaden skal være på maksimalt 4000 ord.

I tillegg kommer vedlegg i form av dokumentasjon av aktiviteter og resultater beskrevet i søknaden, evalueringer og lignende.

Undervisnings-CV (se nedenfor) skal alltid legges ved.

Søknad om status som Fremragende undervisningsmiljø

Selve søknaden skal være på maksimalt 8000 ord.

I tillegg kommer vedlegg i form av dokumentasjon av aktiviteter og resultater beskrevet i søknaden, evalueringer og lignende.

Undervisnings-CV (se nedenfor) for ansatte som inngår i undervisningsmiljøet skal alltid legges ved.

Følgende bør legges ved der det er relevant:

- programevalueringer, emneevalueringer og programsensorrapporter fra siste tre år
- eventuelle rapporter fra Studiebarometeret fra siste tre år
- søkertall, opptakstall og kandidattall samt tall for inn- og utveksling fra siste tre år

Undervisnings-CV

En undervisnings-CV skal dokumentere:

- undervisningskompetanse og evt. universitetspedagogisk utdanning
- undervisningsarbeid, med vekt på siste fem år
- pedagogisk eller fagdidaktisk forsknings- og utviklingsarbeid (inkludert lærebøker eller andre læremidler)
- erfaringsdeling, formidling og publisering knyttet til undervisning og læring
- utmerkelser og priser

Bedømming

Dekanen oppnevner en bedømmelseskomite bestående av prodekan for utdanning (leder), et fakultetseksternt medlem med erfaring fra lignende meritteringsordninger, en vitenskapelig ansatt og to representanter for studentene.

Komiteen går igjennom søknadene og identifiserer de best kvalifiserte søkerne, som kalles inn til intervju.

På grunnlag av søknadene og intervjuene utarbeider komiteen sin innstilling. For de av søkerne som ikke anses kvalifisert skal grunnene til dette angis. De søkerne som evt. anses kvalifisert omtales og gis en vurdering. De av de kvalifiserte søkerne som etter komiteens mening er den eller de beste gis særskilt omtale og vurdering, og innstilles til Fund-status.

Komiteen leverer sin innstilling til fakultetet senest tre måneder etter søknadsfristen. Innstillingen legges fram for Fakultetsstyret, som gjør vedtak om enten å følge komiteens anbefaling, returnere innstillingen til komiteen med spørsmål om ytterligere begrunnelse eller klargjøring, eller oppnevner ny komite.

Vedtak om tildeling er endelig og kan ikke påklages.

Tildeling

Fremragende underviser:

- justering av lønnsvilkår i samsvar med revidert særavtale av 1. januar 2017 om vilkår for lønnsfastsettelse for tilsatte som oppnår prestisjefylte prosjekter
- belønningsmidler til søkerens institutt

Fremragende undervisningsmiljø:

- status som Fremragende undervisningsmiljø i tre år
- belønningsmidler til søkerens institutt(er)

Synliggjøring

Potensielle søkere (dvs. alle fakultetets vitenskapelig ansatte) gjøres kjent med ordningen gjennom epost og andre interne kanaler. Det bør avholdes bredt annonserte informasjonsmøter i god tid før søknadsfristen. Ordningen bør være synlig og dokumentert på interne web-sider.

Eksternt bør ordningen synliggjøres gjennom:

- en høytidelig seremoni for tildeling av Fund-status
- fylldig dekning av seremonien og presentasjon av kandidatene i UiB-interne og eksterne informasjonskanaler, på web o.l.

Utlysning

Ordningen bør lyses ut en gang i året, og tiden mellom utlysning og søknadsfrist bør være minst to måneder.

NASJONALT FAKULTETSMØTE FOR JURIDISKE FAG

Veiledning for bedømming av søkere til professorater og professoropprykk i rettsvitenskap – vedtatt 19. oktober 2016

1. Premisser for det sakkyndige arbeidet

I tillegg til denne veiledningen er følgende dokumenter grunnlag for komiteens arbeid:

- Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 9. februar 2006
- Utlysningstekst og stillingsomtale ved tilsetting i stilling som professor
- Eventuelt institusjonsbaserte utfyllende retningslinjer

Søkeren har selv ansvar for å dokumentere alle sider ved sin kompetanse gjennom søknaden.

Komiteens leder/administrator har ansvar for at komiteens uttalelse utformes i samsvar med disse retningslinjene.

Medlemmene i Det nasjonale fakultetsmøtet for juridiske fag legger stor vekt på å tilstrebe nasjonal standard for de kvalitetskrav som skal stilles ved professorutlysninger og professoropprykk. De institusjoner som er medlemmer i fakultetsmøtet forventer at deres styrende organer og enkeltpersoner fra medlemsinstitusjoner som oppnevnes til denne typen bedømmelse, legger denne veiledningen til grunn.

Rettsvitenskap som vitenskapskategori rommer en rekke underkategorier, noe som tilsier en viss fleksibilitet ved praktiseringen av de retningslinjer som formuleres i veiledningen. Men det er til stor fordel for det rettsvitenskapelige miljøet i Norge om de forventninger om kvalitet, bredde og dybde som fremholdes i denne veiledningen blir respektert.

2. Kvalifikasjonene

I *Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger* § 1-2, jfr. § 2-1(12), går det frem at vurderingstemaet ved opprykk til professor er om kandidaten har dokumentert:

- (1) Vitenskapelig nivå i samsvar med etablerte internasjonale eller nasjonale standarder ...
- og
- (3) ... relevant praktisk-pedagogisk kompetanse på grunnlag av utdanning eller undervisning og veiledning.

I ulike lokale institusjonsbaserte utfyllende retningslinjer er det angitt et mer finmasket spekter av kvalifikasjoner med relevans for stillingen, herunder:

1. Vitenskapelige kvalifikasjoner
2. Andre faglige kvalifikasjoner
3. Pedagogiske kvalifikasjoner
4. Kvalifikasjoner for utadrettet faglig virksomhet (formidling)

5. Kvalifikasjoner for ledelse og administrasjon
6. Personlige kvalifikasjoner

Det er vanlig å dele inn punktene 1-6 i hhv. vitenskapelig kompetanse (pkt. 1 og 2) og ikke-vitenskapelig kompetanse (pkt 3-6). Den faglige bedømmelseskomiteen skal ta standpunkt til søkerens kompetanse av såvel vitenskapelig og ikke-vitenskapelig art, men som utgangspunkt ikke personlige egenskaper og kvalifikasjoner (pkt 6).

3. Vitenskapelig og annen faglig kompetanse

3.1. Vitenskapelig virksomhet

Tilsetting evt. opprykk som professor på grunnlag av vitenskapelig kompetanse skal skje på grunnlag av bedømmelse av dokumenterte vitenskapelige resultater. Det kreves betydelig vitenskapelig produksjon utover det som kreves for doktorgrad. Forskningen skal være av høy kvalitet og skal vise både dybde og bredde, jf. pkt 3.2 nedenfor. Vedvarende forskningsaktivitet er en forutsetning. Publikasjonene som legges til grunn, skal normalt være fagfellevurderte. Internasjonale bidrag (for eksempel konferanseforedrag, publikasjoner eller deltakelse i faglige nettverk) er normalt et krav. For å kunne tilkjennes kompetanse som professor, må søkeren vurderes i forhold til etablerte internasjonale eller nasjonale standarder for slik stilling i det aktuelle fagområdet (jf. *Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger* av 9. februar 2006 nr. 129 § 1-2 første ledd).

For å oppnå kompetanse i det fagområdet stillingen utlyses for, eller det fagområdet søkeren er tilsatt i ved søknad om opprykk, må søkeren oppfylle de generelle krav til vitenskapelig fordypning. Fagområdet er definert i utlysing, evt. stillingsomtale. Ved søknad om opprykk til professor skal vurderingen ta utgangspunkt i den utlysing eller stillingsomtale som gjelder for søkerens stilling, evt. i en oppdatert stillingsomtale. Til tross for at balansen mellom undervisning og forskning kan variere for stilling som hhv. professor I og professor II, gjelder i utgangspunktet samme krav til vitenskapelig kompetanse for de to stillingskategoriene.

3.2 Nærmere om krav til bredde og dybde, samt krav til dokumentasjon for dette

Søkeren må dokumentere både fordypning og vitenskapelig bredde i sin produksjon. For at professorkompetanse skal kunne tilkjennes, bør det kunne påvises en vitenskapelig arbeidsinnsats som i kvalitet og volum svarer til to doktorgradsavhandlinger relevante for den utlyste stillingen, eller på søkerens fagområde ved søknad om opprykk. Det kreves ikke at arbeidene er på forskjellige rettsområder, men de må reise forskjellige forskningsspørsmål. Den vitenskapelige kvaliteten på deler av det innleverte materialet må overskride minimumskravene for hva som kreves for tildeling av graden ph.d. Dette innebærer at forskjellen mellom kravene for tildeling av graden ph.d. og professorkompetanse har en kvalitativ komponent hva gjelder vitenskapelige kvalifikasjoner. Dersom søker har betydelig vitenskapelig produksjon som grenser opp til det angitte fagområdet og behersker vitenskapelige metoder som klart kan anvendes innen dette, så kan kravet til produksjon innen det spesifikke fagområdet senkes noe.

Vitenskapelig bredde kan dokumenteres også i den delen av søkerens produksjon som faller utenfor de arbeidene (inntil 15 ved søknad om opprykk til professor) som er innsendt for vurdering. Populærvitenskapelig og annen formidling, f.eks. lærebøker og andre fagbøker, skal telle positivt i en helhetsvurdering, men kan ikke kompensere for manglende rent vitenskapelige arbeider.

Ved bedømmelse av fellesarbeider, dvs. publikasjoner med mer enn én forfatter, skal hver av forfatterne krediteres for arbeidets kvalitet og dybde, mens arbeidets omfang skal, hvis nødvendig, deles på antall forfattere. Dette gjelder for fellesarbeider der hver forfatters bidrag ikke er oppgitt.

Det er søkerens ansvar å levere slik dokumentasjon at det gir grunnlag for en kvalitativ vurdering av søkerens vitenskapelige kompetanse.

Sammen med søknaden skal det følge en fullstendig liste over søkerens vitenskapelige arbeider. Søkeren skal peke på de arbeidene, inntil 15 ved søknad om opprykk til professor, som hun/han anser som viktigst i produksjonen. Disse arbeidene sendes inn for bedømmelse. Den øvrige produksjonen kan også vurderes, spesielt med tanke på om søkeren har tilstrekkelig faglige bredde. Bedømmelseskomiteen kan derfor om nødvendig be om at flere arbeider blir sendt inn. Dette gjelder også ved direkte søknad om stilling som professor.

Innsendte arbeider skal normalt være fagfellevurderte og publisert i godkjente kanaler, enten det gjelder tidsskrift, forlag eller internettpublisering. Artikler som er under publisering kan også sendes inn. Arbeider som hverken er publisert eller under publisering kan unntaksvis sendes inn, men da skal det vedlegges en særskilt begrunnelse for det.

3.3 Andre faglige kvalifikasjoner

Andre faglige kvalifikasjoner kan f.eks. bestå i publiserte betenkninger, publiserte voldgiftsdommer og annet skriftlig materiale som dokumenterer kompetanse på et høyt faglig nivå.

4. Kvalifikasjoner for utadrettet faglig virksomhet (formidling)

Kvalifikasjoner for utadrettet faglig virksomhet (formidling) skal telle positivt i en helhetsvurdering. Det er søkerens ansvar å dokumentere sin kompetanse slik at det gir grunnlag for kvalitativ vurdering.

Formidlingsvirksomheten vil kunne dokumenteres ved avholdte foredrag, kronikker, medieinnslag eller publiserte arbeid av populærvitenskapelig art.

5. Pedagogiske kvalifikasjoner

5.1 Innledning

For å være professorkompetent krever den ovennevnte forskriftens § 1-2 nr 3 ”Dokumentert relevant praktisk- pedagogisk kompetanse på grunnlag av utdanning eller undervisning og veiledning.”

Det betyr at komiteen skal vurdere søkerens praktisk pedagogiske kompetanse. Det pedagogiske kravet er det samme som ved tilsetting som førsteamanuensis. Det er likevel viktig at kompetansen kan dokumenteres ved tilsetting som professor/professoropprykk.

5.2 Krav om pedagogisk basisutdanning

Det kreves pedagogisk basiskompetanse. Dersom søker på søknadstidspunktet ikke allerede har gjennomført pedagogisk basisutdanning, er det en betingelse for opprykk/ansettelse at søkeren gjennomfører pedagogisk basisutdanning i løpet av to år etter at tilsetting eller opprykk har funnet sted.

5.3 Undervisning på alle nivå i faget

Søkeren bør ha undervisningserfaring innen det fagområdet stillingen utlyses for eller det fagområde søkeren er tilsatt i ved søknader om opprykk. Undervisningserfaring innen et tilgrensende fagfelt eller omfattende generell undervisningserfaring kan godtas hvis det er klart at søkeren har den nødvendige faglige kunnskap for å undervise innen det felt som er angitt i utlysning/stillingsomtale.

Det må ikke være tvil om at søkeren kan undervise på alle nivå i faget. Søkerens evne til undervisning på alle nivå må komme tydelig frem i komiteens vurdering.

5.4. Krav til dokumentasjon

Følgende sjekkliste vil lette den sakkyndige komiteens kontroll, beskrivelse og jamføring av søkerens kvalifikasjoner.

Pedagogisk basisutdanning

Kurs i universitetspedagogikk, praktisk-pedagogisk utdanning, universitets- eller høyskoleutdanning i pedagogikk eller tilgrensende fag, lærerprøve, etterutdanningskurs. Utdanningen bør minst ha et omfang tilsvarende 100 timer.

Undervisning, veiledning og eksamensarbeid

- Undervisningsformer: Dokumentasjon av forelesninger, seminarer, kurs mv.
- Veiledning: Henvisning til master- og doktorgradsavhandlinger m.v.
- Eksamensarbeid: Dokumentasjon av deltaking i eksamener og andre former for vurdering av studenter som sensor, eksaminator m.v.

Studieplanlegging, kursvurdering

- Redegjørelser for utviklingstiltak. Redegjørelser for studentevaluering av egne kurs. Det som bør telle her, er kvaliteten av selve kursevalueringen, og oppfølgingen i form av revidert undervisning

Læremidler

Søkeren bør legge frem de viktigste læremidlene vedkommende har produsert. Mindre viktige læremidler kan nevnes i overtidliste.

Utviklingsarbeid

Planer, rapporter, attester m.v. som viser deltaking i pedagogisk utviklingsarbeid (ut over egne kurs). Bidrag til felles pedagogisk kompetanseutvikling innen eget fagmiljø.

6. Kvalifikasjon for ledelse og administrasjon

Faglig-administrative kvalifikasjoner kan telle positivt i vurdering av søknad om opprykk eller tilsetning i professorat. Søkeren skal dokumentere ev. faglig-administrativ erfaring som f.eks. prosjektledelse, faglig-administrative verv, faglig redaksjonell virksomhet, aktivitet i forskergruppe eller faggruppe etc. Det skal legges vekt på erfaring fra ledelse av forskningsprosjekter, koordinering av forskningsaktivitet og dessuten erfaring fra forskningsstrategisk arbeid.

7. Bedømmelsen

Siden bedømmelseskriteriene for opprykk er identiske ved de juridiske fakulteter ved UiO, UiB og UiT, vil bedømmelser av opprykk til professor utført ved disse fakulteter bli lagt til grunn som om det var ved egen institusjon, gitt at kompetanseerklæringen dekker det fagområde vedkommende søker eller er tilsatt i, jf. *Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger* av 9. februar 2006 nr. 129 § 2-2 (11) siste punkt, jf. 2-1. Søkere som ikke er bedømt for opprykk ved disse fakulteter, må søke ordinært opprykk.

8. Søknadsfrist

Fristen for innsendelse av søknader om opprykk til professor i rettsvitenskap settes i normaltilfelle til 15. september det enkelte år.

9. Bedømmelsens form

Komiteen skal normalt og alltid ved søknader om professoropprykk levere en samlet uttalelse. Uttalelsen skal:

- redegjøre for de formelle kriteriene for vurderingen, i.e. de forskrifter, anbefalinger, veiledninger, stillingsomtale etc., som er grunnlaget for komiteens arbeid.
- beskrive søkerens formelle kompetanse, herunder utdannings og yrkespraksis
- redegjøre for komiteens vurdering av dokumentasjonen søkeren har lagt fram
- redegjøre for komiteens vurdering av søkerens samlede kompetanse på grunnlag av dokumentasjon
- redegjøre for om uttalelsen er enstemmig og utvilsom (ved søknad om professoropprykk).

Innledningsvis bør komiteen trekke fram og evt. underbygge de forhold fra stillingsomtalen som den finner særlig grunn til å vektlegge.

Vitenskapelig kompetanse, formidlingsvirksomhet og praktisk- pedagogisk kompetanse omtales i særskilte avsnitt med konklusjon om eventuell kompetanse for hver søker.

Ved vurdering av søkere til professorater gis hver søker en kort og så likeverdig omtale som råd er når det gjelder utdanning, vitenskapelig arbeid og praksis. Dokumentasjonen som er lagt

frem, omtales og vurderes enkeltvis eller gruppevis. For søkere som komiteen ikke finner kvalifiserte, skal det angis hvilke krav vedkommende ikke oppfyller.

Ved dissens må både flertall og mindretall begrunne sine standpunkter grundig. Når en søker vurderes som professorkompetent må det fremgå tydelig om vurderingen er enstemmig og utvilsom.

Komiteens leder/administrator har ansvar for at komiteens uttalelse utformes i samsvar med disse retningslinjene.

Søknaden bør være endelig avgjort av institusjonen senest innen ett år etter at søkerens dokumentasjon foreligger hos den institusjon som har ansvaret for bedømmelsen på fagområdet, jf. *Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger* av 9. februar 2006 nr. 129 § 2-2 (9).

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 38/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer:

ORIENTERING OM SØKERTALL TIL 5-ÅRIG OG 2-ÅRIG MASTERPROGRAM I RETTSVITENSKAP HØSTEN 2019

Det juridiske fakultet skal gjennomføre følgende opptak til høstsemesteret 2019:

Gjennom Samordna opptak:

- 5-årig masterprogram i rettsvitenskap – 380 studieplasser (søknadsfrist 15. april)

Lokale opptak:

- 2-årig masterprogram i rettsvitenskap – 30 studieplasser (søknadsfrist 15. april)
- Internasjonale studenter – ingen rammer (vi får tall etter 1. mai)
- Særskilt studierett til spesialemer – ingen rammer (opptaket åpner i sommer med søknadsfrist 15. august)
- Poststudierett til vårens kandidater med fullført master i rettsvitenskap – ingen rammer (opptaket åpner i sommer med søknadsfrist 15. august)

Søknadsfristen til opptak gjennom Samordna opptak og til lokalt masteropptak gikk ut 15. april 2019 og søkertallene ble publisert 25. april.

Opptak gjennom Samordna opptak

De ti studieprogrammene i Norge med høyest antall førstevalgsøkere:

Alle studier rangert etter antall søkere førstevalg

Studiekode	Lærestedsnavn	Studiumhandboknavn	Lærested	2019-april Søknader førstevalg
I alt	I alt	I alt	I alt	138719
184 724	Universitetet i Bergen	Rettsvitenskap	UIB	1855
191 345	Norges Handelshøyskole	Siviløkonomutdanningen	NHH	1716
185 724	Universitetet i Oslo	Rettsvitenskap (jus), høst	UIO	1534
233 681	Politihøgskolen	Politiutdanning, Oslo	PHS	1215
215 050	OsloMet - storbyuniversitetet	Sykepleie, Oslo	OSLOMET	1111
194 055	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Sykepleie, Trondheim	NTNU	984

189 030	Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Arkitekt	AHO	984
185 740	Universitetet i Oslo	Medisin, høst	UIO	972
185 941	Universitetet i Oslo	Psykologi , høst	UIO	944
194 767	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Industriell økonomi og teknologiledelse	NTNU	913

På samme tidspunkt i fjor var rettsvitenskap ved UiB på tredje plass, mens studieprogrammet gikk opp på førsteplass etter omprioriteringsfristen 1. juli.

Førstevalgsøkerne til det 5-årige masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB fordeler seg slik på fylke og kjønn:

2019																						
Studieprogram	kjønn	ukjent	ØFO	AKR	OSL	HED	OPL	BUS	VFO	TEL	A-AGD	V-AGD	ROG	HRD	SFJ	MRO	NRL	TRO	FNM	TRØN	Totalt	%-kjønn
MAJUR	K	14	40	179	153	19	39	40	44	17	19	42	119	338	25	51	17	10	5	83	1254	67,6 %
MAJUR	M	6	13	81	73	13	17	13	21	11	11	22	65	172	12	33	1	3	1	33	601	32,4 %
Totalt		20	53	260	226	32	56	53	65	28	30	64	184	510	37	84	18	13	6	116	1855	100 %
2018																						
Studieprogram	kjønn	ukjent	ØFO	AKR	OSL	HED	OPL	BUS	VFO	TEL	A-AGD	V-AGD	ROG	HRD	SFJ	MRO	NRL	TRO	FNM	TRØN	Totalt	%-kjønn
MAJUR	K	15	32	139	142	20	35	35	37	19	20	48	113	289	30	42	9	12	1	70	1108	63,2 %
MAJUR	M	4	15	81	91	7	16	31	22	11	11	24	66	189	16	23	4	3	2	30	646	36,8 %
Totalt		19	47	220	233	27	51	66	59	30	31	72	179	478	46	65	13	15	3	100	1754	100 %
2017																						
Studieprogram	kjønn	ukjent	ØFO	AKR	OSL	HED	OPL	BUS	VFO	TEL	A-AGD	V-AGD	ROG	HRD	SFJ	MRO	NRL	TRO	FNM	TRØN	Totalt	%-kjønn
MAJUR	K	15	37	135	135	21	23	28	36	30	20	42	102	309	40	49	14	11	4	75	1126	64,6 %
MAJUR	M	5	21	67	77	8	13	9	21	12	10	16	80	177	11	25	7	5	2	51	617	35,4 %
Totalt		20	58	202	212	29	36	37	57	42	30	58	182	486	51	74	21	16	6	126	1743	100 %

Søkertallene til 5-årige masterprogram i rettsvitenskap og bachelorprogram i rettsvitenskap/jus fordeler seg som følger:

JUS	Studiekode	Lærestedsnavn	Studiumhandboknavn	Planlagtestudieplasser		Søknader førstevalg					Endring% 2018-2019	Antall søkere pr studieplass april 2018
				2018 april	2019 april	2015 april	2016 april	2017 april	2018 april	2019 april		
5-årig master	184 724	Universitetet i Bergen	Rettsvitenskap	380	380	1699	1599	1744	1754	1855	+5.76%	4,88
5-årig master	185 724	Universitetet i Oslo	Rettsvitenskap (jus), høst	224	224	2100	1724	1834	1861	1534	-17.57%	6,85
5-årig master	185 725	Universitetet i Oslo	Rettsvitenskap (jus), vår	213	213	648	843	709	655	823	+25.65%	3,86
5-årig master	186 724	UiT Norges arktiske universitet	Rettsvitenskap	150	150	565	595	591	547	566	+3.47%	3,77
Bachelor	201 526	Universitetet i Agder	Rettsvitenskap	55	55	251	205	181	204	198	-2.94%	3,60
Bachelor	209 526	Høgskolen i Innlandet	Rettsvitenskap	120	120	256	178	178	221	241	+9.05%	2,01
Bachelor	217 526	Universitetet i Stavanger	Rettsvitenskap	58	58	250	216	216	218	211	-3.21%	3,64
Bachelor	222 526	Universitetet i Sørøst-Norge	Jus	50	50	95	168	168	120	166	+38.33%	3,32

Sentralisert UiB-opptak

2-årig masterprogram i rettsvitenskap

Nytt i 2019 er at Studieadministrativ avdeling ved UiB tar over alt saksbehandlingsarbeidet knyttet til opptakene til toårige masterprogram ved UiB. Dette inkluderer at de også skal saksbehandle opptaket til to-årig masterprogram i rettsvitenskap.

Det er registrert 167 søkere til de 30 studieplassene, tilsvarende tall for 2018 på dette tidspunktet var 172. Hvordan søkerne fordeler seg på kvotene mellom institusjonene vet vi først når den konkrete saksbehandlingen starter, etter dokumentettersendingsfristen er utgått i juli.

Søkerne til det 2-årige masterprogrammet fordeler seg slik på fylke og kjønn:

2019																						
Studieprogram	kjønn	ukjent	ØFO	AKR	OSL	HED	OPL	BUS	VFO	TEL	A-AGDV	AGD	ROG	HRD	SFJ	MRO	TRØ	NRL	TRO	FNM	Totalt	%-kjønn
MAJUR-2	K	0	2	11	4	3	12	3	4	2	2	25	19	12	1	3	3	1	0	0	107	64,1 %
MAJUR-2	M	0	3	1	7	5	7	2	2	0	2	8	14	4	0	2	3	0	0	0	60	35,9 %
Total		0	5	12	11	8	19	5	6	2	4	33	33	16	1	5	6	1	0	0	167	100 %
2018																						
Studieprogram	kjønn	ukjent	ØFO	AKR	OSL	HED	OPL	BUS	VFO	TEL	A-AGDV	AGD	ROG	HRD	SFJ	MRO	TRØ	NRL	TRO	FNM	Totalt	%-kjønn
MAJUR-2	K	0	7	8	6	4	8	1	6	1	2	19	20	18	1	2	6	1	0	1	111	64,5 %
MAJUR-2	M	0	1	4	4	3	6	4	4	2	1	10	9	10	1	0	2	0	0	0	61	35,5 %
Total		0	8	12	10	7	14	5	10	3	3	29	29	28	2	2	8	1	0	1	172	100 %
2017																						
Studieprogram	kjønn	ukjent	ØFO	AKR	OSL	HED	OPL	BUS	VFO	TEL	A-AGDV	AGD	ROG	HRD	SFJ	MRO	TRØ	NRL	TRO	FNM	Totalt	%-kjønn
MAJUR-2	K	2	8	9	6	9	2	3	4	3	14	17	14	0	6	5	2	0	0	0	104	67,1 %
MAJUR-2	M	3	5	4	2	6	3	2	3	0	3	10	7	1	0	1	0	1	0	0	51	32,9 %
Totalt		5	13	13	8	15	5	5	7	3	17	27	21	1	6	6	2	1	0	0	155	100 %

Tidsplan for opptakene

Hovedfristene til de to opptakene fremover er som følger:

Dato	Hendelse	
9. juli	• Første prøveopptak	Samordna opptak
11. juli	• Andre prøveopptak	Samordna opptak
12. juli	• Svarfrist søkere	Masteropptak
17. juli *	• Suppleringsopptak på studier med ledige plasser	Masteropptak
20. juli	• Tilbudsdato	Samordna opptak
	• Tilbud til søkere til toårig master i rettsvitenskap	Masteropptak
22. juli	• Sperrefrist, tilbudstall kl. 11	Samordna opptak
24. juli	• Svarfrist søkere	Samordna opptak
	• Svarfrist suppleringsopptak	Masteropptak
26. juli	• Suppleringsopptak på studier med ledige plasser	Samordna opptak
31. juli	• Svarfrist suppleringsopptak	Samordna opptak

* Disse datoene er tentative

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

Fakultetsstyret tar årets opptakstall til orientering.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

25.04.2019
CHO

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 39/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer:

FORSLAG OM NYTT SPESIALEMNE: JUS271-2-C INTERNATIONAL AND COMPARATIVE ENERGY AND CLIMATE LAW

Saken må sees i sammenheng med sak 40/19 om terminering av spesialemne JUS271-2-A Energy Law og sak 41/19 om terminering av spesialemne JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market.

Vi har mottatt forslag fra emneansvarlig Ernst Nordtveit om at hans to emner innen energy law termineres til fordel for opprettelse av ett nytt emne. De to emnene er på 10 studiepoeng hver – ett om høsten og ett om våren. Det nye foreslås å tilbys om våren. JUS271-2-A tilbys siste gang V19, eventuelt med kontinuasjonseksamen. JUS271-2-B tilbys siste gang H19, eventuelt med kontinuasjonseksamen.

Studieutvalget fikk forslaget til behandling i sitt møte den 20. mars og fattet slikt vedtak i sak 23/19:

SU anbefaler for fakultetsstyret at spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes med virkning fra studieåret 2019/2020.

Saksnotat med emnemal er vedlagt her.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

Spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes med virkning fra studieåret 2019/2020.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

25.03.2019
JOSP

Forslag om nytt spesialemne. JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law.

Saken må sees i sammenheng med sak 24/19 og sak 25/19.

Vi har mottatt forslag fra emneansvarlig for energilovemnene om en terminering av någjeldende to spesialemner på 10 + 10 studiepoeng, og opprettelse av et nytt klima- og energi-emne på 20 studiepoeng. Det vises til notat og emnemal under.

På grunnlag av notatet og emnemalen framsettes følgende

forslag til vedtak:

SU anbefaler for fakultetsstyret at spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes med virkning fra studieåret 2019/2020.

Professor Ernst Nordtveit
Det juridiske fakultet

Studieutvalet

Her

Framlegg om eit nytt fag i „International and Comparative Energy and Climate law“ til erstatning for JUS271-2-A Energy law og JUS271-2-B Comparative Energy law.

Bakgrunn

Det har sidan tidleg på 1980-talet vore undervist i energirett ved Det juridiske fakultet i Bergen. Først ved Arvid Frihagen sitt kurs i olje- og gassrett, som eg overtok då Frihagen døydde i 1995. Eg utvikla faget til å omfatta energirett meir generelt som eit svar på den raske og omfattande endringa i energiretten som skjedde frå midt på 1990-talet til i dag. Faget har seinare vore oppdatert med større vekt på fornybar energi og klimaperspektiv. Undervisinga i faget har skjedd i samarbeid med Tina Hunter som nå er professor i Aberdeen og die siste semestra med Ignacio Herrera-Anchustegui.

Av ulike grunnar har faget dei siste åra vore delte i to, med A-faget om våren som omfattar i første rekke petroleumsrett og B-faget som omfattar fornybar energi og energimarknad om hausten. Faget har vore populært med 40-50 studentar kvart semester. Det er mest utanlandske studentar som tek faget, men normalt også nokre norske studentar.

Eg ynskjer nå å samla dette til eit fag og endra namnet på faget slik at klimaperspektivet, som alt er i faget kjem sterkare fram. Ved å slå saman faga vil ein nok også unngå at det går med tid til introduksjon i begge faga og dermed frigjera plass til meir fokus på klimakomponenten i faget. Dette er viktig fordi klimaretten påverkar energiretten sterkt, men også fordi klimarett er eit viktig fag som studentane bør få meir kunnskap om. Det vil også vera viktig for fakultetet sin profil at det er eit fag som i alle fall har noko om klimarett.

Energy law-kursa er særprega ved at faga gjeld reglar i kryssingspunktet mellom offentleg styring og sterke offentlege interesser og privatrettslege og forretningsprega tilhøve. Det er få om nokon rettsområde som dei siste 20 åra har gjennomgått ei slik utvikling som energiretten, først på grunn av omlegging av energiforsyninga frå ei offentleg teneste, til eit marknadsbasert system med privatisering og deregulering og seinare ved utvikling av ein europeisk energimarknad og ved klimaomsynet. Studentane møter her eit rettsområde i stadig endring, der nye rettslege instrument blir utvikla for å løysa omfattande samfunnsmessige spørsmål i samspel mellom offentleg regulering og marknad.

Ved å slå saman faga att til eit større fag vil det vera rom for å gå djupare inn i dei metodiske spørsmåla faget reiser og å få fram samanhengane i faget.

Det vert lagt opp til at faget skal vera på masternivå, både fordi det i seg sjølv er tale om eit omfattande og komplekst fag, og fordi det vil vera ein fordel at studentane har bakgrunn i andre fagområde som inngår som element i energiretten. Auka vekt på klimaretten vil gjera faget enda noko meir komplekst.

Det er meininga at faget skal gå i vårsemesteret. B-faget som går om hausten er tenkt å gå som vanleg i år, og så startar dette faget opp våren 2020.

Bergen 13. mars 2019

Ernst Nordtveit

Mal for vedtak om opprettelse av JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law

*Emnet er opprettet ved vedtak i fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet den 30. april 2019, sak **.*

* Skal inngå i emnebeskrivelsen på nett.

Tema	Innhold
Emnets navn	
Kode*	JUS271-2-C
Emnenavn*	Bokmål : International and comparative Energy and Climate Law
	Kortversjon: Climate and Energy
	Nynorsk : International and comparative Energy and Climate Law
	Engelsk: International and comparative Energy and Climate Law
Antall studiepoeng* [EB_POENG]	20
Studienivå* [EB_NIVA]	☐ Bachelornivå (BA) ☒ Masternivå (MA)
Heltid/deltid* [EB_FULDEL]	Fulltid
Emneansvarlig*	Ernst Nordtveit
Faglærer(e)	Ernst Nordtveit, Ignacio Herrera Anchustegui, Tina Hunter,
Mål og innhold* [EB_INNHOLD]	The aim of the course is to give the student knowledge and understanding of the regulation of the production, distribution and marketing of energy and of the design and implementation of climate regulation and its implications for the energy sector, in international law, European law and some important national jurisdictions. The course provides insight into basic principles for resource governance and the relationship between public interests and business interests and the use of modern market instruments in governance. Energy law is at the very centre of climate and environmental law and the question of sustainable development. The World is facing a great challenge in producing enough energy in a manner that does not lead to global warming and climate change. Energy is essential for all aspects of life in a modern society and the need for energy is growing. Energy production from fossil sources (like coal, oil and gas) is also one of the main drivers of climate change, and great efforts are made to bring about a shift from energy production based on fossil fuels to renewable energy sources, in order to stop or at least limit climate change. The general question will be how legal regulation can contribute to an effective and sufficient energy production and marketing within sustainable limits. The course will present the main legal principles, systems and instruments used to influence energy production and consumption. The course will cover governance and regulation of production and distribution of petroleum and renewable energy (like hydro, wind, solar, thermal and other forms of energy) in international and European law. International and European climate regulation is an important part of the legal framework for energy production and the energy market and will therefore be an important part of the course.

	A central part of the system for governance of the energy sector is the regulation of access to energy resources on land as well as offshore. As offshore energy production is becoming more important for petroleum as well as renewable ocean and wind energy, the regulation of continental shelf and exclusive economic zone will be important, as well as environmental regulation of the oceans (OSPAR-treaty etc.). The question of jurisdiction over and ownership of energy resources especially on the continental shelf is thus an important part of the course. The system for granting access to the petroleum and other energy resources for national and international companies, through different concession, licensing and contracting systems, and for organizing the State participation in the activity, is an important part of the course. This involves national as well as EU-regulation and will give the students understanding of the relation between EU/EEA law and national law. The License system and the use of Joint venture agreements to secure state control as well as effective and secure activity, constitute examples of different techniques for governance of an important industry. The Joint Operating Agreement as business agreements is also covered. The Joint Operating Agreement is a specialized form of agreement used in international petroleum and mineral industry, in order to organize the activity and share the risk. The course concentrates on alternatives to fossil fuel and on the systems for effective distribution and use of energy. Transport of energy, especially through infrastructure as pipelines for natural gas and grids for electricity, and the systems for marketing will be important. The EU-directives for Natural gas market and Electricity market will be analyzed and compared with parallel regulation in other countries, like USA and Australia. The legal instruments for opening of the energy market for competition through access to transport systems and competition regulation will be included in this. The dominating legal models for organization of energy markets for oil, natural gas and electricity, and the impact on this has on the use of renewable energy, is also a part of the course. Environmental aspects of energy production and distribution and especially the impact of climate regulation and establishment of a carbon market on energy production and marketing will be another central part of the course. The course will cover the main aspects on climate regulation on basis of the Paris-agreement, with focus on its impact on the energy sector. A strong emphasis will also be made on market based instruments for enhancing renewable energy like the EU Emission trading system (EU-ETS), green certificate (Norway and Sweden), certificate of origin, feed-in-tariffs etc.
Læringsutbytte* [EB_UTBYTTE]	Kunnskaper: The course will give the students a fundamental understanding of the system for governance of the energy sector, climate regulation and the interplay between climate regulation and energy regulation and knowledge of terms, problems and basic principles and legal concepts used in energy and climate law. The students shall have a sound knowledge of:

	• The international rules on jurisdiction and ownership of energy resources • EU-regulation of climate and the energy sector • National and international regulation of access to energy resources • The regulatory system for and organization of petroleum production and marketing • The regulatory systems for energy production from renewable resources, such as concession regulation, access to energy resources, safety regulation and environmental regulation. • Regulation of transport and of market access for energy, such as third party access to transportation systems, unbundling, system operator's role etc. • The organization and regulation of markets for oil, natural gas and electricity • The relation between energy regulation and climate regulation • A general understanding of the main principles in taxation and government involvement in Petroleum activity Ferdigheter: Upon completion of the course, the student should be able to: • Explain the objectives, principles and development of climate and energy law and policy from an international and European perspective • Describe the organizational and regulatory framework of the energy sector • Apply legal principles and regulations in problem-solving in energy and climate law on international and national level • Understand and apply specific rules in national jurisdictions on the basis of general principles and international rules • Explain the regulatory issues in the energy sector in an international and European perspective • Clarify the system for emissions trading in various jurisdictions, including the EU, in particular for the energy sector • Discuss the regulation of carbon capture and storage (CCS) • Explain the purpose and design of renewable energy and energy-efficiency regulation • Have established a foundation of an international career in the field of climate and energy law Generell kompetanse: The course will strengthen the student's understanding of different systems for governance and especially the use of market systems for influencing behavior
Sammenhengen læringsmål – undervisning - prøving	
Litteratur* [EB_LÆREM]	Innføringslitteratur: Heiko Krüger; European Energy Law and Policy. An introduction, 2016 (229 sider) Bert Bolin, "A History of the Science and Politics of Climate Change: The Role of the Intergovernmental Panel on Climate Change," Cambridge University Press (2007), pages 1-15 Hovedlitteratur:

	Catherine Redgewell, International regulation of Energy activities, in M Roggenkamp, C Redgewell, A Rønne, and I del Guayo (Ed.), Energy Law in Europe; National and International Regulation, Third edition 2016, Chapter 2 Hans Vedder, Anita Rønne, Martha Roggenkamp and Ingio del Guayo, EU Energy Law, in M Roggenkamp, C Redgewell, A Rønne, and I del Guayo (Ed.), Energy Law in Europe; National and International Regulation, Third edition 2016, Chapter 4 Rafael Leal-Arcas* and Andrew Filis, The Fragmented Governance of the Global Energy Economy: a legal-institutional analysis, in Journal of World Energy Law and Business, 2013, Vol. 6, No. 4 E. Woerdman, M. Roggenkamp and M. Holwerda (eds.), Essential EU Climate Law, chapt.2: EU climate policy (Edward Elgar, 2015) pp.10-40 A. Rønne: The allocation of Emission Rights in P. Adriaanse et al, Scarcity and the State I, Intersentia, 2016, p. 341-352 Alex G.O. Elferink, Article 76 of the LOSC on the Definition of the Continental Shelf: Questions concerning its Interpretation from a Legal Perspective, 21 Int'l J. Marine & Coastal L. 269 2006 Available at HeinOnline Tina Hunter (ed), Regulation of the Upstream Petroleum Sector. A Comparative Study of Licensing and Concession Systems, 2015, Part I (p. 3-58), Part II 3. – 6. (p. 61-201) and Part III 8.-10. (p. 243-339) and Part IV (p. 359-373). Lothar Van Driessche, A New Legal Framework for EU Energy Infrastructure Development and Finance Part 11: Financial Framework, 2013 Renewable Energy L. & Pol'y Rev. 63 2013 Scott Styles, Joint Operating Agreements, in Greg Gordon, John Paterson and Emre Üsenmez (eds), Oil and Gas Law: Current Practices & Emerging Trends, Dundee University Press 2010, p. 265-301. Available in the Literature Kiosk Nutavoot Pongsiri, Partnership in oil and gas production-sharing contracts, Oil, Gas & Energy Law 1 (2005) Available in the Literature Kiosk Greg Gordon, Offshore Safety: The European Commissions's legislative initiatives
	Tillegglitteratur
Særlig egnet i kombinasjon med*	
Undervisning	
- undervisningssted* [EB_UNDSTED]	☒ UiB ☐ Nettbasert ☐ Annet

- undervisningssemester* [EB_UNDSEM]	☐ Høst ☐ Eksamen hvert semester ☒ Vår ☐ Eksamen hvert semester
- arbeids- og undervisningsform og pedagogikk* [EB_ARBUND]	Forelesingar.
- digitalisering i undervisningen	Opptak av forelesinga
- undervisningsspråk* [EB_SPRAK]	Undervisningen: Engelsk
	Hovedlitteraturen: Engelsk
- obligatoriske elementer* [EB_OBLIGAT]	☒ Obligatorisk oppgave An independent thesis between 2500 and 3000 words. The thesis theme will be announced during the course. ☐ Muntlig presentasjon ☒ Oppmøte. Attendance list during the lectures. ☐ Annet:
Opptak/adgangsregulering	
- markedsføring	
- studierettskrav* [EB_STUDRET]	
- undervisningsopptak*	
- deltakerkapasitet	Ubegrenset
Vurdering	
- vurderingssemester(høst/vår)* [EB_EKSSEM]	☐ Høst ☒ Vår ☐ Høst og vår
- vurderingsform* [EB_VURDERI]	<i>Semester med undervisning</i> ☒ Skoleeksamen ☐ Hjemmeeksamen ☐ Muntlig eksamen ☒ Annet: Kontnuasjonseksamen <i>Semester uten undervisning</i> ☐ Skoleeksamen ☐ Hjemmeeksamen ☐ Muntlig eksamen ☐ Annet
- tid (varighet)*	4 timer
- språk*	Oppgaven: Engelsk
	Besvarelsen: Engelsk.
- karakterskala* [EB_K-SKALA]	☒ A – E for bestått, F for ikke bestått

	☐ Bestått/Ikke bestått	
Hjelpemidler til eksamen, avvik fra § 3-5 flg.* [EB_HJELPEM]		
Forkunnskaper (inkludert språkkunnskaper)*	Obligatoriske [EB_KRAV]	☒ Tre år høyere utdanning (u/h) ☐ Tre år jusutdanning ☐ I tillegg: ☐ Tidligere emner i rettsstudiet
	Anbefalte [EB_ANBKRAV]	Tre år jusutdanning.
Faglig overlapping med andre emner* [EB_SPREDUK]	☐ < 1/3 – ingen avkorting ☒ 1/3 – 2/3 – 50 % avkorting - mot JUS271-2-A Energy Law - mot JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market ☐ > 2/3 – 100 % avkorting	
Evaluerings* [EB_EVALUER]	I henhold til fakultetets vedtatte retningslinjer for program- og emneevaluering.	
Programansvarlig [EB_PROGANS]	Studieutvalget ved Det juridiske fakultet, UiB	
Kontaktinformasjon*	Administrativ kontakt: spesialemer@jurfa.uib.no [EB_KONTAKT] Enhetens navn: Det juridiske fakultet Besøksadresse: Magnus Lagabøtes plass 1 Ekspedisjonstid: 09.00 – 14.00. Postadresse: Postboks 7806 Postnummer og -sted: N-5020 BERGEN Telefon: 55 58 95 00 E-post: info@jurfa.uib.no Web: http://www.uib.no/jur	
Målgruppe(r)		
Behovet for tilrettelegging i forhold til målgruppene		
Finansiering av emnet		
Ressurser	Emneansvarlig [EB_EMNANSV]: Intern	
	Undervisere:	
	Sensorer:	
	Administrasjon [EB_ADMANSV]: Studieadministrasjonen ved Det juridiske fakultet, UiB	
Kursets relevans		

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 40/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer:

FORSLAG OM TERMINERING AV SPESIALEMNE JUS271-2-A ENERGY LAW.

*Saken må sees i sammenheng med sak * om terminering av spesialemne JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market og sak * om opprettelse av spesialemne JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law.*

Vi har mottatt forslag fra emneansvarlig Ernst Nordtveit om at hans to emner innen energy law termineres til fordel for opprettelse av ett nytt emne. De to emnene er på 10 studiepoeng hver – ett om høsten og ett om våren. Det nye foreslås å tilbys om våren. JUS271-2-A tilbys siste gang V19, eventuelt med kontinuasjonseksamen. JUS271-2-B tilbys siste gang H19, eventuelt med kontinuasjonseksamen.

Studieutvalget fikk forslaget til behandling i sitt møte den 20. mars og fattet slikt vedtak i sak 24/19:

Studieutvalget tilrår overfor fakultetsstyret at spesialemnet JUS271-2-A Energy Law termineres med virkning fra studieåret 2019/2020, under forutsetning av at spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes fra samme tidspunkt.

Saksnotatet hitsettes i sin helhet:

Forslag om terminering av spesialemne JUS271-2-A Energy Law.

Må sees i sammenheng med sak 23/19.

Det vises til notat fra Ernst Nordtveit i sak 23/19. Hans anliggende er å sammenfatte någjeldende JUS271-2-A Energy Law og JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market i et nytt og omarbeidet klima- og energi-emne.

Under forutsetning av at styret vedtar å opprette JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law, foreslås det at de to eksisterende emnene termineres med virkning fra studieåret 2019/2020. Det vil si at emnet her går for siste gang i vår. Siden vi er forpliktet til å tilby eksamen ett eller to semestre etter at siste undervisning er tilbud, må vi være forberedt på å tilby eksamen dersom det etterspørres av studenter som har vært meldt til emnet senest i vår.

På denne bakgrunnen framsettes følgende

forslag til vedtak:

Studieutvalget tilrår overfor fakultetsstyret at spesialemnet JUS271-2-A Energy Law termineres med virkning fra studieåret 2019/2020, under forutsetning av at spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes fra samme tidspunkt.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

Spesialemnet JUS271-2-A Energy Law termineres med virkning fra studieåret 2019/2020, under forutsetning av at spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes fra samme tidspunkt.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

25.03.2019
JOSP

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 41/19
Møtedato: 30.04.2019
Journalnummer:

FORSLAG OM TERMINERING AV SPESIALEMNE JUS271-2-B COMPARATIVE ENERGY LAW - RENEWABLE ENERGY AND ENERGY MARKET.

*Saken må sees i sammenheng med sak * om terminering av spesialemne JUS271-2-A Energy Law og sak * om opprettelse av spesialemne JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law.*

Vi har mottatt forslag fra emneansvarlig Ernst Nordtveit om at hans to emner innen energy law termineres til fordel for opprettelse av ett nytt emne. De to emnene er på 10 studiepoeng hver – ett om høsten og ett om våren. Det nye foreslås å tilbys om våren. JUS271-2-A tilbys siste gang V19, eventuelt med kontinuasjonseksamen. JUS271-2-B tilbys siste gang H19, eventuelt med kontinuasjonseksamen.

Studieutvalget fikk forslaget til behandling i sitt møte den 20. mars og fattet slikt vedtak i sak 25/19:

Studieutvalget tilrår overfor fakultetsstyret at spesialemnet JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market termineres med virkning fra studieåret 2020/2021, under forutsetning av at spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes fra studieåret 2019/2020.

Saksnotatet hitsettes i sin helhet:

Forslag om terminering av spesialemne JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market.

Må sees i sammenheng med sak 23/19.

Det vises til notat fra Ernst Nordtveit i sak 23/19. Hans anliggende er å sammenfatte någjeldende JUS271-2-A Energy Law og JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market i et nytt og omarbeidet klima- og energi-emne.

Under forutsetning av at styret vedtar å opprette JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law, foreslås det at de to eksisterende emnene termineres med virkning fra studieåret 2020/2021. Det vil si at emnet her går for siste gang H19. Siden vi er forpliktet til å tilby eksamen ett eller to semestre etter at siste undervisning er tilbudt, må vi være forberedt på å tilby eksamen dersom det etterspørres av studenter som har vært meldt til emnet senest i H19.

På denne bakgrunnen framsettes følgende

forslag til vedtak:

Studieutvalget tilrår overfor fakultetsstyret at spesialemnet JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market termineres med virkning fra studieåret 2020/2021, under forutsetning av at spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes fra studieåret 2019/2020.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

Spesialemnet JUS271-2-B Comparative Energy law - Renewable energy and energy market termineres med virkning fra studieåret 2020/2021, under forutsetning av at spesialemnet JUS271-2-C International and comparative Energy and Climate Law opprettes fra studieåret 2019/2020.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

25.03.2019
JOSP